

ΕΚΑΤΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 826
Παρασκευή
24 Σεπτεμβρίου 2004
Τιμή: 4 Ευρώ

Έρχεται βροχή, έρχεται μπόρα...

ημοσιονομική τρομοκρατία

άνδαλο με τα διαβατήρια

α διακήρυξη στελεχών του ΠΑΣΟΚ

ιναχωρητική αριστερά

αποκεφαλισμοί στην εκπαίδευση

θύνη, ευθιξία και γυαλί

αρχιτεκτονική κληρονομιά

ISSN 1108-9822

9 771108 982000

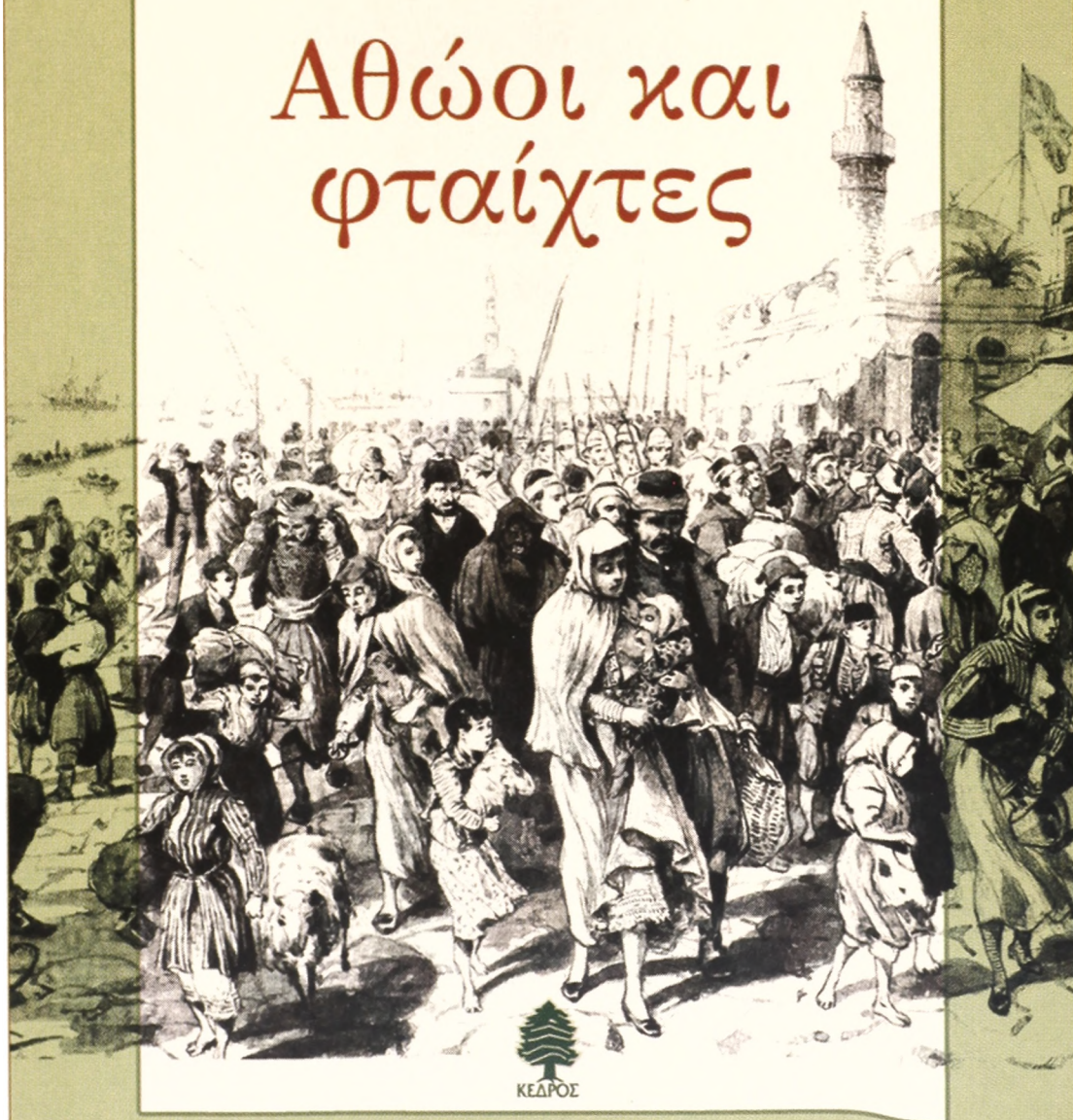
392

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

ε λ λ η ν ι κ ή π ε ζ ο γ ρ α φ ί α

Μ Α Ρ Ω Δ Ο Υ Κ Α

Αθώοι και φταίχτες

Γενάρης του 2002 στα Χανιά.
Ένας ξένος περιπλανιέται
στα παλιά. Το χρονικό
μιας πόλης μέσα σε 14 μέρες.
Το παρόν μέσα από το παρελθόν.
Αθώοι και φταίχτες
στις γραμμές του μύθου
και της ιστορίας.

32η ΧΙΛΙΑΔΑ

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ
50 ΧΡΟΝΙΑ

Κ Ε Δ Ρ Ο Σ
1954 - 2004

Γ. Γενναδίου 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 210 3809712, fax: 210 3302655 e-mail: books@kedros.gr, www.kedros.gr

Περίοδος Β' Έτος 31ο • Τεύχος 826
Παρασκευή 24 Σεπτεμβρίου 2004

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819
Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chraprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.
Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Υπάρχει βούληση;	4
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Το Σινούκ σε βάθος 866 μέτρων, πλην κυβέρνηση και Γ.Α.Π. αισιοδοξούν	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	14
• Γιάννης Δραγασάκης: Δημοσιονομική τρομοκρατία και φλερτ με το «βαθύ κράτος»	16
• Χάρου Κλυνν: Η ιστορία επαναλαμβάνεται	19
• Μάνος Στεφανίδης: Ευθύνη, Ευθιξία και Γυαλί	20
• Νίκος Καμπίτης: Η αναχωρητική Αριστερά	22
• Αλέκος Τζιόλας: Ακατανόητοι αποκεφαλισμοί στην εκπαίδευση	24
• Μανόλης Καρέλλης: Σε αρχές και αξίες επιμένουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ εκτός μηχανισμών	26
• Ρεπόρτερ: Σκάνδαλο με τα διαβατήρια	28
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Και επειδή συμβαίνει και εις την αλλοδαπήν;	30
• Στ. Μοσχονήσιος: Κύπρος: Οι βλαβερές συνέπειες των μυστικών δείπνων	33
• Τ.Κ.Δ.: Με Μπους ή με Κέρι, πόλεμος μέχρι τέλους	34
• Στρατής Μοσχονήσιος: Ακροβατεί επικύνδινα ο Πούτιν	36
• Βασίλης Καββαθάς: Ούτε να σας ακούω, ούτε να σας βλέπω...	38
• Κώστας Καραμάρκος: Η απέραντη μοναξιά του αγάλματος του Αλιέντε	40
• Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν: Μεταλλαγμένοι Ολυμπιακοί	41
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	42
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	43
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
• Σωτήρης Λέτσιος: Γιάννης Αργύρης: Ο «πατριάρχης» του Νέου Κύματος	48
• Δημήτρης Πετσετίδης: Μνημόσυνο για τον μουσικό Βασίλη Κουμπή	50
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Για μια πλατεία	52
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Μπροστά στο παρελθόν	54
• Ειρήνη Μουντράκη: «Σώμα και αρχαίο δράμα»	55
• Τζίμης Παπανικολόπουλος: Αφηγηματικές συνέχειες και λυρικές αναδρομές	56
• Δημήτρης Μαλακάσης-Τσέκος: Για μια μετάφραση της Οδύσσειας	59
• ΒΙΒΛΙΟ	62

ΥΠΑΡΧΕΙ ΒΟΥΛΗΣΗ;

ΤΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ με την πτώση του ελικοπτέρου Σινούκ θα συνεχίσει να αποσχολεί την κοινή γνώμη. Όχι, ελπίζουμε, με τον γνωστό τρόπο του τηλεθεατή αποχαυνωτικών εκπομπών. Γιατί επιβάλλεται να γίνουν οι έρευνες που θα αποσαφηνίζουν όλες τις λεπτομέρειες και τα ενδεχόμενα του δυστυχήματος. Να γίνει αφετηρία ενεργειών για κάθαρση του δημόσιου βίου. Διότι, εάν δεν γίνει τίποτε ούτε αυτήν την ώρα, θα πάψουμε να πιστεύουμε και να ελπίζουμε οτιδήποτε από την *πολιτική τάξη*. Αναφερόμαστε γενικά στην *πολιτική τάξη*, γιατί οι ευθύνες δεν είναι μόνον της κυβέρνησης και της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Οι ευθύνες για την εξυγίανση του ανεύθυνου και διεφθαρμένου κρατικού μηχανισμού πέφτουν και στην Αριστερά – και, τελικά, στις πλάτες του καθενός από εμάς.

ΠΑΡΟΜΟΙΑ δυστυχήματα έχουν συμβεί πολλά τα τελευταία χρόνια. Να θυμίσουμε την αναγκαστική προσγείωση του Falcon στο Βουκουρέστι, που στοίχισε τη ζωή του Γιάννου Κρανιδιώτη, και το ναυάγιο του Σάμινα έξω από την Πάρο με τις δεκάδες πνιγμένους. Μετά τις «επικοινωνιακές» εκρήξεις όλα ξεχάστηκαν. Έγινε η κάθαρση των μηχανισμών και ο κολασμός των ενόχων;

Η ΥΠΟΘΕΣΗ του Σινούκ έχει αναδείξει μέχρι στιγμής δύο πλευρές που χρήζουν πλήρη αποσαφήνιση: Η μία αφορά στην ικανότητα του κρατικού μηχανισμού να αντιδρά σε έκτακτα περιστατικά και η άλλη στην εξέταση και τον έλεγχο των προμηθειών και τη συντήρηση του εξοπλισμού των Ενόπλων Δυνάμεων.

Η ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ του κρατικού μηχανισμού να αντιδρά σε έκτακτα περιστατικά έχει πολλές φορές δοκιμαστεί και έχει βαθμολογηθεί πολύ χαμηλά. Παρακολουθήσαμε το προηγούμενο δεκαήμερο τις απίθανες ιστορίες με το «σπασμένο τηλέφωνο» και το «ξεκούρδιστο ρολόι» των διαφόρων υπηρεσιών εποπτείας πτήσεων και των πολιτικών προϊσταμένων τους, των υπουργών και του πρωθυπουργού δηλαδή. Η κυβέρνηση διακηρύσσει ότι δεν υπάρχουν πολιτικές ευθύνες. «Καθάρισε» με την αποπομπή του Αρχηγού της Αεροπορίας. Θεωρεί ότι «καθάρισε» και με την επανάληψη του «επιχειρήματος» ότι είναι κυβέρνηση έξι μηνών η οποία δεν πρόφθασε ακόμη να κυβερνήσει και λόγω Ολυμπιακών Αγώνων. Το Υπουργείο Άμυνας, στο οποίο αναλογούν και οι περισσότερες ευθύνες για το συγκεκριμένο δυστύχημα, έχει πάντως συνεχή ευθύνη για όσα αφορούν στον τομέα του, και στην περίπτωση του δεν είναι δυνατόν να προβάλλονται δικαιολογίες περί «εξαμήνης διακυβέρνησης και Ολυμπιακών Αγώνων». Ας το κρατήσουμε αυτό.

ΞΕΚΟΥΡΔΙΣΤΟΣ κρατικός μηχανισμός δεν μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει. Είναι πλήρης η ευθύνη που καταλογίζεται στην κυβέρνηση Καραμανλή γι' αυτό. Πολύ σωστά ο πρωθυπουργός διακήρυξε προεκλογικά την «επανίδρυση» του κράτους. Αυτή η «επανίδρυση» δεν μπορεί βεβαίως να περιορίζεται στην αντικατάσταση κάποιων Αρχηγών σε τομείς του στρατεύματος ή διοικητών και γραμματέων στις δημόσιες υπηρεσίες. Θέλουμε να ελπίζουμε ότι ο κ. Καραμανλής εννοούσε καλά την έννοια της «επανίδρυσης» όταν την εκστόμιζε. Όσοι τον πίστεψαν και τον εψήφισαν προσδοκούν απτά αποτελέσματα αυτής της «επανίδρυσης». Και εν πάση περιπτώσει θέλουν να δουν την περιώνυμη «επανίδρυση» και όλοι οι υπόλοιποι πολίτες. Μήπως, φερ' ειπείν, έχει τακτοποιήσει η κυβέρνηση τα μύρια προβλήματα των πολεοδομικών υπηρεσιών; – για να αναφερθούμε στο πιο πρόχειρο παράδειγμα. Σε λίγο καιρό, με τα πρωτοβρόχια, πολύ το φοβούμαστε, οι άρτι εγκαίνιασθέντες χωρίς το αποχετευτικό δίκτυο δρόμοι και τα πεζοδρόμια που ανακατασκευάστηκαν στα γρήγορα, θα αρχίσουν να ξηλώνονται. Θα προβληθεί άραγε και πάλι η δικαιολογία ότι «έφταιγαν οι άλλοι»;

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ όμως πρόβλημα που ανέκυψε μετά το δυστύχημα του Σι-

νούκ είναι ο τρόπος με τον οποίο γίνονται οι προμήθειες και η συντήρηση του υλικού των Ενόπλων Δυνάμεων. Όσοι πέρασαν από το Υπουργείο Άμυνας είναι σήμερα πολύ πλούσιοι· αυτό ειπώθηκε πολλές φορές και αφορά ευθέως και κυρίως τον Γιάννο Παπαντωνίου και τον Άκη Τσοχατζόπουλο. Τα περιουσιακά στοιχεία και ο τρόπος διαβίωσής τους δεν δικαιολογούνται από το μισθό του υπουργού και του βουλευτή. Οι κύριοι αυτοί –αλλά και πολλοί άλλοι πολιτικοί– οφείλουν να εξηγήσουν πολλά. Ας πάψουν να ψελλίζουν τα περί υπέρξεως λασπολόγων. Μπορεί να έμαθαν να κρύβουν, αλλά δεν μπορεί να μένουν εσαεί κρυμμένες οι ύποπτες συναλλαγές. Εμείς το λέμε ευθέως. Τα ποσά των προμηθειών δεν κατευθύνθηκαν μόνον στις τσέπες των υφισταμένων τους. Ο κ. Σμπώκος –εκλεκτός του Α. Τσοχατζόπουλου και υπεύθυνος για τις προμήθειες στις Ένοπλες Δυνάμεις– αποκλείστηκε από το ΠΑΣΟΚ και δεν υπέβαλε υποψηφιότητα για βουλευτής στο Ρέθυμνο. Όπως βεβαίως και ο κ. Νεονάκης. Ο Κ. Σημίτης ήξερε καλύτερα από εμάς τους λόγους –λόγους που εψιθύριζαν μέσα στο ΠΑΣΟΚ προεκλογικά.

ΠΡΩΤΟΣ από τους προμηθευτές των Ενόπλων Δυνάμεων ο κ. Θωμάς Λιακουνάκος. Γνωστός για μια σειρά από ύποπτες δραστηριότητες ήδη από το 1980, όταν ήταν ευνοούμενος του Ευάγγελου Αβέρωφ. Έκτοτε, με την προσαρμοστικότητα που διακρίνει το είδος αυτό των επιχειρηματιών, εύκολα πέρασε στο «άλλο στρατόπεδο», συνεργάστηκε με τον Σταύρο Ψυχάρη του Βήματος, το Σωκράτη Κόκκαλη κ.ά. συστήνοντας μαζί τους εταιρείες, ανέπτυξε ποικίλες δραστηριότητες, επιχείρησε να «αγοράσει» χωρίς χρήματα την Ολυμπιακή και είναι βεβαίως ο προμηθευτής των Σινούκ. Όμως ο κύριος αυτός είχε αποκλειστεί για ένα διάστημα ως προμηθευτής του Υπουργείου Άμυνας, όταν κρίθηκε ότι «δεν εκπλήρωσε τις συμβατικές του υποχρεώσεις και αποδεδειγμένα φάνηκε κακής πίστης προμηθευτής» (βλ. Αντί, τχ. 393, 27.1.1989). Παρ' όλα αυτά ήταν ο αποκλειστικός σχεδόν προμηθευτής οπλικών συστημάτων για το εν λόγω Υπουργείο. Σήμερα έχει την υποστήριξη της Ν.Δ. μέσω του κουμπάρου του κ. Μ. Έβερετ.

ΚΕΝΤΡΟ της διαπλοκής αποτελούσε πάντοτε το πολύ ολίγο γνωστό ΕΠΥΕΘΑ (Επιτελικό Γραφείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας). Γιατί το διατήρησε η σημερινή κυβέρνηση; Ποιους σκοπούς επιτελεί; Δεν αρκούν οι λογής σύμβουλοι και διευθυντές δίπλα στον υπουργό; Διατηρείται και σήμερα το κέντρο αυτό της διαπλοκής, που στελεχώνεται από περιβαλλοντολόγο χημικό και δημοσιογράφο!

ΕΑΝ ΑΥΤΑ όλα παραμείνουν ως έχουν και δεν αρχίσουν έρευνες σε βάθος, αύριο-μεθαύριο θα ξεδιπλωθούν οι όποιοι Σπηλιωτόπουλοι όμοιοι και απαράλλακτοι με τους προκατόχους τους. Η «σεμνότητα» και τα άλλα ωραία τα οποία επαγγέλθηκε η κυβέρνηση θα αποδειχθούν «λόγια του αέρα».

ΟΣΑ το ΠΑΣΟΚ ψελλίζει σήμερα ακούγονται ως ευτράπελες ιστορίες. Η αξιωματική αντιπολίτευση δεν έχει πειστικό λόγο γιατί την βαραίνουν πολλές και πρόσφατες αμαρτίες. Όμως η Αριστερά θα έπρεπε σε υψηλούς τόνους να ζητήσει την περιώνυμη «επανάδρυσή του κράτους», όχι ως επιστροφή των παιδιών της Ν.Δ. –κάτι που εν πολλοίς έχει πραγματοποιηθεί– αλλά ως θωράκιση θεσμών και διενέργεια αυστηρών ελέγχων. Σε αυτό το σημείο αναδεικνύονται και οι ευθύνες όλων.

ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ, που ανοίγει τον Οκτώβριο, μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου παρέχεται η τελευταία ευκαιρία ώστε να ανοίξουν ανακριτικές διαδικασίες εις βάρος υπουργών της προηγούμενης κυβέρνησης. Μετά, όλα παραγράφονται. Σε διαφορετική περίπτωση θα παρακολουθήσουμε το ίδιο έργο που χρόνια τώρα παρακολουθούμε: Μια κυβέρνηση –της ΝΔ– που θα ενεργεί ως τέως ΠΑΣΟΚ και μια αξιωματική αντιπολίτευση –του ΠΑΣΟΚ– που θα ενεργεί ως τέως Ν.Δ. Αυτό είναι το δικομματικό παιχνίδι, έτσι παίζεται χρόνια τώρα, έτσι θα συνεχίζει να παίζεται κατά πάσα πιθανότητα και στο εγγύς μέλλον.

ΥΓ. Δεκτές οι διαμαρτυρίες, τα εξώδικα και οι μηνύσεις.

Το Σινούκ σε βάθος 866 μέτρων, πλην κυβέρνησης και Γ.Α.Π. αισιοδοξούν

ΚΑΤΑ ΤΟΝ πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής υπέχει άμεση, προσωπική ευθύνη για την τραγωδία του Σινούκ. Πρώτον διότι «η κυβέρνηση δεν κυβερνά» και, δεύτερο, διότι ο ίδιος ο πρωθυπουργός «λειτούργησε αποτρεπτικά», για να μην γνωσθεί αμέσως η αλήθεια, κ.λπ. Φυσικά, την τοποθέτηση αυτή του Γ.Α. Παπανδρέου έσπευσε ν' απορρίψει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Θ. Ρουσόπουλος, ο οποίος –ευκαιρίας δοθείσης– διέψευσε και τα συναφή σενάρια περί επικειμένου ανασχηματισμού ή/και κυβερνητικής επιτροπής.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, στο μεταξύ, ανακοίνωσε την απόφασή της να προχωρήσει στην ανέλκυση του μοιραίου ελικοπτέρου, η άτρακτος του οποίου βρίσκεται σε βάθος 866 μέτρων. Η ανέλκυση θα στοιχίσει περί τα 50 εκατομμύρια ευρώ (όσο περίπου και το κόστος της αγοράς του Σινούκ). Πλην εκτιμάται ότι θα βοηθήσει στον εντοπισμό των πραγματικών αιτίων της τραγωδίας: Πώς και γιατί το Σινούκ, που είχε την ικανότητα ομαλής προθιλάσωσης, έπεσε «σαν βαρίδι» στα νερά της Σιθωνίας; Υπήρξε κάποια γενικευμένη εμπλοκή στο σύστημα που συνέδεε τους έλικες με τους κινητήρες ή μήπως η συντριβή του ελικοπτέρου πρέπει ν' αναζητηθεί σε άλλα αίτια: Βαριά (εγκληματική) αμέλεια συντήρησης, νόθευση των καυσίμων, «ποιότητα» των δώδεκα κυλίνδρων του κινητήρα;

Γ.Α.Π: ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΟΥΜΕ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΜΕ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, το ΠΑΣΟΚ περνάει στη δεύτερη φάση του «προσυνεδριακού διαλόγου», κλιμακώνοντας την κριτική του κατά της κυβέρνησης και, προσωπικά, κατά του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή. Μέχρι στιγμής, δεν υπάρχουν ενδείξεις ως προς το «τι απέδωσε» η επιθετική αυτή στρατηγική. Παρά ταύτα, ο Γ. Παπανδρέου εμφανίζεται ικανοποιημένος από την «απτήρηση» που είχε πρόσφατη συνέντευξή του, στο πλαίσιο της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης: «Μπορεί να μη βγήκαν ειδήσεις –δήλωνε, λίγο αργότερα, ο ίδιος στους δημοσιογράφους– αλλά τα μηνύματα που ήθελα να περάσω, πέρασαν». Ποια ήταν τα «μηνύματα» αυτά;

ΠΡΩΤΟΝ, ότι θα ζητήσει λογαριασμό από την κυβέρνηση για το «πού και πώς θα βρει τα 6 δισ. ευρώ, για να καλύψει τα ελλείμματα». [Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ απέφυγε να διευκρινίσει αν το έλλειμμα αυτό των 6 δισ. ευρώ, οφείλεται αποκλειστικά στην εξάμηνη διαχείριση της (κυβερνώσας σήμερα) Νέας Δημοκρατίας ή σχετίζεται και με την εικοσάχρονη διαχείριση των πραγμάτων από το ΠΑΣΟΚ.] Δεύτερο, ότι κατανοεί το πνεύμα του Συντάγματος που, στο θέμα της εκλογής του προέδρου της Δημοκρατίας, «οδηγεί σε πρόσωπο κοινής αποδοχής». Αυτό, όμως, δεν εμποδίζει το ΠΑΣΟΚ να δηλώσει, από τώρα, ότι ασμένως θα υποστήριζε

ενδεχόμενη υποψηφιότητα του πρώην πρωθυπουργού Κ. Σημίτη. [Ορισμένοι αρθρογράφοι, φίλα προσκείμενοι στο ΠΑΣΟΚ, υποβάλλουν στο Γ.Α. Παπανδρέου ότι «το ρίσκο είναι πάντα μεγαλύτερο για τους κατέχοντες» και ότι «ο χαμένος έχει συνήθως λιγότερα να χάσει». Κατ' ακολουθία: Σε ενδεχόμενη εκλογική αναμέτρηση, η μεν Ν.Δ. θα «ρискάρει την εξουσία», ενώ το ΠΑΣΟΚ «το πολύ πολύ να ρискάρει άλλη μια ήττα». Άρα: Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να το παίξει σκληρά, διαμηνύοντας, από τώρα, στη Νέα Δημοκρατία ότι το ΠΑΣΟΚ «δεν ψηφίζει για πρόεδρο της Δημοκρατίας ούτε στέλεχος της Ν.Δ., ούτε υπουργό της σημερινής κυβέρνησης», θα ψηφίζε, όμως, σημερινό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ ή πρώην υπουργό του ΠΑΣΟΚ! Ωραία όλα τα παραπάνω, το μόνο που δεν λένε οι αρθρογράφοι αυτοί είναι τι μέλλει γενέσθαι στην περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ υποστεί την τρίτη, κατά σειρά, ήττα του και τεθεί θέμα νέας πολιτικής και οργανωτικής ηγεσίας.]

ΣΥΝ: ΟΙ ΑΣΥΝΕΝΝΟΗΣΙΕΣ ΤΟΥΣ ΒΛΑΠΤΟΥΝ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

ΠΑΝΤΩΣ, διάχυτη είναι η αίσθηση (ανάμεσα σε ετερόκλητους πολιτικούς σχολιαστές και αναλυτές) ότι μάλλον δεν οδεύουμε προς εκλογές, με αφορμή την εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Γ.Α. Παπανδρέου μπορεί να δηλώνει ότι η σημερινή κυβέρνηση της Ν.Δ. είναι «κυβέρνηση περιορισμέ-

νης ευθύνης» και ότι το σημερινό ΠΑΣΟΚ είναι ήδη «εν δυνάμει κυβέρνηση», πλην μια πρώτη δημοσκοπήση της «Μέτρον Ανάλυσις» (που δημοσιεύθηκε στο *Έθνος της Κυριακής*) εμφανίζει το 38,9 των ερωτηθέντων ικανοποιημένο από την κυβερνητική πολιτική (έναντι 44,3% τον περασμένο Μάιο), ενώ, από την πολιτική του ΠΑΣΟΚ, μόλις το 23,4% δηλώνει ικανοποιημένο, έναντι 20,7% τον περασμένο Μάιο. Όσο για την «αντιδικία» ΠΑΣΟΚ-ΝΔ γύρω από την υπόθεση του Σινούκ, μπορεί να σημειώσει κανείς τη δήλωση του προέδρου του Συνσπισμού, Νίκου Κωνσταντόπουλου, που, αν και συνοπτική, είναι ιδιαίτερος χαρακτηριστική: «Επιτέλους, βρισκόμαστε στον 21ο αιώνα και πρέπει να σταματήσει αυτή η γραφειοκρατική και ανταγωνιστική λειτουργία παράλληλων πολιτικών και στρατιωτικών μηχανισμών». Και αμέσως παρακάτω: «Οι ασυνεννοησίες και αντιδικίες τους αναστατώνουν τον κόσμο και βλάπτουν το δημόσιο συμφέρον».

Η ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ ΠΡΟΚΑΛΕΙ: ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΑΦΗΝΕΤΕ ΑΟΠΛΗ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;

ΑΛΛΑ ΑΝ κάτι αναστατώνει την παγκόσμια κοινή γνώμη είναι, ασφαλώς, η πολιτική Μπους, την οποία έσπευσε να καταγγείλει (ενώπιον του ίδιου του Μπους, στη γενική συνέλευση του ΟΗΕ) ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν. Από την άλλη, δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι επικείμενες αμερικανικές προεδρικές εκλογές (μας χωρίζουν μόλις λίγες εβδομάδες) ενδιαφέρουν κάθε ελεύθερο άνθρωπο που μισεί την υπεροψία, τον φανατισμό, την θρησκευτική υστερία, τον πόλεμο και, φυσικά, τα βασανιστήρια Ιρακινών από αμερικανούς φύλακες.

ΜΕΣΑ ΣΕ αυτό το κλίμα, η αμερικανική ηγεσία σκέφθηκε να «ελέγξει» την ελληνική κυβέρνηση, επειδή προχώρησε σε μεταφορά αμερικανικού οπλισμού στην Κύπρο, «κατά παράβαση των όρων πώλησης όπλων από τις ΗΠΑ στην Ελλάδα». Η σχετική ανακοίνωση έγινε από τον αναπληρωτή εκπρόσωπο του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Άνταμ Έρελι, ο οποίος όταν ρωτήθηκε αν υπάρχει (ή θα υπάρξει) ανάλογη αντίδραση της

Ουάσιγκτον και για την Τουρκία, απάντησε ότι «πρόκειται για δυο διαφορετικά πράγματα» και ότι «η αμερικανική κυβέρνηση δεν έχει υπ' όψη της περιπτώσεις μεταφοράς αμερικανικών όπλων από την Τουρκία στην Κύπρο». Ερώτηση: Αυτός ο κ. Άνταμ Έρελι είναι ηλίθιος, ανάγωγος ή προβοκάτορας; Δεν άκουσε ποτέ άραγε, ότι στην Κύπρο κατοικοεδρεύει, εδώ και τριάντα χρόνια, ο Αττίλας, με όπλα κατ'εξοχήν αμερικανικά; (Αμερικανικά ήταν και τα όπλα της εισβολής, αμερικανικά ήταν και τα όπλα της συνεχιζόμενης τουρκικής κατοχής.) Όσο για την ελληνική αντίδραση (αυτή τη φορά δεν μπορούσε να μην υπάρξει ελληνική αντίδραση...) ήταν μεν χαμηλών τόνων, αλλά πολύ συγκεκριμένη: Δεν θα αφήσουμε την Κύπρο στο έλεος του Αττίλα. [Η φρασεολογία θα μπορούσε, βέβαια, να ήταν και διαφορετική: get f..., αλλά τέτοια κακά λόγια δεν χρησιμοποιεί, βέβαια, η διπλωματία].

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω δεν ανέστειλαν τη συνάντηση του υπουργού Εξωτερικών, Π. Μολυβιάτη, με τον τούρκο ομό-

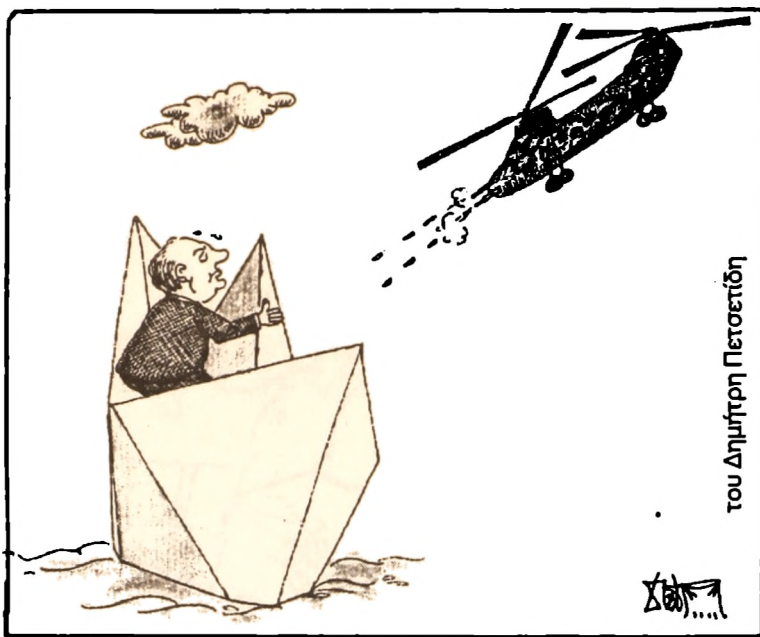
λόγο του Αμπντουλλάχ Γκιουλ, στην έδρα του ΟΗΕ, που είχε ως αντικείμενο τόσο το Κυπριακό, όσο και την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας. Και ως προς το Κυπριακό, δεν αναμένεται οποιαδήποτε πρωτοβουλία, μέχρι τον προσεχή Δεκέμβριο, εκτός αν «πρωτοβουλία» αποκληθεί η προσπάθεια της Βρετανίας (που θα προεδρεύει, στα μέσα Οκτωβρίου, του Συμβουλίου Ασφαλείας) να μεθοδεύσει έγκριση ψηφίσματος για την Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ στην Κύπρο, βάσει χωριστών «συμφωνιών», τόσο, δηλαδή, με την κυπριακή κυβέρνηση, όσο και με το τουρκοκυπριακό (παράνομο) κράτος. Όσο για την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι Βρυξέλλες εξακολουθούν να το παίζουν, μέχρι στιγμής, στο «ναι μεν αλλά». Κάποιοι νηφάλιοι δικοί μας παρατηρητές θέλουν να ελπίζουν ότι οι Βρυξέλλες δεν θα επιχειρήσουν να φορτώσουν τα δικά τους αδιέξοδα στην Κύπρο, εξωθώντας τον Τ. Παπαδόπουλο στην άσκηση βέτο, κ.λπ. Και ο νοών, νοείτω!

ANTHNOPO

PASOKIES

- Θαύμα, θαύμα! Η επάρατος Δεξιά (τ. καταλληλότερε, τρισμέγιστε γλωσσοπλάστη!) κατόρθωσε μέσα σε λίγους μήνες να διαλύσει τις ένοπλες δυνάμεις...
- Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί αναγνώστες και αναγνώστριες, ο οπερετικός θιάσος της Συμμετοχικοδημοκρατικής παράγκας σας εύχεται καλό φθινόπωρο και σας διαβεβαιώνει ότι θα φροντίσει για τη διασκέδασή σας.
- Σκετσάκι με αμφιλεγόμενο (τρύπιο) σενάριο, αλλά με τη γενναιόδωρη χορηγία των μεγάλων καναλιών (και των κίτρινων ταμπλόιντ) είναι το εναρκτήριο έργο (sic) της χρονιάς.
- Υπέρβαρος κομπάρσος –σε στυλ Ζαννίνο– ζητά τον καταλογισμό πολιτικών ευθυνών για την πτώση του ελικοπτέρου.
- Τριτοκλασάτος ηθοποιός, με μοναδικό μέχρι τα σήμερα ρόλο τη διαφήμιση της οδοντοστοιχίας του, ομιλεί για τον κομματισμό στο στρατό.
- Ασήμαντη θεατρίνα, με βιογραφικό «φτωχή, σπουδαγμένη και επιτυχημένη», ομιλεί για ρεβανσισμό της Δεξιάς και περί της αναγκαιότητας επιστροφής του θιάσου στην εξουσία.
- Την ίδια στιγμή ο θεατρώνης πίνει σφηνάκια στις Σπέτσες...

ΜΕΡΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

του Δημήτρη Πετσέτση

Η υπόθεση του Σινούκ εγείρει πολλά ερωτήματα, κάποια από τα οποία έχουν ήδη τεθεί. Αλλά δεν έχουν ικανοποιητικά απαντηθεί. Θα θέσουμε υπόψιν των αρμοδίων, αν και δεν υπάρχουν πια αρμόδιοι για να απαντούν, μερικά ακόμη.

1. Βάσει ποιας διαταγής χρησιμοποιούνται τα ελικόπτερα του στρατού ως αεροταξί;
2. Υπάρχει έγκριση του νυν –ή των απελθόντων

υπουργών Άμυνας– που να επιτρέπει τις πτήσεις των ελικοπτέρων για VIP; Ποιος την υπογράφει, εάν βεβαίως υπάρχει;

3. Πότε αναφέρθηκε στα τρία κέντρα επιχειρήσεων (ΓΕΣ, ΓΕΑ ή ΕΚΕ) η εξαφάνιση του ελικοπτέρου από τους πύργους ελέγχου και σε ποιες ενέργειες προέβησαν οι προϊστάμενοί τους;
4. Ενημερώθηκε ποτέ το Κέντρο Επιχειρήσεων του ΓΕΣ για την πτήση του Σινούκ και ποιες ενέργειες έκαμε στη συνέχεια; Μήπως αυτή την ενημέρωση είχε το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων ή το ΓΕΑ, και τι έπραξαν;
5. Άνοιξε κάποιος να εξετάσει προσεκτικά και συστηματικά τα ημερολόγια των Κέντρων Επιχειρήσεων;
6. Ποιος αξιωματικός αποφάσισε και διέθεσε το συγκεκριμένο ελικόπτερο Σινούκ για τη μοιραία πτήση, ενώ ήταν γνωστό ότι οι απομένουσες ώρες πτήσης ήταν μόνον δεκατρείς; Φοβούμαστε ότι κανείς δεν πρόκειται να απαντήσει δημοσίως σ' αυτά τα ερωτήματα. Τουλάχιστον ας ενσκήψουν...

Αντί

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Το ΠΑΣΟΚ κατήγγειλε ότι έγιναν κομματικές τοποθετήσεις στην εκπαίδευση, με αφορμή την τοποθέτηση νέων προϊσταμένων στις κατά τόπους διευθύνσεις. Αναφέρθηκαν μάλιστα ως παραδείγματα οι περιπτώσεις

ιδιοκτήτη ξενοδοχείου στη Ρόδο και ενός στελέχους εταιρείας ταχυμεταφορών στην Πρέβεζα.

Τι φωνάζετε, ρε σύντροφοι; Με την κρίση που υπάρχει στη Παιδεία, οι άλλοι πάνε και γίνονται πιτσαδόροι, και σας πείραξε που ο άνθρωπος

ασχολούνταν με τα ξενοδοχεία; (Ας βουλευτούν και τα «δικά» μας παιδιά, γιατί αν κρίνουμε από το ότι τα 'σπασαν τις προάλλες οι γαλάζιοι συνδικαλιστές στο Παιδείας, μας περιμένουν δύσκολες μέρες.)

Σως

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΣΑΔΙΣΜΟΣ

Τα φαινόμενα ρατσισμού σε βάρος των μεταναστών δεν λένε να κοπάσουν. Πριν λίγες ημέρες άνδρες των ειδικών δυνάμεων του στρατού κακοποίησαν πρόσφυγες από την Παλαιστίνη και το Αφγανιστάν, οι οποίοι είχαν αποβιβασθεί σε άθλια κατάσταση στη βραχονησίδα Φαρμακονήσι. Προφανώς δεν διέθεταν άδεια εισόδου σε ελληνικό έδαφος, επομένως τι είδους υποδοχή να τους επιφυλάξουν οι φρουροί του έθνους; Η ένδυση της στολής σε οπλίζει με το «δικαίωμα» να επιβάλλεις το νόμο λύνοντας κατά περίπτωση το «γρίφο» περί ερμηνείας του. Έτσι θέλουν να πιστεύουν αρκετοί στρατιωτικοί εγκέφαλοι. Άσκηση υπεροπτικής βίας

από άτομα που βαυκαλίζονται με την εντύπωση ότι έχουν το αποκλειστικό προνόμιο να «προασπίζουν» το έθνος. Το έθνος δεν μπορεί αφειδώς να ανοίγει την αγκαλιά της φιλοξενίας. Τι να τους κάνουμε όλους αυτούς τους «άγριους»; Για να διεκδικήσουν αύριο το δικαίωμα να θεωρούνται Έλληνες όπως κι εμείς; Η στολή κρύβει έναν από την φύση του σαδιστή; Ίσως να είναι έτσι. Κάποτε σχολιάζαμε τους βασανισμούς Σομαλών από ιταλούς στρατιώτες (1992), ή πρόσφατα τα περιστατικά στις φυλακές του Ιράκ με πρωταγωνιστές Αμερικανούς. Καιρός να σκεφτούμε τι «φίδια» τρέφουμε στον κόρφο μας.

Σ. Λέτσιος

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Εκστρατεία για την εγγραφή νέων μελών ξεκίνησε ήδη το ΠΑΣΟΚ. «Το ΠΑΣΟΚ σε χρειάζεται», δήλωσε ο Γ. Παπανδρέου προκειμένου να προσελκύσει νέους και αξιολογους ανθρώπους που για την ώρα απέχουν από την πολιτική. Αχ, ήταν ανάγκη να καταστραφούν τα αρχεία με το 1.000.000 άτομα που ψήφισαν για την ανάδειξη του Παπανδρέου; Άντε τώρα να ψάχνεις από την αρχή να ξεχωρίσεις τους φίλους από τα μέλη του κόμματος!

Σως

ΝΟΜΕΝΚΛΑΤΟΥΡΑ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

Κάθε χρόνο η Παγκόσμια Οργάνωση Δημοσιογράφων δημοσιεύει έναν κατάλογο ανθρώπων των μέσων ενημέρωσης που έχασαν τη ζωή τους σε διάφορα μέρη του πλανήτη κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Δημοσιογράφων και τεχνικών που χάνονται σε πεδία μαχών, ή σε περιόδους κρίσεων, που πέφτουν θύματα τυχαίας ή σκόπιμης πολλών φορές βίας σε βάρος τους. Μια λίστα πόνου και συντριβής για τον δημοσιογραφικό κόσμο, αλλά και τιμής για τους ανθρώπους που παραμερίζοντας τον φόβο και συχνά θυσιάζοντας τη ζωή τους, αφοσιώνονται σ' αυτό που λέμε ενημέρωση της κοινής γνώμης.

Γιατί τα θυμάμαι όλα αυτά; Μα, από πίκρα. Και τσατίλα. Για τον εσμό των ημεδαπών (μεγαλο)δημοσιογράφων, που κάποτε –τότε που ο Τύπος αποκαλούνταν και ήταν η τέταρτη εξουσία– αρέσκονταν να διακηρύσσουν ότι δεν φοβούνται τίποτα και κανένα, ενώ σήμερα (σύμφωνα με σχετικό αποκαλυπτικό δημοσίευμα της *Καθημερινής*) εννοούν να συνοδεύονται σε κάθε βήμα τους από «ουρές» αστυνομικών και άλλων σωματοφυλάκων.

Κατ' αρχήν δεν μπορώ να φανταστώ από τι πραγματικά κινδυνεύουν, τόσο ώστε να κατουρούν από το φόβο τους, ή πόσο μπορεί να κινδυνεύουν –στο σπίτι, στο γραφείο τους, στα εστιατόρια ή στα μπαρ που πάνε το βράδι να διασκεδάσουν– περισσότερο από άλλους δημοσιογράφους, εκείνους τους καθημερινούς, που με ένα μικρόφωνο ή με ένα σημειωματάριο αλωνίζουν τους δρόμους και τις γειτονιές ψάχνοντας για την

είδηση, εκθέτοντας τους εαυτούς τους σε άπειρους μικρούς και μεγάλους κινδύνους.

Από την άλλη, είναι γνωστό ότι οι όλοι αυτοί οι (μεγαλο)δημοσιογράφοι είναι κυρίως διευθυντικά στελέχη των μέσων ενημέρωσης όπου εργάζονται, με υψηλές αμοιβές που τους κατατάσσουν στη χορεία των πλουσίων αυτού του τόπου. Όπως είναι γνωστό επίσης ότι οι παραπάνω (μεγαλο)δημοσιογράφοι συναναστρέφονται –και λόγω επαγγέλματος– με υπουργούς, με βουλευτές και άλλους πολιτικούς, με μεγαλοεπιχειρηματίες, οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες, από τους οποίους είναι φυσικό να αντλούν αίγλη και κύρος, αλλά και να αντιγράφουν κάποιες κακές συνήθειες. Έφτασαν λοιπόν να αντιγράψουν και τον φόβο για ενδεχόμενη απειλή κατά της ζωής τους, με αποτέλεσμα να κυκλοφορούν δημοσίως ακολουθούμενοι από μπράβους, δίκην μαφιόζων, αλλά στο πιο... επίσημο.

Και καλά όλα αυτά, στο κάτω-κάτω δικαίωμά τους είναι να διαφημίζουν τον φόβο τους, αν έτσι τους αρέσει και αν έτσι αισθάνονται περισσότερο «ijn». Δεν καταλαβαίνω όμως γιατί θα πρέπει το βίτσιο του καθενός να το πληρώνει το κράτος, σε βάρος της ασφάλειας που υποχρεούται να προσφέρει στο ευρύ κοινωνικό σύνολο, και μάλιστα με τα χρήματα που πληρώνει αυτό το κοινωνικό σύνολο (για να μη μιλήσουμε περί δημοκρατίας, ισονομίας και άλλων «ενοχλητικών» εννοιών που συστηματικά παραβιάζονται έτσι κι αλλιώς).

Αιδώς Αργείοι...

Τ.Κ.Δ.

PASOKIES

- Με Μπρεχτική παιδεία, ο θίασος δίνει την παράστασή του live από τα πορτοπαράθυρα των χορηγών του, επιζητώντας (μάταια) το χειροκρότημα των θεατών.
- Οι θεατρόφιλοι όμως και μνήμη διαθέτουν και ένστικτο!
- Θυμούνται για παράδειγμα την υπόθεση του Falcon και την απώλεια τόσων ανθρώπων...
- Τις πτώσεις των ελικοπτέρων του ΕΚΑΒ...
- Τις λεωφορειοπειρατίες...
- Με θύματα πάντοτε!
- Αλλά και τη βύθιση του Σάμινα της «συνεργαζόμενης» με το σύστημα ΠΑΣΟΚ ναυτιλιακής εταιρείας.
- Και την Ρικομέξ, που πράσινες πολεοδομίες, υπουργεία και δικαστήρια την έβγαλαν καθαρή, πεντακάθαρη.
- Και τα αεροπλάνα της Π.Α. που πέφτουν και ποτέ δεν είδαμε κάποιο πόρισμα για το τις πταίει...
- Και άλλα πολλά. Πάρα πολλά.
- Έτσι αντί χειροκροτημάτων εισπράττουν ειρωνικά σχόλια (στην καλύτερη περίπτωση) έως γα... σταυρίδια από τους αγανακτισμένους τηλεθεατές (πολίτες).
- Και μετά μας λένε ότι το θέατρο αντιμετωπίζει κρίση.
- Αλλά με τέτοια σενάρια, τέτοιους ηθοποιούς και σκηνοθέτες φταίει ο θεατής-πελάτης που τους γυρίζει την πλάτη;

PASOKIES

- Αν οι χρηματοδότες-επιχειρηματίες-παραγωγοί πιστεύουν ότι αρκεί η διαφήμιση (προπαγάνδα) για να δώσει αέρα στην παράσταση, ένα είναι βέβαιο: Ότι θα τους μείνει το διαφημιστικό υλικό ως κενή ανάμνηση.
- Ελπίζουν βέβαια σε καλύτερες μέρες.
- Δικαίωμά τους.
- Αλλά, βρε αδερφέ, ομελέτα χωρίς αβγά δεν γίνεται. Όπως παράσταση χωρίς σενάριο (πρόγραμμα) και ηθοποιούς (πολιτικούς).
- Όσο για τη λίστα των ανενεργών ηθοποιών τύπου Ανδρουλάκη, Ανδριανόπουλου, Μάνου, Μπίστη, Κουναλάκη, θυμίζει τις αντίστοιχες λίστες του Εθνικού που πληρώνει άτομα για να μην παίζουν.
- Απλά παίρνουν το κάτι τους και κολλάνε ένσημα.
- Αλλά κι ο άλλος μεγάλος θίασος της «επανίδρυσης του κράτους» μπάζει πανταχόθεν.
- Πρωτοκλασάτοι ηθοποιοί (υπουργοί) δεν υπακούουν στις υποδείξεις του σκηνοθέτη (πρωθυπουργού) με ατάκες που μόνο σχετικές με το έργο δεν είναι.
- Η παράσταση δεν πάει, και η μεγάλη προσέλευση των θεατών –μετά την εντυπωσιακή πρεμιέρα– βαίνει μειούμενη.
- Οι κακοί της ιστορίας (κομματικοδιαπλεκόμενοι Πασόκοι) εξακολουθούν να πρωταγωνιστούν ενισχύοντας τη σύγχυση και την παραλυσία.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΥΡΡΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ...

Πύρρος Δήμας – ένα πολύ συγκινητικό φαινόμενο ανθρώπου με πολύ σωστό λόγο. Στη συνέντευξή του, ο Χατζηνικολάου σίγουρα φοβήθηκε την απάντηση και δε ρώτησε αυτόν τον άνθρωπο από τη Χιμάρα τη γνώμη του για τα επεισόδια μετά τον αγώνα στην Αλβανία. Γιατί ο Χατζηνικολάου απέρριψε την πρόταση του Δήμα η εκπομπή να γίνει στο χωριό του; Μα επειδή ήταν απασχολημένος με την έκθεση της Θεσσαλονίκης. Απαιτούσε εικοσιτετράωρη επαγρύπνηση το θέμα της ΔΕΘ, και δεν προλάβει ο εθνικός μας δημοσιογράφος να διασχίσει τη μακρινή απόσταση για να μιλήσει εκεί με μία καλή περίπτωση «βρομοαλβανού».

«Βρομοαλβανό» κυρίως λέμε το νεκρό στη Ζάκυνθο, βλάσφημο της εθνικής μας πλάνης, που άφησε την αγανάκτησή του να ελευθερωθεί από την τραγική σύμπτωση της ήττας μας και νίκης

του στο ποδόσφαιρο. Και του το εξήγησαν μια και καλή όλα τα αυθεντικά γνωστά-άγνωστα (μη αναγνωρισμένα) παιδάκια του Χατζηνικολάου ότι Έλληνας δεν θα γίνει ποτέ. Κατάλαβαν ότι αυτό ήθελε;

Να ποια είναι τελικά η τόσο μεγάλη διαφορά, ποια η έχθρα, τι υπερασπίζονται και τι φοβούνται να χάσουν, ώστε να ανεχόμαστε το φόνο. Μια πλαστή πεποίθηση ότι οι ξένοι ήρθαν για να γίνουν Έλληνες. Δεν φαίνεται όμως να τους απασχολεί τίποτε περισσότερο στον εξελληνισμό τους πέρα από την υιοθέτηση των στοιχείων μας που αντιγράφουν την παγκόσμια εικόνα της ευμάρειας. Το ενδιαφέρον των ξένων για την ελληνική υπηκοότητα είναι από ανάγκη, όχι για να κλέψουν το πνεύμα μας αλλά για να πετύχουν την επιβίωση.

Δ.Μ.

ΜΙΑ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ

άκομψη αυτή την αντιπαράθεση και θα μπορούσε γι' αυτό να επιρρίψει την ευθύνη στον επικεφαλής της κοσμικής εξουσίας, που πήρε μετά το λόγο, διατυπώνοντας δημόσια τη διαφωνία του με τον επικεφαλής της υπερκόσμιας εξουσίας.

Γιατί όμως ο κορυφαίος εκπρόσωπος της επίγειας εξουσίας φέρθηκε «άκομψα» απέναντι στον κορυφαίο εκπρόσωπο της επουράνιας; Πρώτον, γιατί εκπροσωπεί τη μοναδική λογικά εξουσία. Η επουράνια δεν έχει καμιά λογική βάση. Δεύτερον, η παρρησία, που υπαγορεύεται μόνο από υψηλή αίσθηση καθήκοντος, αποτελεί, σύμφωνα και με άλλες εκφάνσεις του, βασικό συστατικό του χαρακτήρα του σημερινού Προέδρου της Δημοκρατίας. Τρίτον, ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας τραβάει συνέχεια στα άκρα το σχοινί του σκοταδισμού που κρατά στα χέρια του ως εκπρόσωπος της υπερκόσμιας εξουσίας.

Από πού όμως ο εκπρόσωπος αυτής της εξουσίας έλκει το

«σθένος» να τραβάει στα άκρα το σχοινί της εξουσίας που εκπροσωπεί;

Πρώτον, όταν κρινόταν στη χώρα μας το θέμα της δημοκρατίας, αυτός σπούδαζε.

Δεύτερον, η Ιεραρχία που τον εξέλεξε γι' αυτό το λόγο τον εξέλεξε, όντας και η ίδια των άκρων από φυσικού της.

Τρίτον, έχει πολύ ψωμί το πολιτικό «σιγοντάρισμα» του εκπροσώπου αυτής της εξουσίας, γι' αυτό και διαθέτει άπειρα πολιτικά υποστυλώματα.

Τέταρτον, ο ίδιος ο σημερινός Πρωθυπουργός στην πολιτική διαμάχη μεταξύ των κορυφαίων εκπροσώπων των δύο εξουσιών πήρε τη θέση του εκπροσώπου της επουράνιας εξουσίας υπογράφοντας δημόσια το αίτημα του κ. Χριστόδουλου για διεξαγωγή δημοψηφίσματος. Πώς λοιπόν ο τελευταίος, κατά την άσκηση των εξουσιαστικών του καθηκόντων, να μην εκδηλώνει θρασύ σθένος παρά τις επαναλαμβανόμενες ουρανομήκεις γκάφες του;

Αλέκος Τζιόλας

ΖΗΤΩ Η ΒΛΑΚΕΙΑ!

Ο Π. Μπουκάλας στην *Καθημερινή* της Πέμπτης 16.9.2004 διασώζει τον διάλογο του υφυπουργού Άμυνας Β. Μιχαλολιάκου με τους δημοσιογράφους μετά την τελετή παράδοσης από τον παλιό στον νέο αρχηγό της Αεροπορίας. Επειδή ο διάλογος αυτός «πνίγηκε», τον μεταφέρουμε στις στήλες αυτές για κείνους τους αναγνώστες μας που δεν έτυχε να τον διαβάσουν. Αξίζει να «μείνει»:

Ερώτηση δημοσιογράφου: *Κύριε υφυπουργέ, τι έχετε να πείτε για τις δηλώσεις του πρώην αρχηγού;*

Β. Μιχαλολιάκος: *Σήμερα είναι μια μεγάλη ημέρα για την Αεροπορία.*

Ερώτηση: *Ναι, αλλά για τις καταγγελίες του αρχηγού τι έχετε να πείτε συγκεκριμένα, κύριε υφυπουργέ;*

Β. Μιχαλολιάκος: *Ζήτω η Πολεμική Αεροπορία.*

Τόση βλακεία και τόση αναισθησία θα μείνει στην ιστορία. Να θυμίζει το ύφος της εξουσίας...

Α.Χ.

ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΤΣΙΠΑΣ

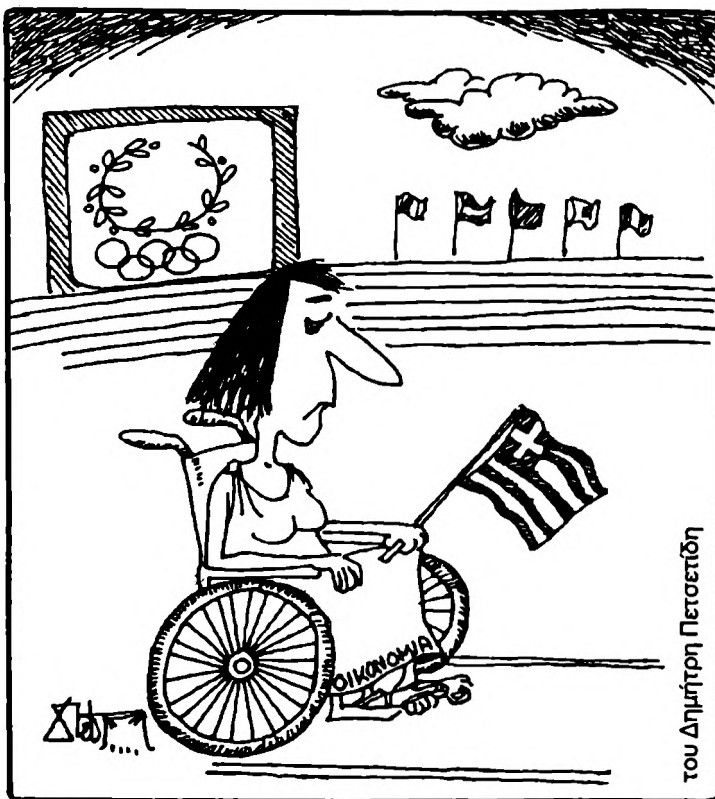
Εχουν περάσει μερικοί μόλις μήνες μετά την απαίτηση του πρωθυπουργού από τους υπουργούς του να είναι «σεμνοί και ταπεινοί». Κομματάκι δύσκολο όμως όταν πρόκειται για υπουργούς και λοιπά στελέχη της εξουσίας.

Την Τετάρτη (προχθές) του δόθηκε η ευκαιρία να τους φρεσκάρει λίγο επώδυνα τη μνήμη επ' αυτού, όταν έκανε αποδεκτή την παραίτηση του υπουργού Σάββα Τσιτουρίδη.

Ο λόγος της παραίτησης ήταν η παράτυπη μεταγραφή του Κυριάκου Τσιτουρίδη από το Πανεπιστήμιο Κρήτης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, για «λόγους ασφαλείας»(!) επειδή είναι γιος υπουργού και εξαιτίας της Ολυμπιάδας!

Εκλήθη στο Μαξίμου για εξηγήσεις και ακολούθησε η παραίτηση και η αποδοχή της. Κίνηση θετική –από άποψη τσίπας– και για τις δύο πλευρές στα μάτια του πολίτη. Όσο για το γεγονός ότι την καταγγελία την έκανε βουλευτής της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ταιριάζει νομίζω η παροιμία «δεν μιλάνε για σκοινί στο σπίτι του κρεμασμένου», όταν, ειδικά τα τελευταία χρόνια, κανείς υπουργός του ΠΑΣΟΚ δεν έθεσε θέμα παραίτησης (πολύ δε περισσότερο όταν κινδύνευε να γίνει και αποδεκτή) για πολύ πολύ σημαντικότερους λόγους «ηθικής τάξης».

ΦΛΟγα

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ

Τι καλά που είναι νόμιμο το χάπι της υπεροχής! Η παροχή της εγγύτητάς μας σε ένα πολυτελές όνειρο! Όλα αυτά για να εθιστεί με τη χρήση της εθνοντόπας μια ολόκληρη κοινωνία στη μάζα, καλύπτοντας την ανάγκη για μια συλλογική μοίρα με ένα εθνικό σύμβολο, τη γνώση για την ιστορία και το παρελθόν μας, με αποσπασματικές ωραιοποιημένες εικόνες, από μια νεοελληνική ταπετσαρία μιας ουσιαστικά σκισμένης σημαίας. Με τα κομμάτια της σκόρπια σε μπλουζάκια, τσάντες και πετσέτες και το όνειρο όλων των Ελλήνων μαζί για την καινούρια εποχή που μας ανήκει.

Γιατί όταν κάποιοι καίνε τη σημαία πειράζει συθέμελα την κοινωνία μας, ενώ όταν ένας οίκος μόδας την πουλάει με λουλουδάκια περνάει ασχολίαστο και, το χειρότερο, γίνεται μόδα; Από πότε κάτι που θέλουμε να συμβολίζει αξία πρέπει να την εξαργυρώνει με χρήμα;

Και ποιοι είναι αυτοί που είναι και αισθάνονται Έλληνες και μπορούν να φέρουν τη μάρκα του προϊόντος που λέγεται «εθνική ανωτερότητα» (για τους οποίους θα συνεχίσει να αγωνίζεται η Θάνου και στους οποίους, αν και είναι άμεσα ενδιαφερόμενοι, κανείς δε δίνει εξηγήσεις);

Έχουν συμφωνήσει μεταξύ τους ποια είναι αυτή η Ελλάδα που την υπερασπίζονται μαζικά τόσο εύκολα και τόσο γρήγορα αυτοί που την προβάλλουν πάνω τους; Για ποιο τρόπαιο μάχεται αυτή η ομάδα και φοριέται τόσο πολύ η φανέλα της; Υπάρχει κάποια κοινή πίστη που ενώνει τα κομμάτια μιας κοινωνίας με τόσο μεγάλες διαφορές στην καθημερινή διαβίωση;

Δ.Μ.

PASOKIES

- Η κάθαρση αργεί κι ο από μηχανής θεός κάπου χάθηκε στο κυκλοφοριακό αλαλούμ της Ολυμπιακής Πρωτεύουσας της λαϊκής Ιωάννας, των Λάμπηδων και των Ρογκ.
- Μόνη ελπίδα οι «περιφερειακοί θίασοι» της Αριστεράς.
- Αρκεί τινες εξ αυτών να μην αλληθωρίζουν για σύμπραξη με σχήματα χρεοκοπημένα και καταδικασμένα.
- Κουμουνδούρου, μ' ακούς;
- Φίλε θεατή, έξοδος!

Ν.Μολ.

VERTIGO

Το σύνδρομο των ελικοπτέρων φαίνεται ότι κατατρίχει από χρόνια τη Ν.Δ. Πριν από τις εκλογές του 1996 ο τότε πρόεδρος του κόμματος κ. Μιλτιάδης Έβερτ διακήρυττε ότι (εφόσον κέρδιζε τις εκλογές) «θα είμαστε κυβέρνηση ελικοπτέρων και θα επισκεπτόμαστε όλη τη χώρα απ' άκρη σ' άκρη». Φυσικά ήρθε το πλήρωμα του χρόνου και η Ν.Δ. έμεινε καθηλωμένη στην αντιπολίτευση. Και όταν έφτασε ή ώρα να κυβερνήσει, η πτώση ενός ελικοπτέρου, με τα τραγικά δυστυχώς αποτελέσματα, παραλίγο να την γκρεμοτσακίσει δείχνοντας πόσο δύσκολο είναι να στέκεσαι πάντα στο ύψος των περιστάσεων.

Σως

ΡΑΝΙΔΕΣ

Διαβάζουμε σε τοίχους και ανοίγει η καρδιά μας: «Κεντέρη κατούρα, να κάνουμε μαστούρα» και «Μικροαστέ, τρώγε ό,τι σου αξίζει» (από τοίχο του Ζωγράφου). Αλήθεια πόσες ανιαρές αναλύσεις ή ανιέρεις επιφυλλίδες με υπογραφές σκοπιμοτήτων απαιτείται να κάψουμε για να βγουν οι ρανίδες της παραπάνω σοφίας; Και μάλιστα με χιούμορ, πυκνότητα και αντισοβαροφάνεια; Φοβάμαι, τόνους.

Τζιμ Μπούκης

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Σίγουρα διαθέτουν ανεξάντλητο χιούμορ στη κυβέρνηση. Απόδειξη το «πνευματώδες» σχόλιο του κ. Αδάμ Ρεγκούζα, υφυπουργού Οικονομίας, για τα αυτοκίνητα: «Το αυτοκίνητο για τους περισσότερους Έλληνες είναι μέσο ψυχαγωγίας και όχι εργαλείο εργασίας. Οι ιδιαιτερότητες στην ποιότητα ζωής πληρώνονται λίγο περισσότερο». Επομένως γιατί να μην αυξήσουμε τα τέλη κυκλοφορίας;

Σως

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΑ ΖΩΑ

Σε 3.500.000 κεφαλάκια ή «κομμάτια» υπολογίζεται η μπάζα των λαθρέμπορων γούνας, κολαγόνου κ.λπ. από σκύλους, γάτες, κουτάβια, το εξάμηνο πριν τους Ολυμπιακούς 2004, και η εξαγωγή συνεχίζεται με ρυθμούς πρόσω ολοταχώς. Η μαφία των γουνέμπορων σκύλων και γάτων

γνωρίζει χρυσές εποχές λόγω της ανοχής της διάτρητης κρατικής μηχανής και της ανοησίας των ζωοφίλων που μετά από πλύση εγκεφάλου συνεχίζουν να προωθούν τα δυστυχισμένα γουνοφόρα πλάσματα στη μη-βάρβαρη βιομηχανική Ευρώπη, τις ΗΠΑ και τον Καναδά. Η κολοσσιαία απάτη συμβαδίζει με φρεναπάτη, φαινόμενο κοινωνικής ψυχοπαθολογίας που πρέπει να μελετηθεί. Η PELZ MAFIA, μαφία των σκυλογουνέμπορων, με δράση στην Ελλάδα από το '60, άπλωσε σ' όλη τη χώρα πυκνό δίκτυο αλλοδαπών πρακτόρων που παριστάνουν τους αλήτες ή τους μοναχούς. Στην πραγματικότητα είναι τσιλιαδόροι, πληροφοριοδότες και βαποράκια, εξασφαλίζοντας με πλήρη ατιμωρησία το πάρε-δώσε. Όσοι ζωόφιλοι, ας διαβάσουν το γερμανικό περιοδικό *RESPEKTIERE*, τεύχος 3, 2002. Εξηγεί το σύστημα διακίνησης σκύλων και γάτων με τους... *Flugbegleiter* και *Abhöler*. Πολύ διαφωτιστικό.

Πρόσεξε άραγε κανείς τη θριαμβευτική επιστροφή της... γούνας, ακόμη και στις παιδικές πιτζάμες;

Εύγε, μπράβο, νεοελληνικό πολιτισμέ, της φρίκης, της υποταγής και της απάτης!

Μαρία Τσάτσου

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ, ΚΟΛΛΙΤΙΡΙΑ

Το 80 % των Ελλήνων πιστεύει ότι οι αγώνες ξεπέρασαν κάθε προσδοκία. Αυτό στη γλώσσα της ενημέρωσης μεταφράζεται σε *πλειοψηφία ικανοποιημένων Ελλήνων*. Είναι απορίας άξιο με ποιο συλλογισμό καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το «πέρα από αυτό που περίμενα να γίνει» σημαίνει ότι «ήταν αυτό που ήθελα να γίνει».

Κανείς δεν αμφισβητεί ότι οι Ολυμπιακοί παραλίγο να μας βρουν απροετοίμαστους. Ποιος διαφωνεί ότι δημιουργήθηκε την τελευταία περίοδο της προετοιμασίας ένα κλίμα αγωνίας -και χλεύης- για το αν το εκτοξευτήρι πυροτεχνημάτων-στέγαστρο Καλατράβα θα ήταν έτοιμο; Και μολονότι δεν μου άρεσε η ιδέα των Ολυμπιακών και καρφί δε μου καιγότανε αν τελικά δεν γινόταν και καθόλου, προσδοκούσα να μην πολλαπλασιαστούν τα προβλήματά μας με ένα τέτοιο άσχημο ενδεχόμενο. Και μένα επομένως, αν με ρωτούσαν, την ίδια απάντηση θα έδινα. Δεν ξεπέρασε φυσικά τις προσδοκίες μου επειδή το κατευχαριστήθηκα, αλλά γιατί βλέποντας τα έργα των εργοταξίων και τα έργα των τηλεοράσεων πείστηκα ότι είναι αδύνατο να προλάβουμε. Και αφού δεν συνέβη, οτιδήποτε άλλο ξεπερνά τις προσδοκίες μου.

Μας παρηγορεί και λίγο το γεγονός ότι ενώ απειλούμασταν με εθνικό διασυρμό λάβαμε επαίνους, και αυτό αρκεί για να στραφεί η προσοχή μας μακριά από τη διασπάθιση των κονδυλίων. Έτσι μετατρέπεται σε λύση σωτηρίας το χρεοκόπημα που θα κάνει τα επόμενα χρόνια να είναι ακόμη δυσκο-

λότερο να τα βγάλουμε πέρα. Την ίδια στιγμή την πατρότητα της εφεύρεσης ενός τόσο μεγάλου εθνικού ελλείμματος στην αρχή της πορείας προς τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη, διεκδικούν η παρούσα και η προηγούμενη κυβέρνηση - για να αποδοθούν δίκαια τα συγχαρητήρια για την υπερβολική ευφυΐα και τη σκληρή δουλειά.

Σύμφωνα λοιπόν με τις μετρήσεις η πλειοψηφία είναι πολύ χαρούμενη και ρωτάει τι ώρα ενημερώθηκε ο κυβερνητικός κρίκος για την πτώση του Σινούκ και αν είναι ασφαλής η πολεμική αεροπορία που μεταφέρει πρωθυπουργούς, ώστε να ασχολούμαστε αρκετά μ' αυτό. Φυσικά και είναι θέμα, αν και, αφού δε νοιάζει αυτούς τους ίδιους, εγώ τι πρέπει να κάνω; Είναι ένα ερώτημα που προκύπτει τόσο παραπλανητικά όσο χρειάζεται να φτιαχτούν συνειδήσεις έτοιμες να αποδέχονται κοροϊδία σαν αυτή του φιάσκου των Ολυμπιακών Αγώνων.

Γιατί η αλήθεια είναι ότι είμαστε όλοι χαρούμενοι που σφάξαμε τον μόσχο τον σπτευτό. Οι Ολυμπιακοί γύρισαν σπίτι τους και ακόμα και αν μας ρωτάγανε αν ξεπερνά τις προσδοκίες μας ότι ποσά όσο το κόστος για δύο γέφυρες Ρίου-Αντιρρίου ή για το διορισμό συμβασιούχων και για καλύτερες συντάξεις ξεδεύονται για την τρομοϋστερία και την παρακολούθηση, την επίδειξη και την αχρηστία, θα απαντούσαμε ότι τις ξεπερνάει και με το παραπάνω. Δανεικά μάλιστα ποσά, για να χρωστάμε τη σκλαβιά μας. Και να σκεφτείτε ότι ο άσωτος υιός δεν ήρθε για να μείνει. Ξανάφυγε ο άτιμος.

Δ.Μ.

ΠΟΙΟΣ ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΠΟΙΟΝ

Στην καθημερινή γλώσσα της πιάτσας είχε καθιερωθεί παλιότερα ο αφελής να αποτελεί συνώνυμο του Αμερικανού. Έλα όμως που τα... αμερικανάκια μάς δουλεύουν «ψιλό γαζί» –χωρίς προσχήματα πλέον– και προκαλούν κάθε φορά ταραχή σε εγκεφάλους πολιτικών και κυρίως ορισμένων αναλυτών. Όπως συμβαίνει τις ημέρες αυτές με την Κύπρο και τα περίφημα αμερικανικά όπλα που της έχει δώσει η Ελλάδα.

Το θέμα ανέκυψε, λέει, από το αμερικανικό Υπουργείο Δικαιοσύνης, από κοντά όμως βγήκε και το Εξωτερικών. Και να οι δηλώσεις αξιωματούχων ότι «τα όπλα αυτά δόθηκαν παράνομα», πράγμα που δημιουργεί πρόβλημα γιατί έρχεται σε σύγκρουση με τον αμερικανικό νόμο, αλλά και καθησυχαστικές διευκρινίσεις του τύπου «εντάξει παιδιά, το θέμα υπάρχει, είναι παλιό, αλλά ψάχνουμε να βρούμε τρόπους να το ξεπεράσουμε».

Και αφού είναι παλιό και ψάχνουν να βρουν

τρόπους να το ξεπεράσουν, γιατί μας το ξεφουρνίζουν ξαφνικά; Απλώς, τα... αμερικανάκια τσαντίστηκαν που οι Ελληνοκύπριοι τους χάλασαν τη σουπά στο δημοψήφισμα του περασμένου Μαΐου για την περίφημη λύση Ανάν και ψάχνουν να βρουν τρόπους να τους ανταποδώσουν, δίνοντας και μια καρπαζιά στην Ελλάδα, έτσι, για να μην ξεχνά ποιος είναι το αφεντικό, τώρα που (ξανα)τίθεται το θέμα της αποστολής στρατιωτών μας στο Ιράκ.

Θα αντιτείνει κάποιος –το κάνουν ήδη– ότι αμερικανικά όπλα βρίσκονται και στον τουρκοκυπριακό τομέα της μεγαλονήσου. Ε, και; Αυτά δεν τα έδωσε η Τουρκία στους Τουρκοκύπριους. Απλώς έστειλε εκεί τον στρατό της και αυτό δεν αντίκειται στον αμερικανικό νόμο για τις πωλήσεις όπλων. Αμερικάνικοι εξυπνακισμοί, θα πείτε πάλι. Ναι, αλλά με αυτούς κάνουν εξωτερική πολιτική και κυριαρχούν στον πλανήτη, απαιτώντας μάλιστα στήριξη και από όλους τους άλλους...

Τ.Κ.Δ.

ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ...

Καπνός χωρίς φωτιά, λένε, δεν βγαίνει. Που σημαίνει ότι, όσο και να κατηγορούν –δίκαια ή άδικα– τους δύο δικαστικούς για τις καταγγελίες τους σχετικά με αλισβερίσια και διασπάθιση δημόσιου χρήματος στον «Αθήνα 2004», είναι βέβαιο ότι κάτι θα υπάρχει.

Τώρα, γιατί η πρόεδρος του Οργανισμού Γιάννα Δασκαλάκη προσέφυγε στα δικαστήρια εναντίον μέσων ενημέρωσης που αναπαράγουν τις καταγγελίες; Από στοιχειώδη ευθυξία, θα έλεγε κάποιος. Δεν έδειξε όμως την ίδια ευαισθησία όταν αρνήθηκε να δώσει στη δημοσιότητα το πλήρες κείμενο του πορίσματος των ελεγκτών, όπως ζητούν οι δύο δικαστές, προφασιζόμενη ότι ενδιαφέρεται για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των υπαλλήλων του Οργανισμού – δηλαδή μπας και γίνουν γνωστά, μεταξύ άλλων, τα υπέρογκα ποσά των αμοιβών τους.

Το ενδιαφέρον τώρα βρίσκεται στο τι θα προκύψει από την έρευνα της εισαγγελικής αρχής που θα ερευνήσει τα καταγγελλόμενα από τους δύο δικαστές.

Στο μεταξύ, ενδεικτικό είναι ότι η κυβέρνηση τηρεί πλέον φανερά αποστάσεις από την κ. Γιάννα, πράγμα σωστό και... μάλλον αναμενόμενο μετά το φιάσκο της δεξίωσης στο Ψυχικό, με τα βεγγαλικά που παρουσία του

Προέδρου της Δημοκρατίας και του πρωθυπουργού, πυρπόλησαν ένα δασάκι της περιοχής.

Το ερώτημα είναι όμως: θα αποδεχτεί η κυβέρνηση το αίτημα των κομμάτων της Αριστεράς για μια περισσότερο εμπεριστατωμένη συζήτηση στη Βουλή για το θέμα που ανέκυψε, ώστε να σταματήσει η κάθε λασπολογία και να μάθει επίσημα ο λαός το τι πραγματικά συμβαίνει; Αυτό επιβάλλουν η κοινή λογική και η ηθική.

Τ.Κ.Δ.

ΑΛΛΟΘΙ

Έκκληση προς τις «υγιείς δυνάμεις του τόπου» να τον στηρίξουν στο έργο του, απηύθυνε ο υπουργός Άμυνας κ. Σπήλιος Σπηλιωτόπουλος. Εντάξει, κατανοητό, να μην ζητάμε να φαγωθεί ο υπουργός ως ο μοναδικός υπεύθυνος για το δυστύχημα. Αλλά τι νόημα έχει να προβάλλει το επιχείρημα της «καθαρότητας» και ότι η Ν.Δ. αποτελεί τον μοναδικό αξιόπιστο παράγοντα εξυγίανσης; Κάποτε οι πολιτικές δυνάμεις διαχωρίζονταν σε «εθνικόφρονες» και μη. Τώρα η όποια αντιπαράθεση θα διεξάγεται ανάμεσα σε «υγιείς» και «ασθενείς», δίνοντας το πρόσχημα σε ορισμένους να κρύβονται πίσω από τεχνητά διλήμματα;

Σως

ΑΜΕΡΙΚΗ, ΕΥΡΩΠΗ, ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

«Η Ελλάδα έδειξε ότι αξίζει να γίνει μία ισχυρή περιφερειακή οικονομία με θεσμούς ευρωπαϊκούς, ρυθμούς ανάπτυξης αμερικανικούς και τρόπο ζωής μεσογειακό». Αυτά εξεστόμισε σε χαιρετισμό του στα εγκαίνια του Athens Business Club ο Νίκος Χριστοδουλάκης και αυτή τη συνταγή εφάρμοσε και βρισκόμαστε τώρα εδώ που βρισκόμαστε. Σε κάτι τέτοιες ανοησίες έχουν περιπέσει οι φίλοι μας Πασόκοι· γι' αυτό και δεν φαίνεται να ορθοποδήσουν στο ορατό μέλλον.

ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Οφείλω να πω ότι με σοκάρισε η απόφαση του Αρχιεπισκόπου να διαβάζεται το Ευαγγέλιο και στη δημοτική. Το θέμα έχει προϊστορία μεγάλη. Όταν η Βασίλισσα Όλγα το 1901 αποφάσισε να κάνει το ίδιο, ξεσηκώθηκαν οι φοιτητές, σκοτώθηκαν στις διαδηλώσεις 12 άτομα και έτσι ποτέ δεν υλοποιήθηκε η απόφαση.

ΤΣΕΛΕΜΕΝΤΕΣ

Ποια είναι η ουσία του θέματος; Κατά τη γνώμη μου πρόκειται για μεγάλη χαζομάρα. Διότι το Ευαγγέλιο δεν είναι συνταγή μαγειρικής, να ξέρεις όλες τις λεπτομέρειες, μη τυχόν και σου ξεφύγει καμιά οξεία! Το Ευαγγέλιο είναι ένα ιερό κείμενο υποτίθεται, του οποίου το περιεχόμενο το γνωρίζει μέσες άκρες και ο τελευταίος αναλφάβητος. Το γνωρίζει από την παράδοσή του. Το νιώθει. Το ξέρει. Δεν χρειάζεται να του το διαβάσεις στη δημοτική, να πει μετά το μάθημά του!

ΤΡΙΧΕΣ

Πρόκειται δηλαδή για ανέξοδο προοδευτισμό, για τζάμπα δημοκρατία. Επιπλέον είναι και σφόδρα επικίνδυνο για την ίδια την ορθόδοξη εκκλησία. Διότι η ορθόδοξία στηρίζεται στη λατρευτική της παράδοση, δεν στηρίζεται στα κείμενα όπως οι Προτεστάντες. Άμα δείτε εκκλησίες Προτεσταντών, θα δείτε τους πιστούς με ένα βιβλιαράκι στο χέρι. Τα διαβάζουν οι άνθρωποι. Εμείς επικοινωνούμε μέσω των ψαλμών. Αυτό δεν μπορεί να αλλάξει, διότι τότε απλώς θα γίνουμε Προτεστάντες.

ΝΑ ΒΓΟΥΜΕ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Αυτά είχα να πω εγώ, ένας απλός ευσεβής ορθόδοξος, και αμαρτίαν ουκ έχω. Αν μπορούσα θα ξεσήκωνα τους φοιτητές μου σε διαδηλώσεις, πλην όμως άντε να τους μαζέψεις από τις καφετέριες.

ΠΑΛΙΟΙ

Γενικώς δεν συμφωνώ με καμία αλλαγή. Θέλω τα πράγματα να μένουν ως έχουν. Τα καλά εννοώ. Αυτά τα ωραία τα προγονικά μας. Που ευωδιάζουν γραφικότητα. Είμαι τύπος γραφικός, αυτό είναι γνωστό. Αλλά νομίζω όλοι οι Έλληνες είμαστε. Αυτή είναι και η δύ-

ναμή μας. Είμαστε λαός πιτορέσκ, που λένε και οι Γάλλοι. Είναι δυνατόν τώρα να αλλάξουμε και να γίνουμε μεθοδικοί και ορθολογιστές; Δεν γίνεται. Είμαστε και μιας κάποιας ηλικίας εξάλλου. Τριών χιλιάδων ετών. Δεν είμαστε χτεσινοί.

ΠΡΟΟΔΟΣ

Προχθές η κυβέρνηση έψαχνε λέει ένα αεροπλάνο που δεν είχε πέσει. Και το βρήκε! Μπράβο παιδιά. Άμα πάτε έτσι, θα βρείτε και τα πεσμένα σε λίγο. Εμένα δεν με ενδιαφέρει το θέμα. Δεν μπαίνω ποτέ σε αεροπλάνα. Άμα έχετε φοβία με τα αεροπλάνα, έχω τη λύση. Μην τρέχετε σε ψυχολόγους. Η λύση είναι μία. Μην ξαναμπίτε ποτέ.

ΣΕ ΞΕΝΟ ΑΧΥΡΩΝΑ

Να ξαναγυρίσουμε στις ρίζες μας, λέει ο Χριστόδουλος. Να μην ξαναγυρίσουμε, λέει ο Στεφανόπουλος. Θα πρέπει όμως κάποιος να τους πει ότι αυτό το θέμα δεν τους αφορά καθόλου. Το τι κάνουμε εμείς τις ελεύθερες ώρες μας είναι δική μας υπόθεση. Αυτοί ας κοιτάξουν τις δικές τους ρίζες καλύτερα. Ιδίως ο Αρχιεπίσκοπος που τις έχει κάνει χάλια.

ΑΙΣΧΟΣ

Ήθελα να ΄ξερα πότε θα σταματήσει αυτό το αστείο με τη βουλή των εφήβων. Είναι δυνατόν να έχεις ωραία παιδιά 16 ετών και να τα κάνεις Κακλαμάνη και Ψαρούδα-Μπενάκη;

Σ ΑΥΣΤΗΡΑ ΜΕΤΡΑ

Ο ποιητής Μιχάλης Μήτρας με επισκέφθηκε εσχάτως με ένα ωραίο δώρο στα χέρια. Ήταν ακόμα οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Είπαμε για την Μπιτοργκ, φάγαμε ελαφρά, μερικά λουκάνικα εγώ και σαλάτα αυτός, και αναλύσαμε τα θέματα όλα, διαφωνώντας ως συνήθως σε όλα. Ακούγαμε Φρανκ Σινάτρα και Τώνη Μαρούδα, καθότι μ' αρέσει ιδιαιτέρως η μοντέρνα μουσική. Ιδίως η ξένη – ελαφρά μουσική και τραγούδια, που έλεγε άλλοτε το ραδιόφωνο, πριν γίνει το σημερινό χάλι όπου διαρκώς μιλάνε διάφοροι περίεργοι.

Καλοκαιράκι ήταν, νύχτα. Και όλα ήταν ωραία. Μετά οι εποχές πέρασαν και ήρθε το φθινόπωρο. Μελαγχολική εποχή. Ο φίλος μου ο Μιχά-

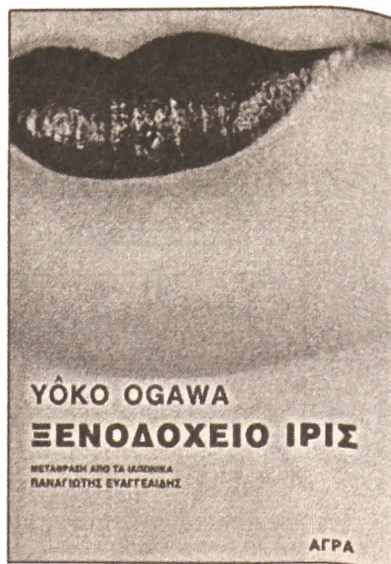
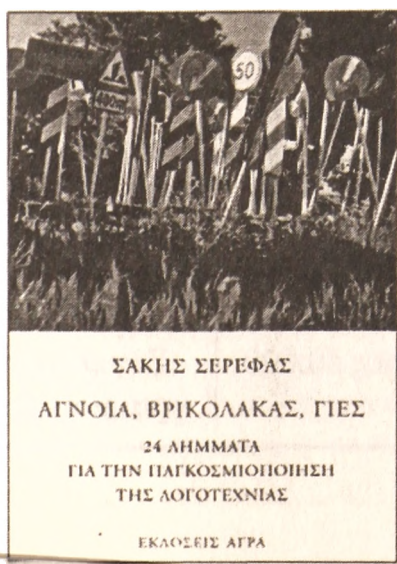
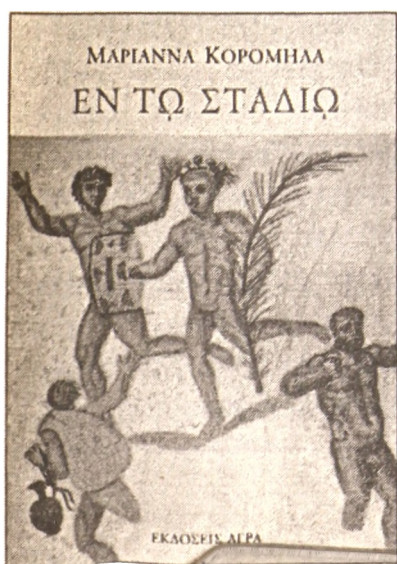
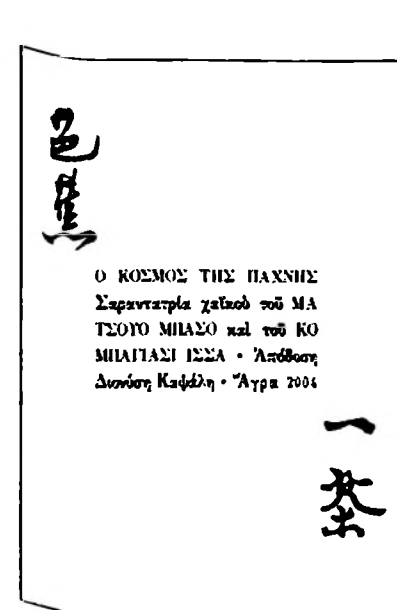
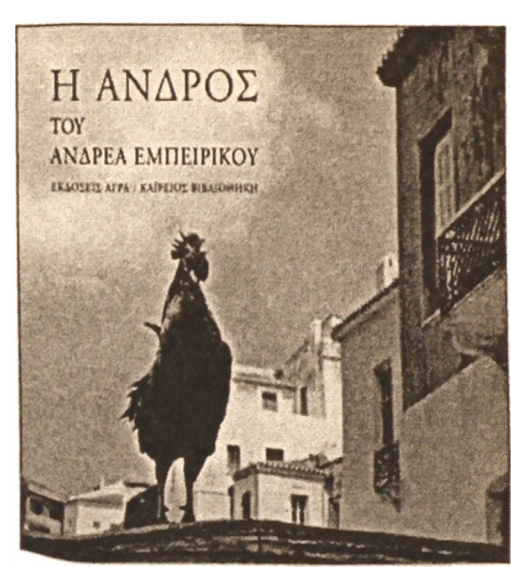
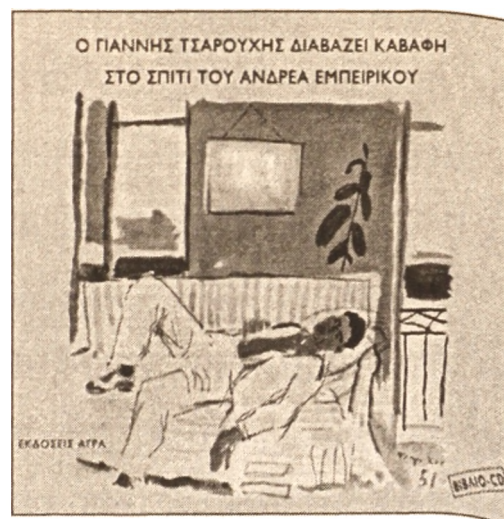
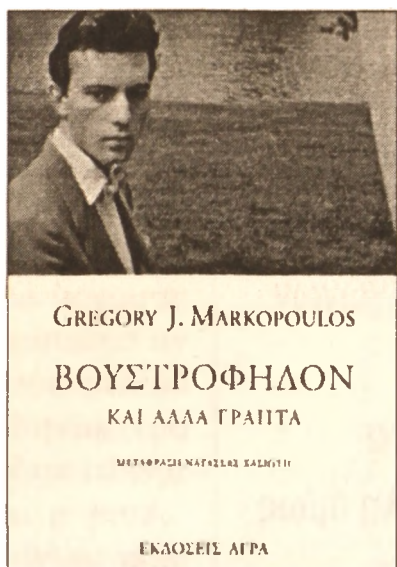
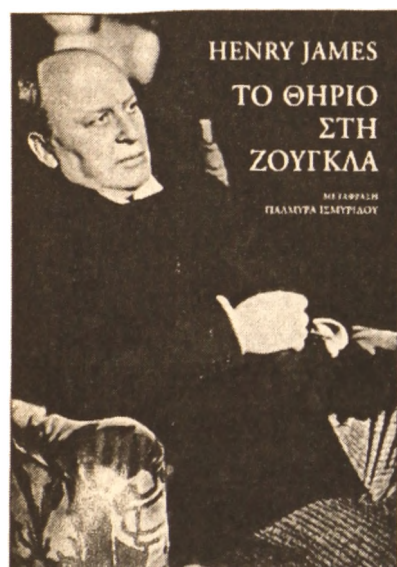
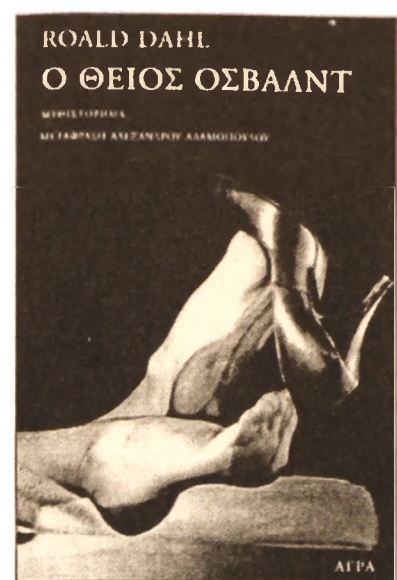
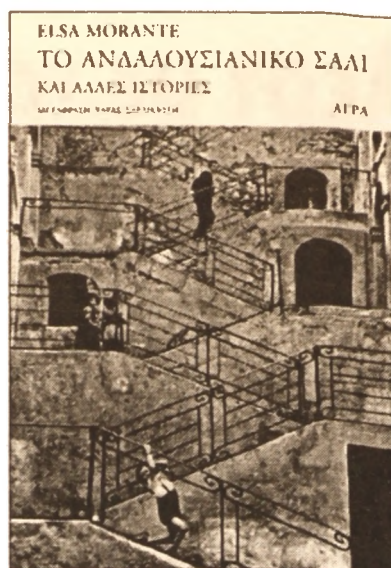
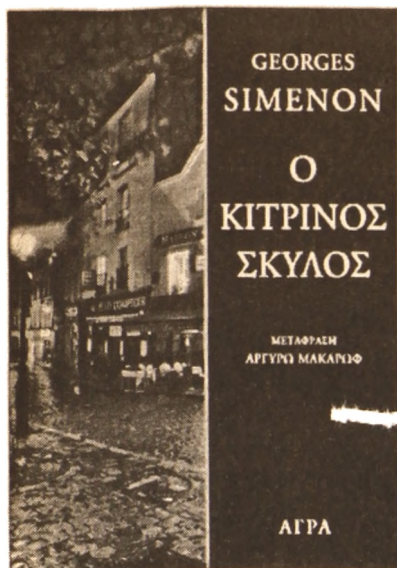
λης επανήλθε υπερασπιζόμενος την Μπιτοργκ, λέγοντας ότι την κατηγορώ, γιατί κατά βάθος ήθελα στην τελετή έναρξης τον Σινάτρα!

Ωραία, αγαπητέ Μιχάλη. Την επομένη φορά που θα φάμε μαζί το καλοκαίρι, θα πάρω όλα τα σιντί της Μπιτοργκ και θα τα ακούμε όλο το βράδι, αντί του Σινάτρα. Ελπίζω να το ΄πιασες το υπονοούμενο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

<http://www.agra.gr>

Δημοσιονομική τρομοκρατία και φλερτ με το «βαθύ κράτος»

του Γιάννη Δραγασάκη Βουλευτή Β' Αθήνας

Οι ομιλίες στη ΔΕΘ, τόσο του εκάστοτε πρωθυπουργού όσο και του αρχηγού της αντιπολίτευσης είναι ομιλίες «στίγματος», κατεύθυνσης. Η φετινή ΔΕΘ είχε το ενδιαφέρον ότι για πρώτη φορά ο κ. Κ. Καραμανλής θα ομιλούσε εκεί ως πρωθυπουργός. Και για πρώτη φορά μετά τις εκλογές η κυβέρνηση εκκαλείτο να δώσει το στίγμα και την κατεύθυνση της εφαρμοζόμενης πλέον πολιτικής. Το ενδιαφέρον αυτό ήταν δικαιολογημένο, αφού μέχρι τώρα λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων ουσιαστικά είχαμε μια ιδιόμορφη κατάσταση. Από τη μια ήταν οι προεκλογικές εξαγγελίες της ΝΔ «για μια άλλη πολιτική» που θα αντέστρεφε τις αρνητικές τάσεις του παρελθόντος, από την άλλη όμως στην πράξη, η πραγματικότητα έμενε η ίδια, το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» λειτουργούσε όπως και πριν, αλλά υπό νέα διεύθυνση. Η ομιλία του πρωθυπουργού έδειξε ότι η κατάσταση αυτή δεν ήταν προσωρινή. Οι επικαλύψεις μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων είναι τόσο μεγάλες και στην πολιτική και στις μεθόδους ώστε πιο εμφανής είναι μια εναλλαγή ρόλων παρά ουσιαστικές αλλαγές πολιτικής.

ΤΟ «ΣΤΙΓΜΑ»

Η ομιλία του πρωθυπουργού είχε δύο επικοινωνιακούς στόχους.

Ο πρώτος ήταν να καθησυχάσει για το παρόν, διαβεβαιώνοντας ότι δεν θα ληφθούν άμεσα σκληρά μέτρα, δεν θα υπάρξουν αιφνιδιασμοί και πολιτικές ΣΟΚ και οι όποιες αλλαγές θα γίνουν με συναίνεση.

Ο δεύτερος στόχος ήταν να αφήσει όλα τα ενδεχόμενα ανοιχτά για το μέλλον, παρουσιάζοντας μια δημοσιονομική κατάσταση δεινή, που μόνο χάρη στη «γενναιοδωρία» της κυβέρνησης

προς τους εργαζόμενους δεν μεταφράζεται από τώρα σε σκληρή λιτότητα όπως ζητούσε ήδη ο κ. Μητσοτάκης και ο ΣΕΒ.

Στον πρώτο στόχο αποσκοπούσαν οι διαβεβαιώσεις περί εφαρμογής μιας πολιτικής «ήπιας προσαρμογής» ενώ στο δεύτερο η περιγραφή του Δημόσιου χρέους με τόνους δραματικούς. Για να καταλάβει ο κάθε πολίτης το μέγεθος του προβλήματος, ο πρωθυπουργός εξήγησε ότι στην κάθε ελληνική οικογένεια αναλογεί χρέος ύψους 50.000 ευρώ.

Ήπια προσαρμογή λοιπόν, αλλά και με μια ισχυρή δόση «δημοσιονομικής τρομοκρατίας», εφησυχασμός επί του παρόντος αλλά και όλα τα ενδεχόμενα ανοιχτά για το μέλλον, αυτό θα μπορούσαμε να πούμε ήταν το στίγμα που ο πρωθυπουργός θέλησε να δώσει με την ομιλία του στη ΔΕΘ.

Πίσω από τα μηνύματα αυτά βρίσκεται ασφαλώς η αγωνία του πρωθυπουργού και της κυβέρνησης της ΝΔ να αποστασιοποιηθούν από τις προσδοκίες που προεκλογικά καλλιέργησαν, και μάλιστα, ει δυνατόν, χωρίς να τρωθεί πρόωρα η αξιοπιστία τους.

Αυτή η αποστασιοποίηση επιχειρήθηκε με δύο τρόπους: Ο πρώτος ήταν η κλιμάκωση των προσδοκιών αυτών μέσα στο χρόνο και η μετάθεση της ικανοποίησης των προεκλογικών δεσμεύσεων στο μέλλον.

ΜΟΝΙΜΟΤΕΡΗ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ

Ήταν αυτή η μεθόδευση μια αναγκαστική κίνηση τακτικής; Ελπίζει πράγματι ο πρωθυπουργός σε μια εντυπωσιακή βελτίωση των δεδομένων –ο ίδιος μίλησε για «απογείωση»– σε σύντομο χρόνο, ή πρόκειται για μια μονιμότερη μεταστροφή; Ο χρόνος θα δείξει, αλλά η ομιλία του πρωθυπουργού προμοδοτεί ήδη τη δεύτερη εκδοχή. Διότι ο πρωθυπουργός δεν περιορίστηκε μόνο σε μια τέτοια μεθόδευση λόγω συγκυριακών δυσκολιών, αλλά προχώρησε σε μια ουσιαστικότερη και μονιμότερη αναστροφή της ιεράρχησης των προβλημάτων, των προτεραιοτήτων και του συσχετισμού μέσων και στόχων.

Συγκεκριμένα, στο προεκλογικό πρόγραμμα της ΝΔ αναφερόταν ως πρώτη

προτεραιότητα η επιτάχυνση της ανάπτυξης. Μάλιστα διακηρυσσόταν ως συγκεκριμένος ποσοτικός στόχος η επίτευξη ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ μεγαλύτερων από 5% το χρόνο.

Με την επιτάχυνση της ανάπτυξης ως «μέσον», το προεκλογικό πρόγραμμα της ΝΔ έθετε στη συνέχεια προς επίτευξη μια σειρά από στόχους δημοσιονομικούς και κοινωνικούς.

Όμως ο στόχος αυτός της επιτάχυνσης της ανάπτυξης, και μάλιστα με ρυθμούς μεγαλύτερους του 5%, ήταν εξ αρχής αυθαίρετος· έπειτα, η συλλογιστική αυτή υπονοεί ότι τα δημοσιονομικά και κοινωνικά ελλείμματα οφείλονται στην ανεπαρκή ανάπτυξη και όχι στην ενδογενή ανισότητά της.

Η κυβέρνηση λοιπόν έπρεπε να αποδεσμευτεί επείγοντως όχι τόσο από συγκεκριμένες υποσχέσεις που έδωσε προεκλογικά –πολλές επιμέρους υποσχέσεις αυτού του είδους μπορούν και πάλι να ικανοποιηθούν–, όσο από τη συνολική λογική, την ιεράρχηση, και τον συσχετισμό μέσων και στόχων. Και αυτό έγινε ή μάλλον άρχισε να γίνεται με την ομιλία του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ.

Η επιδίωξη για επιτάχυνση της ανάπτυξης εκφωνήθηκε εκ νέου αλλά χωρίς πλέον τους ποσοτικούς της προσδιορισμούς. Ο στόχος για αύξηση του ΑΕΠ κατά 5% δεν αναφέρθηκε καν, αλλά ούτε αντικαταστάθηκε από κάποιο νέο στόχο.

Όμως, και αυτό είναι το ουσιώδες, η επιτάχυνση της ανάπτυξης δεν είναι πλέον το «μέσον» για την επίλυση του δημοσιονομικού και του κοινωνικού προβλήματος. Αντίθετα η επίλυση του δημοσιονομικού προβλήματος και η μετάθεση ή εγκατάλειψη των κοινωνικών στόχων προβάλλει τώρα ως προϋπόθεση, ως προαπαιτούμενο για την επιτάχυνση της ανάπτυξης.

Πρόκειται για μια πλήρη αναστροφή, που συνθέτει ένα κλασικό συντηρητικό πλαίσιο άσκησης της πολιτικής, η οποία αναγκαστικά συρρικνώνεται σε μια διαχείριση της πραγματικότητας με ήπιες ή σκληρές δόσεις λιτότητας και ιδιωτικοποιήσεων, ανάλογα και με τις αντιστάσεις της κοινωνίας. Πρόκειται ουσιαστικά για συνέχιση ενός μο-

ντέλου «πραγματιστικού νεοφιλελευθερισμού», που υπό μια διαφορετική, «εκσυγχρονιστική», ρητορική αποτελούσε ήδη το πλαίσιο άσκησης της πολιτικής και των κυβερνήσεων Σημίτη.

ΔΥΟ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΔΥΟ ΣΤΑΘΜΑ

Παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε ο πρωθυπουργός να εμφανισθεί με ένα κεντρώο προφίλ δεν μπόρεσε τελικά να κρύψει την ωμή ταξική επιλογή που συμπυκνώνει αυτό το πλαίσιο άσκησης της πολιτικής. Έτσι, αναφερόμενος στη σχέση ανάπτυξης και αναδιανομής, ο πρωθυπουργός υποχρεώθηκε να χρησιμοποιήσει δύο μέτρα και δύο σταθμά.

Αναφερόμενος στις ανώτερες οικονομικά τάξεις και τα κέρδη τους, ουσιαστικά υπερασπίσθηκε τη θέση ότι η

αναδιανομή –προς όφελος τους– πρέπει να προηγείται της ανάπτυξης. Για να γίνουν επενδύσεις πρέπει προηγουμένα να δοθούν κίνητρα προς τις επιχειρήσεις, να μειωθεί η φορολογία των κερδών.

Και παρ' όλο που αυτές οι αναδιανομές υπέρ του κεφαλαίου έχουν δημοσιονομικό κόστος, το δημοσιονομικό πρόβλημα στην περίπτωση αυτή υποτάσσεται στην επιδίωξη για επιτάχυνση της ανάπτυξης.

Αναφερόμενος από την άλλη πλευρά στην ανάγκη αναδιανομής υπέρ των εργαζομένων και σε κοινωνικούς στόχους που αμβλύνουν τις ανισότητες, ο πρωθυπουργός υποστήριξε ότι εδώ η ανάπτυξη πρέπει να προηγηθεί της αναδιανομής και της ικανοποίησης κοινωνικών αναγκών.

ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ως αιτιολογική βάση γι' αυτή την αναστροφή και γι' αυτό το πλαίσιο πολιτικής προβλήθηκε η δεινή, όπως την περιέγραψε ο πρωθυπουργός, δημοσιονομική κατάσταση.

Όμως ακόμη και αν η δημοσιονομική κατάσταση ήταν δεινή, γιατί αυτή πρέπει να μεταφράζεται σε παροχές προς τους μεν και σε στέρησεις για τους δε;

Ποια είναι πράγματι η δημοσιονομική κατάσταση; Και πώς μπορούμε να ορίσουμε σήμερα το δημοσιονομικό πρόβλημα;

Το πρόβλημα είναι ακριβώς ότι δεν το γνωρίζουμε με τρόπο αξιόπιστο. Αν όπως ισχυρίζεται η παρούσα κυβέρνηση, η προηγούμενη εμφάνιζε ελλειμματικούς προϋπολογισμούς ως πλεονασματικούς, αυτό σημαίνει ότι το δημοσιονομικό σύστημα λειτουργεί με τόσες «ελαστικότητες» που και η ίδια ή μια άλλη κυβέρνηση μπορεί να εμφανίζει πλεονασματικούς προϋπολογισμούς ως ελλειμματικούς αν αυτό υπηρετεί το μικροκομματικό πολιτικό της σχέδιο.

Ως δημοσιονομικό πρόβλημα συνεπώς, στην παρούσα φάση, πρέπει να εννοήσουμε όχι τόσο το δημόσιο έλλειμμα ούτε το δημόσιο χρέος, αλλά, πριν από τις συγκεκριμένες αυτές διαστάσεις του, σε κυρίαρχο πρόβλημα αναδειχνεται η *αναξιопιστία όλου του συστήματος της δημοσιονομικής διαχείρισης*. Και αυτό ήταν το νόημα της δήλωσης του ECOFIN.

«Μη νομίζετε», είπε η δήλωση εκείνη, και προς την παρούσα κυβέρνηση και προς τις προηγούμενες, ότι «θα είστε αξιόπιστοι αν εμφανίσετε μικρότερο έλλειμμα. Αν οι δημοσιονομικές σας στατιστικές δεν είναι αξιόπιστες, τότε ό,τι και να κάνετε θα είστε αναξιόπιστοι».

Το θέμα βεβαίως δεν είναι στατιστικό αλλά πολιτικό. Το έλλειμμα είναι θέμα ορισμών –τι είναι έλλειμμα και τι δεν είναι– και πολιτικών επιλογών, κοινά αποδεκτών, διαχρονικά σταθερών. Η απουσία τους δεν οφείλεται σε κάποια τεχνική αδυναμία. Είναι επιλογή των κομμάτων εξουσίας. Διότι η υφιστάμενη κατάσταση τους επιτρέπει όταν είναι στην εξουσία να διαχειρίζονται το

δημόσιο χρήμα με αδιαφάνεια, χωρίς έλεγχο και λογοδοσία. Και όταν είναι στην αντιπολίτευση να καταστροφολογούν και να κινδυνολογούν ασύστολα. Πρόκειται εν τέλει για ένα μηχανισμό πολιτικής χειραγώγησης της κοινωνίας, αφού με τα ίδια δεδομένα μπορούν να κατασκευάζονται αυταπάτες δημοσιονομικής ευμάρειας για λόγους προεκλογικής σκοπιμότητας και δραματικές εικόνες δημοσιονομικών κρίσεων για να δικαιολογηθούν πολιτικές λιτότητας «ως αδήριτες ανάγκες της οικονομίας».

ΤΟ «ΒΑΘΥ ΚΡΑΤΟΣ»

Η νέα κυβέρνηση, αντί να βάλει τέλος σ' αυτό το απαράδεκτο καθεστώς προωθώντας τις αναγκαίες αλλαγές στο δημοσιονομικό σύστημα, αξιοποίησε για τους σκοπούς του δικού της πολιτικού σχεδιασμού αυτό το πρόβλημα. Έτσι, αντί μιας αξιόπιστης «απογραφής» με διακομματική συμμετοχή, αντί για ένα πλαίσιο σταθερών κανόνων και ορισμών, έκανε μια απογραφή με αδιαφάνεια για να μπορεί να περιγράφει τη δημοσιονομική κατάσταση κατά βούληση.

Αξιοποίησα την ευκαιρία για να επεκταθώ κάπως στο ζήτημα αυτό, διότι κατά ένα παράδοξο τρόπο, ίσως επειδή πράγματι έχει και σύνθετες τεχνοκρατικές διαστάσεις, ακόμη και από τμήματα της αριστεράς κατανοείται ως ένα τεχνοκρατικό, στατιστικό ή διαχειριστικό ζήτημα. Ενώ, όπως προσπάθησα να δείξω, πίσω από τις διαστάσεις αυτές βρίσκεται ένα «βαθύ κράτος» που μένει διαχρονικά σταθερό και ακλόνητο.

Πρόκειται για ένα σύστημα «κλειστό» στον έλεγχο της Βουλής και της κοινωνίας, που λειτουργεί με αδιαφάνεια, μέσα από ασαφείς κανόνες και «ανεξέλεγκτους ειδικούς λογαριασμούς» ως θερμοκήπιο σπατάλης και πολυεπίπεδης διαπλοκής, αλλά και αξιοποιείται ως μηχανισμός πολιτικής χειραγώγησης της κοινωνίας.

Το σύστημα αυτό, ούτε εκσυγχρονίζεται ούτε επανιδρύεται αλλά απλά καταργείται, τσακίζεται. Η νέα κυβέρνηση, αντί να συγκρουστεί, δείχνει από την αρχή τάσεις συμβιβασμού μαζί του.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Επανερχόμενοι στο *συνολικότερο* πλαίσιο της πολιτικής όπως αυτό διαγράφεται μετά και την ομιλία του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ, μπορούμε να επισημάνουμε ορισμένες συνέπειες.

Μια πρώτη συνέπεια είναι ότι το πλαίσιο της κυβερνητικής πολιτικής όπως διαγράφεται μετά τη ΔΕΘ φαίνεται ότι ανοίγει ορέξεις που εκθέτουν τον πρωθυπουργό σε πιέσεις που δεν είναι βέβαιο ότι μπορεί να ελέγξει.

Συγκεκριμένα, αν η υποβάθμιση, η μετάθεση ή η εγκατάλειψη των κοινωνικών στόχων προβάλλεται ως προϋπόθεση της ανάπτυξης και της επίλυσης του δημοσιονομικού προβλήματος, τότε γιατί αυτή η προϋπόθεση να μην ισχυροποιηθεί με πιο «τολμηρά» μέτρα;

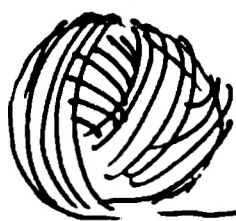
Δεν είναι λοιπόν συμπτωματικό που οι πιέσεις για άνοιγμα του εργασιακού και του ασφαλιστικού, δηλαδή για περαιτέρω απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και για συρρίκνωση της κοινωνικής ασφάλισης, εντείνονται, παρόλο που ο πρωθυπουργός δεν θα ήθελε τα θέματα αυτά να προστεθούν στην παρούσα φάση στις ήδη πολλές εκκρεμότητες.

Μια δεύτερη συνέπεια είναι ότι από τη στιγμή που η κυβέρνηση αντί να συγκρουσθεί με το «βαθύ κράτος» προσπαθεί να το οικειοποιηθεί και να το χρησιμοποιήσει προς όφελός της, γίνεται εμφανής αν όχι και προκλητική η παρουσία των δομών της διαπλοκής και καθίσταται «νόμιμο» το αίτημά τους να συγκαλυφθούν οι αμαρτίες τους και να μείνουν ανέγγιχτα τα συμφέροντά τους.

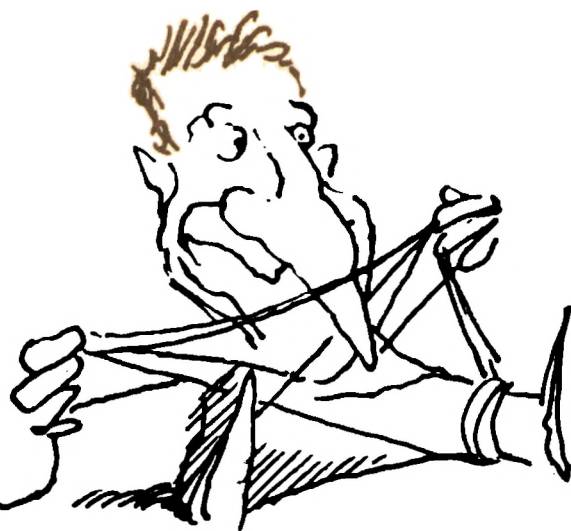
Τέλος, αν η κυβέρνηση, όπως υπονοούν όσα προηγήθηκαν, αδυνατεί να αντιστρέψει τις προϋπάρχουσες τάσεις και να δώσει βιώσιμες λύσεις στα ανοιχτά κοινωνικά, παραγωγικά, περιβαλλοντικά και λειτουργικά προβλήματα, τότε κινδυνεύει να δει τα πολιτικά της αποθέματα να εξαντλούνται σύντομα.

Πολύ πιο σύντομα απ' ό,τι ακόμη και οι αντίπαλοί της θα ανέμεναν.

21.9.2004

Η ιστορία επαναλαμβάνεται

του Χάρρυ Κλύνν

✂ Γεια σας, συμπάσχοντες συμπατριώτες.

✂ Δε γνωρίζω ποιος είπε τη μεγάλη κουβέντα «η ιστορία επαναλαμβάνεται», αλλά όποιος και να την είπε γνώριζε μάλλον σε βαθμό κακουργήματος την ελληνική πραγματικότητα.

✂ «Επανάληψις μήτηρ μαθήσεως» είπε και ο αρχαίος ημών πρόγονος

✂ Και οι αρχαίοι ημών πρόγονοι ξέρανε κάτι παραπάνω από μας.

✂ Η επανάληψη ήταν, είναι, και θα είναι το ιδιαίτερο συστατικό που μας κάνει να ξεχωρίζουμε από τους υπόλοιπους λαούς του πλανήτη.

✂ Στην Ελλάδα, ευτυχώς, όλα επαναλαμβάνονται και δε χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια ή οξυδέρκεια για να το διαπιστώσει κανείς. Αρκεί να ανοίξει μια εφημερίδα, οπότε, θέλει δε θέλει, θα το εμπεδώσει.

✂ «Η κυβέρνηση δε δίνει λύσεις με το να επαναλαμβάνει τακτικές που οδήγησαν την χώρα σε αδιέξοδα».

✂ «Η αντιπολίτευση επαναλαμβάνει τα λάθη του παρελθόντος».

✂ «Δεν πείθει η αριστερά επαναλαμβάνοντας τον εαυτό της».

✂ «Σε επαναληπτικό αγώνα θα κριθεί η κατάκτηση του τίτλου».

✂ «Έτοιμοι να επαναλάβουν τις απεργιακές τους κινητοποιήσεις οι υπάλληλοι καθαριότητας».

✂ Πώς να το κάνουμε, ζούμε στη χώρα της επανάληψης.

✂ Τα πάντα στην Ελλάδα επαναλαμβάνονται με θαυμαστή μαθηματική ακρίβεια!

✂ Γι' αυτό και τίποτα δεν εκπλήσσει τον Έλληνα, τίποτα δεν τον ανησυχεί, τίποτα δεν τον τρομάζει...

✂ Γιατί λοιπόν τόσος ντόρος και τόση έκπληξη για το γεγονός της ολιγορίας στην έγκαιρη ενημέρωση και στην άμεση επέμβαση των πολιτικών και στρατιωτικών υπευθύνων μετά την

πτώση του μοιραίου Σινούκ;

✂ Γιατί αυτή η προχειρότητα, η ανευθυνότητα, η έλλειψη φαντασίας και η βιασύνη εν ονόματι κάποιας, υποτιθέμενης, εποικοδομητικής κριτικής;

✂ Είπαμε: η ιστορία επαναλαμβάνεται. Δεν το 'παμε;

✂ Πότε στο παρελθόν έτυχε να συμβεί ένα ατύχημα του μεγέθους της πτώσης του ελικοπτέρου Σινούκ και υπήρξε άμεση ενημέρωση και επέμβαση των υπευθύνων;

✂ Υπάρχει παρόμοιο ιστορικό προηγούμενο που το αγνοούμε;

✂ Τι περιμέναμε λοιπόν από το Κέντρο Επιχειρήσεων του ΓΕΣ, την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων του ΓΕΕΘΑ κ.λπ.; Να πάει κόντρα στα ιστορικά δεδομένα; Να ανατρέψει την παράδοση;

✂ Έκπληξη θα ήταν εάν υπήρχε έγκαιρη ενημέρωση της πολιτικής ηγεσίας και άμεση αντιμετώπιση της όλης υπόθεσης από τους υπεύθυνους.

✂ Έκπληξη, ιδιαιτέρως δυσάρεστη βεβαίως, γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε και την απαρχή της κατάρρευσης του ευεργετικού δόγματος «η ιστορία επαναλαμβάνεται».

✂ Κατά συνέπεια, θα ήταν εξίσου ορατός και ο κίνδυνος της κατάρρευσης του εκπληκτικού και ανεπανάληπτου οικοδομήματος που ονομάζεται νεοελληνική Πολιτεία, με όλες τις οδυνηρές συνέπειες που θα μπορούσε να έχει ένα τέτοιο δυσάρεστο γεγονός.

✂ Για τους αφελείς, βεβαίως, και τους μη σκεπτόμενους, κάτι τέτοιο ίσως να μη λέει απολύτως τίποτα.

✂ Για μερικούς πάλι «προοδευτικούς», ίσως θεωρηθεί και ευτυχές γεγονός.

✂ Για τους σκεπτόμενους όμως και τους περί την Ιερουσαλήμ παροικούντες σημαίνει πάρα πολλά.

✂ Και είναι απορίας άξιο πώς παρασύρθηκαν εφημερίδες, ραδιόφωνα και τηλεοπτικοί σταθμοί σε μια άνευ προηγουμένου δημοσιογραφική γκάφα που, αν μη τι άλλο, τους εξέθεσε ανεπανόρθωτα και τους εμφάνισε ως αδαείς και ανιστόρητους!

✂ Σκέφτεστε τι θα μπορούσε να είχε συμβεί σε μια Ελλάδα όπου η κρατική μηχανή θα λειτουργούσε, οι δημόσιες υπηρεσίες θα απέδιδαν, οι πολίτες θα σέβονταν τους θεσμούς, οι πολιτικοί θα σκέπτονταν και οι κυβερνήσεις θα κυβερνούσαν;

✂ Σκέφτεστε μια Ελλάδα απ' την οποία θα κινδύνευαν να εξαφανισθούν η ακατάσχετη πολιτικολογία, το πολιτικό ψεύδος, ο ιδεολογικός τραμπουκισμός, ο άκρατος λαϊκισμός, η βάναυση προσβολή της νοημοσύνης του πολίτη, ο ωχαδερφισμός, η ιδιοτέλεια, η άγνοια, η πρόκληση, η μπαγαποντιά, η μαγκιά και το νταηλίκι;

✂ Κάτι τέτοιο θα είχε σημαίνει όχι μόνο την απαρχή της κατάρρευσης του νεοελληνικού κράτους, αλλά και την απώλεια και αυτής ακόμα της εθνικής μας ταυτότητας...

✂ Την ευγνωμοσύνη μας λοιπόν οφείλουμε να εκφράσουμε στο κέντρο επικοινωνίας ελέγχου πτήσεων ελικοπτέρων, στη μονάδα στην Πάχη Μεγάρων (4ο ΤΕΑΣ), στο Κέντρο Επιχειρήσεων του ΓΕΣ, και την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας κ.λπ., κ.λπ., αντί της άδικης και ανεργμάτιστης κριτικής που τους ασκήθηκε από ορισμένους φωνασκούντες και ανεγκέφαλους.

✂ Γιατί ο Θεός της Ελλάδας τους φώτισε και έγραψαν για μια ακόμη φορά εις τα παλαιότερα των υποδημάτων τους την πολιτική ηγεσία και την κοινή γνώμη προλαμβάνοντας έτσι το επερχόμενο κακό!

✂ Και είναι γνωστό στους πάντες ότι ενός κακού μύρια έπονται...

Ευθύνη, ευδιξία και γυαλί

Ολίγα για τους γυάλινους τυμβωρύχους

του Μάνου Στεφανίδη

ΤΟ ΦΑΙΝΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΝΑΙ

Να λοιπόν που ήρκεσε μια και μόνη εμπλοκή στα γρανάζια του «μηχανισμού», ένα –έστω τραγικότατο– δυστύχημα, για να έρθουν στην επιφάνεια όλες οι δυσπλασίες του νέου κυβερνητικού σχήματος, οι οποίες απεκρύνοντο τεχνηέντως με την επικοινωνιακή τακτική των χαμηλών τόνων· άλλως πως, του «εμείς τώρα παραλάβαμε» και του «δεν είμαστε εδώ, χτυπήστε δίπλα», κ.λπ.

Ο Κώστας Καραμανλής, αντί του σοκ που έχει απόλυτη ανάγκη ο τόπος, επέλεξε μια τακτική αδικαιολόγητης άμυνας και ενοχλητικών καθυστερήσεων –σύστημα Ντόλγκος το 'λεγαν οι οπαδοί του Μπούκοβι–, για να μην τρομοκρατηθούν δήθεν οι –τρομοκρατημένοι όμως– Πασόκοι και για να γίνει η κυβερνητική μετάβαση χωρίς κραδασμούς. Λάθος!

Η Ν.Δ. εξελέγη πρωτίστως από μη δεξιούς ψήφους, ακριβώς για να επιφέρει αυτούς τους κραδασμούς και αυτές τις ρήξεις σ' ένα σώμα που νοσεί βαριά. Ο τόπος βρίσκεται σε ανησυχητική κρίση και σε επικίνδυνη ύφεση. Το έχουν άραγε αντιληφθεί οι κυβερνώντες και τι σκοπεύουν, διάβoλε, να πράξουν; Είναι ήδη στα πράγματα μισόν χρόνο. Πού είναι το πρόγραμμα που υποσχέθηκαν, ποιος ο βασικός στόχος και οι επιμέρους στρατηγικές τους;

Είμαι από αυτούς που αισθάνθηκαν ανακούφιση από τη νίκη της Ν.Δ., πιστεύοντας πως το γεγονός αυτό θα λειτουργούσε καθαρικά για το ευρύτερο πολιτικό μας σύστημα και εμμέσως θα έσπρωχνε την Αριστερά να ξαναδεί τις λανθασμένες επιλογές της και να συσπειρώσει τις δυνάμεις της μακριά από τις σειρήνες μιας δήθεν κυβερνητικής αξιοποίησης. Μετά τη θολή κατάσταση ΠΑΣΟΚ τα πράγματα, νομοτελειακά

πια, επιβάλλεται να ξεκαθαρίσουν.

Το ξαναγράψαμε από τις σελίδες αυτές πως δεν φοβόμαστε την Δεξιά αλλά και πως δεν διακρίνουμε βασικές διαφορές ανάμεσα στα δύο κόμματα εξουσίας. Πόσο μάλλον που προσβλέπαμε και προσβλέπουμε με μεγαλύτερη εμπιστοσύνη ως προς την διαχείριση της εξουσίας στον αξιακό κώδικα των συντηρητικών από την αισθητική της τσαλαβούτας των γιαλαντζί και μεταμοντέρνων «προοδευτικών». Η αυστηρή παρουσία του κ. Θόδωρου Ρουσόπουλου στη θέση του διαρκώς μειδιώντος κ. Πρωτόπαπα αποκτούσε στα μάτια μας έναν συμβολισμό δυσανάλογα μεγάλο, κυρίως γιατί σηματοδοτούσε μια πιο υπεύθυνη αντιμετώπιση της τάλαινας καθημερινότητάς μας.

Αν μη τι άλλο, ελπίζαμε ότι η Ν.Δ. θα εξόρκιζε την εικονομαχία κατάρα του λαϊκισμού μεταφέροντας την πολιτική στον χώρο της αμιγούς πολιτικής –κι

όχι της τηλεψίας– και θα διαφοροποιούσε πρακτικά –δηλαδή πολιτικά– το φιλοσοφικό χάσμα ανάμεσα στο φαίνεσθαι και το είναι χωρίς επικοινωνιακά τρικ. Δηλαδή η εξουσία θα φερόταν ως εξουσία δίνοντας έτσι ένα πρότυπο συμπεριφοράς στην κοινωνία γύρω, που τα 'χει κυριολεκτικά χαμένα ως προς το δέον γενέσθαι. Πιο απλά ακόμη: ο πρωθυπουργός να φέρεται όπως ένας υπουργός, ο υπουργός όπως ένας υπαρκτός, ο αξιωματικός ανάλογα κ.ο.κ. Τόσο απλά: Ιδού ένας τρόπος για να ξαναϊδρυθεί το κράτος χωρίς φανφάρες και δηλώσεις αλλά με ουσιαστική αλλαγή νοοτροπίας.

Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

Φοβάμαι όμως πως το κακό είναι ακατανίκητο. Έχουμε γίνει όλοι λίγο ως πολύ Πασόκοι – στη νοοτροπία τουλάχιστον και στη λογική της γενικότερης λούφας και παραλλαγής. Μια πα-

του Δημήτρη Πετσεφίδη

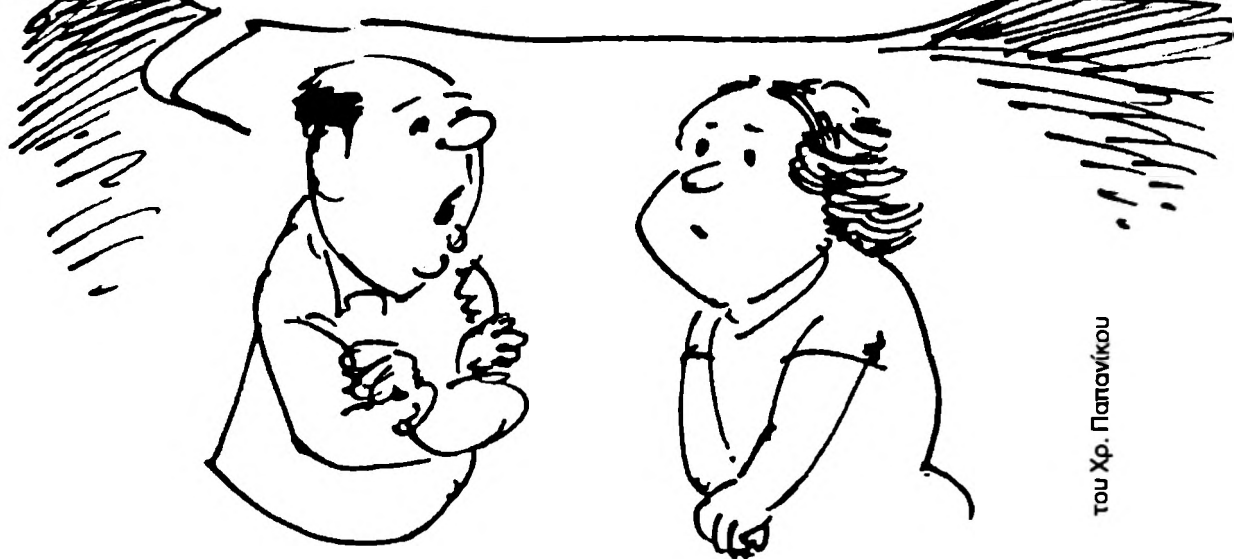
λιά «δεξιά» αρετή δοξάζει, αντίθετα με την αριστερή συλλογικότητα, τον ατομικό ηρωισμό, παλιό κατάλοιπο της ρομαντικής μας αντίληψης για τον Μεσαίωνα. Είναι ο Σαμουράι που μόνος αυτοχειριάζεται, όπως θα 'λεγε και ο Πολύδωρας μέσω του Μπασό, για να δώσει το παράδειγμα. Κάτι ανάλογο έκανε κι ο Δαβάκης στο έπος του '40.

Έφτασε η πτώση ενός Σινούκ για να μας πάρει και να μας σηκώσει. Η κυβέρνηση έσπευσε να δηλώσει ότι δεν έχει μεν πολιτική ευθύνη αλλά μπορεί ν' αποκεφαλίζει τη μισή στρατιωτική ηγεσία, ενώ ο υπουργός Εθνικής Αμύνης παραιτήθηκε μεν από ευθυξία αλλά παραμένει για να ολοκληρώσει το έργο του. Παλιά κόλπα σε νέα συσκευασία.

Από τη μια διαπομπεύονται ανώτατοι αξιωματικοί κι από την άλλη προβάλλεται εγκωμιαστικά το αξιόμαχο του στρατεύματος. Η κυβέρνηση συνεργάζεται μεν επί έξι μήνες με τον Αρχηγό Αεροπορίας, δηλαδή τον περιβάλλει με την εμπιστοσύνη της, αλλά στη δύσκολη στιγμή τον βρίσκει ανεπαρκή. Φαίνεται πως το «πνεύμα της γης», το *duende* του Λόρκα, βασική «δεξιά» αξία κατά τον μελετητή και μεταφραστή του μεγάλου τέκνου της Γρανάδας, Χρήστο Γούδη, στις μέρες μας επρόκειτο να καταρρακωθεί από μια ανόσια συμπαιγνία των πιο ψηλών αιθέρων και των βαράθρων της θάλασσας. Εκεί, στις ακτές του Άθω, αποδείχτηκε πόσο εύκολα ρέπουν στον φαρισαϊκό λόγο οι πολιτικές ηγεσίες ασχέτως ταμπέλας. Κι αν μέμφονται την ΠΑΣΟΚ-παράδοση και γι' αυτό ακόμη, τότε είναι άξιες της (μελλοντικής) τύχης τους.

Ήκιστα ηρωικά αλλά και δεξιά όλα αυτά, πόσο μάλλον που θυμίζουν άλλες εποχές. Έχουμε ξαναγράψει από τις στήλες αυτές ότι ο Σπήλιος Σπηλιοτόπουλος είναι ο καταλληλότερος στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας για να ξεσκεπάσει τα όσα βρόμικα συντελούνται στα γραφεία και τα υπόγεια του Πενταγώνου. Το *Αντί* επί δεκαετία επανέρχεται μιλώντας για την Αχκοπ, τα Λέοπαρντ, τον εθνικό προμηθευτή κ.λπ. Η παρουσία εκεί και του κ. Ζορμπά ήταν μια επιπλέον απόδειξη ότι κάτι θα γίνει. Όπως και ότι κάτι θα γίνει και για το σκάνδαλο του Χρηματι-

ΑΝ ΓΙΝΟΥΝ ΠΡΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ
ΘΑ' ΧΟΥΜΕ ΝΑ ΔΙΑΛΕΞΟΥΜΕ
ΑΝ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΒΛΕΠΟΥΜΕ
ΤΑ ΤΡΕΝΑ ΝΑ ΠΕΡΝΟΥΝ
·Η ΤΑ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ
ΝΑ ΨΑΧΝΟΝΤΑΙ.

του Χρ. Παπανίκου

στηρίου, για την μηντιακή διαπλοκή, για τον κ. Σωκράτη Κόκκαλη, για τον κ. Χρήστο Λαμπράκη και όλα τα άνθη της πασοκικής αυθαιρεσίας, που παρ' όλα αυτά θάλλουν αλώβητα και, ευκαιρίας δοθείσης, χλευάζουν κιόλας.

Έτσι, μας προξένησε αλγεινή εντύπωση η εικόνα του υπουργού στα τηλεοπτικά παράθυρα να χαριεντίζεται με την κ. Στάη κι έπειτα να εμφανίζεται καπάκι στο Mega λέγοντας τα ίδια πάνω-κάτω πράγματα και μειώνοντας συνειδητά το κύρος του για τις ανάγκες της μηντιακής αγοράς. Εν ολίγοις: Όταν ο υπουργός Εθνικής Άμυνας θέλει να προβεί σε αποκαλύψεις το πράττει στον χώρο του σε επίσημη press conference καταθέτοντας στοιχεία προς όλους τους δημοσιογράφους κι όχι κραδαίνοντας επιλεκτικά κάποια έγγραφα μόνο και μόνο προς άγραν εντυπώσεων. Πόσο μάλλον που έτσι δεν κερδίζονται οι εντυπώσεις. Απλώς ανεβαίνει η τηλεθέαση και χαίρονται οι τηλε-οικοδεσπότες.

ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Ποιος επιτέλους θα σεβαστεί τον πολίτη; Ο οποίος, έστω κι αν τυχαίνει να είναι τηλεθεατής, δεν σημαίνει ότι κατ' ανάγκην είναι και ηλίθιος. Ως πολίτης λοιπόν θέλω τους πολιτικούς και τα

επιχειρήματά τους στη Βουλή, μακριά από τους γυάλινους τυμβωρύχους και εκτός κακόγουστων κοκορομαχιών. Δεν ενημερώνεται ο «λαός» κάθε βράδι στις οχτώ όταν ο κ. Παναγιωτόπουλος υπομειδιά στην κ. Διαμαντοπούλου κι όταν ο κ. Βενιζέλος οργίζεται τεχνηέντως απαντώντας στον κ. Έβερετ ή τον κ. Παυλόπουλο. Το αντίθετο. Στα γυάλινα μαρμαρένια αλώνια πεθαίνει η αξιοπιστία μας, συχνά η αξιοπρέπειά μας και οπωσδήποτε η αισθητική μας.

ΥΓ.: Για την αριστερά τώρα, η αισθητική είναι συνώνυμο της ηθικής και η αξιοπρέπεια η τελευταία «αστική» ηθική που θέλει να διατηρήσει με όποιο κόστος ή θυσία. Η λιτότητά της πάλι, είναι η βαθύτερη, δηλαδή η πιο ταξική, αριστοκρατικότητα. Πράγματα δηλαδή πολύ δυσεύρετα στις μέρες μας. Για τα περαιτέρω καταφεύγω στον λόγο του Ευγένιου Αρανίση που δημοσιεύτηκε στην *Ελευθεροτυπία* τον περασμένο Αύγουστο: «“Αριστερά” ονομάζω τη στιγμή ή κατάσταση κατά την οποία η ατομική διαμαρτυρία για τον ανθρώπινο πόνο γίνεται συλλογική και λάμπει σαν πανσέληνος». Ας τα θυμόμαστε όλα αυτά τώρα που διάφοροι επαγγελματίες αριστεροί βγάλανε πάλι τα μαχαίρια.

Η αναχωρητική Αριστερά

του Νίκου Καμπίτη

Χαρισμένο στον καλό φίλο Μπάμπη Θεοδωρίδη

«—Και μην ξεχάσεις το άρθρο για τον Συνασπισμό!». Η εντολή του αναχωρούντος για μια σύντομη εκδρομούλα αρχισυντάκτη, ήταν σαφής. Ώρες τώρα παιδεύτηκα. Διάβασα την *Αυγή*. Διέτρεξα τα υπόλοιπα φύλλα. Πήρα παλαιούς συντρόφους. Δεν βγήκε τίποτα. Στο τέλος αποφάσισα. Κατέληξα στην ταβέρνα-στέκι. Κάποιον θα συναντούσα εκεί, αν και κατά βάθος αυτό που με ενδιέφερε περισσότερο ήταν τα κεφτεδάκια του Γιώργου και η καλή ρετσίνα που σερβίρει πάντοτε ο φιλικός μαγαζάτορας.

Χρόνια τώρα καθηλωμένος στο δικό μου όραμα – έτσι το λέμε τώρα. Και τελευταία, όλες οι πολιτικές έγνοιες μου στριφογυρίζουν γύρω από το τι δήλωσε στην *Ελευθεροτυπία* ο Πρόεδρος, το πώς συνεντευξιάστηκε ο Λεωνίδας για το καινούργιο ΕΑΜ, γύρω από το άρθρο του Μπαλάφα στο κυριακάτικο φύλλο και τα σχετικά με την ονοματολογία. Το τελευταίο αυτό είναι βεβαίως το μόνο θέμα το οποίο αναφέρουν συ-

χνότατα με μονοστηλάκια στον αστικό τύπο.

Δίνω το λόγο μου. Θέλω να σχολιάσω σοβαρά όσα συμβαίνουν στον Συνασπισμό. Αλλά κάπου μου ξεφεύγουν πολλά· σχεδόν τα πάντα.

Παρακολουθώντας την πορεία της ανανεωτικής αριστεράς –ας βάλουμε ως χρονικό όριο την Μεταπολίτευση– διαπιστώνει κανείς εξάρσεις, ενθουσιασμούς αλλά και κατηφόρες. Πολλές κατηφόρες. Για χρόνια μεγάλο μέρος

της κομματικής συζήτησης και δραστηριότητας εστιαζόταν γύρω από την κατάληξη «εσ.» και την αντιπαράθεση με το «εξ.». Στη συνέχεια και μετά από περιπέτειες, τη φάση Μπανιά στο ΚΚΕεσ., φτάσαμε στη συγκρότηση του Συνασπισμού. Ακολούθησε η διάσπαση του Συνασπισμού με την αποχώρηση του ΚΚΕ, η ατυχής προεδρία της Μαρίας Δαμανάκη, η εκλογική αποτυχία με αποκλεισμό από τη Βουλή, η προεδρία Κωνσταντόπουλου. Άρχισε τότε μια ανάκαμψη που οφειλόταν κυρίως στο προφίλ του νέου Προέδρου και όσα αυτό επαγγελλόταν.

Ο Ν. Κωνσταντόπουλος έφερε εις πέρας τρεις εκλογικές/βουλευτικές αναμετρήσεις – εκτός από τις ευρωεκλογές. Ακολούθησε το 2004: ΣΥΡΙΖΑ κ.λπ. Και τώρα πάμε για το συνέδριο του κόμματος και την αλλαγή προέδρου.

Ας μείνουμε στην τελευταία φάση: την προεδρία του Ν. Κωνσταντόπουλου. Ο Πρόεδρος διεκπεραίωσε την τελευταία δεκαετία τις υποθέσεις του κόμματος σύμφωνα με το καταστατικό του, αλλά οι επιλογές του στις εσωκομματικές συνεργασίες και εξισορροπήσεις ήταν παντοτε εύθραστες. Την ίδια στιγμή ο ΣΥΝ άφησε να χαθούν τόσες και τόσες ευκαιρίες να αναδείξει τον δικό του λόγο – πολλές φορές αναδείχθηκε ως «το κόμμα των χαμένων ευκαιριών».

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του έγιναν οι περισσότερες αποσχίσεις στελεχών – οι πιο πολλές αθόρυβα και η αναχώρησή τους προς το εύφορο λιβάδι της εξουσίας. Πόσοι δήμαρχοι, πόσοι γενικοί γραμματείς υπουργείων! Μέχρι και με υπουργούς προίκισε το ΠΑΣΟΚ ο Συνασπισμός. Φιλοξενούσε στους κόλπους του πολλούς φερέλπιδες νέους που ήθελαν «να τακτοποιήσουν

το σύστημα από τα μέσα», μη παραβλέποντας βεβαίως και την ζεστασιά τους στην αγκαλιά της εξουσίας.

Βέβαια δεν μπορεί να μιλά κανείς «εν κενώ». Αυτά όλα συνέβησαν την τελευταία τριακονταετία. Το πιο σοβαρό γεγονός για την αριστερά ήταν ίσως η πτώση των λεγόμενων σοσιαλιστικών καθεστώτων. Καλό, κακό για το τι επακολούθησε, το πήρε μυρουδιά με αρκετή καθυστέρηση η ανανεωτική αριστερά. Ήταν η εποχή που στην Ελλάδα έβραζε το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ποιος είχε μυαλό να αναρωτηθεί για τις συνέπειες όσων συνέβαιναν ανατολικότερα και βορειότερα από τα δικά μας μήκη και πλάτη!

Συγχρόνως, στα άλλα ελληνικά κόμματα συνέβαιναν επίσης καταλυτικές αλλαγές. Η δεξιά σιγά σιγά δοκίμαζε νέες ήττες χωρίς να κατανοεί το γιατί. Δεν μπορούσε να ξεφύγει από το παρελθόν της. Ας έσκυβε λίγο να δει την τακτική του Ανδρέα και συγχρόνως να αναλάβει τις ιστορικές ευθύνες για το παρελθόν. Η ΝΔ δεν είχε κατανοήσει τη βαρύτητα του ανδρείκου συνθήματος «ο λαός δεν ξεχνά τι σημαίνει δεξιά».

Από την άλλη, το ΠΑΣΟΚ μετατράπηκε σταδιακά σε ένα μεξικανικό κόμμα: ένα καθεστωτικό κόμμα. Όσα συμβαίνουν σήμερα στο ΠΑΣΟΚ, η πορεία του, οι αμφιταλαντεύσεις του, τα αρχηγικά του, ο εξαμερικανισμός του, οι συζητήσεις περί «Δημοκρατικής Παρατάξεως» και «παλαιού ΠΑΣΟΚ» ήταν τα παρεπόμενα.

Μια παρένθεση: Το ΠΑΣΟΚ διανύει μια πορεία ανάλογη με εκείνη του Συνασπισμού: Θα αργήσει πολύ να γευθεί την εξουσία. Είναι τόσες οι αμαρτίες που κουβαλούν όλα τα στελέχη του –πάντοτε υπάρχουν και οι ελάχιστες εξαιρέσεις– που κανένα τους δεν τραβά τη συμπάθεια της κοινής γνώμης.

«-Βρε άντε από κει», ακούς στα καφενεία όταν στα τηλεοπτικά παράθυρα εμφανίζεται κάποιος Πασόκος. Κλείνει η παρένθεση.

Εάν αρχίσουμε να αραδιάζουμε τα ονόματα των στελεχών του ΠΑΣΟΚ θα καταλήξουμε σε βαθιά κατάθλιψη. Εάν αρχίσουμε να αραδιάζουμε τα ονόματα των στελεχών του ΣΥΝ θα

μας πιάσει μια βαθιά μελαγχολία.

Κάθε πρωί πάνε στα γραφεία της Κουμουνδούρου, συζητούν σε ποια ταβέρνα είχαν πάει την προτεραία, ξεφυλλίζουν τον τύπο και κάποια στιγμή συντάσσουν και κάποιο δελτίο τύπου. Μετά αρχίζουν την συζήτηση για τα εσωκομματικά. Οι διάφορες τάσεις έχουν ήδη μια διαφοροποιημένη άποψη επί παντός του επιστητού, έχοντας μαντέψει τι περίπου πιστεύουν στην άλλη τάση ώστε να διαφοροποιηθούν, και ο μήνας κλείνει όπως έκλεισε και ο προηγούμενος.

Στο μεταξύ η ελληνική κοινωνία βράζει. Τα κόμματα όλα έχουν όμως κάπου αλλού στραμμένα τα βλέμματα: στην «επικοινωνιακή πολιτική», δηλαδή με ποιου είδους μπαρούφες θα αναμετρηθούν στα βραδινά δελτία.

Είναι να τα σπας κάθε μέρα εάν είσαι Συνασπιστής και παρακολουθείς το βράδι τηλεόραση και διαβάξεις το πρωί την *Αυγή*.

Και τι γίνεται σήμερα; Ονοματολογία για νέους υποψήφιους προέδρους: Κουβέλης, Παπαγιαννάκης, Αλαβάνος, Κουράκης. Μήπως και Δραγασάκης ή Λαφαζάνης; Και εκεί κλείνει ο κύκλος.

Όποιος και αν εκλεγεί, θα τριγυρίζεται από τον Λυκούδη, τον Μπαλάφα, το Χουντή, τον Παπαδημούλη, τον Χατζησωκράτη, το Βούτση, τον Πιτσιόρλα. Δεν νομίζω ότι ξέχασα κάποιον και εάν τον ξέχασα ας με συγχωρεί ή ας με ευχαριστεί.

Και οι οπαδοί; Τι κάνουν και τι θα κάνουν οι οπαδοί; Δηλαδή όλος αυτός ο κόσμος που έχει ένα παρελθόν και μια ιστορία και πατώντας σ' αυτά ονειρεύεται έναν κόσμο διαφορετικό. Οι οπαδοί, οι περισσότεροι, δεν θα πάνε αλλού: στην ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ ή το ΚΚΕ. Πολλοί θα μείνουν και θα ψηφίσουν και πάλι όπως και 'γω όποιο σχήμα θα αναφέρεται στην «ανανεωτική αριστερά», αλλά και πολλοί θα αναχωρήσουν: Θα πάνε δηλαδή στα σπίτια τους. Θα ακολουθήσουν τα ίδια μονοπάτια που είχαν στο παρελθόν τραβήξει και άλλοι σύντροφοι.

Θα προσχωρήσουν και αυτοί στο μεγάλο κόμμα της αναχωρητικής Αριστεράς. Καλή αντάμωση!

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Αν η Ελλάδα διαθέτει δικό της Θεό, σίγουρα θα 'χει και χιούμορ...

Στο βιβλίο του Κώστα Κουφογιώργου όλα γίνονται ΠΑΝΩ-ΚΑΤΩ, μεταξύ ουρανού και γης. Γιατί στη χώρα μας προέχει ο διάλογος, ακόμη και μεταξύ κόλασης και παραδείσου, ρετιρέ και υπογείου...

Άνευ όρων και εφ' όλης της ύλης.

Στο βιβλίο προτάσσονται τα θερμά λόγια του ομότεχνου ΣΤΑΘΗ.

Αποκλειστική διάθεση:
Εκδόσεις Κατάρτι, Μαυρομιχάλη 9,
τηλ.: 210-3601271, fax 210-3609697

Ακατανόητοι αποκεφαλισμοί στην εκπαίδευση

του Αλέκου Τζιόλα

Πριν από την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς και σε νεκρή εκπαιδευτική περίοδο εξαιτίας των θερινών διακοπών έσπευσε η νέα Υπουργός Παιδείας να αντικαταστήσει τους διευθυντές και προϊσταμένους της εκπαίδευσης, για να διαλαληθεί προφανώς από τους αντικαταστάτες τους η απουσία κάθε έλλειψης και κάθε προβλήματος κατά τη φετινή έναρξη των μαθημάτων. Οι «παράπλευρες» όμως απώλειες από αυτή την αντικατάσταση είναι πολύ μεγαλύτερες από την αμφιλεγόμενη θετικότητα του πολιτικού της αποτελέσματος. Και είναι πολύ κρίμα αλλά και πολύ κακή αρχή να συμψηφίζονται βαριοί τραυματισμοί της εκπαίδευσης με πρόσκαιρα και φαινομενικά πάντα κομματικά οφέλη. Τόσο άγαρμπα και τόσο ασυλλόγιστα δε φανταζόταν κανείς ότι θα μπορούσε να εγκαινιάσει την εκπαιδευτική της πολιτική η νέα κυβέρνηση.

Δεν θα εξετάσουμε την έκταση του φαινομένου ή τις προεκτάσεις του. Μας αρκεί η δηλωτικότητα του, η φανέρωση δηλαδή της αντίληψης και της νοοτροπίας που μοιάζει να διακατέχουν τη νέα ηγεσία. Ούτε θα γίνει λόγος περί παιδείας, που αδιαμφισβήτητα δεν υπάρχει πια. Όπως επίσης δε θα συζητήσουμε για καθετί άλλο ανύπαρκτο – είτε για εκπαιδευτική φιλοσοφία, είτε για διαφορά εκπαιδευτικής πολιτικής μεταξύ των δύο κυβερνήσεων, προηγούμενης και τωρινής. Ανύπαρκτα όλα αυτά. Τη νοοτροπία θα δούμε, που αναδύεται μέσα από τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου και που επαναφέρει στο χώρο της εκπαίδευσης κομματισμούς τελείως παρωχημένους, ακόμα και για τη χώρα μας.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Γιατί δεν μπορεί κανείς ν' αποσιωπήσει ότι το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση που εντέλει κατόρθωσε να «εκμηδενίσει» το συνδικαλιστικό κίνημα στη χώρα μας, στο αρχικό στάδιο ικανοποίησε κάποια αιτήματά του προωθώντας ανάλογες νομοθετικές ρυθμίσεις. Έτσι και στο χώρο της εκπαίδευσης οι επιλογές διευθυντών και προϊσταμένων γινότανε τελευταία βάσει κριτηρίων που διασφαλίζανε κάποια αξιοκρατία, έστω και μεταξύ κομματικών του υποψηφίων, χωρίς ν' αποκλείει όμως παντελώς υποψήφιους οπαδούς της Νέας Δημοκρατίας, εφόσον οι τελευταίοι πληρούσαν τις προϋποθέσεις που απαιτούσαν τα κριτήρια. Υπήρχε επομένως μια σχετική αξιοκρατία, ενώ η προώθηση των δικών του υποψηφίων ήτανε συ-

γκαλυμμένη πάντα πίσω από κάποια προσχήματα.

Στην πρόσφατη όμως αντικατάσταση, που πραγματοποίησε η νέα ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, κανένα κριτήριο και κανένα πρόσχημα δεν εφαρμόστηκαν.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ EN TAXEI

Κραυγαλέες περιπτώσεις κομματικών, που συνήθως είναι και οι λιγότερο ικανοί, κατέλαβαν αυτές τις θέσεις «κεκλεισμένων των θυρών», αφού η υποβολή των αιτήσεων ορίστηκε να γίνει σε νεκρή περίοδο και μέσα σε λίγες μέρες με τον Δεκαπενταύγουστο ανάμεσα. Οι κανονικές κρίσεις εν τω μεταξύ και οι αντικαταστάσεις διευθυντών και προϊσταμένων ήτανε να γίνουνε τον ερχόμενο Μάιο, χρόνος που δεν απέχει πολύ από την παρούσα στιγμή. Τότε θα

μπορούσε η κ. Γιαννάκου, τηρώντας κάποια τουλάχιστον προσχήματα, να παρέμβει και να επιλέξει δικούς της, χωρίς να της προσαφθούν βαριές κατηγορίες. Επειδή όμως η υπουργός ήθελε η νέα σχολική χρονιά να εμφανίσει προπαρασκευαστική ετοιμότητα χωρίς προηγούμενο, προέβη σε εσπευσμένη αντικατάσταση, χωρίς να υπολογίσει πόσο φαινομενικό και συνεπώς βραχυπρόθεσμο είναι το πολιτικό της όφελος. Έτσι όχι μόνο η αξιοπιστία των διακηρύξεων του κόμματός της «περί εθνικής πολιτικής» στον ευαίσθητο τομέα της εκπαίδευσης αλλά και η προσωπική της ως πολιτικού προσώπου κλονίστηκαν με την ενέργειά της αυτή.

ΤΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Η εκπαίδευσή μας έχει πολλά και σοβαρά, δυσεπίλυτα προβλήματα, ακόμα κι αν υπάρχουν καλές προθέσεις και συναινετικές διαθέσεις. Όταν όμως από μικροκομματική απερισκεψία στήνονται και τέτοια προκαταρκτικά προ-

βλήματα, τότε έχουμε με βεβαιότητα όξυνση και συσώρευσή τους, γεγονός που «εξατμίζει» συν τω χρόνω κάθε κομματική ωφελιμότητα που τυχόν έχει η προβολή τους. Και τότε τίθεται το ερώτημα: Προς τι αυτού του είδους οι αποκεφαλισμοί, που ισοδυναμούν με πολιτικές αυτοχειρίες; Μήπως για να υπηρετείται η αρχή της εναλλαγής στην εξουσία, που είναι βασικός όρος λειτουργίας του πολιτικού διπολισμού;

Αν κάτι τέτοιο ήταν στις προθέσεις της υπουργού Παιδείας, τότε ανταποκρίνεται σωστά στο συνειδητοποιημένο της ρόλο. Γιατί κάνοντας η τωρινή κυβέρνηση χειρότερα πράγματα απ' ό,τι η προηγούμενη, προετοιμάζει το έδαφος για την ανάληψη της εξουσίας από εκείνη, η οποία με τη σειρά της ενεργώντας παρόμοια, προετοιμάζει το έδαφος για την ανάληψη της εξουσίας από την πρώτη, για να ανακυκλώνονται εσαεί οι ίδιες εξουσίες και τα ίδια προβλήματα, και ο λαός ασκώντας το εκλογικό του δικαίωμα να ενεργεί αποφατι-

κά μόνο, όχι επιλέγοντας, αλλά απορρίπτοντας. Η ζωντανή εξάλλου παρουσία του κακού δίνει σ' αυτό αποκρουστικές διαστάσεις και όταν ακόμα δεν ξεπερνά σε διαστάσεις το προηγούμενο κακό, που η επενέργεια και της κάποιας λήθης το σμικρύνει αρκετά.

Βεβαίως δεν ανέμενε κανείς η νέα κυβέρνηση να επιλύσει το εκπαιδευτικό πρόβλημα της χώρας μας, απ' ης στιγμής ξέρουμε όλοι μας ότι αυτό είναι πρωταρχικά πρόβλημα της κοινωνίας, η οποία δεν είναι καν σε θέση να δει, και του πολιτικού συστήματος, που συνειδητά το δημιουργεί. Δεν ανέμενε όμως και τέτοιου είδους ενέργειες, που με την οπισθοδρομικότητά τους αγγίζουν τα όρια της πρόκλησης.

Πάντως δεν πρέπει να μας φαίνεται περίεργο που οι πολιτικοί μιλάνε συνέχεια για τη σπουδαιότητα της εκπαίδευσης και που την προτάσσουνε όχι μόνο με τα λόγια αλλά και με τα έργα. Η δική της κατακρεούργηση προηγείται πάντα, όπως κι εδώ.

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Η Σ Ε

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις
από τον
ΤΖΙΜΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθεσινοί διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;*

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21 • τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107,
e-mail: chrapou@otenet.gr

Σε αρχές και αξίες επιμένουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ εκτός μηχανισμών

Στις σελίδες που ακολουθούν δημοσιοποιούμε μια πρόταση για το κείμενο της διακήρυξης του ΠΑΣΟΚ, που κατατέθηκε στην αντίστοιχη επιτροπή που λειτουργεί υπό την εποπτεία του κ. Ευ. Βενιζέλου εν όψει του επικείμενου συνεδρίου του κόμματος.

Την πρόταση κατέθεσαν τέσσερα στελέχη του ΠΑΣΟΚ που δεν εντάσσονται (με τη θέλησή των) σε κάποιον από τους μηχανισμούς του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Η πρόταση εκφράζει μεγάλο μέρος της βάσης του ΠΑΣΟΚ, δεν προωθήθηκε όμως στα ΜΜΕ. Πιθανώς η μη ένταξη των συντακτών της εξηγεί τον με κάποιον τρόπο ενταφιασμό της.

Μανόλης Καρέλλης

Σκέψεις για τη Διακήρυξη

Από τους:

- Μανόλη Καρέλλη, τ. Δήμαρχο Ηρακλείου, τ. Ευρωβουλευτή
- Μανόλη Παπαστεφανάκη, τ. Υπουργό, τ. Βουλευτή
- Ευάγγελο Σκουλά, τ. Πρόεδρο ΠΑΣΕΓΕΣ
- Νίκο Σκουλά, τ. Υπουργό

Οι κομματικές διακηρύξεις έχουν την τύχη –συνήθως και την αξία– του χαρτιού περιτυλίγματος των πανηγυριώτικων ζαχαρωτών και, πιο συγκεκριμένα, των στίχων που είναι αποτυπωμένοι σ' αυτό.

Όπως ακριβώς συμβαίνει με το χαρτί του περιτυλίγματος και τους συνοδευτικούς στίχους, έτσι και με τις διακηρύξεις: ρίχνουμε σ' αυτές μια φευγαλέα ματιά –αν τη ρίξουμε κι αυτή– και μετά τις πετάμε στο πιο κοντινό καλάθι αχρήστων.

Ακολουθεί η επίθεση στον κύριο στόχο, που είναι το ζαχαρωτό στη μια περίπτωση και η ουσία, οι πράξεις, η αξιοπιστία και η φερεγγυότητα των προσώπων, οι πρακτικές της δράσης, στην άλλη.

Η μοναδική χρησιμότητα που ενδέχε-

ται να έχουν οι διακηρύξεις, με όποιον επιθετικό προσδιορισμό, όπως ιδρυτικές, επαναστατικές, αναθεωρητικές, αναγεννητικές κ.λπ., κι αν συνοδεύονται, είναι οι τύψεις που δημιουργούνται από την αναπόφευκτη παράβασή των.

Από τις τελευταίες παρατηρήσεις δεν εξαιρείται η μάλλον μη ισχύουσα σήμερα ιδρυτική διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ που φέρει την ονομασία της 3ης του Σεπτεμβρίου (1974).

Δεν θα εξαιρεθεί, επίσης, κατά πάσα πιθανότητα, και η διακήρυξη που θα προέλθει από την επιτροπή μας και θα προταθεί στο Συνέδριο για τελική έγκριση.

Αν ξεπεράσουμε τις αντιρρήσεις...

- Για την υπό σύνταξη, συζήτηση και

ψηφισή διακήρυξη τώρα που, υποτίθεται, είναι και το θέμα μας:

Αν ξεπεράσουμε τις αρχικές αντιρρήσεις για τη σύνταξή της, θα πρέπει να αναφέρουμε σ' αυτήν ποιοι είμαστε και ποιοι δεν είμαστε, ποιους θέλουμε και ποιους δεν θέλουμε κοντά μας, πώς θα δράσουμε και ποιες πρακτικές θα εξαιρέσουμε από τη δράση μας.

Ποιοι είμαστε, ποιοι δεν είμαστε

Θα πρέπει να δηλώσουμε ότι είμαστε απλοί άνθρωποι που δεν διεκδικούμε για τους εαυτούς μας ούτε ανεχόμαστε για τους άλλους προνόμια κάθε είδους, που πιστεύουμε στη μια και αδιαίρετη δημοκρατία, που έχουμε οδηγό μας την αξιοκρατία και ό,τι αυτή εκφράζει, που εμπνεόμαστε από την ηθική, που προτάσσουμε τις αξίες και τις αρχές, που σεβόμαστε τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το δικαίωμα για ένα ελάχιστον εγγυημένο εισόδημα για όλους, χωρίς οποιαδήποτε και για οποιοδήποτε λόγο έκπτωση, το φυσικό και το δομημένο περιβάλλον, τη διαφορετικότητα, την ισότητα ανεξάρτητα από χρώμα, θρησκεία, καταγωγή, την ελευθερία όλων των επιπέδων, τις ίσες ευκαιρίες για όλους.

Την ίδια ώρα θα πρέπει να πούμε με πειστικό τρόπο και ποιοι δεν είμαστε:

Δεν είμαστε εκείνοι που δέχονται τις δύο ή τις περισσότερες ταχύτητες για την κοινωνία μας, ούτε εκείνοι που προτάσσουν το ατομικό συμφέρον ή το συμφέρον των ολίγων έναντι του γενικού και του δημοσίου.

Δεν είμαστε εκείνοι που δημιουργούν για τους εαυτούς των ή για την τάξη των ή για τους συντρόφους των στο κόμμα τη διάκριση σε βάρος των άλλων, ή που ανέχονται μια τέτοια διάκριση.

Δεν είμαστε εκείνοι που αγωνίζονται χωρίς να εξετάζουν τα μέσα για την πάση θυσία εγκατάστασή των στην εξουσία σε μόνιμη βάση.

Είμαστε εκείνοι που δέχονται μια Ελλάδα ελεύθερη και ανεξάρτητη, που δεν κηρύσσει μεν τον donkixωτικό πόλεμο εναντίον των αυτοκρατόρων και των αυτοκρατοριών αλλά, την ίδια ώρα, αγωνίζεται για τους διεθνείς θεσμούς και για τα δικαιώματα των αδύναμων και των καταπιεσμένων.

Δεν είμαστε εκείνοι που κολακεύουμε τους αυτοκράτορες και τις αυτοκρατορίες για ένα ψίχουλο εύνοιας.

Είμαστε εκείνοι που πιστεύουμε στη φιλία μεταξύ όλων των λαών και, όπως ιδιαιτέρως, των γειτονικών.

Δεν είμαστε εκείνοι που διαπραγματευόμαστε την εθνική υπόσταση ή την εθνική ασφάλειά μας.

Είμαστε εκείνοι που λέμε το «ναι» στην Ευρώπη των λαών και των εργαζομένων και το «όχι» στην Ευρώπη των διευθυντηρίων, των μονοπωλίων και των τραπεζών, των γραφειοκρατών και των τεχνοκρατών.

Είμαστε εκείνοι που λέμε «ναι» στη συναδέλφωση των λαών και κατηγορηματικά «όχι» στους αποκλεισμούς, στις διακρίσεις, στους παντός είδους ρατσισμούς.

Τους χρειαζόμαστε όλους;

Τους χρειαζόμαστε όλους στο (νέο;) ΠΑΣΟΚ!

Ακούμε αυτήν την κουβέντα να επαναλαμβάνεται σε όλους τους τόνους και να εκφωνείται από πολλούς.

Προσωπικά διαφωνούμε με ό,τι αυτή εκφράζει:

Δεν χρειαζόμαστε όλους όσους πλούτισαν παράνομα, όσους αφήνουν αναπάντητο το ερώτημα «πώς πλουτίσατε, κύριε».

Τους γνωρίζουμε ποιοι είναι αυτοί.

Και είναι πολλοί, δυστυχώς, της κομματικής νομενκλατούρας.

Δεν χρειαζόμαστε όσους καλλιέργησαν στον ελληνικό λαό την εντύπωση ότι εφευρέθηκε στην Ελλάδα ο λαϊκός καπιταλισμός και τον έσπρωξαν στη συνέχεια στην οικονομική καταστροφή.

Και δεν τους χρειαζόμαστε, γιατί αν

μεν πίστευαν και οι ίδιοι σ' αυτήν την ουρανομήκη ανοησία είναι ολιγόνοες, αν δε δεν την πίστευαν και παρ' όλ' αυτά καλλιέργησαν αυτήν την αυταπάτη για να παρασύρουν τους αφελείς, είναι εγκληματίες.

Δεν χρειαζόμαστε όσους αποκήρυξαν αρχές και αξίες και ιδανικά στο όνομα ενός ισοπεδωτικού ρεαλισμού που έφτανε πολλές φορές ως τον χυδαίο κυνισμό.

Και δεν τους χρειαζόμαστε γιατί η ιδεολογία και η πίστη στις ηθικές αρχές και αξίες είναι για τα κόμματα ό,τι το οξυγόνο για τους ζωντανούς οργανισμούς: όπως εκείνοι δεν ζουν χωρίς αυτό, έτσι και εκείνοι πεθαίνουν, και μάλιστα όχι ένδοξα, χωρίς αυτές.

Δεν χρειαζόμαστε τους επαγγελματίες και τους καριερίστες· αρκετά τους πληρώσαμε και αρκετά εισέπραξαν.

Δεν χρειαζόμαστε εκείνους που ταυτίστηκαν με τη νομοθετική οχλοκρατία (ή την ανέχθηκαν), προκειμένου να εξυπηρετήσουν έναντι κάποιου φανερού ή κρυφού ανταλλάγματος για τους εντολείς των ή για τους εαυτούς των, συντάσσοντας, προωθώντας και ψηφίζοντας κάποια άσχετη τροπολογία παραβλέποντας την απαγόρευσή της από το Σύνταγμά μας το ίδιο.

Κάτι τέτοιες τροπολογίες εξηγούν την «αυτόματη» αναρρίχηση στην κορυφή της βαθμολογικής και μισθολογικής ιεραρχίας των βουλευτών που προέρχονται από οργανισμούς του δημοσίου τομέα ή την είσπραξη δύο «μισθών», εκείνου της βουλευτικής χορηγίας και του άλλου του (μη) εργαζομένου στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ, στην Εθνική Τράπεζα ή σε άλλους παρόμοιους οργανισμούς – για να αρκεσθούμε σε κραυγαλέες περιπτώσεις.

Δεν χρειαζόμαστε όσους στερούνται οράματος για τον λαό μας και για την πατρίδα μας και όσους δέχονται άκριτα τις συνταγές για παγκοσμιοποίηση, που αποτελούν εν πολλοίς τον ευφημισμό της υποταγής στη μοναδική αυτοκρατορία και στο μοναδικό αυτοκράτορα.

Δεν χρειαζόμαστε όσους για μια σταγόνα εύνοιας δέχθηκαν να προσδεθούν σε ξένα άρματα και ν' ακολουθήσουν ξένες τακτικές.

Δεν χρειαζόμαστε δημαγωγούς και λαϊκιστές και πατριδοκαπήλους.

Είναι και άλλοι, ενδεχομένως, που καλό θα ήταν να λείπουν αδειάζοντάς μας τη γωνιά.

Ας δηλώσουμε ευθέως ότι θα ξεκινήσουμε χωρίς αυτούς και ότι θα αρκесθούμε στους καθαρούς, στους αδιάφθορους, σε όσους αντέχουν στους πειρασμούς, σε όσους πιστεύουν στην έντιμη εργασία, στην αξιοκρατία, στον ανταγωνισμό με σωστούς και εκ των προτέρων γνωστούς κανόνες, στο διάλογο των γενεών, στην ελληνική παράδοση, στους πολιτισμένους και ψυχικά πεπαιδευμένους, στους υπηρέτες του δημοσίου συμφέροντος, στους μη βολεψίες.

Πώς θα δράσουμε

- Για την πραγμάτωση των στόχων και των σκοπών μας θα επιλέξουμε την πλήρη διαφάνεια στη δράση μας, τη συμμετοχή και του πιο απλού πολίτη στις διαδικασίες διαμόρφωσης των πολιτικών που τον αφορούν, μια συμμετοχή ουσιαστική όμως, και όχι ψευδεπίγραφη ή προσχηματική, στην εξάντληση της αμφίπλευρης και ειλικρινούς πληροφόρησης, με χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων.

Θα εξασφαλίσουμε την επιλογή των αρίστων για τα διάφορα αξιώματα και τις θέσεις ευθύνης, με διαδικασίες αδιάβλητες και με αποκλεισμό των κομματικών ή οικογενειακών ή άλλων μηχανισμών.

Θα εγκαταστήσουμε την άμεση δημοκρατία, όσο είναι δυνατόν κάτι τέτοιο, και έχοντας υπ' όψη μας ότι η αναφορά σ' αυτήν πέραν ορισμένων ορίων όζει δημαγωγίας και λαϊκισμού.

Από το άλλο μέρος θα αποκλείσουμε από τις πρακτικές μας την άσκηση προπαγάνδας και κάθε ισοδύναμού της, την ύπαρξη μονοπωλίων στα ΜΜΕ, ακόμα και αν αυτά εμφανίζονται σε κάποια φάση ότι μας ευνοούν, θεωρώντας τα ότι αποτελούν ένα μεγάλο όσο και υπαρκτό κίνδυνο για το δημοκρατικό μας πολίτευμα, και την πρόταξη του κομματικού συμφέροντος έναντι των αρχών της Δικαιοσύνης, του δημοσίου συμφέροντος ή της ηθικής σε ευρεία έννοια.

Σκάνδαλο με τα διαβατήρια

του Ρεπόρτερ

Δεν πρόλαβε ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής να (ξανα)διακηρύξει τα γνωστά περί διαφάνειας και καταπολέμησης της διαπλοκής, κατά την πρόσφατη ομιλία του στη Θεσσαλονίκη, και να που οι διαπλεκόμενοι «συνεχίζουν να μας βγάζουν τη γλώσσα», όπως πολύ εύστοχα σχολιάζει στην Ελευθεροτυπία ο Γιώργος Βότσης. Μερικές μόλις ημέρες μετά την πρωθυπουργική ομιλία έρχονται στο φως πληροφορίες για ένα νέο, κυοφορούμενο σκάνδαλο, που άρχισε ουσιαστικά να εξυφαίνεται από την προηγούμενη κυβέρνηση, του ΠΑΣΟΚ, αλλά συνεχίζεται από την κυβέρνηση της ΝΔ, και λόγω του αντικειμένου του απειλεί να εκθέσει τη χώρα για άλλη μια φορά διεθνώς.

Πρόκειται συγκεκριμένα για τον ανοιχτό διεθνή διαγωνισμό του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης που προκηρύχθηκε στις 27-8-2003, για την προμήθεια μηχανογραφικού συστήματος εκδόσεως των νέων διαβατηρίων, σύμφωνα με απόφαση που είχε υιοθετηθεί μερικούς μήνες νωρίτερα από την Κομισιόν (επί ελληνικής προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση) αναφορικά με τη θέσπιση προτύπων για τα χαρακτηριστικά ασφαλείας και τη χρήση βιομετρικών στοιχείων στα διαβατήρια που θα ισχύσουν για όλους τους πολίτες της Ένωσης.

Για τον διαγωνισμό αυτό από την αρ-

χή εκδήλωσαν ενδιαφέρον περίπου 20 εταιρείες, οι οποίες μάλιστα συμμετείχαν σε διαβουλεύσεις που έγιναν πριν από την προκήρυξη ακόμα, με σκοπό να ενημερωθεί η αρμόδια επιτροπή του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης σχετικά με τις εφαρμοζόμενες σύγχρονες τεχνολογίες. Στην πορεία όμως φαίνεται ότι το πράγμα χάλασε, καθώς έγινε φανερό ότι ο διαγωνισμός δεν επρόκειτο να είναι διαφανής, αφού με διάφορα τεχνάσματα επιχειρήθηκε ο αποκλεισμός πολλών εταιρειών, και ακόμα ότι τελικά μεθοδευόταν η παρέκκλιση από τις βασικές αρχές της απόφασης της Κομισιόν αναφορικά με τα πρότυπα των νέων διαβατηρίων. Χαρακτηριστικό είναι μάλιστα ότι τελικά προσφορές στον διαγωνισμό υπέβαλαν μόνο τρεις εταιρείες.

Τα παραπάνω καταγγέλλουν εταιρείες που συμμετείχαν από την αρχή στη διαδικασία και οι οποίες διευκρινίζουν ότι εκείνο που έγινε σαφές ήταν πως ορισμένα μέλη της επιτροπής του διαγωνισμού ήθελαν με κάθε τρόπο να εξυπηρετήσουν «ημετέρους», για τον λόγο αυτό και επέδειξαν μια επίμονη άρνηση σε όλες τις παρατηρήσεις των συμμετεχόντων σε σχέση με τις προδιαγραφές του έργου που θα προσφερόταν.

Στις εταιρείες αυτές περιλαμβάνεται η ΤΕΣΕΙΚ, η οποία, σε επιστολή της προς το Ελεγκτικό Συνέδριο της 15ης Σεπτεμβρίου 2004, επισημαίνει ότι «το τελικό κείμενο της διακήρυξης του διαγωνισμού, υπ' αριθμόν 11/2003 της 27-8-2003, προφανώς εξυπηρετώντας συμφέροντα ημετέρων, αδιαφορώντας για το εθνικό συμφέρον και αγνοώντας το κύρος και την διεθνή εικόνα της χώρας, με παρεμβολές της τελευταίας στιγμής, οι οποίες δεν υπήρχαν στα σχέδια που είχαν παρουσιαστεί στις διαβουλεύσεις, και με πολλαπλά τεχνάσματα:

– Παραπλάνησε τους ενδιαφερόμενους, γιατί εκ του πονηρού περιέλαβε

την τελευταία στιγμή αντιφατικές προδιαγραφές, προτείνοντας τεχνολογικά μη πραγματοποιήσιμες λύσεις.

– «Φωτογράφησε», με αδέξιο μάλιστα τρόπο, εξοπλισμό εκτύπωσης των προσωπικών δεδομένων των διαβατηρίων απαρχαιωμένης τεχνολογίας.

– Απέκλεισε με τεχνάσματα σύγχρονες και ασφαλείς τεχνολογίες για την σελίδα των προσωπικών δεδομένων.

– Υποβάθμισε την σημασία των χαρακτηριστικών ασφαλείας, βαθμολογώντας τα με απαράδεκτα χαμηλούς συντελεστές στις τεχνικές προσφορές.

– Αγνόησε τις πρόσφατες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρ' όλο που είχαν δημοσιοποιηθεί και από τον προηγούμενο υπουργό Δημόσιας Τάξης και δημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο τύπο, σχετικά με την υποχρεωτική, από το 2005, ενσωμάτωση βιομετρικών στοιχείων του κατόχου στα διαβατήρια.

– Εκθέτει τη χώρα και κατασπαταλά το δημόσιο χρήμα, καθότι δρομολογεί την προμήθεια ενός συστήματος το οποίο πριν από την έναρξη λειτουργίας του είναι ήδη ξεπερασμένο τεχνολογικά και μη σύμφωνο με τις διεθνείς πρακτικές του ICAO και τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Η επιστολή προσθέτει ότι η ίδια η ΤΕΣΕΙΚ, αλλά και η ανταγωνιστριά της εταιρεία INFORM Π. ΛΥΚΟΣ, υπέβαλαν εμπρόθεσμα τεκμηριωμένες ενστάσεις, οι οποίες όμως, παρά τις διαβεβαιώσεις του τότε Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης ότι δεν θα αποκλεισθούν τεχνολογικές λύσεις, τελικά απορρίφθηκαν βάσει ψευδών αναφορών, αστήρικτων επιχειρημάτων και παραπλανητικών σχολίων.

Σημειώνει επίσης ότι ενστάσεις και προσφυγές υποβλήθηκαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας και από άλλους ενδιαφερόμενους σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας, όλες όμως απορρίφθηκαν, είτε με ψευδή στοιχεία και αστήρι-

κτα επιχειρήματα της επιτροπής του διαγωνισμού, είτε με δικονομικά τεχνάσματα που οδήγησαν το ΣτΕ στην απόρριψη των προσφυγών χωρίς να τις εξετάσει επί της ουσίας.

Αποτέλεσμα των μεθόδων αυτών ήταν α) να αποκλεισθούν από τον διαγωνισμό, με διαδικασίες που διέσυσαν την χώρα, όλοι οι σημαντικοί κατασκευαστές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) να αποκλεισθεί η τεχνολογία κατασκευής σελίδας προσωπικών δεδομένων με τεχνολογία που έχουν επιλέξει όλες σχεδόν οι ευρωπαϊκές χώρες για τα νέα διαβατήρια που άρχισαν να εκδίδουν και γ) να οδηγεί ο διαγωνισμός στην κατασκευή διαβατηρίων ξεπερασμένης τεχνολογίας, χωρίς την απαίτηση πρόβλεψης τεχνολογίας ενσωμάτωσης βιομετρικών στοιχείων (αφού αυτό δεν έχει τεθεί ως απαραίτητος όρος στην διακήρυξη του διαγωνισμού), με αποτέλεσμα τα νέα ελληνικά διαβατήρια που πρόκειται να εκδοθούν να μην είναι συμβατά με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πράγμα που αναγκαστικά θα οδηγήσει στην αναζήτηση νέου συστήματος εκτύπωσης των διαβατηρίων, με αντίστοιχη τεράστια επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού.

Γιατί γίνονται όλα αυτά; Η επιστολή της ΤΕΣΕΙΚ τονίζει το γεγονός ότι ενώ

στις προκαταρκτικές διαβουλεύσεις συμμετείχαν περισσότερες από 20 εταιρείες, τελικά προσφορές υπέβαλαν μόνο τρεις, από τις οποίες αποκλείστηκαν δύο («με προσχηματικά επιχειρήματα για δήθεν ελλείψεις στα πιστοποιητικά των κατασκευαστών») κατά την εξέταση των τεχνικών προδιαγραφών, ώστε να μείνει μία, για την οποία φανερά «φωτογραφιζόταν» από την αρχή ο διαγωνισμός, ενώ τώρα το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ετοιμάζεται να της αναθέσει το έργο, παρά το γεγονός ότι η προσφορά της, πέραν του ότι περιλαμβάνει ξεπερασμένη τεχνολογία, είναι και εξωφρενικά δαπανηρή.

Για τον λόγο αυτό και η ΤΕΣΕΙΚ απευθύνθηκε και στη νέα ηγεσία του Υπουργείου, για να ζητήσει α) την έγκαιρη ακύρωση του διαβλητού και τεχνικά ανεπαρκούς διαγωνισμού και β) την επαναπροκήρυξή του με την επιστημονική στήριξη του ICAO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί των προδιαγραφών. Μόνο που, όπως επισημαίνει στην επιστολή της προς το Ελεγκτικό Συμβούλιο, μέχρι σήμερα το Υπουργείο κωφεύει, ενώ αντίθετα «στελέχη της εταιρείας που από την αρχή κινεί τα νήματα του διαγωνισμού αυτού δηλώνουν δημόσια, κομπάζοντας, ότι επίκειται κατακύρωση του διαγωνισμού».

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

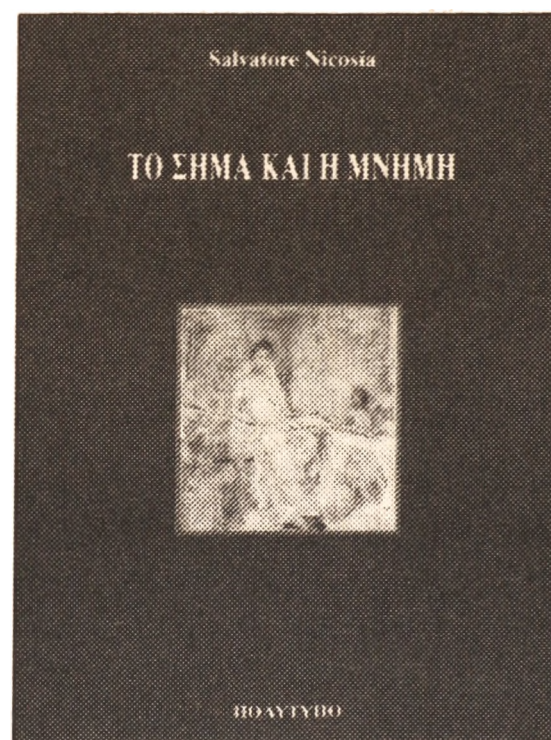
Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Εκτενής εισαγωγή του ελληνιστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διακονίζει τό ὄνομα καί τήν ταυτότητα ενός ἀτόμου, μαρτυρεῖ τόν τρόπο πού ἔζησε καί πέθανε, χαράζει τήν παρουσία του στή μνήμη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ἥρωικό πολιτικό, ἠθικό παράδειγμα καί τοῦ ξαναδίνει τή μοναδική μορφή ὕπαρξης πού μπορεῖ νά συνεχίζει ἀκόμα καί μετά τό θάνατο.

Ἐκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Και επειδή συμβαίνει και εις την αλλοδαπήν;

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Μπορούμε να φανταστούμε το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας να παίρνει αποφάσεις επί διπλωματικών θεμάτων για την άσκηση εξωτερικής πολιτικής, υποκαθιστώντας το Υπουργείο Εξωτερικών με το σκεπτικό ότι Υπουργείο είναι και αυτό;

Ή το Υπουργείο Ανάπτυξης να υποκαθιστά το Υπουργείο Υγείας και να αποφασίζει για το εάν, πού και πώς θα γίνουν νοσοκομεία, με το ίδιο σκεπτικό;

Ή, ακόμα χειρότερα, το Υπουργείο Χωροταξίας να λαμβάνει τέτοιου είδους αποφάσεις;

Όμως το ΥΠΕΧΩΔΕ υποκαθιστά εδώ και καιρό «κανονικά και με το νόμο» το Υπουργείο Πολιτισμού και αποφασίζει ποιο κτήριο είναι ή δεν είναι διατηρητέο μνημείο, και αν αυτό μπορεί να κατεδαφιστεί. Η Πολεοδομία φαίνεται να κατέχει καλύτερα τα θέματα του πολιτισμού, και μάλιστα αποφαίνεται ερήμην του ίδιου του Υπουργείου Πολιτισμού και των αρμόδιων υπηρεσιών του.

Στο προηγούμενο τεύχος του *Αντί* φιλοξενήθηκε η έκκληση της κυρίας Βενετίας Κάντζια, μιας ενεργού πολίτη, για όσα συμβαίνουν στο ιστορικό, διατηρητέο μνημείο της οδού Κοραή όπου κάποτε στεγαζόταν το Grand Hôtel d' Athènes.

Δυστυχώς, όπως συμβαίνει συχνά τα τελευταία χρόνια, ψάχνοντας κανείς για κάτι ανακαλύπτει κορυφές παγόβουνων. Το ίδιο συνέβη και με το συγκεκριμένο μνημείο.

Με το σκεπτικό της ειρηνικής συνύπαρξης του παλιού με το νέο (sic!) και με το άλλοθι ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει και στην Ιταλία (όχι όμως και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες), παρατηρείται «το φαινόμενο της αθρόας κατεδάφισης ιστο-

ρικών κτηρίων της Αθήνας ή σε όσα είναι κηρυγμένα ως διατηρητέα η κατεδάφιση ολόκληρου του κτηρίου πλην της πρόσοψής του και η οικοδόμηση πίσω και επάνω σ' αυτό νέου κτηρίου με περισσότερους ορόφους και έκταση», όπως αναφέρεται σε απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της Σχολής Αρχιτεκτόνων, η οποία ήδη από τις 12 Ιουλίου δημοσιοποίησε τις ανησυχίες της για την έκταση του φαινομένου.

Στην σχετική απόφαση γίνονται αναφορές και σε κατάλογο συγκεκριμένων κτηρίων, στον οποίο συγκαταλέγεται και το παραπάνω μνημείο της οδού Κοραή.

Από τη μελέτη του καταλόγου προκύπτει λογικά το συμπέρασμα ότι τον τελευταίο χρόνο το ιστορικό κέντρο της Αθήνας «βοά» από τα

Ο κύριος Μπάκουρης και οι τρέχουσες απόψεις περί «αξιοποίησεως της περιουσίας»

Η κ. Βενετία Κάντζια μετά το δημοσίευμα στο προηγούμενο τεύχος του *Αντί* έστειλε και στην εφημερίδα *Καθημερινή* ένα σημείωμα για το θέμα του κτηρίου της οδού Κοραή. Επειδή το κτήριο είναι κληροδότημα του Χατζηκυριακείου Ιδρύματος, ο κύριος Μπάκουρης, ως πρόεδρός του, έστειλε απαντητική επιστολή. Εάν δεν τον θυμάστε, σας θυμίζουμε ότι ο κύριος Μπάκουρης είναι ο Μεγάλος Μάνατζερ που είχε μετακαλέσει ο Κ. Σημίτης με τυμπανοκρουσίες από την Ελβετία, τον διόρισε Πρόεδρο του «Αθήνα 2004» κι αυτός κατάφερε απλώς να ροκανίσει τρία ολόκληρα χρόνια χωρίς να καταφέρει τίποτα, για να αποπεμφθεί στη συνέχεια και να αναλάβει η κυρία Γιάννα. Ο κύριος Μπάκουρης, αφού ισχυρίζεται ότι όλα τα σχετικά με την «άδεια ανακαινήσεων» είναι «νομότυπα» –που δεν είναι, αν και με την κατάσταση των εμπλεκομένων υπηρεσιών όλα

μπορούν να βαφτιστούν και να περάσουν ως «νομότυπα»–, συνεχίζει με διάφορες εμπορο-αισθητικο-φιλοσοφικές θεωρίες ότι δια του τρόπου αυτού (δηλαδή με το πλήρες ξήλωμα του εσωτερικού του κτηρίου) αξιοποιείται η περιουσία του Ιδρύματος και επιτυγχάνεται το φιλανθρωπικό κ.λπ έργο του.

Εμ, με τέτοια μυαλιά –που είναι κυρίως προφάσεις εν αμαρτίαις– έχει καταστραφεί η κληρονομιά όλων των παραδοσιακών και διατηρητέων κτηρίων. Ας έκανε κάτι στον «Αθήνα 2004» ο κύριος Μπάκουρης, εξαιτίας της ανικανότητάς(;) του οποίου πληρώνουμε σήμερα τους τζερεμέδες-μίζες για τις «επείγουσες –όπως εκ των υστέρων χαρακτηρίστηκαν– κατασκευές» στα ολυμπιακά έργα. Άσχετο, θα πείτε. Βεβαίως, αλλά άσχετοι δεν είναι και οι διάφοροι «ειδήμονες» σε ιδρύματα και άλλα όργανα;

κομπρεσέρ των ανακατασκευών.

Σε άρθρο του στο πρόσφατο τεύχος του περιοδικού *Αρχιτέκτονες* σχετικά με το φαινόμενο, ο αρχιτέκτονας και καθηγητής στο ΕΜΠ Γιώργος Μ. Σαρηγιάννης σημειώνει:

«Βασικός δράστης είναι βέβαια το ΥΠΕΧΩΔΕ, αλλά και το ΥΠΠΟ έχει πολλές φορές την ευθύνη, και θυμίζουμε μερικές χαρακτηριστικές από τις τελευταίες (και φωναχτές) περιπτώσεις... δεν είναι μόνο η διαρχία που ενοχλεί –άλλα κηρύσσει διατηρητέα το ΥΠΠΟ και άλλα το ΥΠΕΧΩΔΕ—, αλλά το ότι το τελευταίο, με τη μέθοδο της “έκδοσης άδειας ειδικών ρυθμίσεων” έχει ξεκοιλιάσει και καταστρέφει πλήθος κτηρίων της ιστορικής Αθήνας όσα δεν κατάφερε να αποχαρκτηρίσει. Έτσι, τότε από ελλιπή πληροφόρηση του ΥΠΠΟ, τότε από πρόθεση και πάγια πολιτική του ΥΠΕΧΩΔΕ, δεν έχει πια απομείνει τίποτα που να μην κινδυνεύει, ακόμη και αν έχει κηρυχτεί διατηρητέο»!

Οι πολεοδομίες είναι οι υπηρεσίες εκείνες του ΥΠΕΧΩΔΕ όπου σύμφωνα με έρευνες των τελευταίων ετών ανθεί ως επί το πλείστον η διαφθορά. Γενικά το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι ένα προβληματικό Υπουργείο αναμειγμένο στα όσα φημολούνται περί διαπλοκής. Είναι μάλλον λογικό λοιπόν, αφού παράνομα ιδιοποιείται τόσο σημαντικές αρμοδιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού, με αντικείμενο την αρχιτεκτονική κληρονομιά του τόπου, η Σχολή Αρχιτεκτόνων να ανησυχεί. Στην απόφαση που αναφέρ-

θηκε παραπάνω, η Σχολή «διαμαρτύρεται έντονα για την κατάσταση και καλεί τους αρμόδιους Υπουργούς Πολιτισμού και ΠΕΧΩΔΕ,

Α) να σταματήσουν τις κατεδαφίσεις αυτές και γενικότερα τις “ειδικές ρυθμίσεις” του ΥΠΕΧΩΔΕ·

Β) να ελεγχθούν όσοι παράνομα έχουν συνεργήσει στις πράξεις αυτές, είτε είναι ιδιώτες είτε είναι υπάλληλοι και στελέχη των Υπουργείων αυτών».

Η Σχολή Αρχιτεκτόνων μάλιστα «θέτει και θέμα συνταγματικότητας της Σύνθεσης των ως άνω Συμβουλίων [σ.σ.: των Τοπικών και του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων] του ΥΠΠΟ, δεδομένου ότι τους εκπροσώπους των ΑΕΙ και συγκεκριμένα του Ε.Μ. Πολυτεχνείου, τους επιλέγει ο Υπουργός αντί να τους προτείνει το ΑΕΙ (η κατάσταση

αυτή αντιβαίνει στην συνταγματικά κατοχυρωμένη αυτοτέλεια των ΑΕΙ)».

Η περίπτωση του «Μεγάλου Ξενοδοχείου των Αθηνών» είναι από τις πιο ξεκάθαρες· και όμως, η εξέλιξη ήταν αυτή που καταγγέλλεται και από την Γενική Συνέλευση της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ.

Μάλιστα, στη συγκεκριμένη περίπτωση φτάσαμε και στο σημείο να εγκαλεί ο ενοικιαστής (ΖΑΡΑ ΕΛΛΑΣ) με εξώδικο την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού για «την παράνομη και αυθαίρετη συμπεριφορά σας, η οποία καταλύει κάθε έννοια Κράτους Δικαίου που οφείλει να υπάρχει σε οποιαδήποτε ευνομούμενη Πολιτεία»! Αυτό, όταν απολύτως νόμιμα παρενέβησαν επιτέλους και σταμάτησαν τις εργασίες τις οποίες παράνομα είχε

εγκρίνει το ΥΠΕΧΩΔΕ!

Δεν μπορεί να νοηθεί μνημείο χωρίς τον πρώτο λόγο να τον έχει το Υπουργείο Πολιτισμού. Με βάση την κοινή λογική βέβαια...

Είναι η καλύτερη συγκυρία όμως να ξεμπλέξουν τα πράγματα, αφού υπουργός Πολιτισμού τυγχάνει να είναι ο πρωθυπουργός της χώρας, άρα είναι καθαρά θέμα πολιτικής βούλησης. Το βέβαιο είναι πως έχει ενημερωθεί με επιστολή από την Σχολή Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ για τις ανησυχίες του αρχιτεκτονικού κόσμου ήδη από τις 27 Ιουλίου – και εμπεριστατωμένα για την περίπτωση του πρώην ξενοδοχείου «Γκραντ Οτέλ», και για όσα παράνομα έπραξε και σε άλλες περιπτώσεις το ΥΠΕΧΩΔΕ υποκαθιστώντας το Υπουργείο Πολιτισμού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

JOHN H. FINLEY

Καθηγητής του Πανεπιστημίου Harvard

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Μετάφραση - αναλυτική βιβλιογραφία: Τάσος Κουκουλιός
6η έκδοση, σχήμα 8ο με 402 σελίδες, 7 εικόνες και 4 χάρτες

Η μελέτη του J.H. FINLEY συνδυάζει τη βαθιά γνώση του θέματος με την απλότητα. Θίγοντας αδρομερώς ή αφήνοντας για τον ειδικό μελετητή τα εξειδικευμένα προβλήματα της συγγραφής του Θουκυδίδη, ρίχνει το βάρος στο πολιτικό και πνευματικό κλίμα της εποχής του, φροντίζοντας να δείξει μέσα από ποιες συνθήκες ξεπήδησε αυτό το λαμπρό πνεύ-

μα και αυτό το υπέροχο έργο. Στη συνέχεια παρακολουθεί το κείμενο τονίζοντας τα κύρια σημεία του σχεδίου και τις κατευθυντήριες γραμμές της σκέψης του ιστορικού και προβάλλοντας τα μέρη εκείνα όπου κορυφώνεται η διεισδυτική ματιά. Το βιβλίο περιέχει ακόμη αναλυτική βιβλιογραφία, πίνακα χωρίων του Θουκυδίδη και άλλων συγγραφέων και γενικό ευρετήριο. Αποτελεί ένα χρήσιμο δοήθημα για τη μελέτη του Θουκυδίδειου έργου απαραίτητο στους φιλόλογους αλλά και σε όποιον επιθυμεί να γνωρίσει το έργο του μεγάλου ιστορικού.

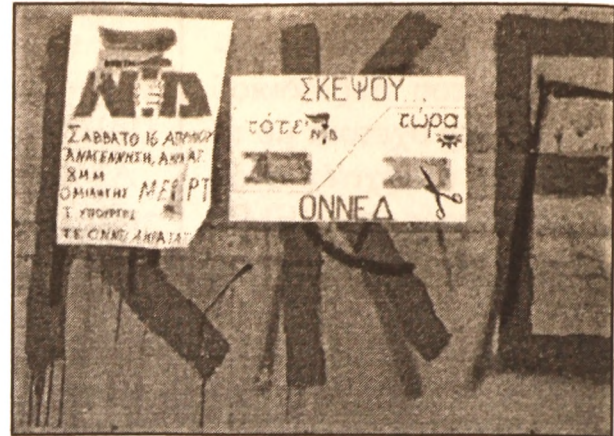
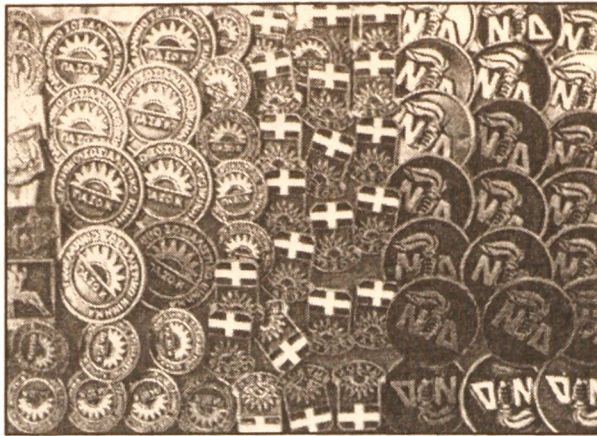
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318

www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

ΚΙΤΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

«Σας τσούζουνε τα μάτια, βουίζουνε τ' αφτιά σας, νιώθετε ναυτία, δύσπνοια, άγχος και από την πολιτική μόλυνση. Το νέφος: μεγάφωνα, αφίσες, δημόσια μνημεία, γκράφιτι, πανό, φάτσες υποψηφίων στους τοίχους, τίτλοι εφημερίδων, δελτία ειδήσεων, πυραμίδες ορκωμοσίας, μυστικοί δείπνοι υπουργικών συμβουλίων, παράσημα, τελετές, δεξιώσεις, υποδοχές, λόγοι, συνθήματα, σλόγκαν, αίθουσες συνεδρίων, γραφεία και κέντρα κομμάτων, δημόσιες υπηρεσίες, έντυπο υλικό... Η αισθητική δεν είναι –αλίμονο– η πιο καίρια πλευρά όλων αυτών. Είναι όμως σημαντική, αλλιώς αποκαλυπτική. Γιατί η πολιτική είναι κακόγουστη και γιατί υιοθετεί την κακογουστιά; Γιατί πλέει σ' αυτήν σαν το ψάρι στο νερό; Γιατί της πάει τόσο πολύ το κιτς; Δημαγωγία και λαϊκισμός είναι γνωστές και σίγουρες απαντήσεις. Τόσο είναι αλήθεια αυτό, που μια διαβαθμισμένη κλίμακα του πολιτικού κιτς θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα φασιστόμετρο για κάθε εξουσία, για κάθε πολιτική.»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδόσεις Πολύτυπο. Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Οι βλαβερές συνέπειες των μυστικών δείπνων

Σε βαρύ κλίμα βρίσκεται η ελληνοκυπριακή πλευρά, σε μια στιγμή μάλιστα που τα προβλήματά της στον διεθνή ορίζοντα μεγαλώνουν, καθώς αναμένεται να ενταθούν οι λογής θεμιτές και αθέμιτες πιέσεις, από την Ευρώπη αλλά κυρίως από τις ΗΠΑ, με μοναδικό σκοπό να «βάλει μυαλό» και να αναθεωρήσει την αρνητική στάση της έναντι του σχεδίου Ανάν, που απέρριψε στο δημοψήφισμα του περασμένου Μαΐου.

Αιτία, η σύγχυση που προκάλεσε η αποκάλυψη μιας σειράς συναντήσεων που είχε πριν από το δημοψήφισμα του Μαΐου ο πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος με πολιτικούς της τουρκοκυπριακής πλευράς, μεταξύ των οποίων και ο Σερντάρ Ντενκτάς, γιος του προέδρου των Τουρκοκυπρίων Ραούφ Ντενκτάς, για τον οποίο είναι γνωστό ότι υποστηρίζει τις θέσεις και απόψεις του πατέρα του περί δύο χωριστών κρατών στην Κύπρο.

Σημαντικότερη μάλιστα από τις αποκαλύψεις, που έγιναν από τον ίδιο τον κύπριο πρόεδρο σε συνέντευξή του στην αγγλόφωνη αραβική εφημερίδα *Χαλίλ Τάιμς*, ήταν εκείνη σύμφωνα με την οποία ο κ. Παπαδόπουλος παραδέχεται ότι παγιδεύτηκε από τον Σερντάρ Ντενκτάς, ο οποίος πληροφορήθηκε την αρνητική άποψη της Λευκωσίας για το σχέδιο Ανάν και την μετέφερε στην άλλη πλευρά, με αποτέλεσμα να επιδιωχθεί και να επιτευχθεί το «ναι» στο αντίστοιχο δημοψήφισμα των Τουρκοκυπρίων. Η συνέχεια είναι γνωστή: Το «όχι» των Ελληνοκυπρίων θύμωσε την διεθνή κοινότητα, που στρίμωξε την Λευκωσία στη γωνία αντιμετωπίζοντας την σαν τον κακό μαθητή, ενώ από την άλλη πλευρά απενοχοποίησε τον «Ατίλα» και μετέτρεψε τους Τουρκοκύπριους σε αγαπημένα παιδιά της Ευρώπης και της Αμερικής, που κάνουν πλέον ό,τι μπορούν για να τους βγάλουν από την «απομόνωση» που βρίσκονταν και να τους ενισχύσουν οικονομικά, ερήμην

των «κακών» Ελληνοκυπρίων.

Προφανώς, στη μυστική συνάντηση Παπαδόπουλου-Ντενκτάς, ο πρώτος, γνωρίζοντας τις απόψεις του άλλου για την λύση του κυπριακού ζητήματος, επιχείρησε να τις εκμεταλλευθεί και να τον πάρει με το μέρος του, εξασφαλίζοντας κάποιας μορφής συναίνεση για την απόρριψη του σχεδίου Ανάν. Αυτό όμως έδωσε την ευκαιρία στον Τουρκοκύπριο να παίξει εκ του ασφαλούς το δικό του παιχνίδι και να στρέψει το διεθνές κλίμα που υπήρχε την περίοδο εκείνη, υπέρ της δικής του πλευράς.

Εκτός όμως από την ομολογημένη «νίλα» που έπαθε από τον Ντενκτάς, ο πρόεδρος Παπαδόπουλος προχώρησε ένα βήμα περισσότερο, δηλώνοντας μεταξύ άλλων στην αραβική εφημερίδα ότι τελικά «δεν μπορεί κανείς να πει ότι η λύση της ομοσπονδίας είναι η καλύτερη», αποστασιοποιούμενος έτσι από την θεμελιώδη αρχή της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδιακής λύσης που είχε συμφωνηθεί από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τον Ραούφ Ντενκτάς, αποτελώντας έκτοτε βάση όλων των διαπραγματεύσεων των δύο πλευρών, με την οποία μάλιστα συμφωνούσε και ο ίδιος ο Τάσος Παπαδόπουλος.

Ανεξάρτητα από τις επιθέσεις που δέχτηκε ο κύπριος πρόεδρος και τους βαριούς χαρακτηρισμούς που ανταλλάχθηκαν μεταξύ των πολιτικών αρχηγών σε μια επεισοδιακή συνεδρίαση του εθνικού συμβουλίου την περασμένη εβδομάδα, γεγονός είναι ότι όλες οι πλευρές υποχρεώθηκαν τελικά να ρίξουν νερό στο κρασί τους και να συμβάλουν στον κατευνασμό των πνευμάτων, ώστε να προχωρήσουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που ήδη υπάρχουν ή εκείνων που διακρίνονται στον ορίζοντα.

Ένα δείγμα των προβλημάτων αυτών αποτελεί και η παλιά ιστορία με τα αμερικανικά όπλα που είχε στείλει η Ελλάδα στην Κύπρο και τα ξαναθυμήθηκε «ξαφνικά» η Ουάσιγκτον για να τα χα-

ρακτηρίσει «παράνομα». Μια ενέργεια των Αμερικανών που στοχεύουν να πλήξουν τους Ελληνοκύπριους και να τους φέρουν σε θέση άμυνας, χρησιμοποιώντας μάλιστα για το σκοπό αυτό την Ελλάδα, στο πλαίσιο βεβαίως της προσφιλούς στις ΗΠΑ πολιτικής των δύο μέτρων και δύο σταθμών, καθώς οι αξιωματούχοι των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Εξωτερικών που επανέφεραν το θέμα έσπευσαν να δικαιολογήσουν και να θεμελιώσουν... νομικά την παρουσία επίσης αμερικανικών όπλων και στην τουρκοκυπριακή πλευρά από τον τουρκικό στρατό κατοχής που εξακολουθεί να βρίσκεται στο νησί εδώ και 30 χρόνια.

Το θέμα της Κύπρου άλλωστε υπήρξε ένα από τα κύρια ζητήματα στην ατζέντα της συνάντησης του έλληνα υπουργού Εξωτερικών Πέτρου Μολυβιάτη με τον αμερικανό ομόλογο του Κόλιν Πάουελ, στο πλαίσιο των προσπαθειών να εξευρεθεί φόρμουλα για την παραιτέρω ενίσχυση των Τουρκοκυπρίων από τη μια και ώστε να πεισθούν οι Ελληνοκύπριοι να αλλάξουν τη στάση τους έναντι του σχεδίου Ανάν από την άλλη. Και αυτά ενώ στο μεταξύ εντείνονται οι πιέσεις της αμερικανικής πλευράς για την θετική στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Τουρκία, με στόχο να της δοθεί ημερομηνία έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, χωρίς εκπλήξεις – όπως για παράδειγμα η άσκηση «βέτο» από την πλευρά των Ελληνοκυπρίων.

Στο πλαίσιο όλων αυτών εντάσσεται και η υποχώρηση εκείνων που, παρά το ισχύον κοινοτικό δίκαιο, επέμεναν να υιοθετηθεί καθεστώς απευθείας εμπορικών ανταλλαγών της Ένωσης με την κατεχόμενη Κύπρο, ένα θέμα πάντως το οποίο δεν έχει λήξει οριστικά, αντίθετα εξακολουθεί να μένει στο μυαλό ορισμένων Ευρωπαίων και πιστεύεται ότι θα ξαναβρεθεί στο προσκήνιο, ανάλογα με τις εξελίξεις που θα σημειωθούν στο θέμα της τουρκικής ένταξης.

ΣΤΡ. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

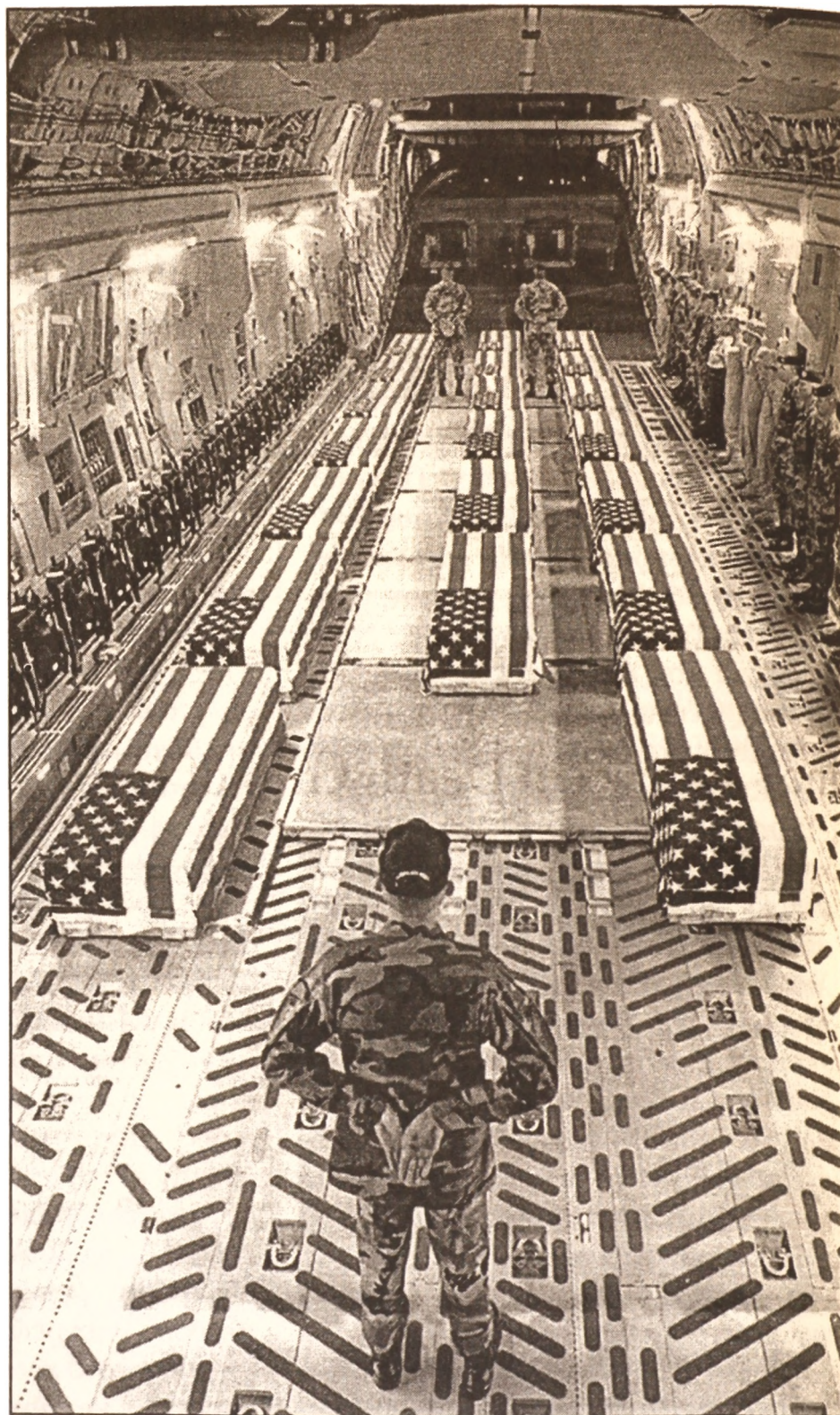
Με Μπους ή με Κέρι, πόλεμος μέχρι τέλους

Η μόνιμα χαώδης κατάσταση στο Ιράκ επιδεινώνεται συνεχώς εδώ και αρκετό καιρό. Και θα επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο όσο πλησιάζει ο καιρός για τις πρώτες μετά-Σαντάμ εκλογές, που οι δυνάμεις κατοχής έχουν προγραμματίσει για τις αρχές του ερχόμενου Ιανουαρίου. Εκλογές για τις οποίες ο προσωρινός πρωθυπουργός Αγιάντ Αλάουϊ ισχυρίζεται ότι η κυβέρνηση του είναι έτοιμη, αν και είναι γνωστό ότι στην πραγματικότητα ο έλεγχος που ασκούν οι ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας και τα ξένα στρατεύματα που βρίσκονται στη χώρα περιορίζεται σε ελάχιστες περιοχές, στις οποίες δεν περιλαμβάνονται η ίδια η Βαγδάτη και πολλές άλλες μεγάλες πόλεις.

Άλλωστε οι αυξανόμενες επιθέσεις και οι συγκρούσεις, με όλο και μεγαλύτερους αριθμούς νεκρών και τραυματιών (κυρίως αμάχων, γυναικών και παιδιών, επίσης ανδρών των σωμάτων ασφαλείας αλλά και ξένων στρατιωτών, ιδιαίτερα Αμερικανών), οι οποίες τελικά φουντώνουν όλο και περισσότερο την οργή του πληθυσμού για την αμερικανοβρετανική κατοχή της χώρας, καθώς και οι αυξημένες απαγωγές ξένων που βρίσκονται στο Ιράκ από ανταρτικές ισλαμικές ομάδες και οι βάρβαρες εκτελέσεις ορισμένων από αυτούς, δείχνουν ότι η κατάσταση ξεφεύγει από κάθε έλεγχο.

Αποτέλεσμα είναι να απομακρύνεται εντελώς οποιαδήποτε δυνατότητα για εξομάλυνση και να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για έναν αιματηρό και μακροχρόνιο εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των ισχυρότερων εθνικών και θρησκευτικών παρατάξεων. Για τον λόγο αυτό και δεν θα αποτελέσει έκπληξη μια ενδεχόμενη προσπάθεια της Ουάσιγκτον και του Λονδίνου να αναβληθούν οι εκλογές του ερχόμενου Ιανουαρίου, όσο και αν κάτι τέτοιο θα χαλάσει περισσότερο την εικόνα της επιτυχημένης επιχείρησης στο Ιράκ που καλλιεργείται τόσο από τον πρόεδρο Τζορτζ Μπους όσο και από τον πρωθυπουργό Τόνι Μπλερ και τους μηχανισμούς προπαγάνδας που διαθέτουν.

Γενικά η σημερινή κατάσταση στο Ιράκ καθιστά όλο και πιο δεινή τη θέση των Αμερικανοβρετανών και όσων άλλων συμμετέχουν στην «συμαχία των προθύμων» που κατέχει σήμερα το Ιράκ. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα ότι, σε σχέση με το μέλλον του Ιράκ, παράλληλα με το αν και πώς θα διεξαχθούν οι εκλογές του Ιανουαρίου στην ίδια τη χώρα, το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινής γνώμης εστιάζεται στο αποτέλεσμα που θα προκύψει από τις προεδρικές εκλογές του ερχόμενου Νοεμβρίου στις ΗΠΑ, αν δηλαδή τελικά ο σημερινός πρόεδρος Τζορτζ Μπους θα πετύχει να επανεκλεγεί ή θα υποχρεωθεί να παραδώσει την εξουσία στον Δημοκρατικό αντίπαλό του Τζον Κέρι.

Μέχρι τη στιγμή αυτή ο Τζορτζ Μπους αδυνατεί βεβαίως να δώσει επαρκείς εξηγήσεις στη χώρα του γιατί απέτυχε στα μεγαλόπνοα σχέδιά του να μετατρέψει το Ιράκ σε μια σύγχρονη, ελεύθερη και ασφαλή δημοκρατία (πρότυπο για όλη την ευρύτερη περιοχή, όπως ισχυριζόταν), γιατί εξακολουθεί να διοχετεύει τεράστια ποσά στις στρατιωτικές επιχειρήσεις στη χώρα αυτή από τα κονδύλια που κανονικά προοριζόνταν για την ανασυγκρότησή της, γιατί οι αμερικανικές και άλλες στρατιωτικές δυνάμεις εξακολουθούν να

σφυροκοπούν καθημερινά πόλεις και χωριά του Ιράκ, προκαλώντας εκατόμβες θυμάτων ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό, γιατί διευρύνεται συνεχώς το χάσμα μεταξύ των ΗΠΑ και ορισμένων παραδοσιακά στενών συμμάχων της Ουάσιγκτον και ακόμα γιατί διογκώνεται το αντιαμερικανικό αίσθημα σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ίσως διότι δεν αισθάνεται καμία ενοχή για τίποτα, ή διότι δεν θεώρησε ποτέ απαραίτητο να δώσει περισσότερες εξηγήσεις από τα ψέματα και τους μύθους που χρησιμοποίησε και εξακολουθεί να χρησιμοποιεί για την ανάπτυξη και την συντήρηση του κλίματος τρομοκρατίας, πάνω στην οποία στηρίχθηκε όλη η πολιτική του τα τρία τελευταία χρόνια.

Άλλωστε οι αμερικανοί πολίτες στην πλειονότητά τους πολύ σπάνια ζητούν εξηγήσεις – όταν κατά κύριο λόγο αισθάνονται ότι απειλούνται ως χώρα και ως λαός – και αυτό το αίσθημα ο Μπους κατανάλωσε πολλή ενέργεια για να τους το καλλιεργήσει. Έτσι, στο πλαίσιο αυτό, ο αντίπαλος του Μπους για την προεδρία, Τζον Κέρι, που θέτει τα ερωτήματα αυτά (τώρα, λόγω των επικείμενων εκλογών, διότι πριν, κατά την κρίσιμη περίοδο των σημαντικών αποφάσεων, στηρίξε με την ψήφο του την απόφαση για την εισβολή στο Ιράκ), εμφανίζεται λίγο-πολύ ως ένας ρομαντικός, χωρίς νεύρο, χωρίς ουσιαστικές εναλλακτικές προτάσεις και τελικά αναποτελεσματικός πολιτικός, ο οποίος πασχίζει απλώς για την εξουσία.

Στις παρούσες συνθήκες, η πλειονότητα των αμερικανών πολιτών δείχνει ευαισθησία και ανάλογη ανησυχία μόνο για δύο ζητήματα:

– Το ένα είναι ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός των νεκρών στρατιωτών που φτάνουν από το Ιράκ, αλλά και από το γειτονικό Αφγανιστάν, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται πλέον σε πάνω από χίλιους, ξεπερνώντας σε αναλογία τους νεκρούς Αμερικανούς του Βιετνάμ. Βεβαίως, για τους άμαχους νεκρούς Ιρακινούς κανείς δεν κάνει λόγο πια, αφού οι πάντες έχουν χάσει τον λογαριασμό – κι έπειτα για την αμερικανική κοινή γνώμη αυτοί ταυτίζονται άμεσα ή έμμεσα με τους τρομοκράτες της αλ-Κάιντα.

– Το δεύτερο είναι η συνεχής χειροτέρευση της αμερικανικής οικονομίας, καθώς το έλλειμμα της χώρας έχει εκτιναχθεί σε ιλιγγιώδη ύψη, πράγμα που πλήττει βάνανυσα όλους τους Αμερικανούς, κυρίως τους φτωχούς αλλά και τους πλούσιους. Άλλωστε –για να μην ξεχνιόμαστε– η οικονομική κατάσταση υπήρξε επίσης ένας από τους παράγοντες που «έσπρωξαν» προς την κατεύθυνση της εισβολής στο Ιράκ.

Στα δύο αυτά θέματα επικεντρώνει την προεκλογική του εκστρατεία ο Τζον Κέρι, δίνοντας φυσικά μεγαλύτερη έμφαση στην κατοχή του Ιράκ, σχετικά με την οποία τις ημέρες αυτές βρήκε και έναν αναπάντεχο «σύμμαχο»: τον γ.γ. του ΟΗΕ Κόφι Ανάν, ο οποίος ξαφνικά τώρα ανακάλυψε ότι η εισβολή στο Ιράκ ήταν παράνομη. Όχι βεβαίως ότι ο γνωστός για τον φιλοαμερικανισμό του Ανάν δεν γνώριζε από την αρχή την αλήθεια, την οποία μάλιστα προσπάθησε τότε με κάθε τρόπο να απαλύνει και να κουκουλώσει, ούτε ότι ξαφνικά «αγάπησε» τους Δημοκρατικούς και τον υποψήφιό τους Τζον Κέρι

και αποφάσισε να σταθεί στο πλευρό τους. Αντίθετα, πίσω από την έμμεση ομολογία ενός εγκληματικού λάθους που κρύβει η δήλωσή του –η οποία πάντως δεν στερείται σημαντικότητας ως ενέργεια αλλά και ως προς το περιεχόμενό της– κρύβονται υστερόβουλες σκέψεις που έχουν σχέση με την επιδιωκόμενη παραμονή του στην υψηλή θέση που κατέχει στον διεθνή οργανισμό.

Έτσι κι αλλιώς όμως, θα ήταν αφέλεια να πιστεύει κανείς ότι, στην περίπτωση που νικητής των εκλογών θα είναι ο Κέρι, θα εγκαταλείψει τις βασικές κατευθύνσεις της πολιτικής Μπους, με αποτέλεσμα να αλλάξει και η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, οπότε και η στάση της έναντι του Ιράκ. Αντίθετα, με την κατάσταση που διαμορφώνεται, και παρά τα όσα περί του αντιθέτου διακηρύσσει ο Κέρι, οι αμερικανικές δυνάμεις θα παραμείνουν εγκλωβισμένες για πολλά χρόνια στη χώρα αυτή –ό,τι κι αν σημαίνει αυτό για το ίδιο το Ιράκ και για την ευρύτερη περιοχή– ενισχυμένες μάλιστα με δυνάμεις που η Ουάσιγκτον απαιτεί να σταλούν από τα μέλη του ΝΑΤΟ, την εμπλοκή του οποίου έχει αρχίσει ήδη να μεθοδεύει εδώ και πολύ καιρό, αλλά και από άλλες χώρες που επιμένουν να αποδέχονται την αμερικανική πολιτική. Η προοπτική αυτή δεν προμηνύει τίποτα καλό για την πολύπαθη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Τ.Κ.Δ.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.),
της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (EUPP) και
της Εθνικής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (ΕΕΨΕ) (Μέλος της ΕΑΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Ομαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχοδράμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Έγγραφο

Αθήνα: Γραμματεία τοβ Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Τελέφωνα: Γεωργία Μωφοπούλου 0651 75487, Τέλεφονο 0651 21782,
Θεσσαλονίκη: Φραντζέσκα Μπασιλά 031/455.331, Τελέφονο 6.00 - 8.00 μ.μ.
Λοκασία Παπαδοπούλου 031 / 435.919, Δευτέρο & Τετάρτη: 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη: Λάμπης Σιδιρόπουλος 0351/38465, Τελέφονο 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Λάρισα: Στέλλα Γ. Λαμπρούλη 041 / 253108
Βόλος: Μαρία Αποστολίδου 0421 / 50349

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447.533-6435.980-
FAX 6445.140 e-mail: igaa-opc@otenet.gr - www.opc.gr

Ακροβατεί επικίνδυνα ο Πούτιν

Στο «μάτι του κυκλώνα» βρίσκεται εδώ και μια εβδομάδα ο ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν. Αιτία, οι πρόσφατες σκληρές, αντιδημοκρατικές και άκρως επικίνδυνες επιλογές του, με πρόσχημα την «καταπολέμηση της τρομοκρατίας», που όμως απομακρύνουν κάθε πιθανότητα ειρηνικής διευθέτησης των τεράστιων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα του στην περιοχή του Καυκάσου και αλλού. Επιλογές που προκάλεσαν αντιδράσεις μέσα στην ίδια τη Ρωσία, κυρίως όμως έξω από αυτήν, καθώς κάποιοι στην λεγόμενη Δύση, που πριν από τρία χρόνια δέχθηκαν με μεγάλη ευκολία ανάλογες επιλογές των ΗΠΑ, βρήκαν τώρα την ευκαιρία που ζητούσαν εδώ και καιρό για να «στριμώξουν» τον ρώσο πρόεδρο. Μαζί τους φυσικά και η Ουάσιγκτον, η οποία έσπευσε πρώτη να εκφράσει τις «ανησυχίες» της για την τύχη της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσία.

Η τραγωδία του Μπεσλάν, στη βόρεια Οσετία, όπου εκατοντάδες άτομα, στην πλειονότητά τους παιδιά, έχασαν τη ζωή τους ή τραυματίστηκαν, αναμφίβολα έπαιξε για το Κρεμλίνο έναν ρόλο αντίστοιχο εκείνου που έπαιξε μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 για τον Λευκό Οίκο η επίθεση στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης και στο υπουργείο Άμυνας στην ίδια την Ουάσιγκτον: Αποτέλεσε μια πολύ βολική αφορμή για την υιοθέτηση σκληρών μέτρων, στο πλαίσιο ενός νέου δόγματος, ως κύριος στόχος του οποίου τίθεται και αυτή τη φορά ο «πόλεμος κατά της διεθνούς τρομοκρατίας».

Ενός δόγματος δηλαδή που είναι αντίγραφο εκείνου που αποφάσισε πρώτη

και επέβαλε διεθνώς με το «έτσι θέλω» η ακροδεξιά κλίκα του Τζορτζ Μπους, με τη βοήθεια μιας πανίσχυρης «συμμαχίας», αν και περιορισμένου αριθμού χωρών, κυρίως μελών του περιήμου G8 –πλην της Γαλλίας και της Γερμανίας, οι οποίες πάντως έδειξαν αρκετά μεγάλη ανοχή, αντιδρώντας μόνον όταν θεωρούσαν ότι διακυβεύονταν στενά οικονομικά τους συμφέροντα–, ενισχυμένης από την πλήρη ανοχή ενός μεγαλύτερου αριθμού χωρών στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο, που παγιδεύτηκαν από τα εκβιαστικά διλήμματα και την ψυχολογία του τρόμου που καλλιεργήθηκε –και συνεχίζει να καλλιεργείται– από τους μηχανισμούς της «συμμαχικής» προπαγάνδας. Πρακτικά, η πρωτοβουλία αυτή του

Βλαντιμίρ Πούτιν σημαίνει ότι: α) προσπαθεί να εντάξει έμμεσα τη Ρωσία στον άξονα των δυνάμεων που μάχονται κατά της «διεθνούς τρομοκρατίας», να αποδυναμώσει έτσι την όποια επιφυλακτικότητα των Δυτικών και να «πλασάρει» τη χώρα του ως ισχυρό διεθνή παράγοντα· β) να κερδίσει περισσότερη διεθνή ανοχή για τη σκληρή πολιτική του στο ζήτημα της Τσετσενίας και γενικότερα της περιοχής του Καυκάσου· γ) να αποδυναμώσει τους Τσετσένους αυτονομιστές χαρακτηρίζοντάς τους «τρομοκράτες» –πράγμα που τους συνδέει με την αλ-Κάιντα και άλλες αραβικές τρομοκρατικές οργανώσεις, άρα με τον «άξονα του κακού»· και δ) να καταφέρει την επιβολή μιας σειράς μέτρων που ενισχύουν τις εξου-

σίες της κυβέρνησής του, διαμορφώνουν ένα αυταρχικό καθεστώς και πλήττουν άμεσα τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στο πλαίσιο αυτό ο ρώσος πρόεδρος εξήγγειλε μεταξύ άλλων αλλαγές στον τρόπο διορισμού των τοπικών κυβερνητών, την εκλογή βουλευτών από λίστες των κομμάτων, την εγκαθίδρυση ομοσπονδιακής επιτροπής για τον συντονισμό της οικονομικής ανάπτυξης και της στρατιωτικής δράσης στην περιοχή του Καυκάσου. Ενέκρινε επίσης μια αύξηση κατά 27% των δαπανών για την εθνική ασφάλεια – περίπου 5,4 δισ. δολάρια, τα οποία μάλιστα έσπευσαν να διεκδικήσουν οι γνωστοί και σε μας ισραηλινοί εργολάβοι της ασφάλειας.

Μόνο που οι δυνάμεις της λεγόμενης Δύσης, εξακολουθώντας να αντιμετωπίζουν τη Ρωσία σαν φτωχό συγγενή και δύναμει εμπόδιο στα διάφορα γεωστρατηγικά συμφέροντά τους, δεν είναι διατεθειμένες να την δεχτούν τόσο εύκολα στους κόλπους της. Έτσι, αμέσως μετά το ξέσπασμα της κρίσης στο Μπεσλάν και ιδιαίτερα μετά την τραγική κατάληξή της, άρχισαν να διατυπώνουν σειρά ερωτημάτων, αμφισβητήσεων και ακόμα υπαινιγμών σε σχέση με τις συνθήκες κάτω από τις οποίες προκλήθηκε – παρ' όλο που κανείς δεν σκέφθηκε ποτέ να εγείρει οποιαδήποτε αμφιβολία για τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ, για τις οποίες ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά αναπάντητα ερωτηματικά. Αντίθετα όλοι σχεδόν έσπευδαν τότε να στηρίξουν τον πρόεδρο Μπους και να δηλώσουν ότι αισθάνονται... Αμερικανοί.

Χαρακτηριστικό μάλιστα είναι το γεγονός ότι η ίδια η Ουάσιγκτον, δίνοντας τον τόνο των διεθνών αντιδράσεων, έσπευσε πρώτη, με ανείπωτη υποκρισία, να σχολιάσει τις αποφάσεις του Πούτιν και να εκφράσει «ανησυχίες» για την τύχη της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσία, αν και, κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία, παραδέχτηκε την ανάγκη λήψης μέτρων κατά της τρομοκρατίας, αφού το μακελειό του Μπεσλάν υπήρξε και ένα καλό στοιχείο για την εντατικοποίηση

της τρομοκρατικής προπαγάνδας που επιχειρεί ο Τζορτζ Μπους εν όψει των προεδρικών εκλογών στη χώρα του τον ερχόμενο Νοέμβριο.

Βεβαίως είχε απόλυτο δίκιο η Μόσχα να αντιδράσει έντονα στα σχόλια των αμερικανών αξιωματούχων –περιλαμβανομένου και του ίδιου του Μπους– καθώς αυτά έθιγαν τις στοιχειώδεις έννοιες της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας ενός κράτους. Αυτό ωστόσο δεν απαλλάσσει τον Πούτιν από την βασική ευθύνη της δημιουργίας ενός νέου αντιδημοκρατικού, ανελεύθερου και αυταρχικού καθεστώτος, που παραπέμπει σε άλλες εποχές, με πρόσχημα την ασφάλεια της χώρας και την διατήρηση της ενότητας του λαού της.

Μιας ασφάλειας και μιας ενότητας που εκ των πραγμάτων εκτίθενται σε σοβαρό κίνδυνο, όχι μόνο εξαιτίας των νέων απειλών εκ μέρους Τσετσένων οπλαρχηγών, οι οποίοι αναλαμβάνουν την ευθύνη για την τραγωδία του Μπεσλάν και για μια σειρά άλλων επιθέσεων, αλλά και γιατί, όπως είναι πλέον ηλίου φαινότατο, ο αποκαλούμενος «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» που

ξεκίνησε ο Τζορτζ Μπους έχει οδηγήσει στην αύξηση της βίας διεθνώς και στην όλο και περισσότερη έλλειψη ασφάλειας στον κόσμο.

Τα γεωπολιτικά παιχνίδια, οι προσπάθειες για παγκόσμια πολιτική και οικονομική κυριαρχία, με κύριο στόχο τον απόλυτο έλεγχο των πλουσίων και ισχυρών επί των πηγών ενέργειας, η χρήση ανεξέλεγκτης βίας για την κάμψη των όποιων αντιστάσεων και ο διαχωρισμός των κρατών σε «καλούς» και «κακούς», το μόνο που πετυχαίνουν είναι να αντιπαρατάσουν στην αόρατη «διεθνή τρομοκρατία» μια φανερή και επίσημη «διεθνή της τρομοκρατίας».

Δυο αντίπαλες δυνάμεις σε μια λυσσαλέα μάχη που, απομακρύνοντας κάθε ελπίδα ειρηνικής προσέγγισης και στρεφόμενη κατά των αρχών της δημοκρατίας, της ελευθερίας και των στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (αρχές τις οποίες όλοι υποτίθεται ότι υποστηρίζουν), θα διευρύνεται συνεχώς με όλο και τραγικότερα αποτελέσματα σε βάρος των λαών του πλανήτη.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

KENTPO ANATOLIKON ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΑΝΙΓΓΟΣ 2, ΤΗΛ.: 210 3825821

Αλβανικά
Αραβικά
Αραμαϊκά
Εβραϊκά
Ιαπωνικά
Κουρδικά

Οθωμανικά
Ουγγρικά
Περσικά
Ρωσικά
Σανσκριτικά
Τουρκικά

ΤΜΗΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ,
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
(Φωνητικά, Νέι, Ούτι, Σάζι, Κρουστά)

Ούτε να σας ακούω, ούτε να σας βλέπω

του Βασίλη Καββαθά

Άκουσα προ ημερών σ' ένα δελτίο ειδήσεων τηλεοπτικού σταθμού έναν μελιστάλακτο ρεπόρτερ να λέει ότι το ανδρικό φύλο θα εξαφανιστεί από προσώπου γης, επειδή σταδιακά εκφυλίζεται το χρωματόσωμα «Υ» που διαφοροποιεί τον άνδρα από τη γυναίκα!

Και επειδή αυτό θα γίνει, όπως προβλέπεται από τους ειδικούς επιστήμονες, σε 100-150 χρόνια, είπα «δεν μ' ενδιαφέρει», και σκέφτηκα ν' αλλάξω κανάλι. Όμως ο καλός δημοσιογράφος με το απροσδιόριστο συναίσθημα για την απώλεια του αρσενικού γένους είχε αφήσει το καλό για το τέλος:

«Οι επιστήμονες που ασχολούνται με το φαινόμενο ανέφεραν ότι ταυτόχρονα με το ανδρικό είδος θα εξαφανιστεί –θα ξεκληριστεί– η κοινωνία των κροκόνδειλων [sic] που ζει στη λίμνη τάδε [δεν συγκράτησα το όνομά της]. Τα εντυπωσιακά αυτά ερπετά παρουσιάζουν ήδη συμπτώματα εκφυλισμού, αναμένεται δε ότι θα εκδηλώσουν έντονα την αντιπάθειά τους στο θηλυκό γένος, και θα στρέψουν ενδεχομένως το ενδιαφέρον τους στο ομόφυλό τους» Εν κατακλείδι κάτι ελέγχθη για «κροκονδείλια δάκρυα» κι έτσι έκλεισε το ρεπορτάζ προκαλώντας μου την θυμηδία αλλά και τον δέοντα προβληματισμό.

ΤΙ ΑΚΟΥΩ, ΤΙ ΒΛΕΠΩ...

Είναι ένας από τους λόγους που ανοίγω την τηλεόραση – και το ραδιόφωνο. (Για την TV η πρώτη μου σκέψη είναι «για να δω, μέχρι πού μπορεί να φτάσει η μαλακία των ανθρώπων;». Και, ω του θαύματος, πάντα υπάρχει και κάποιος που καταρρίπτει το προηγούμενο ρεκόρ! Για το ράδιο, όπως το λέγαμε εμείς παλιά, το στοίχημα είναι για το ποιος θα προλάβει να πει μια εξυπνάδα στο ενδιαμέσο των διαφημίσεων, που γίνονται όλο και περισσότερες, όλο και γελοioδέστερες – βλέπε «ο Τζάμπος είναι ο απουσιολόγος;», «μη μου μιλάς για βέρα, πηγαίνω για καριέρα» κ.ο.κ.)

Με πολυβολούν με κάθε λογής κοτσάνα οι πιο απίθανοι άνθρωποι που επέπλευσαν σαν τους φελλούς σ' αυτό το τέλμα, στην «κοινωνία του θεάματος», που μετα-

σχηματίζεται σταδιακά από τσίρκο σε αρένα. Αδίστακτοι άνθρωποι, πλαισιωμένοι από διάφορους κλόουν, δίνουν κάθε μέρα –και νύχτα– την μάχη της τηλεθέασης (της κονόμας), εκμεταλλευόμενοι την ανοχή που τους δείχνει ένα κράτος «οίκος ανοχής» και ένας λαός που έχει περιέλθει στην τρυφή, την πολυτέλεια και την χαυνότητα – όπως οι εκτεθλυμμένοι και δειλοί Ταραντίνοι!

ΧΙΜΠΑΤΖΗΔΕΣ, ΠΟΥ ΨΕΙΡΙΖΟΥΝ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟΝ

Στην Επίδαυρο, όπου εδρεύω, ζούσε παλιά μια μέγαιρα η οποία δεν άκουγε –ήταν κουφή–, αλλά έκοβε η γλώσσα της ροδάνι, σε βαθμό που ανάγκασε κάποια στιγμή τον άνδρα της να της πει: «Αυτό που έπαθες σ' αφτί χάθηκε να το πάθεις στο στόμα;» (προτιμούσε δη-

λαδή τη μουγκαμάρα από την κουφαμάρα).

Ακούω, όπως προανέφερα, πολλά «κουφά» στο ραδιόφωνο, και βλέπω πρόσωπα και πράγματα που μου πληγώνουν τα μάτια στην τηλεόραση. Σε βαθμό που ενίοτε αναφωνώ το «ούτε να σας ακούω, ούτε να σας βλέπω», και κλείνω τους κύριους αγωγούς της πληροφόρησής μου, μέχρι σήμερα. Όμως σύντομα «ξανακυλάω» στο «ναρκωτικό» μου, και βιώνω αυτό που βιώνει η κοινωνία του Αλτσχάιμερ που δέχεται παθητικά τα πάντα.

Ακούω κάποιον να κουνάει το δάκτυλο υπερασπιζόμενος την δημοσιογραφική δεοντολογία, και από την άλλη μεριά να κάνει διαφήμιση μιας εταιρείας... («Είναι πολλά τα λεφτά, Άρη».)

Βλέπω μια κυρία χορτοφάγο, που κανιβαλίζει στιδήποτε ζωντανό πέσει στα χέρια της, κι αυτό στο όνομα της

δημοσιογραφίας, του λειτουργήματος και της αλήθειας, και φυσικά στο όνομα του δικαιώματος του κοινού να γνωρίζει!

Ακούω και βλέπω, με δυο λόγια, χιμπατζήδες να ψειρίζει ο ένας τον άλλον –στις πρωινές ζώνες κυρίως–, και μπαίνω στον πειρασμό να ψάξω τι κοινό έχουν αυτά τα ανθρωποειδή με τον συγγενή τους που κατοικοεδρεύει στην ζούγκλα...

«Είναι από τα ευφυέστερα και πλέον ευκίνητα ζώα... –γράφει ο «ΗΛΙΟΣ»– παρ' ότι μπορεί να σταθεί όρθιος, εν τούτοις χρησιμοποιεί τους εξαιρετικά μακρούς βραχίονες για να περπατάει στα τέσσερα... μαθαίνουν πολύ εύκολα να κάθονται στο τραπέζι και να τρώνε με κουτάλι και πιρούνι... επίσης μαθαίνουν να χρησιμοποιούν ποτήρια για να πίνουν, ακόμη και για να “τσουγκρίσουν” με τον κύριό τους και

είναι σχεδόν πρόθυμοι για κάθε είδους διασκεδαστικά παιχνίδια... το περίεργο είναι ότι οι χιμπατζήδες –εν αντιθέσει προς όλα σχεδόν τα άλλα ζώα– εκφράζουν τη χαρά τους με δυνατά γέλια που μοιάζουν πάρα πολύ με τα ανθρώπινα...».

ΜΗΝ ΤΑΪΖΕΤΕ ΤΟ ΖΩΟ

Τα σημειώνω όλα αυτά γιατί θεωρώ εαυτόν θεωρητικό της ελληνικής παράνοιας, που από την βίγλα της Επιδαύρου διακρίνεται καλύτερα.

Λόγου χάρη από δω ο χιμπατζής που αναρριχάται σ' ένα «θρόνο» δεν είναι παρά ένα κοκκινόκωλο ζωντανό που κάνει καριέρα υποδουμένο τον άνθρωπο!

Τώρα γιατί το μυαλό το δικό μου πάει συνεχώς στον πίθηκο; Δεν είναι γιατί πάσχω από τον γνωστό Δαρβινισμό, αλλά γιατί έχω δει στον ζωολογικό κήπο της Νέας Υόρκης χιμπατζή να ταΐζει χιμπατζή και άνθρωπο να δίνει ξηρούς καρπούς σε ζώο, και δεν μπόρεσα να ξεχωρίσω ποιος είναι ποιος...

Στο κλουβί του εν λόγω χιμπατζή υπήρχε μια ταμπέλα που έγραφε: «Μην ταΐζετε το ζώο»

Αυτόματα το μυαλό μου πήγε στην τηλεόραση, το ζώο χωρίς εγκέφαλο που «συμπεριφέρεται» ανάλογα με το ποιος έχει χωθεί εντός της.

Ποιοι το ταΐζουν; Εμείς, οι τηλεθεατές.

Όμως κάποια στιγμή το ζωντανό θα κάνει έτσι και θα μας χάψει, θα μας καταβροχθίσει. Και τότε εμείς στην κοιλιά του κήτους θα κάνουμε τους απολογισμούς μας.

Πώς φτάσαμε εδώ πέρα;

Ποια ήταν η συμβολή του καθενός σ' αυτή την κατάντια; Για σκεφτείτε το (στον πληθυντικό!).

Τι θεάματα παρακολούθησαμε, τι ανεχτήκαμε όλα αυτά τα χρόνια;

Τι αστέρες αναδείξαμε, τι θεοποιήσαμε; Πόσους πρίγκιπες, και πόσους βασιλιάδες και βασίλισσες στηρίξαμε στους θρόνους τους; Τι τραγουδιστές κάναμε φίρμες μέσα σε μια νύχτα; Τι τραγουδήσαμε εμείς οι ίδιοι;

Τι γλεντήσαμε; Τι επιδοκίμασαμε, τι χειροκροτήσαμε; Τι χρηματοδοτήσαμε, τι επιχορηγήσαμε; Τι στηρίξαμε;

Τι σαβούρα μαζέψαμε στα σπίτια μας; Τι ντροπής πράγματα νομιμοποιήσαμε; Τι εγκλήματα επιτρέψαμε να γίνουν στο όνομά μας; Τι αθώσαμε λέγοντας «δεν βαριέσαι»;

Και σε τελευταία ανάλυση: τι ψηφίσαμε; – αλίμονο!

Επίλογος: Γι' αυτό σας λέω, μην ταΐζετε το ζώο, γιατί κάποια στιγμή θα κάνει έτσι και θα σας καταβροχθίσει.

ΥΓ.: Είχα βγάλει το δικό μου «πόρισμα» για την πώση του ελικοπτέρου, αλλά δεν μου δόθηκε η ευκαιρία να το δημοσιοποιήσω. (Με απέτρεψαν και οι συνετοί της παρέας μου.)

Με δυο λόγια, κατ' εμέ υπήρχαν παράμετροι που δεν εξετάστηκαν και είναι οι εξής (διατυπώνονται ως ερωτήματα):

Σε τι μπορεί να πιστέψει κανείς, στον Θεό ή στο Νόμο της βαρύτητας;

Έπαιξε ρόλο ο βαρύς τίτλος του Πατριάρχη «13ος Απόστολος-κριτής της οικουμένης» στην πώση του;

Μέτρησε στην απόφαση των πιλότων, που είχαν σοβαρές αντιρρήσεις για την

ασφάλεια του «Σινούκ», η πεποίθησή τους ότι αυτή τη φορά –στην πτήση για το Άγιο Όρος– δεν θα πέσει γιατί επιβαίνει αυτού ο Πατριάρχης, που σημαίνει ότι θα βάλει ο Θεός το χέρι του στην περίπτωση της βλάβης;

Έχουν αυτοί οι άνθρωποι στο DNA τους το σύνδρομο της πώσης, δεδομένου ότι βιώνουν από γεννησιμιού τους την εμπειρία του Ίκαρου, που έπεσε ως γνωστόν λόγω της απερισκεψίας του; (Γιατί να μην τους βαφτίσουνε Δαίδαλους, αφού ο Δαίδαλος είναι αυτός που κατάφερε να περάσει απέναντι σώς;)

Αυτά τα ασεβή από κάποιον που μπάφιασε να ακούει και να βλέπει αρμόδιους και μη να αντιδικούν για την ώρα των ευθυνών που είπε για μια ακόμα φορά «άι σι χτίρι» και κατέφυγε στην χαρμολύπη του.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

CLAUDE MOSSÉ

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου – Συγγραφέας

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση: Αθανάσιος Στεφανής, φιλόλογος - συγγραφέας
Με 210 σελίδες, σχήμα 8ο, τέταρτη έκδοση, Αθήνα 2004

Στα δύο μέρη από τα οποία αποτελείται αυτό το βιβλίο διαφαίνεται η «πραγματική» κατάσταση της γυναίκας στον αρχαίο ελληνικό κόσμο από τον 7ο ως τον 4ο αιώνα π.Χ., αλλά και οι αναπαραστάσεις στο φανταστικό επίπεδο των

Ελλήνων, ο τρόπος δηλαδή που η κοινωνία της εποχής εκείνης μίλησε για τη γυναίκα.

Στα τέσσερα παραρτήματα εξετάζονται με επιστημονικό τρόπο ειδικότερα προβλήματα όπως είναι η προίκα στην αρχαία Ελλάδα, η θέση της γυναίκας με τον τρόπο που αποτυπώνεται στο νομικό κώδικα της Γόρτυνας, καθώς και οι δύο τομείς όπου η παρουσία της αρχαίας Ελληνίδας είναι ιδιαίτερα σημαντική: η θρησκεία και ο έρωτας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318

www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

Η απέραντη μοναξιά του αγάλματος του Προέδρου Αλιέντε

του Κώστα Καραμάρκου

Τις τελευταίες εβδομάδες, με την ευκαιρία της 31ης επετείου της δολοφονίας του Προέδρου Σαλβαντόρ Αλιέντε αλλά και της δημοκρατίας στη Χιλή, στις 11 Σεπτεμβρίου 1973, καθώς επίσης και με την ευκαιρία της προβολής στην Ελλάδα του σχετικού ντοκιμαντέρ του Πατρίσιο Γκούσμαν, γράφτηκαν και ειπώθηκαν αρκετά

για την πρόσφατη πολιτική ιστορία της χώρας αυτής. Γράφτηκαν και ειπώθηκαν πράγματα για την αιμοσταγή δικτατορία του Πινοσέτ, για την κοινωνία και τη δικαστική εξουσία της Χιλής, που δεν έχουν αθώσει τον δικτάτορα και που δεν έκαναν εντυπωσιακές δίκες για να δώσουν μετά αμνηστία, όπως έλεγε τις προάλλες σε συνέντευξή της στην *Κυριακάτικη Αυγή* η πρέσβης της Χιλής στην Ελλάδα κα Μάρσια Κοβαρούμπιας...

Δεν θεωρώ ύβρι το περιστατικό που θα αναφέρω παρακάτω. Απορία κι αδιέξοδο είναι... Στιγμαία σύγκριση σχετικά με το τι συμβαίνει στην Ελλάδα την ημέρα της επετείου του Πολυτεχνείου, ή για το πώς αντιμετώπισε η ελληνική μεταπολίτευση τους δικτάτορες... Θύμηση έντονη και προβληματισμός, για τη Χιλή και όχι μόνο...

Έτυχε να βρίσκομαι στο Σαντιάγκο

της Χιλής στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 χωρίς να γνωρίζω ισπανικά. Έβλεπα τηλεόραση, ξεφύλλιζα εφημερίδες και πήγα αρκετές φορές και σε διαφορετικές ώρες έξω από το Προεδρικό Μέγαρο και μπροστά στο άγαλμα του Προέδρου Αλιέντε – μια μέρα πριν, μια μέρα μετά και κατά τη διάρκεια της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Αυτό που δεν μπορώ να ξεχάσω, χωρίς να επιθυμώ εγώ ο ίδιος να εικάσω το γιατί, είναι η απέραντη μοναξιά του αγάλματος. Άδεια η πλατεία, ελάχιστα τα στεφάνια με τα κόκκινα τριαντάφυλλα και τα γαρίφαλα μπροστά στο άγαλμα του Αλιέντε, δυο-τρια ζευγάρια μεσήλικων που μιλούσαν γαλλικά και αγγλικά βρέθηκαν τις μέρες 10-12 Σεπτέμβρη 2001 να προσκυνούν και να αναπολούν τα παλιά μπροστά στο άγαλμα του Προέδρου.

Ξαναθυμήθηκα το παραπάνω περιστατικό όταν παρακολουθώντας

το ντοκιμαντέρ του Γκούσμαν για τον Σαλβαντόρ Αλιέντε άκουσα ηλικιωμένους Χιλιανούς να λένε ότι κανένας πλέον δεν θυμάται, κανένας δεν συζητάει για τον Αλιέντε στη Χιλή. Ξαναθυμήθηκα το παραπάνω περιστατικό όταν είδα τους παλιούς γείτονες της βομβαρδισμένης και αργότερα λεηλατημένης από τους ίδιους τους γείτονες προεδρικής

οικείας της Χιλής να λουφάζουν οι περισσότεροι πίσω από κλειστές πόρτες και κλειστά παράθυρα. Ξαναθυμήθηκα την απέραντη μοναξιά του αγάλματος του Προέδρου Αλιέντε, όταν είδα τον σκηνοθέτη Γκούσμαν να ζητάει επίμονα να μάθει από τους τότε γείτονες τι ακριβώς έγινε εκείνη την αποφράδα μέρα στο σπίτι του Προέδρου... Όχι, μάλλον γνώριζε τι έγινε εκεί και τότε ο Γκούσμαν. Απλά και σωστά προσπαθούσε να στριμώξει και να αποκαλύψει συμπεριφορές «ανθρώπινες», αντιηρωικές, καταδικαστέες... Σχεδόν όλοι οι γείτονες του Αλιέντε, τριαντατόσα χρόνια μετά, προσπαθώντας να κρυφτούν, έλεγαν πως δε γνώριζαν, δεν ήταν εκεί, δε θυμούνταν τι έγινε στο βομβαρδισμένο σπίτι του Προέδρου! Έτσι είναι οι άνθρωποι. Γράφεται και έτσι η ιστορία...

Μεταλλαγμένοι Ολυμπιακοί

της Ντόρας Ηλιοπούλου-Ρογκάν

Εξανδραποδισμένοι καθότι εξαμερικανισμένοι 100% οι Ολυμπιακοί Αγώνες πλέον, όπου και να λαμβάνουν χώρα, έχουν διατηρήσει μόνον καταχρηστικά την αρχική τους ονομασία. Όσοι γενναίοι ανάμεσά μας αντιστέκονται διανοητικά σε κάθε υποκρισία, έχουν αντιληφθεί ότι η παγκοσμιοποίηση στην οποία έχουν υπαχθεί και οι Ολυμπιακοί είναι ο πόλεμος που έχουν άτυπα κηρύξει οι ΗΠΑ εναντίον πάντων. Γι' αυτό και δεν απορούν πλέον για την από ιδεαλιστικής και πνευματικής πλευράς κατάντια των Ολυμπιακών: Να αποτελούν αποκλειστικά ένα κατεξοχήν μάρκετινγκ της υπερδύναμης. Μιαν εκκωφαντική μαρτυρία του αμερικανικού α-πολιτισμού, αφού λόγω της μετάλλαξής τους έχουν παύσει προ πολλού να έχουν οποιαδήποτε σχέση με το αρχαίο ελληνικό πνεύμα. Αντίθετα, έχουν συγκριτικά με τα ιδανικά εκείνου του πνεύματος απόλυτα εκβαρβαριστεί-εκπορνευθεί, δοθέντος του σύγχρονου κλίματος που εκπροσωπούν.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια εμείς όντως ανδραγαθήσαμε ως προς τους χρόνους προετοιμασίας, τιμώντας το ρητό ότι οι Έλληνες είναι εκπληκτικοί στα επείγοντα περιστατικά. Ανδραγαθήσαμε και ως προς το να φανούμε ιδιαίτερα πλούσιοι –αφού μάλιστα πληρώσαμε και τα υπέρογκα ποσά για την ασφάλεια που απαιτούσαν οι ΗΠΑ–, ενώ στην πραγματικότητα είμαστε φτωχοί με το 1/5 του πληθυσμού να ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας...

Ανδραγαθήσαμε τέλος και ως προς το ότι, αν και αποκλειστικοί κληρονόμοι του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, δεν αξιοποιήσαμε την ευτυχή συγκυρία της οργάνωσης των Ολυμπιακών στη χώρα μας ώστε να προβάλουμε έστω και μιαν

απειροελάχιστη αντίδραση –πνευματική, αισθητική, πολιτιστική– στο παγκοσμιοποιημένο κιτς αλαλούμ. Αντίδραση που όντως θα αποτελούσε μια πολιτιστική προσφορά διεθνώς· ενώ αντίθετα επιδείξαμε έναν υπερβάλλοντα ζήλο στο να υπηρετήσουμε τις αξιώσεις της παγκοσμιοποίησης με τα κάθε είδους ανεπιτυχή εγχειρήματα σε όλους τους τομείς, όπως π.χ. στην αρχιτεκτονική όπου αγνοώντας ή και ξεχνώντας τις μεγαλόπνοες δημιουργίες –στις αρχές κιόλας του αιώνα μας– ενός Α. Aalto, ενός E. Saarinen, ενός O. Niemeyer, εκτασιαστήκαμε μπροστά στα συμπίεσμένα τόξα του ισπανού αρχιτέκτονα. Στα πεζοδρόμια, που μανταρίσθηκαν στην κυριολεξία με πρόσχημα τη διευκόλυνση των τυφλών με ό,τι είχε περισσέψει στις αποθήκες των εργολάβων. Στα παρδαλά από λεπτό πανί λάβαρα(;) που καθώς ανέμιζαν προς πάσαν κατεύθυνση στους αιθέρες, έδιναν στην Αθήνα την όψη μιας πόλης της Άπω Ανατολής. Στο υπερθέαμα της έναρξης (ούτε λόγος βέβαια να γίνεται για εκείνο της λήξης), συννονθύλευμα –εκτός από τα βεγγαλικά, τις φλόγες και την ελιά– από tableaux vivants ατακώς εριμμένα. Απολαύσαμε εδώ την έλλειψη κάθε προσωπικότητας, σκεπτικού, ύφους και αισθητικής. Γιατί η ιστορία έτσι όπως ήταν παρουσιασμένη εξόντωνε και αποστερούσε προκαταβολικά από κάθε ιδιαιτερότητα τον ελληνισμό. Γραφιστικά, επιδερμικά τεχνάσματα σαν και αυτά που είδαμε δεν φωτίζουν την προσωπικότητα της Ελλάδας, γενέτειρας των Ολυμπιακών. Την εξομοιώνουν αντίθετα με εκείνες τις χώρες που προσπαθούν να καλύψουν τα πολιτιστικά κενά τους με ένα αλαλούμ ανομοιογενών στοιχείων και πανηγυρισμών.

Κι ας μην μας κατηγορήσουν ότι είμα-

στε υπέρμαχοι της χλαμύδας και του δόρατος. Προτιμούμε όμως οπωσδήποτε τη χλαμύδα από τις ακαλαίσθητες στην εκτέλεση δήθεν μυκηναϊκές φούστες, άστοχες και εκ του ότι την εποχή των Μυκηναίων, που στο υπερθέαμα εμφανίζονταν με το παράστημα ανθρωποφάγων, δεν υπήρχαν Ολυμπιακοί. Προτιμούμε επίσης τα αυθεντικά –στην ορθή κλίμακα– κυκλαδικά ειδώλια από το υπερμέγεθες κυκλαδικό κεφάλι, με αντίστιξη έναν συρρικνωμένο μέχρις εκεί που δεν παίρνει άλλο –εν είδει σημείου στίξης– κένταυρο. Όπως και προτιμούμε να μην θίξουμε καν το θέαμα της φωσφορίζουσας κοιλιάς της εγκύου με τα ανομολόγητα ψυχολογικά σύνδρομα στα οποία υποβάλλει. Προτιμούμε τέλος το θαλασσί χρώμα αντί του μπεζ και του καφέ των μουσικών με τα τύμπανα που θύμιζαν αμερικανούς αστυφύλακες.

Άσχετα όμως από κάθε, έστω και σοικειώδη, αισθητική, αναρωτιόμαστε ποια ιδέα θα μπορούσαν να σχηματίσουν μεσά απ' όλα αυτά οι ξένοι επισκέπτες για την Ελλάδα και την προσωπικότητά της. Καμία, ασφαλώς. Ανδραγαθήσαμε λοιπόν και ως προς την παντελή ισοπέδωσή μας στο όνομα του παγκόσμιου μάρκετινγκ. Στην ίδια την γενέτειρα των Αγώνων εξοντώσαμε κάθε αυθεντικό απόηχό τους. Και αυτό όχι μονάχα στα στάδια και στα γήπεδα, αλλά και στους δρόμους, όπου αισθανθήκαμε ότι ή Ελλάδα τελούσε υπό κατάληψη με τις χιλιάδες αστυνόμους, για να μην πούμε πράκτορες. Στα πάρκα και στα μουσεία όπου με πείσμα δείξαμε κατ' επανάληψη αλλοδαπούς δημιουργούς ώστε οι ξένοι να νιώθουν όμορφα, σαν στον τόπο τους. Γιατί βέβαια κορυφαίοι έλληνες καλλιτέχνες σαν τον Χαλεπά, τον Γύζη, τον Σκλάβο και τόσους άλλους ακόμα, θα ενοχλούσαν...

Ιστορίες για αγρίους ή όταν οι ανεγκέφαλοι γράφουν (προ)ιστορία

του Νίκου Πρωινού

«Μας πάτησαν οι γκόμενες, παράνομες και νόμιμες» (παλαιό σκυλέ άσμα). Φανταστείτε τώρα να σε πατήσουν οι «κατσαπλιάδες», οι «ψωμοζήτουλες», οι «καθυστερημένοι» Αλβανοί!

Αισχόταν, αίσχος (Αθάνατε Αυλωνίτη!).

Έτσι πήραν φόρα οι εθνικάρες κι έκαναν επίδειξη δύναμης σε βάρος των οικονομικών μεταναστών που είχαν το θράσος να πανηγυρίσουν τη νίκη της ομάδας τους σε ξένο (στην κυριολεξία) έδαφος.

Και πάλι τα ΜΜΕ στο βωμό της τηλεθέασης έκαναν την τρίχα τριχιά, με τα γνωστά αποτελέσματα.

Κι ο κατήφορος συνεχίζεται στο σάπιο οικοδόμημα που αποκαλείται ποδόσφαιρο.

Βέβαια δείξαμε καλή συμπεριφορά με τους Τούρκους, αλλά εκεί είναι άλλη ιστορία.

Όχι η ελληνοτουρκική φιλία και τα συναφή, αλλά το κυρίαρχο δόγμα περί του φόβου του Ιωάννη προς το θηρίο και του θηρίου προς τον Ιωάννη.

Και η ζωή (όπως και το ποδόσφαιρο) συνεχίζεται.

Όταν σου φεύγουν ο Σεϊταρίδης, ο Νικοπολίδης, ο Λυμπερόπουλος, ο Φύσας, ο Καραγκούνης κι ο Μίκαελσεν και τους αντικαθιστάς μ' αυτούς που τους αντικαθιστάς, συμμετέχεις συνειδητά σε μια ρώσικη ρουλέτα.

Και σε τέτοια παιχνίδια πάντα υπάρχουν απώλειες...

Ισοπαλία απέσπασε η ομάδα του εθνικού μας (τους) προμηθευτή ενάντια, βέβαια, σε μια ομάδα αποδεκατισμένη και με πλήθος προβλήματα (οικονομικά).

Έδειξε όμως σιγουριά στην άμυνα και φαντασία στην επίθεση. Εν αναμονή των δύσκολων αναμετρήσεων για περαιτέρω κρίσεις στην ευρωπαϊκή πορεία του κ. Μπάγιεβιτς, που δεν έχει να δείξει από το παρελθόν και ιδιαίτερη επιτυχία.

Αιγάλεω και Πανιώνιος έκαναν ποδαρικό με το δεξί νικώντας στις έδρες τους τριτοκλασάτες ομάδες από την Τουρκία και την Ιταλία.

Η νίκη όμως είναι πάντα νίκη και ως τέτοια καταγράφεται.

Αντίθετα η ΑΕΚ απέσπασε το βαθμό της ισοπαλίας στην Πολωνία και τα ερωτηματικά για την παραπέρα πορεία της παραμένουν.

Ερωτηματικά που σχετίζονται όχι μόνο με το οικονομικό χάος που εξακολουθεί να φαντάζει απειλητικό (κάτι σαν το δημόσιο χρέος της χώρας), αλλά και με το έμπυχο υλικό που διαθέτει (οι ομοιότητες με την ομάδα του Georgaki είναι συμπτωματικές).

Παίκτες με μέτρια βιογραφικά, που μπορεί να τους βγουν, αλλά μπορεί και όχι. Ο χρόνος θα δείξει.

Σε μεγάλες περιπέτειες ο ΠΑΟΚ μετά τον αποκλεισμό του από το κύπελλο πρωταθλητριών και μάλλον κι από το ΟΥΕΦΑ.

Οι γνωστοί νταήδες (και νταβατζήδες) ζητούν επί πίνακι τις κεφαλές της ιδιοκτησίας και του προπονητή που λίγους μήνες πριν αποθέωναν.

Παίκτες θέλουν να την κάνουν με ελαφρά πηδηματάκια φοβούμενοι τα χειρότερα.

Στον αγώνα με τους Ολλανδούς οι «επιστήμονες» του Βορρά έκαψαν ολοκαίνουργια καθίσματα στέλνοντας προς πάσα κατεύθυνση το δικό τους μήνυμα.

Όσο για τους Λιανοορφανούς, ασχολούνται αποκλειστικά με τις ντόπες(;) των Κεντέρη-Θάνου, του έτερου εθνικού προμηθευτή κ. Τζέκου και τις χρηματοδοτήσεις διάφορων παραμάγαζων του προηγούμενου καθεστώτος...

Ο παρ' ολίγον πολιτευτής, Θανασάκης της ΕΠΑΕ δεν λέει να το κουνήσει από την αναπαιντική και άκρως ανταποδοτική πολυθρόνα του και οραματίζεται πώς, αφού «τρουύωσε» με το προηγούμενο φαύλο καθεστώς, να διατηρήσει χωρίς απώλειες τα κεκτημένα του.

Όπως και το φιλαράκι του ο Γκαγκάτσης στην ΕΠΟ.

Αν κάτι επέτυχαν οι μηχανουργοί και βιοτεχνολόγοι της Χ. Τρικούπη στο διάβα τους, είναι η μεταβίβαση –στο DNA των οπαδών τους– της εξουσίας.

Κάθε καρέκλα και Πασόκος ή κάθε Πασόκος και καρέκλα! Μαζί με όσα αυτή προσφέρει βεβαίως-βεβαίως...

Όμως άρχισε και το «εθνικό» μας πρωτάθλημα με πολυεθνικές –αν δει κάποιος το δυναμικό τους– ομάδες (ή καλύτερα ομαδούλες).

Με φαβορί από το πρώτο σφύριγμα των διαιτητών (λέμε τώρα) τους πράσινους και τους κόκκινους.

Σημαδεμένη τράπουλα δηλαδή.

Κάτι σαν εκλογές Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ δηλαδή, με διαιτησία τους εργολάβους-ιδιοκτήτες των ΜΜΕ.

Και τους οπαδούς-ψηφοφόρους να αφιονίζονται στο μακάριο πέλαγος της άγνοιάς τους.

Αν αυτό γίνει συνείδηση και εκφραστεί κινηματικά από όλους όσους διαφωνούν (και είναι πολλοί), ίσως επέλθουν κάποιες αλλαγές.

Μέχρι τότε ας αρκεστούμε στα μαγειρέματα της ΓΓΑ-ΕΠΑΕ-ΕΠΟ, που ως άλλες Βέφες και Μαμαλάκηδες ετοιμάζουν γεύματα για αφελείς καταναλωτές.

Νίκες ο Παναθηναϊκός με τον Ιωνικό, ο Ολυμπιακός με την Καλλιθέα και ο ΠΑΟΚ με την Κέρκυρα. Άνετα ο πρώτος, με σχετική δυσκολία ο δεύτερος, και με τα χίλια ζόρια ο τρίτος. Ήττα ο Πανιώνιος και ισοπαλία η ΑΕΚ.

Ο δρόμος όμως είναι μακρύς...

δια λογος αναγνωστών

Για το «e-mail»

Σε σχόλιο της στήλης «e-mail», του Απόστολου Διαμαντή, αναφέρεται ο φίλος Μιχαήλ Μήτρας στην επιστολή που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί,

με τα σχόλια της στήλης E-mail του συνεργάτη σου Απόστολου Διαμαντή συνήθως δεν έχω προβλήματα. Ακόμα κι όταν διαφωνώ, του αναγνωρίζω το... πλεονέκτημα του «λαμπερού» στυλ της γραφής του. Στον πρόσφατο όμως σχολιασμό του για την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων (τχ. 825) έγραψε κάτι που ειλικρινά με ενόχλησε: δεν του άρεσε η συμμετοχή της Ισλανδής (και όχι Νορβηγής – όπως ο ίδιος αναφέρει) τραγουδοποιού Μπιοργκ... Αν δεν κάνω λάθος οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι διεθνές γεγονός, οπότε αφού αγωνίζεται κάποιος αθλητής από την Ταϊλάνδη, γιατί να διαφωνεί ο συνεργάτης σας που συμμετέχει και μια ισλανδή μουσικός; Θα προτιμούσε, μας λέει, να συμμετάσχουν –προφανώς αν δεν είχαν «αποδημήσει»– ο Γούναρης ή ο Καζαντζίδης.

Και γιατί παρακαλώ οι... ιταλικές καντσονέτες του πρώτου και οι... ινδο-αραβικές μελωδίες του δεύτερου, να θεωρούνται περισσότερο «ελληνοπρεπείς» από τον, έστω ισλανδικό, παγανισμό της Μπιοργκ; Εγώ προσωπικά και πολλοί φίλοι μου προτιμούμε και μουσικές ξένων χωρών, και δεν νομίζω πως είμαστε λιγότερο «αυθεντικοί» Έλληνες από τον σχολιαστή σας.

Να πω κι ένα τελευταίο: επειδή είμαι τακτικός ανα-

γνώστης της στήλης του και θυμάμαι κατά καιρούς ο Απόστολος Διαμαντής να έχει εκδηλώσει προτιμήσεις του και σε ξένους τραγουδιστές, υποψιάζομαι πως δεν θα είχε αντίρρηση να εμφανιστεί στην τελετή λ.χ. ο Φρανκ Σινάτρα... Εν πάση περιπτώσει, επειδή αυτό ήταν ανέφικτο (άλλος «αποδημήσας»), εγώ χάρηκα που τελικά επιλέχτηκε η ισλανδή τραγουδοποιός, καθώς θεωρώ πως τα τραγούδια της εκφράζουν καλύτερα το «πνεύμα της εποχής» – και βέβαια όχι μόνο το ημεδαπό.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Μιχαήλ Μήτρας

Μια απάντηση

Για την επιστολή του Τζίμη Παπανικολόπουλου που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού και αναφερόταν σε κείμενο του Χ. Γούδη περί «δεξιάς κουλτούρας» (Αντί, τχ. 820), ο κ. Γούδης μάς γράφει:

Αγαπητό Αντί,

Το μόνο που κατόρθωσα να συγκρατήσω από το ταραχώδες ύφος, την τυρβώδη ροή και τον ιδεολογικό σεληνιασμό της επιστολής του αναγνώστη σας κ. Τζίμη Παπανικολόπουλου, της αναφερόμενης στο άρθρο μου το σχετικό με την «κουλτούρα της Δεξιάς», είναι ότι διακατέχεται από την έμμονη ιδέα «να κόψει το αριστερό του αρχίδι για να μην ξινίσει η ευαρέσκειά μου» (χρησιμοποιώ τις λέξεις του). Παρακαλώ διαμηνύστε του ότι, εαν νομίζει ότι κρεμόμαστε από αυτό, να το κόψει για να πέσουμε να σκοτωθούμε.

Χρήστος Γούδης

ΑΘΗΝΑ 2004

Τα στοιχεία του αναγνώστη που έστειλε την επιστολή είναι στη διάθεση του περιοδικού για όποιον τυχόν ενδιαφερθεί.

Κύριε διευθυντά,

Δικαστική έρευνα για την οικονομική διαχείριση από την Οργανωτική Επιτροπή των Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 ξεκίνησε. Θέλω να σας θέσω υπόψη μια πολύ μικρή ιστορία για ένα πολύ μικρό σκάνδαλο αλλά χαρακτηριστικό του τρόπου που λειτούργησαν όλοι στην προετοιμασία των Αγώνων.

Ο εργολάβος που είχε αναλάβει τον καθαρισμό του κωπηλατοδρομίου πλήρωνε κάθε εργαζόμενο δύτη με 200 ευρώ μεροκάματο αλλά τους έβαζε και υπέγραφαν ότι πήραν 500 ευρώ. Μικρά ποσά θα πείτε, αλλά είναι εξοργιστικός ο τρόπος που αντιλαμβάνονται μερικοί την έννοια της οικονομικής διαχείρισης: Βιοπαλαιστές εργάτες χρησιμοποιούνται για να βγάζουν και από τη μύγα ξύγκι οι επιτήδιοι!

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Μ.Δ.

Για το Grand Hôtel

Από αναγνώστη λάβαμε την επιστολή που ακολουθεί και αναφέρεται σε δημοσίευμα του προηγούμενου τεύχους:

Αγαπητό Αντί,

Διάβασα με προσοχή το κείμενο της κυρίας Βενετίας Κάντζια σχετικά με την τύχη του «Μεγάλου Ξενοδοχείου των Αθηνών» στην οδό Κοραή. Με αφορμή την υπόθεση του συγκεκριμένου κτηρίου και άλλων παρόμοιων μνημείων που βρίσκονται

στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας αλλά και αλλού στην πόλη, θα ήθελα να εκφράσω ορισμένες απορίες μου:

Ποια είναι η θέση της «Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων» για την τύχη τέτοιων κτηρίων (ανεξάρτητα από το άμεσο αντικείμενο των υπηρεσιών της); Μήπως η ευαισθησία της εξαντλήθηκε με την αντικατάσταση, όπως αυτή έγινε, μόνο των πεζοδρομίων στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας; Ή μήπως με τα πανό της Ολυμπιάδας; Ποια είναι η συντονισμένη θέση του κόσμου της διανοήσης γενικότερα (όχι ειδικά των αρχιτεκτόνων);

Ποια είναι η θέση του νέου πρωθυπουργού, ο οποίος είναι και υπουργός Πολιτισμού; Και γενικότερα ποιο το σίγμα του καινούργιου που επαγγέλθηκε με την ανάληψη του συγκεκριμένου Υπουργείου; Ακόμα, ποια η θέση του υφυπουργού Πολιτισμού κ. Π. Τατούλη, ο οποίος όταν το κόμμα του ήταν στην αντιπολίτευση είχε πάρει προοδευτικές θέσεις, σεβασμού απέναντι στα μνημεία, τον πολιτισμό και την στοιχειώδη ευφυΐα των πολιτών. Τι έγινε; Ξεχάστηκαν αυτά; Έχει τίποτα «κολλητικό» η καρέκλα του κυρίου Βενιζέλου; (Με την ευκαιρία τι γίνεται με το σκάνδαλο του Νέου Μουσείου της Ακροπόλεως;) Ποια είναι η θέση του συναρμόδιου υπουργού ΠΕΧΩΔΕ κ. Σουφλιά;

Θα ανέμενα με ενδιαφέρον τυχόν απαντήσεις, καθώς ανήκω στην σιωπηλή πλειοψηφία όσων παρακολουθούν τι συμβαίνει γύρω τους και προβληματίζονται, χωρίς παράλληλα να χάνουν τη μνήμη τους.

Ο φίλος των μνημείων

επισημαίνουμε

Συγκυρίες

Δεν θέλω τίποτ' άλλο εκτός από ένα χέρι
ένα λαβωμένο χέρι, αν είναι δυνατό.

Λόρκα, Κασίντα του αδύνατου χεριού (μτφρ. Χρ. Γούδης)

Λαβωμένοι από ποικίλες αιτίες, φανερές και αφανείς, ας δούμε σήμερα γεγονότα που μας κάνουν αισιόδοξους, που μας προσφέρουν ένα χέρι έστω και λαβωμένο. Κατ' αρχάς η έκθεση «Πτυχώσεις» στη νέα πτέρυγα του Μουσείου Μπενάκη στην Πειραιώς, ένα χάρμα ιδέσθαι, ένας εξαιρετικά ευαίσθητος όσο και σύγχρονος συνδυασμός μουσειακών πληροφοριών και υπερθεάματος, κρατημένος σ' έναν αδιάσπαστο ρυθμό κομψότητας και μέτρου. Πηγαίνετε να δείτε πώς τ' αποπτύγματα των αρχαίων πέπλων και οι σούρες της φουστανέλας εμπνέουν σύγχρονους video-αρτίστες αλλά και τον ιδιοφυή λάπωνα designer Miyaki, και παράλληλα απολαύστε έναν χώρο που δεν πνίγει, ούτε μειώνει πολιτισμικά τον επισκέπτη. Περάστε έπειτα από το εκθεσιακό περίστω στην τετράγωνη αυλή και δείτε πώς ρυθμίζεται το φως με εντυπωσιακά ξύλινα πετάσματα. Όλα πολύ απλά, σχεδόν αυτονόητα και εξαιρετικά συντονισμένα. Κάτι μου λέει πως η μπρασερί του νέου μουσείου θα κοντράρει πολύ σοβαρά στο θεαματικό café-ταράτσα του παλιού Μπενάκη.

Να μην ξεχάσω το rocket-museum για την ισλαμική τέχνη, ένα κομψοτέχνημα παρουσίασης και τεκμηρίωσης, το οποίο και ατμόσφαιρα δημιουργεί και εισάγει ευσύνοπτα τον δυτικό επισκέπτη στον κόσμο και την αισθητική του Ισλάμ. Ενώ ακόμη συζητάμε αν πρέπει να χτίσουμε τζαμί και να μιάνουμε την ορθόδοξη πατρίδα μας με τεμένη¹ απίστων, το μουσείο αυτό αποδεικνύει πως δεν έχουμε τίποτε να φοβόμαστε περισσότερο από τους φόβους μας τους ίδιους. Πόσο μάλλον που όσο γνωρίζουμε, περισσότερο κατανοούμε και άρα κατανικάμε την άγνοιά μας, δηλαδή το φόβο μας. Βέβαια για όλα αυτά –αλλά και για τις εκδηλώσεις του χειμώνα– υπάρχει πάντα ένας Άγγελος που φροντίζει και που τα σκέπει. Συμπληρώθηκαν τον περασμένο μήνα σαράντα χρόνια από την σημαδιακή, εκ των υστέρων, και ιστορική στους συμβολισμούς της έκθεση των Δανιήλ-Κανιάρη-Κεσσανλή στο θέατρο La Fenice (ο Φοίνικας) της Βενετίας τον Ιούνιο-Ιούλιο του 1964 υπό τον τίτλο «Προτάσεις για μια νέα ελληνική γλυπτική» και με θεωρητική ευθύνη του Pierre Restany. Επρόκειτο για ένα θεατρικό tableau vivant που στήθηκε μάλλον εκ των ενόντων με χαρτόκουτα, σεντόνια, κούκλες ντυμένες με παλιόρουχα, χαρτί του μέτρου και άλλα αντικείμενα που περισυνελέγησαν απ' τα σκουπίδια της πόλης για να αρθρώσουν μιαν εκ των ενόντων πρόταση-αντίβαρο στην επίσημη αμερικανική παρουσία των Giardini και στον Rauschenberg. Έκτοτε η δράση αυτή, ένα αμάλγαμα προδρομικής arte povera και «νέου ρεαλισμού», έδειξε τις δυνατότητες των νεαρών ελλήνων δημιουργών στο χώρο της ευρωπαϊκής avantgarde. Το γεγονός αναπτύξαμε και παλιότερα από το Αντί, όταν με την ευκαιρία των τριάντα χρόνων είχαμε παρουσιάσει τους τρεις καλλιτέχνες σε εκδήλωση στο Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν.²

Επειδή όμως η πρωτοπορία δεν είναι μονοσήμαντη, αξίζει να υπογραμμίσουμε το αφιέρωμα στον Μποστ, «Λόγος και Εικόνα», που οργανώνεται ως την Κυριακή στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης με ειδικό συνέδριο για την Σάτιρα και αφιέρωμα στον θεατρικό Μέντη από την «Στοά» και τον Θανάση Παπαγεωργίου. Εξάλλου και η πρωτοποριακή «Φαύστα» τη δεκαετία του '60 γράφτηκε. Κατά την χαμένη πολιτιστική μας Άνοιξη...

Μάνος Στεφανίδης

1. Δες την εργασία μας *Τα Τεμένη της Θράκης, Εισαγωγή στην αισθητική του Ισλάμ*, Μίλητος 2002.
2. Περισσότερα στο *Ελληνομουσείον*, Β' τόμος, Μίλητος 2001.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- «Γεωγραφικοί χάρτες της Ενετικής Δημοκρατίας και του ελληνικού χώρου από Ενετούς χαρτογράφους» είναι ο τίτλος της νέας έκθεσης που

διοργανώνει το Αρχείο Χαρτογραφίας του ΜΙΕΤ στον εκθεσιακό χώρο του ιδρύματος στο Μέγαρο Εϋνάρδου (Αγίου Κωνσταντίνου 20 και Μενάν-

δρου, Ομόνοια), σε συνεργασία με το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών. Η έκθεση, που εγκαινιάζεται την Πέμπτη 30/9 και θα διαρκέσει έως 5/11, περιλαμβάνει δύο ενότητες – η πρώτη με χάρτες της Βενετίας που δείχνουν την ανάπτυξη της πόλης και την γύρω περιοχή, αρχίζοντας από τον 16ο αι., και η δεύτερη με χάρτες του ελληνικού χώρου καμωμένους από ενετούς χαρτογράφους (αρχές 16ου-τέλη 17ου αι.).

- Μια σημαντική ερμηνεύτρια των γκόσπελ, που συνεχίζει τη μεγάλη παράδοση της μαύρης μουσικής, η **Λιζ Μακ Κομπ**, εμφανίζεται σήμερα και αύριο (Παρασκευή 24 και Σάββατο 25/9) στο Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών.

- Ο «μήνας φωτογραφίας» άρχισε πριν ακόμη μπει ο Οκτώβρης: Δείτε λοιπόν την έκθεση του **Γιάννη Σταθάτου** στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών (Δεξαμενή) έως 16/10· τις «Νεκρές Φύσεις» της **Barbara Crain** στην Ελληνοαμερικανική Ένωση (έως 16/10)· και την έκθεση της γερμανίδας φωτογράφου **Mona Breede** στην «Ιλεάνα Τούντα» (Αρματολών & Κλεφτών 48), από 7/10 έως 12/11.

- Τη δουλειά κάποιων νέων ζωγράφων που αναζητούν, ενίοτε με τρόπο εκκωφαντικό, να σχολιάσουν οπτικά εποχή και αντιλήψεις, μπορείτε να δείτε στο Παγκράτι: στο «Titanium Yiayianpos» (Βασ. Κωνσταντίνου 44) εκθέτει η ομάδα **Group 1848** (Γιάννης Αλεξάκης, Βασίλης Καρούμης, Ναταλία Παπαδοπούλου και Γιώργος Σαπουνάς)· και στο «Μήλο» (Αμύντα 11, Πλατεία Προσκόπων) η **Αλεξία Αλμπάνη** (και οι δύο εκθέσεις έως 16/10).

Μποστ: Λόγος και Εικόνα

Το 1998 η Δημοτική Πινακοθήκη Πατρών και ο ΣΥΝ οργάνωσαν αναδρομική του Μποστ. Επ' ευκαιρία του αφιερώματος στον Μποστ, που γίνεται στον Άγιο Νικόλαο της Κρήτης αυτό το Σαββατοκύριακο, αναδημοσιεύουμε κείμενο του Χ. Κλυνν από τον κατάλογο εκείνο.

Καλέ μου Μποστ,

Να, λοιπόν, που τα ξαναλέμε... Όπως τότε που κρατούσαμε τις ζωγραφιές σου φυλαγμένες στις σελίδες του βιβλίου των αρχαίων Ελληνικών... Για να μην τσακίζονται και χαλάνε... Να, λοιπόν, που τα ξαναλέμε, όπως τότε στη «Μυρτιά» που τη ζωγράφισες ολόκληρη και γέμισε ο τόπος λουλούδια και πρωινό αεράκι. Εσύ, βεβαίως, ποτέ δεν ήθελες να μιλάς για όλα εκείνα τα όμορφα πράγματα που πλημμύριζαν την ψυχή σου.

Άφηνες να μιλούν τα σχέδια, οι ζωγραφιές και τα λόγια σου.

— Βάφενζι γκουτ πιλότ;

— Γιαβόλ μάνιε οφισία... Φλόουκοτ...

Κι εμείς, μικρά παιδιά τότε, με έκπληκτα μάτια, κάναμε δικές μας τις ζωγραφιές και τις ανορθογραφίες σου. Ξαναβρήκαμε το χαμένο αρχαίο παιχνίδι του λόγου και της ζωγραφιάς που είχαμε χάσει. Πρώτα εμάς κέρδισες. Τα παι-

διά. Γράψαμε και μιαν ολόκληρη θεατρική παράσταση. Τα κοστούμεια, τα σκηνικά, οι ήρωες ήταν δικοί σου. Και ο λόγος δικός σου ήτανε. Εμείς βάλαμε απλώς την ιστορία και το υποκριτικό μας ταλέντο! Στο ρόλο του Πειναλέοντα διέπρεψα...

Με σένα οι δύσκολες μέρες μας έγιναν πιο εύκολες. Σιγά

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Καλό μας χειμώνα και μη χειρότερα! Ρε σεις, μήπως πρέπει να αναλάβουμε και τους χειμερινούς, τώρα που μάθαμε;
- Εμένα πάντως σαν να μου λείπει η Γιάννα. Η γκλαμουριά της και το νεοκλασικιστικό της μεγαλείο. Την φαντάζεστε με το παγωμένο της χαμόγελο βασίλισσα του χιονιού;
- Ο Άρης Κωνσταντινίδης πάλι, άσχετο, στα *Ημερολογιακά Σημειώματά* του (εκδ. Άγρα 1992), έγραφε πως στην Βασιλίσσης Σοφίας δίπλα στα νεοκλασικά έχουν χτιστεί και τα νεοκλασμένα.
- Κι αλλού πάλι: «Όλη η Ελλάδα είναι ένα Μουσείο (αρχαία, βυζαντινά, νεοκλασικά, λαϊκά, παραδοσιακά). Όλη η

Ελλάδα είναι ένα ξενοδοχείο (=έτσι που απλώνεται ο τουρισμός και μας ποδοπατάνε οι τουρίστες). Όλη η Ελλάδα είναι ένα τρελοκομείο (=έτσι που ο καθένας δεν ξέρει τι του γίνεται...). Κι επειδή τα ανεχόμαστε όλα, όλη η Ελλάδα είναι ένας ΟΙΚΟΣ ΑΝΟΧΗΣ». • Προφητικό κείμενο από τις 3.3.80. • Βέβαια σήμερα μπορεί να μην έχουμε τουρίστες, προλάβαμε όμως και τουριστικοποιήσαμε τα πάντα. Ακόμη κι αυτά που δεν τουριστικοποιούνται. • Ο αρχιτέκτονας Αντώνης Βεζύρογλου από την *Ελευθεροτυπία* της 8.9. παραδέχτηκε νηφάλια πως η Αθήνα δεν αξίζει έναν δεύτερο Μεσαίωνα, ιδιαίτερα σήμερα που

κυριαρχεί η άκρατη εμπορευματοποίηση του χώρου.

- Ο Αρθούρος Σοπενχάουερ το έλεγε αλλιώς: Ο χρόνος όταν θέλει να παίξει μαζί μας, φοράει τη μάσκα του χώρου.
- Κι ο Βιτρούβιος, ο σοφός γέρων, δίδασκε πως τα βασικά γνωρίσματα της κάθε αρχιτεκτονικής είναι: Λειτουργικότητα, ομορφιά και διάρκεια.
- Όλα τα ανωτέρω ως συμβολή στον προβληματισμό για την μεταολυμπιακή χρήση των ποικίλων κατασκευών που μας κληροδότησε ο «2004». Και που δεν ξέρουμε τι να τα κάνουμε.
- Η αυτοκρατορία της κ. Γιάννας δηλαδή, την οποία προσκύνησαν συγκινημένα τα διεθνή ΜΜΕ, το CNN και ο πατήρ Μπους.
- Με το αζημίωτο.
- Γιατί, φίλες και φίλοι, σ' αυτόν τον ψεύτη κόσμο άμα δεν πληρώσεις, δεν ακούς καλό λόγο. Ιδιαίτερα από

την πατρίδα των καουμπούιδων.

- Είδατε τους «Διαπολιτισμούς» του ΦΙΕ στο Μέγαρο; Ξέρετε πώς ονομάζουν στην πιάτσα τους εκεί εκθεσιακούς χώρους λόγω -άσχετης- πολυτέλειας και -σχετικότατης- κακογουστιάς;
- Ντουμπάι! Κυρίως γιατί θυμίζουν λουξ ξενοδοχείο στα Αραβικά Εμιράτα.
- Εξάλλου το καλό γούστο του κ. Χρήστου είναι διαβόητο. Τύφλα να 'χει το γούστο της κ. Γιάννας.
- Πάνω στη σύγχυση αδυνάτισε και ο κ. Βενιζέλος. Είκοσι ολόκληρα κιλά!
- Ίσως απ' τη θλίψη του που είναι εκτός εξουσίας -αυτό στην ψυχολογία λέγεται «μελαγχολικό σύνδρομο κυβερνητικής στέρξης»-, ίσως από τον φόρτο εργασίας, καθώς μετακινείται συνεχώς από κανάλι σε κανάλι.
- Αυτό στην κοινωνιολογία

σιγά μάθαμε να γελάμε με τους εαυτούς μας. Ύστερα αρχίσαμε να βλέπουμε και τα πράγματα που τα είχαμε μπροστά μας και που ποτέ δεν προσέξαμε. Ο θυμός μας έγινε σκέψη. Δύσκολο, πολύ δύσκολο πια να μας πληγώσουν. Έτσι κερδίσαμε το στοίχημα της ζωής... Όσο πομπώδες κι αν ακούγεται. Μαζί σου και με τους ποιητές μας πορευτήκαμε. Μαζί σας αντιμετωπίσαμε το φοβισμένο μας εαυτό, τον κατατρεγμό και τις πληγές που μας πονούσαν. Κι όλα αυτά τα πολύτιμα πράγματα που κανείς δεν μπορεί να μας τα αφαιρέσει θ' αφήσουμε πάλι κληρονομιά στα παιδιά μας. Εξάλλου αυτή δεν είναι και η αξία της τέχνης; Έτσι μεγαλώσαμε... Μετά ήρθαν χρόνια ακόμα πιο δύσκολα. Σκορπίσαμε. Κι όταν γυρίσαμε ήταν σα να συνεχίζαμε μια κουβέντα που δε διακόψαμε ποτέ. Ακόμα και τώρα που ζωγραφίζεις στα σύννεφα και αστειεύεις με τους αγγέλους, πάλι μαζί μας είσαι. Όπως την πρώτη μέρα που γνωριστήκαμε. Κι έχουμε ακόμα ορθάνοιχτα τα μεγάλα έκπληκτα παιδικά μας μάτια. Σ' έχουμε μέσα μας, μόνο που δε σε βλέπουμε, καλέ μου, κι αυτό μας πικραίνει. Αλλά ας είναι κι έτσι, όπως το είπες κι εσύ...

*Εις τιν ζοίν ερχώμεθα
Ευτιχός, γνωριζώμεθα
Διστιχός, χοριζώμεθα*

Σ' αγαπώ, όπως πάντα.
Χάρου Κλυνν

Γιώργος Καραμάνος

Μετά από πολυετή, οδυνηρή ασθένεια έφυγε από τη ζωή ο πεζογράφος Γιώργος Καραμάνος. Ο Γιώργος Καραμάνος είναι γνωστός στους αναγνώστες του περιοδικού από τις πολλές συνεργασίες του που δημοσιεύτηκαν παλιότερα στο *Αντί*.

Ο Γ. Καραμάνος κατέγραψε με τις ιστορίες του τον κόσμο του χωριού – συχνά βέβαια είχε αναφερθεί και στον κόσμο των σημερινών πόλεων – με χιούμορ και σκωπτικό πνεύμα.

Έχουν εκδοθεί πολλά βιβλία του· ένα μάλιστα, *Ο φωτογράφος του χωριού*, γυρίστηκε σε σίριαλ για την τηλεόραση και είχε μεγάλη επιτυχία. Σ' αυτό κατέγραφε τις εμπειρίες και της δικής του ζωής, καθώς, φωτογράφος και ο ίδιος, παρατηρούσε τις «πόζες» και τις συμπεριφορές των ανθρώπων της υπαίθρου μπροστά στον φωτογραφικό φακό που απαθανάτιζε στιγμές της ζωής τους «που θα έμεναν».

Ο Γ. Καραμάνος είχε δημοσιογραφήσει σε εφημερίδες της Αθήνας (*Νέα, Αυγή*) αλλά και στην κοντινή του πόλη, το Ναύπλιο.

Ήταν ένας άνθρωπος με σπάνια διεισδυτικότητα και χιούμορ· ανηλέητος με όλους αλλά πρωτίστως με τον εαυτό του.

X.N.

λέγεται «στο παραθύρι
στέκοσούν κι ήσουν σαν
ντουλάπα».

- Το τελευταίο το λέει κι η αισθητική.
- Το τι λένε πάλι οι τηλεστάρ στα κανάλια... δεν λέγεται!
- «Περισυνελέγουν τα πτώματα», «περισυνελέγουν τους σωρούς», ο Λιάγκας στο Star· «η έλικα του Σινούκ», η Στάη στον Αντέννα κ.λπ.
- Παιδιά, έχουμε και λέμε: ενεσιώς=περισυλλέγω, παρατ.=περισυνέλεγα. Η σορός=το λείψανο. Ο σωρός=ό,τι έχετε στο κεφάλι σας, με την καλή έννοια. Επίσης: ο έλικας, του έλικα, ω έλικα, αλλά και η πτέρυγα, της πτέρυγας... ω ξεφτέρια μου!
- Άκου του πτέρυγα! Ρε σεις, της φτερούγας λέτε, ή του ...φτερούγα; Φτερά και πίσσα που σας χρειάζεται! – που θα 'λεγε κι ο Λούκυ Λουκ!
- Γκαρσόν, έναν φτερούγα από κοτόπουλο και τον

λογαριασμό στις σχολές
δημοσιογραφίας ή στον κ.
Κυριακού παρακαλώ.

- Τι λέει το πουλί του, ρε! – που θα 'λεγε κι ο Χάρου Κλυνν, ο νέος μας φίλος που ήρθε απ' τα παλιά.
- Στα σοβαρά τώρα: Η αρχιμουσικός Λούλα Ψυχούλη και το Διεθνές Καλλιτεχνικό Κέντρο Athenaeum κάνουν εξαιρετική δουλειά. Αποκορύφωμα η συναυλία-αφιέρωμα στη Μαρία Κάλας της 14.9. στο Ηρώδειο με διευθυντή ορχήστρας τον νεαρό Γιεργιένι Μπουσκόφ. Αληθινή εμπειρία και μάλιστα εκτός «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας».
- Ο δε εικοσάρης πιανίστας, που απέσπασε και το πρώτο βραβείο, εκπληκτικός συνδυασμός βιρτουοζιτέ και ωριμότητας. Μια ιδιοφυΐα βυθισμένη στο πιο προσωπικό όραμα, μακριά από τον κόσμο.
- Ίσως γι' αυτό

μπιζαρίστηκε τόσο.

- Ένα μουσικό φάουλ που συνεχίζεται: Σε πρόσφατη σύσκεψη του ΥΠΠΟ υπό τον Πέτρο Τατούλη ο Λουκάς Καρυτινός, επικεφαλής της Λυρικής Σκηνής, ζήτησε μεν μόνιμη όπερα στη Θεσσαλονίκη, αλλά δεν έθιξε το ζέον πρόβλημα της μεταστέγασης της Εθνικής Λυρικής μας Σκηνής σε κτήριο αντάξιό της, ζητώντας απλώς ενίσχυση των υπαρχουσών κτηριακών υποδομών.
- Δηλαδή επιμένει στο σχέδιο Βενιζέλου-Λαμπράκη περί της μη εξέλιξης αυτού του τόσο ζωτικού ιδρύματος, προφανώς υπέρ της αφανούς όπερας του Μεγάρου...
- Επ' αυτών η νέα κυβέρνηση ακόμη συσκέπτεται και ξεχνά τις προεκλογικές της δεσμεύσεις. Μ' άλλα λόγια, αρνείται να σπάσει τ' αβγά.
- Υπενθυμίζουμε πάλι τον αγώνα που δίνει η Βάσω

Παπαντωνίου και οι συνεργάτες της για μια νέα όπερα στον Κεραμεικό, με παράλληλη την ίδρυση Ακαδημίας Μουσικής με το όνομα «Μαρία Κάλας».

- Αλλά και η άλλη αδελφή, η Ιωάννα Παπαντωνίου, και το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα έστησαν την κορυφαία κατά την άποψή μας έκθεση ολόκληρης της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας». Οι «Πτυχώσεις» στη νέα πτέρυγα του Μουσείου Μπενάκη είναι κάτι που συνδυάζει το θέαμα με την ερμηνεία και την υψηλή αισθητική με την ατμόσφαιρα του σήμερα. Μια έκθεση που θα μπορούσε να ήταν νεοϋορκέζικη, αλλά όμως παρήχθη στην Αθήνα και δείχνεται στο Γκάζι.
- Απλά μπράβο!
- Επίσης, κύριε Τατούλη, η στήλη και το περιοδικό εδώ και μια δεκαετία βοούν για την ανάγκη ενός

Το Φεστιβάλ Μεσογειακού Ντοκιμαντέρ Σάμου ταξιδεύει στα Ελευσίνια «Αισχύλεια»

Και φέτος το Φεστιβάλ Μεσογειακού Ντοκιμαντέρ της Σάμου θα συμμετάσχει στα «Αισχύλεια 2004», που διοργανώνει ο Δήμος Ελευσίνας, με ένα τριήμερο (23-25 Σεπτεμβρίου) προβολών επτά ντοκιμαντέρ από αυτά που ήδη έχουν προβληθεί στις διοργανώσεις του στη Σάμο. Οι προβολές θα γίνουν στο χώρο διεξαγωγής των «Αισχυλείων», δηλαδή στις εγκαταστάσεις του παλιού εργοστασίου «Κρόνος».

Το πρόγραμμα των προβολών:

Πέμπτη 23 Σεπτεμβρίου 2004

20.00: *Ήπειρος* του Στράτου Στασινού

21.10: *Επίσημο Ένδυμα – Επισκέψεις στη Μητρόπολη* του Λάκη Παπαστάθη

Παρασκευή 24 Σεπτεμβρίου 2004

20.00: *Παιδεία* του Γιάννη Τυπάλδου

21.20: *Ένας τζόκεϊ* του Βασίλη Βαφέα

21.40: *Το ημερολόγιο του ψαριού* του Ενίς Ριζά

Σάββατο 25 Σεπτεμβρίου 2004

20.00: *Υπάρχουν λιοντάρια στην Ελλάδα* της Ιρίνα Μπόικο

21.00: *Τα μπλουζ του Νότου* του Ροβήρου Μανθούλη

Δ.Χ.

Δημήτρης Κωστελένος

Ο Δημήτρης Κωστελένος, λογοτέχνης, μεταφραστής και κριτικός, πέθανε στις 16 του Σεπτέμβρη στην Ερμιόνη Αργολίδας, όπου είχε αποσυρθεί και ζούσε τα τελευταία χρόνια.

*Δε φοβήθηκα το παραμικρό
όταν πήρα την απόφαση
πως θα εγκατασταθώ μόνιμα
σ' αυτό το γυμνό βράχο*

της θαλασσόδαρτης Ερμιόνης

έγραψε σε ένα ποίημά του ο Δ. Κωστελένος, όταν αποφάσισε να εγκατασταθεί μαζί με την γυναίκα του στην Ερμιόνη.

Μετά τις σπουδές του στη Νομική Αθηνών εργάστηκε –από τα μέσα της δεκαετίας του '50 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70– ως δημοσιογράφος σε εφημερίδες της Αθήνας. Δούλεψε επαγγελματικά ως μεταφραστής από τα αγγλικά και τα γαλλικά και παράλληλα έγραφε κριτική του βιβλίου στις αθηναϊκές εφημερίδες.

συντονιστικού οργάνου που θα αντιμετωπίζει επιτελικά το σύνολο των μουσείων μας και που θ' ανταλλάσσει μεγάλες εκθέσεις με το εξωτερικό.

- Δεν ήρθε η ώρα για να γίνει; Επιτέλους πάρτε μια απόφαση.
- Φερ' ειπείν είναι απαράδεκτο η Εθνική Πινακοθήκη να φιλοξενεί ιταλικές, γαλλικές ή αγγλικές εκθέσεις, να δείχνει Μικελάντζελο και Ροντέν και Μουρ και να μην στέλνει σε ανταπόδοση στο Λονδίνο, το Παρίσι ή τη Ρώμη τον Χαλεπά, τον Σκλάβο, τον Καπράλο.
- Έλεος πια με την λογική της υποτέλειας και των αγόγγυστων πληρωμών.
- Κα-τα-πλη-κτι-κό: Η εταιρεία Cut, που φέρεται ως ιδιοκτησία της κ. Βίκυς Λάσκαρη, δημοσιογράφου, έκανε την πανάκριβη συμπαράγωγή του «Ραντεβού στην Αθήνα» μέσα στο στούντιο της ΕΡΤ.
- Το ίδιο πράγμα συνέβαινε

και με την εκπομπή της Σεμίνας Διγενή «Κοίτα τι έκανες».

- Είναι κακό αυτό, κ. Χουλιάρα μου; Εσείς θα μας απαντήσετε, όποτε ευκαιρήσετε.
- Να πάντως η ευκαιρία για τους εισαγγελείς, κ. Ρουσόπουλε.
- Κι άλλο καλό: Λέγεται και γράφεται, χωρίς να διαψεύδεται, ότι οι Τέλογλου, Κουβαράς, Τσίμας έπαιρναν δωρεάν υλικό από το αρχείο της ΕΡΤ για τα πεντάλεπτα με την «Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων» και τα χρέωναν εκατομμύρια.
- Ε, και η ΕΡΤ είναι μεγαλόθυμη.
- Ρωτήστε και τον κ. Στάγκο.
- Αργος, τι μεγάλος μουσικός ο Φοίβος! Και τι σύνθετες οι μελωδίες του! Εύγε στην κρατική ραδιοφωνία που μπορεί να μην γνωρίζει τον Γιάννη Χρήστου ή έστω τον Μιχάλη Τραυλό, αλλά τον Φοίβο τον

ξεσκόλισε.

- Και μαζί και τα νεύρα μας. Σχετικό: 42% των μαθητών της Γ' Λυκείου έγραψε κάτω από τη βάση. Ότι ακούει Φοίβο είναι απλή σύμπτωση.
- Και μια καλή επιλογή: Η τοποθέτηση της Αικατερίνης Ρωμιοπούλου ως προέδρου του TADA, ήγουν του ταμείου αρχαιολογικών πόρων και απαλλοτριώσεων. Από τον Απρίλη που ανέλαβε έχει κάνει αφανή αλλά ουσιαστική δουλειά.
- Ακούσαμε αυτές τις μέρες, ακόμη και κατά την εξόδιο ακολουθία του πατριάρχη Αλεξανδρείας Πέτρου Ζ', πολλά και δυσώδη εκ μέρους των ιερωμένων, που ντρεπόμαστε –ποιος; ο Μανωλάκης!– να τα επαναλάβουμε.
- Όμως υπάρχει και η altera pars: Στην Κύπρο ο μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος λειτουργώντας στα κατεχόμενα και τον

Άγιο Μάμα δήλωσε: «Μέσα από τις τελετές αυτές έρχονται οι Ελληνοκύπριοι πιο κοντά στους Τουρκοκύπριους και έτσι οικοδομούνται σχέσεις και προϋποθέσεις ειρήνης και συγχώρεσης μεταξύ των ανθρώπων».

- Και επίσης: «... Το Κυπριακό δεν είναι μόνο πολιτικό αλλά και ψυχολογικό ή πνευματικό πρόβλημα... Ένας επίσκοπος που δεν μπορεί ν' ακούσει τον πόνο του διαφορετικού ανθρώπου νομίζω πως ως πατέρας είναι ελλιπής...»
- Αφιερώνεται εξαιρετικά στον κ. Αμβρόσιο πρώην Αλεξανδρουπόλεως και νυν εισπηδήσαντα εις Θεσσαλονίκη.
- Λεπτομέρεια: Και ο τραγικά χαμένος Πέτρος Ζ' ήταν επίσης Κύπριος.
- Δι' ευχών του αλλά και δι' ευχών των πατέρων ημών. Αμήν.

Μανωλάκης

Γιάννης Αργύρης: ο «πατριάρχης» του Νέου Κύματος

του Σωτήρη Λέτσιου

Ένα «ιστορικό» στέκι της Αθήνας, που για τέσσερις δεκαετίες έδινε πνοή σε μια μεγάλη μερίδα νέων, προσφέροντάς τους διασκέδαση με ανθρώπινη ζεστασιά, αλλά και ερεθίσματα που ενεργοποιούσαν το μυαλό και την ψυχή, δεν υπάρχει πια. Η μπουάτ «Εσπερίδες» της οδού Θόλου, σ' ένα στενό δρομάκι στις ανηφορίες της Πλάκας, έκλεισε παίρνοντας μαζί της μνήμες από αγνή και άδολη μποέμικη ζωή, από αμέτρητα ξενύχτια με τραγούδι, με αστεία, αλλά και σοβαρή συζήτηση. Μνήμες από νεανικούς προβληματισμούς και αγώνες για τα σημαντικά πράγματα που συνέβαιναν κατά καιρούς και πίεζαν όχι μόνο τη νεολαία αλλά ολόκληρο τον ελληνικό λαό.

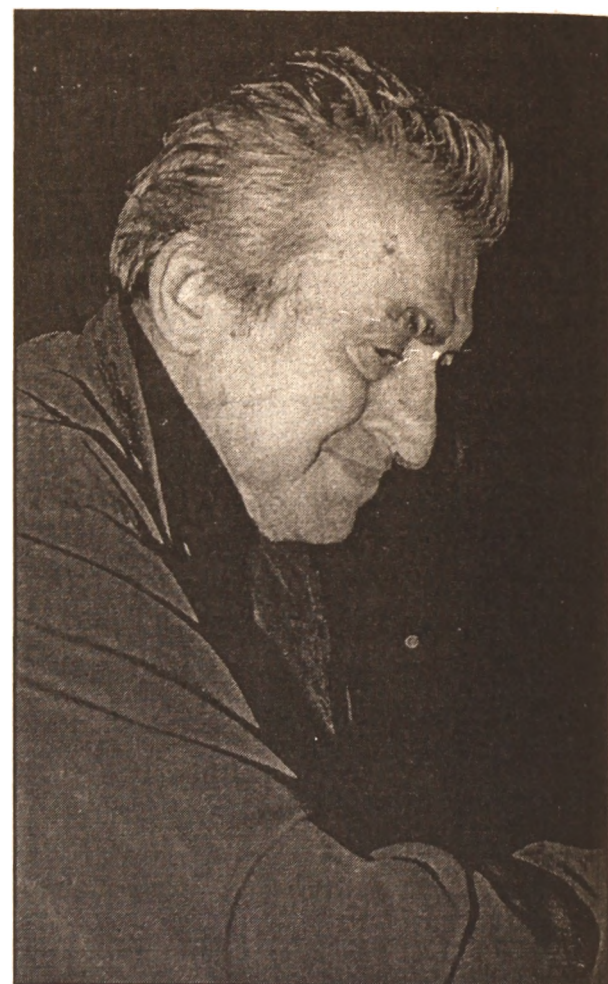
Η σύγχρονη ζωή δημιουργεί νέες ανάγκες, διαφορετικές από το χτες, κινείται σε άλλους ρυθμούς, που τελικά μας αποξενώνουν, μας παγιδεύουν στους νέους κανόνες επιβίωσης, σε μια εντελώς διαφορετική καθημερινότητα και μετατρέπουν σε πολυτέλεια τη χαρά της συντροφικότητας. Ανάγκες που μεταφράζονται σε χρήμα και μετατρέπουν τα πάντα σε εμπορεύσιμα είδη, αγνοώντας τα θύματα που προκαλούν. Και τέτοια θύματα είναι οι «Εσπερίδες» και μαζί ο δημιουργός τους Γιάννης Αργύρης, ένας αστείρευτος δημιουργός και συνειδητός πολίτης του κόσμου, ο οποίος καταδικάζεται όχι μόνο στην αφάνεια και τη μοναξιά, αλλά και στην απόλυτη φτώχεια.

Για μας εδώ στην Ελλάδα –ιδιαίτερα στην Αθήνα– και για πολλά χρόνια, η λέξη «μπουάτ» ήταν συνώνυμη του ονόματος Γιάννης Αργύρης, μιας σπάνιας προσωπικότητας που κατάφερε, μεταξύ όλων των άλλων, να συνδυάζει με ευαισθησία και χιούμορ τις ικανότητες του στιχουργού, του συνθέτη και του τραγουδιστή.

Με δικές του ενέργειες ήταν που στις αρχές του '60 κατοχυρώθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο όρος «μπουάτ». «Η λέξη σημαίνει κουτί στα γαλλικά και πράγματι ο χώρος όπου παίζανε οι μουσικοί έμοιαζε με ένα στενό κουτί, δημιουργώντας μια κατανυκτική και ερωτική ατμόσφαιρα. Ένας χώρος ολιγομελών αναπνοών,

χωρίς τη συνοδεία μηχανημάτων, χωρίς μικρόφωνο», αναπολεί με νοσταλγία σήμερα.

Ο Γ. Αργύρης διατηρούσε από το 1963 μια μικρή μπουάτ, την «Αντιγόνη», μαζί με τον Λάκη Παπά. Για να ακολουθήσουν το 1964 οι «Εσπερίδες» – ένας χώρος που στέγασε μια ολόκληρη γενιά τραγουδιστών και συνθετών οι οποίοι αποτέλεσαν τον πυρήνα του «Νέου Κύ-

ματος». Εκεί γύρω στο 1961 λειτουργεί επίσης ένας άλλος μικρός χώρος –όχι ακριβώς μπουάτ– με την ονομασία «Τιπούκειτος», όπου τραγουδούσαν ο Κώστας Χατζής με τον Λάκη Παπά, με τη συνοδεία μόνο κιθάρας.

Τα πρώτα βήματά του με κανένα τρόπο δεν προμήνυαν τη μελλοντική του ενασχόληση με τη μουσική. Δούλευε ως σκιτσογράφος και γελοιογράφος σε αθηναϊκές εφημερίδες, γράφοντας παράλληλα τραγούδια. Η ενόχληση που του προκαλούσαν τα λαϊκά τραγούδια «τύπου Μαντουβάλας, με ανάμιξη ανατολίτικης μουσικής, που μας υποχρεώνουν να κοιτάζουμε στη Δύση και ν' ακούμε την Ανατολή», τον έκανε να αποφασίσει να παρουσιάσει δημόσια

τα τραγούδια του.

Η δυσφορία εξάλλου που νιώθει και για τη σημερινή κατάσταση του ελληνικού τραγουδιού είναι έκδηλη στις κρίσεις που διατυπώνει: «Οι σημερινοί συνθέτες χαϊδεύουν με τα λόγια ο ένας τον άλλον μέσω της τηλεόρασης, για να τα έχουν καλά μεταξύ τους και να αποφεύγουν την κριτική».

Στέκεται με συγκίνηση σε εκείνη την περίοδο, τονίζοντας ότι όσοι πέρασαν από τις «Εσπερίδες» –το «λίκνο των πανεπιστημιακών καλλιτεχνών»– έκαναν γερά τραγουδιστικά πνευμόνια. Μια μεγάλη γενιά τραγουδιστών και συνθετών όπως η Μαρία Φαραντούρη, ο Ζωγράφος, ο Λάκης Παπάς, ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου, ο Πουλόπουλος, ο Μητροπάνος, ο Μαρουδής, οι αδελφοί Τζαβάρα, η Λήδα... «Οι χώροι των μπουάτ δεν ανταποκρίνονταν στις ανάγκες για τα μεγάλα μεροκάματα που ζητούσαν όσοι καλλιτέχνες ανέβαιναν αλματωδώς. Αναγκαστήκανε να φτιάξουν τα μεγάλα κέντρα, με αποτέλεσμα να χαθούν οι μπουάτ». Η επιτυχία αυτού του είδους της μουσικής ψυχαγωγίας σύμφωνα με τον Γ. Αργύρη οφειλόταν στο γεγονός ότι ο καλλιτέχνης μπορούσε να επικοινωνήσει με το κοινό, να μεταφέρει το έργο μέσα από συνθήκες προσήλωσης και ζεστασιάς, αλλά και να συμμετάσχει και το ίδιο το κοινό.

Ο ίδιος δεν τραγουδούσε μόνο. Η δουλειά του ήταν ένας συνδυασμός μουσικής έκφρασης και χιούμορ μέσα από μικρά επιθεωρησιακά σχόλια. «Βλέπω σήμερα κάποια θεατρικά αστεία και νιώθω ότι όλα αυτά τα έχουν κλέψει από μένα. Πώς έφτασαν στο στόμα τους; Και όμως δανειζονται κάποια στοιχεία και φτιάχνουν κάτι νέο. Για 35 χρόνια έφτιαχνα αστεία και τραγούδια που ακόμη και σήμερα τα θυμούνται».

Τα χρόνια της δικτατορίας δεν ήταν καθόλου εύκολα, ωστόσο στις «Εσπερίδες» έβρισκαν καταφύγιο πολλοί καλλιτέχνες. Ο Μάνος Λοϊζος έπαιζε στο πιάνο τα νέα του τραγούδια. Εκεί έκανε τα πρώτα της βήματα και η Δήμητρα Γαλάνη. Την πρώτη φορά που την άκουσε δεν έκρυψε τον ενθουσιασμό του: «Αυτή θα γίνει σπουδαία τραγουδίστρια, λέω ένα βράδι στον Γιάννη

Σπανό. Και δεν έπεσα έξω. Αλλά και ο Παπακωνσταντίνου δεν έκρυβε την εκτίμησή του για μένα. Με αποκαλούσε δάσκαλό του». Στην επταετία η παρουσία του χωροφύλακα ήταν καθημερινή. Δεν ήταν λίγες οι φορές που τον καλούσαν στην Ασφάλεια για περαιτέρω διενκρινίσεις. «Είχα πει μια φορά το εξής αστείο: “Λόγω αναχωρήσεώς μου στο εξωτερικό, πωλείται το εισιτήριο της επιστροφής μου”. Με μπουζουριάζουν και αρχίζουν να ρωτάνε για το εάν έχω οργανώσει την φυγή Ελλήνων στο εξωτερικό. Τέτοια τρελά πράγματα. Ή μια φορά τραγουδούσα ένα τραγούδι του Χατζιδάκι και με κατηγορούσαν ότι το έλεγα σαν να ήταν αυτό γραμμένο από το Θεοδωράκη». Δεν ήταν λίγες οι στιγμές που ο φόβος κυρίευε τους θαμώνες. Ακόμη θυμάται τα βράδια με τη Φαραντούρη και τους «αγνώστους» απέξω να πετροβολάνε το μαγαζί, τις αιφνιδιαστικές εισόδους της αστυνομίας.

Δυσκολεύεται να απαριθμήσει τον ακριβή αριθμό των τραγουδιών του, ποιος όμως δεν έχει τραγουδήσει το «Κάποιος γιορτάζει», «Μάνα μου και Παναγία», «Μην κουραστείς να μ' αγαπάς», «Παραμυθένια ζωγραφιά»; «Έχω γράψει πάνω από 200 τραγούδια, αλλά δυστυχώς δεν έχουν εκδοθεί σε μια δισκογραφική δουλειά. Λέω καμιά φορά ότι έχω γράψει περισσότερα τραγούδια από τον Λευτέρη Παπαδόπουλο, με τη διαφορά ότι αυτός είχε την ευχέρεια να τα δίνει σε εταιρείες. Εγώ όμως δεν είχα καλές σχέσεις, επειδή επιχειρούσαν να αλλάξουν τους στίχους μου».

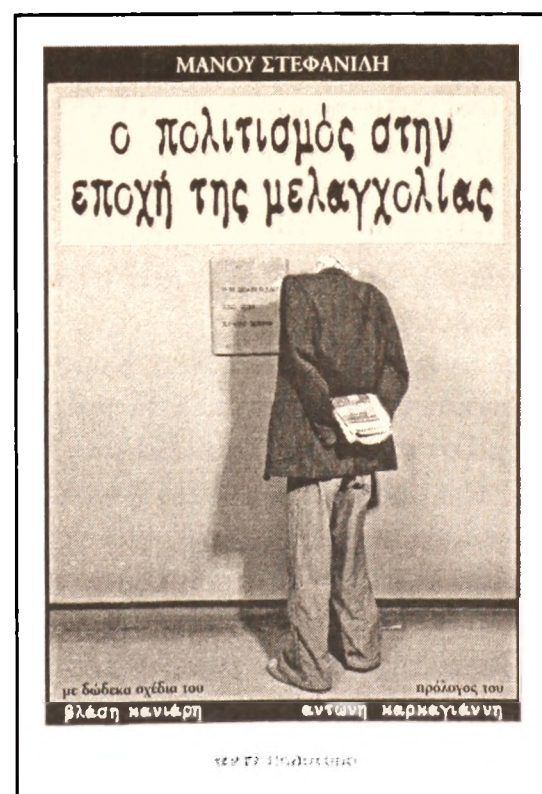
Δεν κρύβει την απογοήτευσή του για την εικόνα του σημερινού ελληνικού τραγουδιού λέγοντας ότι «οι εταιρείες προωθούν όχι το ποιοτικό αλλά εκείνο το λαϊκό τραγούδι που μασιέται εύκολα από το λαό και που δήθεν τον κολακεύει. Δεν με ενδιαφέρει το λαϊκό τραγούδι, αλλά μια φωνή που με συγκινεί είναι αυτή της Χαρούλας Αλεξίου».

Χτυπημένος από την αρρώστια, αλλά χωρίς να χάνει το κέφι και την αισιοδοξία του, βλέπει σήμερα να προδιαγράφεται δυσοίωνο το μέλλον για το δικό του «σπίτι», τις «Εσπερίδες» στην Πλάκα. Βρίσκεται στα δικαστήρια με τους ιδιοκτήτες του μαγαζιού, οι οποίοι με-

ταξύ άλλων αναζητούν τρόπους για να μετατραπεί σε παιδικό σταθμό: «Εάν είναι δυνατόν! Θα βάλεις τα παιδιά επί 8 ώρες μέσα σε ένα υπόγειο; Τους προειδοποίησα ότι θα είμαι ο πρώτος που θα σας εμποδίσει».

Εδώ και 2 μήνες έχει εγκαταλείψει το χώρο μοιράζοντας τα αντικείμενα του μαγαζιού σε γνωστούς και φίλους. Έχει επίγνωση των δυσκολιών που θα αντιμετωπίσει: «Πώς να ζήσεις με 17 ευρώ την ημέρα; Έκανα έκκληση στο Υπουργείο Πολιτισμού να δώσουν κάποιες τιμητικές συντάξεις γι' αυτούς που πρόσφεραν τόσα πολλά στην ελληνική μουσική. Δεν είμαι μόνο εγώ. Ο Λάκης Παπάς, ο Γιώργος Ζωγράφος, δεν έχουν ασφάλιση. Πώς θα ζήσουν αυτοί οι άνθρωποι; Δεν είναι ντροπή για τον πολιτισμό μας;».

Μάνου Στεφανίδη: Ο Πολιτισμός στην εποχή της μελαγχολίας

Ένα βιβλίο που μιλά για τον πολιτισμό και την πολιτική του σ' αυτήν την περίεργη εποχή που ζούμε. Επειδή το πρόταγμα «να ζήσουμε τη ζωή μας ποιητικά» είναι πάνω απ' όλα μια πολιτική θέση.

Μνημόσυνο για τον συνθέτη Βασίλη Κουμπή

Η γενιά του Νέου Κύματος στο ελληνικό τραγούδι, όλοι τους, συνθέτες, στιχουργοί, τραγουδιστές, θα έπρεπε να ονομαστεί: η αξιοπρεπής γενιά. Δεν γνωρίζω αν κάποιος θα μπορούσε να ανακαλύψει καμιά εξαίρεση, αλλά και πάλι δεν θα έκανε τίποτε περισσότερο από το να επιβεβαιώσει τον κανόνα.

Η γενιά του Νέου Κύματος σεβάστηκε τα ελληνικά μουσικά ακούσματα, σεβάστηκε την παράδοση και άνοιξε νέους δρόμους, οι οποίοι έχω την εντύπωση ότι, ατυχώς, παρεκάμφθησαν από την πλειονότητα των νεοτέρων.

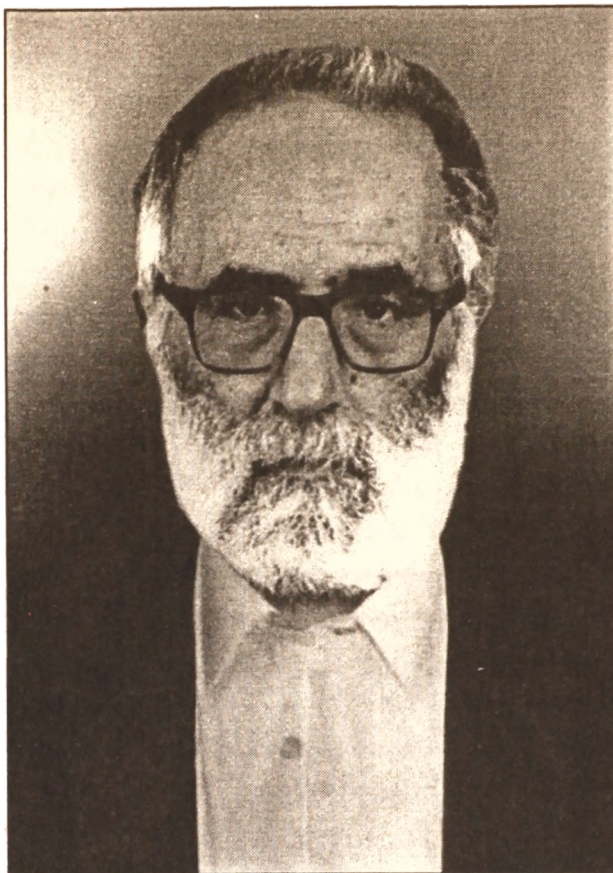
Και όλοι εκείνης της γενιάς, μα όλοι τους, τήρησαν μια στάση γεμάτη αξιοπρέπεια, χωρίς ποτέ να παρασυρθούν σε πράξεις που θα τους άφηναν έκθετους στα μάτια του κοινού· δεν επεδίωξαν τη δημοσιότητα, στάθηκαν απόμακρο από τις επιδεικτικές εμφανίσεις σε τηλεοπτικά κανάλια, εφημερίδες και περιοδικά. Μίλησαν λίγο και δημιούργησαν πολύ.

Ξεχωριστή θέση στο Νέο Κύμα του ελληνικού τραγουδιού, και σε ψηλό βάθρο μάλιστα, ανήκει στον Βασίλη Κουμπή, που άφησε τον μάταιο τούτον κόσμο εδώ και έναν χρόνο, για να συμπράξει στη μεγάλη ορχήστρα του Παραδείσου.

Ο Κουμπής υπήρξε ένας σεμνός, ευγενικός και αξιοπρεπής άνθρωπος, πολυτάλαντος και χαρισματικός, καλλιεργημένος και ευρυμαθής.

Και πάντα τα ανωτέρω δεν γράφονται ως οι συνήθεις χαρακτηρισμοί των νεκρολογιών, αλλά με απόλυτη γνώση των χαρισμάτων του ανδρός και, παραλλήλως, με πικρία για όλους όσους αδιαφόρησαν και δεν ανέφεραν ούτε καν την είδηση του θανάτου του.

Ποιος Έλληνας δεν έχει τραγουδήσει τα «καραβάκια», σε στίχους του Κώστα

Γεωργουσόπουλου –«Την τράτα λεν' Μαρίτσα, τη σκούνα Βαγγελή»–, ποιος δεν έχει ακούσει τον «Χαρίλαο απ' τ' άσπρα χώματα»;

Ο Κουμπής δεν ήταν απλώς σεμνός. Ήταν υπερβολικά σεμνός και τούτο γιατί παρέμενε απολύτως συνεπής με τη φιλοσοφία του για τη ζωή, και αυτή του η σεμνότητα ήταν εκείνο το στοιχείο που τον έκανε να διάγει αφανώς, μακριά από τους προβολείς της δημοσιότητας. Όμως πάντα οπλισμένος με ένα ανεξάντλητο, λεπτό χιούμορ.

Βραβευμένος στον μεγάλο διαγωνισμό του περιοδικού *Ο Ταχυδρόμος* τη δεκαετία του '60 για τη μουσική του στο χορόδραμα «Του Κουτρούλη ο γάμος», υπήρξε εν συνεχεία, επί σειρά ετών, ένας από τους πρωταγωνιστές στις μπουάτ της Πλάκας, γράφοντας τραγούδια, παίζοντας πιάνο και κάνοντας, κατά κοινή ομολογία, περίφημες ενορχηστρώσεις. Μια από τις ενορχηστρώσεις του αυτές, «Ο ύμνος στην Αθηνά»,

σε στίχους του Κ. Παλαμά και μουσική του Μ. Τερζή, παρά τις άριστες εντυπώσεις που είχε αφήσει όταν πρωτοπαρουσιάστηκε, εδώ και πολλά χρόνια, έμεινε θαμμένη, ποιος ξέρει σε ποια συρτάρια αρμοδίων, και δεν ξανακούστηκε ποτέ. Άλλη μια, η «Λειτουργία στον Μυστρά» σε στίχους Σικελιανού, Ρίτσου, Ελύτη και μουσική Κ. Μπαλάσκα, περιμένει ακόμη για να ακουστεί στο κάστρο της νεκρής πολιτείας του Μυστρά. Η αξιοπρέπεια του Κουμπή ποτέ δεν θα του επέτρεπε να φιλήσει κατουρημένες ποδιές για να ιδεί τον εαυτό του να ποζάρει σε εκδηλώσεις και φεστιβάλ.

Η γλυκύτατη Πόπη Αστεριάδη, μα από τις πιο σημαντικές παρουσίες και φωνές του Νέου Κύματος, δεν παύει να υπερθεματίζει για την αξία του ως συνθέτη και να μιλάει για το πόσο εκπληκτικός ενορχηστρωτής υπήρξε.

Ο Μιχάλης Βιολάρης, ο οποίος έχει τραγουδήσει πολλές συνθέσεις του, πιστεύει ότι ο Κουμπής θα είχε καταταγεί πολύ ψηλά ανάμεσα στους σύγχρονους Έλληνες συνθέτες του έντεχνου –όπως λέγεται– τραγουδιού, αν δεν ήταν τόσο πολύ αξιοπρεπής και υπερβολικά σεμνός.

Ο Τάσος Καρακατσάνης θυμάται πόσο πολύ του είχε συμπαρασταθεί ο Κουμπής στα πρώτα βήματά του στο χώρο της ελληνικής μουσικής και δεν παύει να τον αποκαλεί μόνο και μοναδικό φίλο του.

Ο Νότης Μαυρουδής, από τους κορυφαίους δημιουργούς του Νέου Κύματος, θεωρεί ότι ο Κουμπής υπήρξε μια σημαίνουσα παρουσία στην ελληνική μουσική, πολύ καλλιεργημένος μουσικά, άνθρωπος που γνώριζε άριστα τα στυλ και τους κώδικες και ότι, ακόμη, ήταν ένας πολύ καλός πιανίστας.

Στον δίσκο του Μαυρουδλή «Δώδεκα

τραγούδια με τη Μαίρη Έσπερ», ο Βασίλης έκανε τις ενορχηστρώσεις. *Εξαισίες ορχήστρες!* Είναι ο χαρακτηρισμός του Μαυρουδή για τη δουλειά του ενορχηστρωτή Κουμπή.

Ο Λάκης Παππός και πολλοί άλλοι καλλιτέχνες και δημιουργοί του Νέου Κύματος δεν παύουν να εκφράζονται με θαυμασμό για τις ικανότητες και το ταλέντο του πρόωρα χαμένου καλλιτέχνη. Μάλιστα οι δυο τους, Παππός και Κουμπής, είχαν παρουσιάσει στο «Παλλάς» μια καινούργια ενορχήστρωση του «Ματωμένου γάμου» του Χατζηδάκη που είχε κάνει μεγάλη αίθηση.

Ο Κουμπής υπήρξε ακόμη μανιώδης και ταλαντούχος σκακιστής. Αν παίζουν σκάκι στον Άλλον Κόσμο, σίγουρα θα τον έχει βρει ο M. Duchamp, φανατικός σκακιστής κι αυτός, ο οποίος από το 1923 μέχρι το θάνατό του, το 1968, έπαψε να παρουσιάζει έργα του και ασχολήθηκε με το σκάκι. Γιατί ο Βασίλης είχε αφιερώσει κι αυτός πολύ χρόνο για το άλλο μεγάλο πάθος του, εκτός από τη Μουσική: την τέχνη του ζατρικίου. Είχε διακριθεί, στις αρχές της δεκαετίας του '70, και σε επίσημους αγώνες πανελληνίων πρωταθλημάτων. Και δεν ήσαν λίγοι, τότε, οι γνώστες του παιχνιδιού οι οποίοι εκφράζονταν

με θαυμασμό για την φαντασία και τις συνδυαστικές ικανότητές του στο σκάκι.

Μια εποχή, όταν πλέον οι μπουάτ της Πλάκας είχαν παρακμάσει, μου είχε εκμυστηρευτεί ότι τον απασχολούσε πολύ και έγραφε οργανική μουσική, σονάτες, σουίτες, κουαρτέτα και άλλα. Θέλω να ελπίζω ότι στα κατάλοιπά του θα βρεθούν κομμάτια αναλόγου μεγέθους με την ευαισθησία που τον διέκρι-

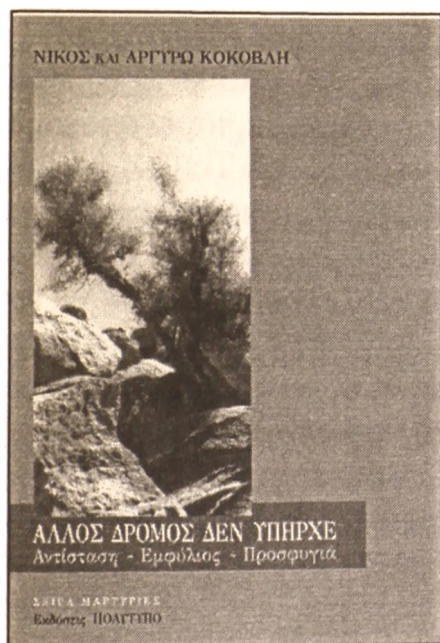
νε και την μοναδική μουσική του καλλιέργεια και καλλιέπεια.

Ο Βασίλης Κουμπής βιάστηκε να αποχωρήσει από τη ζωή, βιάστηκε να κλείσει τα αφτιά του στην τύρβη της σύγχρονης Βαβυλωνίας, αλώβητος από τις αγοραίες σειρήνες της εποχής, αξιοπρεπής και αλλιώςτικά ωραίος.

Ενώ είχε ακόμη πολλά να δώσει.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΤΣΕΤΙΔΗΣ

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι.

Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης.

Ένα μάθημα εγκάρτηρησης και ανθρωπιάς.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

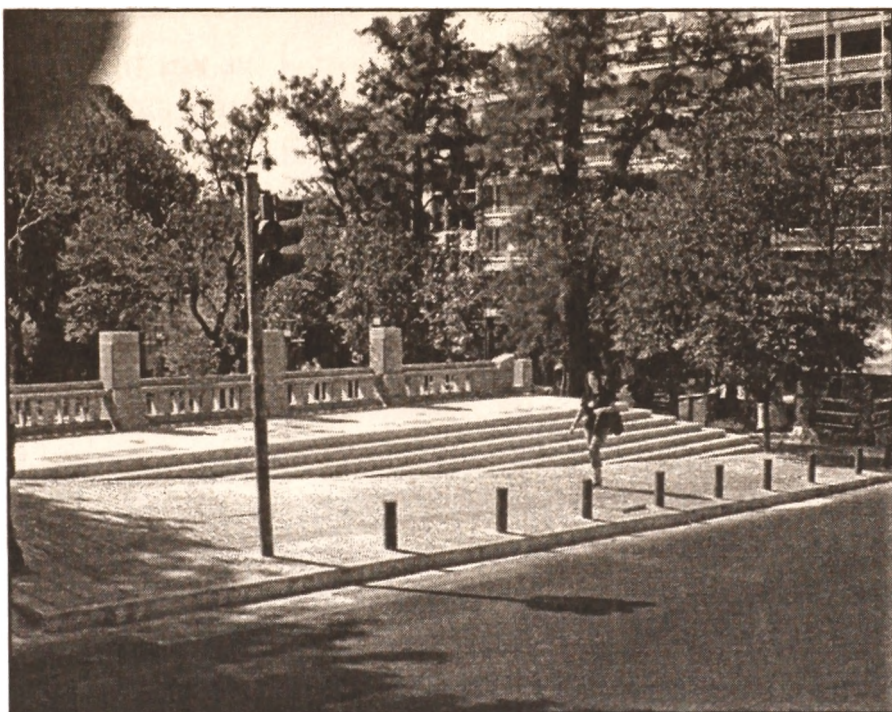
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chrapou@otenet.gr

Το δάμπωμα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν λέει να καταλαγιάσει. Η μοναδική εκείνη στιγμή τεντώθηκε και ξανά τεντώθηκε, ώστε να σκεπάσει κάθε άλλη συζήτηση. Όπως εκείνοι που ακόμα κυκλοφορούν ντυμένοι την ελληνική σημαία. Όμως υπάρχουν και άλλα θέματα. Ανάμεσά τους, η ανάπλαση των κεντρικών πλατειών στην Αθήνα, που είχε ξεσηκώσει δύολλα διαμαρτυριών, αντεγκλήσεων και βιαστικών, στο πόδι, χειρισμών από τους επίσημους. Τελευταίο δείγμα της σειράς, η πλατεία Κολωνακίου, έργο των Δημήτρη και Σουζάνας Αντωνακάκη.

Για μια πλατεία

Πράγματι, σε αυτή την πλατεία τα περιφράγματα αφαιρέθηκαν στην τούρλα του Σαββάτου και οι ζαλισμένοι από τις εφήμερες αγωνιστικές δόξες Αθηναίοι δεν πρόλαβαν να κοιτάξουν τι είχαν μπροστά τους. Είχαν όμως προλάβει να εμφανιστούν διάφορες καταγγελίες στον τύπο, αναγκαστικά βασισμένες σε αποσπασματικές εντυπώσεις, κοιτάζοντας από τα κενά που άφηναν τα περιμετρικά πανό. Το ρεπερτόριο των καταγγελιών ήταν απίστευτα κοινότοπο: πολύ μπετόν, καθόλου πράσινο.

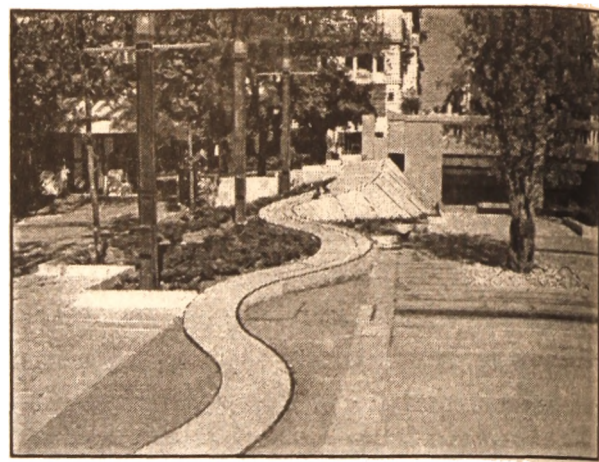
Με αυτά τα συνθήματα βέβαια είχαν καταπολεμηθεί παλιότερα οι πιο άτυχες από τις πλατείες – κυρίως η διαβόητη πλατεία Ομονοίας. Μια και κανένας δεν έμπαινε στον κόπο να διακρίνει τις διαφορές ανάμεσα σε αυτές τις κεντρικές πλατείες, και τις αντιμετώπιζαν όλες μαζί σαν ένα μοντέλο που έπρεπε να ταιριάζει με την ιδανική του εικόνα, όταν ήρθε η ώρα να κριθεί και η πλατεία Κολωνακίου, τι πιο απλό από το να αξιολογηθεί συλλήβδην μαζί με τις άλλες. Αποτυχία λοιπόν: οι αρχιτέκτονες

χτύπησαν και πάλι, η πόλη θρηνούσε άλλη μια πλατεία που καταστράφηκε.

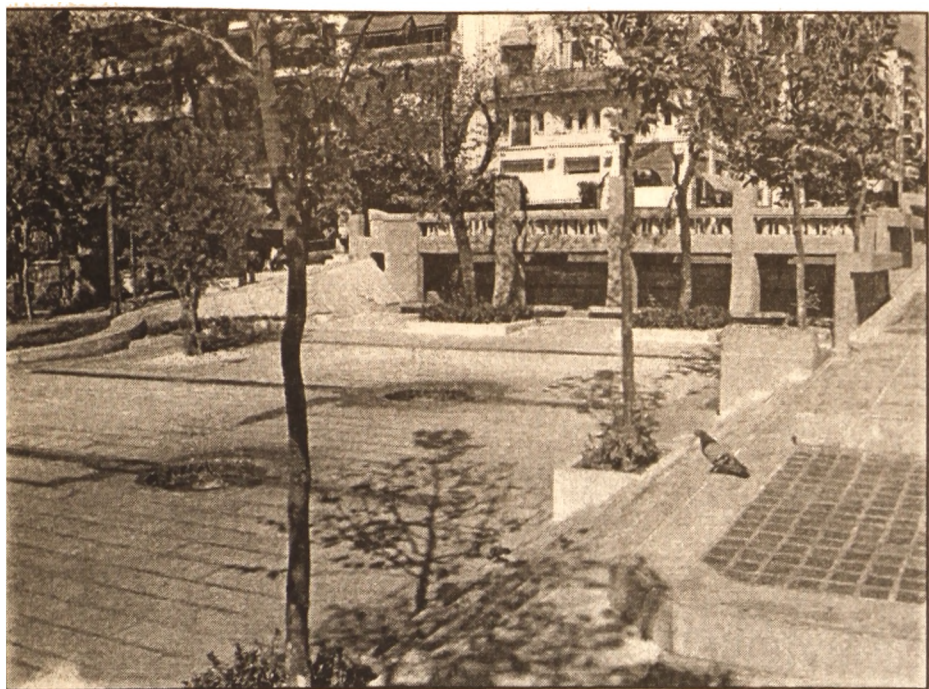
Έχει ενδιαφέρον ότι, ενώ συνήθως κλαιγόμαστε πως δεν αναφέρονται ονομαστικά οι αρχιτέκτονες που σχεδίασαν κάποιο έργο, εδώ κατά κανόνα παραλείπονταν τα ονόματα των συγκεκριμένων δημιουργών. Έτσι έχανε, υποτίθεται, η καταγγελία τον προσωπικό της τόνο και το έργο καλυπτόταν από μια συλλογική ανωνυμία, ακόμα πιο δυσβάσταχτη γιατί αφορούσε σε όλους τους αρχιτέκτονες. Ή, ακόμα χειρότερα, σημείωναν ότι η πλατεία είχε σχεδιαστεί από αναγνωρισμένους αρχιτέκτονες, αλλά... – και πάει λέγοντας.

Όλη αυτή η (αυθόρμητη;) καμπάνια ενάντια σε ένα θεωρούμενο από την

«κοινή γνώμη» κατάπτυστο έργο προκαλεί τουλάχιστον την περιέργεια για το τι ακριβώς συμβαίνει. Πιστεύοντας ότι για να αποκτήσει κανείς προσωπική γνώμη πρέπει να έχει τουλάχιστον επισκεφτεί το έργο (και όχι να βασιστεί μόνο στις γνώμες των άλλων), βρέθηκα στην πλατεία δύο φορές – απόγευμα, κοντά στη δύση, και πάλι μεσημεριανές ώρες. Την περπάτησα, την επεξεργάστηκα, στάθηκα να ακούσω τα νερά της να τρέχουν, παρατήρησα τις λεπτομέρειές της, κοίταξα τις φυγές της και το πώς κανείς την βλέπει καθώς κινείται γύρω της και μέσα της. Θα συνεχίσω με μια συνοπτική περιγραφή των εντυπώσεων που μου άφησε, ελπίζοντας ότι όντας όσο γίνεται αντικειμενικός αποκαθιστώ ένα μέρος τουλάχιστον από την (για μένα) αδικία που έγινε σε βάρος του συγκεκριμένου έργου.

Το απόγευμα η πλατεία είχε κόσμο στο πλάτωμά της που βλέπει την οδό Σκουφά, ενώ το μεσημέρι είχε κόσμο να την διασχίζει, παιδιά να παίζουν, λιγοστούς να κάθονται. Σίγουρα, η πλατεία δεν έχει ακόμα ενταχθεί στη ζωή της περιοχής, που τέτοιες ώρες σφύζει από κίνηση. Αυτό θα πάρει χρόνο, δεν προκύπτει αυτόματα. Το ίδιο θα έλεγα για το επίμαχο ζήτημα του πρασίνου: τα δέντρα προς τη Σκουφά έχουν κλαδευτεί γενναία, προφανώς για να ανανεωθούν, τα δέντρα προς την Κουμπάρη διατηρούν πλήρες το σχήμα τους και κάνουν καλή σκιά (αν έλειπαν εκείνες οι κουτσουλιές!). Η κεντρική ζώνη με τους χαμηλούς πίδακες νερού δεν διαθέτει καθόλου πράσινο που θα εμπόδιζε τη θέα (την πρόσληψη) προς τα πλευρικά κομμάτια της πλατείας. Άλλωστε χρειαζόταν μια τέτοια καθαρή ζώνη καθώς η υπόλοιπη έκταση της πλατείας είναι γεμάτη από μικρές εκπλήξεις και στοιχεία προς εξερεύνηση. Το μικρό κόκκινο γεφύρι, που έχει

συγκεντρώνει μερικά αρνητικά σχόλια, έχει νόημα καθώς εντάσσεται στον λαβύρινθο-μινιατούρα προς την οδό Κανάρη. Επειδή δεν μπόρεσα να δω κάποιο παιδί να τον εξερευνά, δοκίμασα μόνος μου να τον περπατήσω, και να φανταστώ πώς θα φαινόταν αυτή η πορεία σαλίγκαρου σε ένα άτομο με πολύ μικρότερο από μένα μέγεθος. Ήταν τελικά ένα καλοστημένο παιχνίδι, όχι ιδιαίτερα πολύπλοκο, και η απόληξή του με τον κύκλο από μπετονένια μικρά καθίσματα έδινε σωστά την αίσθηση του τέρματος.

Χάρηκα την απομόνωση, οπτική και ακουστική, που μου πρόσφερε η σπηλιά κάτω από την υψομετρική διαφορά προς τη Σκουφά. Εκεί μέσα, ακούγοντας μόνο τον παφλασμό του νερού που τρέχει από παντού με δύναμη, μεταφέρθηκα νοερά αλλού, και φαντάστηκα ότι εκείνο το πλατάνι, όταν με το καλό μεγαλώσει, θα κάνει ακόμα πιο έντονη αυτή τη γνώριμη αίσθηση. Μελέτησα από κοντά τη μεταλλική πέργκολα προς την Πατριάρχου Ιωακείμ, όπου κι εκεί αντίστοιχα, φαντάστηκα πώς θα δείξει όταν καλυφθεί από τις περιπλοκάδες, που μόλις φτάνουν σήμερα στο ύψος του ανθρώπου. Επιπλέον χάρηκα τις μικρές εκπλήξεις, όπως το φιδάκι με τη μεταλλική ραχοκοκκαλιά που ανηφορίζει δίπλα στο κεντρικό πλάτωμα, τον τρόπο που εντάχθηκε η περίφημη αρχαία κολώνα (απ' όπου πήρε η πλατεία την ονομασία της) στον πλακόστρωτο διάδρομο από την Κουμπάρη, και δεν μου έλειψαν οι εκεί άλλοτε προτομές των Φιλικών.

Κυρίως χάρηκα το άνετο περπάτημα,

τον ήρεμο βηματισμό που μου επέβαλλε η διαμόρφωση των διαδρόμων-περασμάτων, οι εναλλαγές πλατωμάτων και ενοτήτων με σκαλοπάτια, οι εξαιρετικά φροντισμένες λεπτομέρειες στα δάπεδα και ο τρόπος που η πλατεία έρχεται και σβήνει με διάφορους τρόπους στο περιμετρικό πεζοδρόμιο. Παντού μπορούσα να διακρίνω την φροντίδα για τις λεπτομέρειες, την επιμελημένη κατασκευή, την έλλειψη από κακοτεχνίες (τόσο συνηθισμένο φαινόμενο σε δημόσια έργα). Ακόμα και τα δύο θηριώδη περίπτερα, που τυχαίνει να έχουν επεκταθεί με κάθε δυνατό τρόπο πάνω στην πλατεία, είχαν ενσωματωθεί (τουλάχιστον για την ώρα) στη σύνθεση με λιγοστές, αναπόδραστες αβαντίζες (πώς να ξεχάσεις εκείνα τα φοβερά ψυγεία που κρέμονται σαν πρόβολοι στο κενό!).

Οι επικριτές μίλησαν για «φορτωμένη» σχεδίαση, χωρίς φυσικά να μπορούν να διακρίνουν το «φόρτωμα» από την «λεπτοδουλεμένη επεξεργασία» που χαρακτηρίζει τη δουλειά των Δ. και Σ. Αντωνανάκη. Δεν βρήκα την πλατεία με τίποτα «φορτωμένη», αντίθετα μου άρεσε η ποικιλία στοιχείων που είχε ενσωματωθεί σε αυτήν, το ότι έτσι διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον ακόμα και εκείνου που τη διασχίζει, καθώς κάθε φορά προσέχει και κάτι άλλο. Εννοείται πως η συζήτηση για το πράσινο στην Αθήνα έχει πια ξεπεράσει το όριο της λογικής, και δεν θα ήθελα να επιχειρηματολογήσω για κάτι που δεν έχει καμιά απολύτως βάση στη συγκεκριμένη περίπτωση. Λυπάμαι, αλλά δεν θεωρώ επίσης υποχρέωσή

μου να εξηγήσω ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στον Εθνικό Κήπο και σε μια πλατεία, ή ανάμεσα σε πλατείες διαφόρων μεγεθών και θέσης μέσα στον ιστό της πόλης. Επίσης, μου φαίνεται ακατανόητη η απαίτηση να θεωρηθεί η πλατεία κτήμα μόνο των περιοίκων, ότι μόνον εκείνοι δικαιούνται να εκφέρουν γνώμη γι' αυτήν.

Με κανένα τρόπο δεν θα υποστήριζα πως η πλατεία Κολωνακίου είναι αψεγάδιαστη, αλλά βέβαια δεν είναι αυτό το θέμα μας. Είναι δύσκολο, αλήθεια, να περάσει στην κοινή γνώμη η αλλαγή από μια ασχεδίαστη αλάνα με κέντρο τα ουρητήρια (η προηγούμενη εικόνα της πλατείας) σε μια αρχιτεκτονημένη διαμόρφωση δημόσιου χώρου, έχει επίσης αποδειχτεί δύσκολη η σχεδίαση μιας σύγχρονης τέτοιας πλατείας, και είμαστε ασυνήθιστοι σε πετυχημένες τέτοιες επεμβάσεις στην Ελλάδα. Γι' αυτό πιστεύω πως εδώ έπρεπε να δείξουμε περισσότερη ανοχή απέναντι στο μόλις τελειωμένο κατασκευαστικό έργο, περιμένοντας το πράσινο να αναπτυχθεί όπως προβλεπόταν από τη μελέτη και τον κόσμο να οικειοποιηθεί αυτή την πρωτόγνωρη εμπειρία που του προσφέρθηκε. Ιδίως, να μην βιαστούμε να ρίξουμε τους μύδρους μας ενάντια σε μια δουλειά τόσο προσεγμένη, που έχει βγει από τέτοια χέρια, και αντιπροσωπεύει μια τόσο βαθιά γνώση του ελεύθερου χώρου σε αυτό τον τόπο. Άλλο νηφάλια κριτική και άλλο ενορχηστρωμένη συκοφαντία που τα παίρνει όλα σβάρνα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Με τον *Ιππόλυτο* το Εθνικό θέλησε να βολέψει δυο καρπούζια κάτω από την ίδια μασχάλη. Θέλησε από τη μια να τιμήσει την επέτειο του Φεστιβάλ Επιδαύρου και τη δική του ιστορία κάνοντας μια παράσταση καταρχήν «τιμητική». Από την άλλη ζήτησε μια σύγχρονη ανάγνωση του έργου και του Ευριπίδη, μελετημένη όσο και «πιασάρικη», προσλαμβάνοντας στις τάξεις του δημοφιλείς ηθοποιούς με δεδομένη αναγνωρισιμότητα, αλλά και ικανότητες.

Μπροστά στο παρελθόν

Ο σκηνοθέτης Βασίλης Νικολαΐδης, που κλήθηκε να σημειώσει τον άθλο αυτό της χωροθέτησης των αντιθέτων, κατάλαβε ασφαλώς γρήγορα ότι ακροβατούσε σε επικίνδυνο σκοινί. Όφειλε λίγο πολύ να υλοποιήσει κάτι που στο άκουσμά του και μόνο το ελληνικό θεατρικό σύστημα ανατριχιάζει: μια μεταμοντέρνα εκδοχή του *Ιππόλυτου*, όπου παλιά και νέα θεατρικά στοιχεία θα λειτουργούσαν αντιφάσκοντας το ένα με το άλλο (γιατί πού να βρεθεί άραγε η συμφωνία) και θα επιχειρούσαν το ένα εναλλάξ την προβολή του άλλου, σαν εκείνες τις τρισδιάστατες εικόνες που, καθώς μετακινούνται γύρω από έναν άξονα, μετασχηματίζονται σε δυο διαφορετικές εκδοχές. Ήταν επομένως η μουσική του Μητρόπουλου που θα συνόδευε την τελική παράσταση, ή μήπως η ίδια η παράσταση που θα αποτελούσε το «χαλί» για την παλιά μουσική επένδυση του Μητρόπουλου;

Είναι βέβαια γεγονός πως κάτι τέτοιες ενοχλητικές αντιφάσεις αποτελούν το βούτυρο στο ψωμί άλλων, ξένων –και μερικών Ελλήνων– σκηνοθετών. Εκείνοι διόλου δεν θα δίσταζαν να διογκώσουν αυτή την έλλειψη συνοχής στο μη περαιτέρω. Εδώ, στην Ελλάδα, και μάλιστα σε μια παράσταση του Εθνικού που κατεβαίνει στην Επίδαυρο, αυτή η έλλειψη αισθητικής συνάφειας έπρεπε να περιοριστεί και να δικαιολογηθεί. Ο *Ιππόλυτος* έγινε μια συντηρητική παράσταση, που προσπαθούσε να κρύψει τα μεσοφύρια κάτω από το κοντό της φόρεμα. Έγινε μια παράσταση που δεν επι-

τελούσε καν αυτό που τέθηκε εξαρχής να επιτελεί: να αποτίνει φόρο τιμής στην παράδοση, στον Δημήτρη Ροντήρη και τον Δημήτρη Μητρόπουλο. Από τον πρώτο απέμεινε μια κουραστική εμφάνιση του Χορού. Και όσον αφορά στη μουσική του τελευταίου, ακόμη και αν ανήκε στα αριστουργήματα της ελληνικής μουσικής σύνθεσης, γι' αυτή τη θεατρική παράσταση ήταν μια μουσική επένδυση ανυπόφορα σχολιαστική και παλιομοδίτικη. Εμείς είδαμε μια μουσική βαρύγδουπη, φτιαγμένη για να συνοδέψει άλλα υποκριτικά ήθη, άλλες σκηνογραφίες, άλλα αναγνώσματα, άλλες εποχές. Τι γύρευε, αναρωτιόντουσαν οι νεότεροι, αυτός ο μουσικός Αβραάμ στην Επίδαυρο του 21ου αιώνα;

Αλλά ας μην αδικούμε το σύνολο της παράστασης. Η υπόλοιπη παράσταση –ας πούμε το «μοντέρνο» τμήμα της– έστεκε ικανοποιητικά στη σκηνή και έδειχνε μάλιστα και κάποιες φιλοδοξίες. Θα δίναμε ωστόσο από την καρδιά μας μια συμβουλή στον καλό σκηνοθέτη. Γνωρίζει όσοι λίγοι να γεννά τον λυρισμό και την ποίηση με ό,τι καταπιάνεται. Καταντά όμως συχνά –τελευταία μάλιστα όλο και συχνότερα– σε πολλά σημεία της έμπνευσής του γλυκερός. Είναι φανερό ότι τον ενδιαφέρει να αρέσει και αυτό βαραίνει τις παραστάσεις του με μια κουραστική όψη. Τα ερωτήματα όμως προς τον καθρέφτη αποτελούν συχνά σημάδι ταλαντούχων σκηνοθετών που έχουν κουράσει το καλλιτεχνικό τους αισθητήριο. Η λύση λοιπόν είναι πάντα η ίδια και μόνη: αγρανάπαυση και αυτοκριτική.

Ο Κωνσταντίνος Μαρκουλάκης και η

Φιλαρέτη Κομνηνού κλήθηκαν να υπηρέτησουν την παράσταση από τους κεντρικούς ρόλους του *Ιππόλυτου* και της *Φαίδρας* αντίστοιχα. Για τον Μαρκουλάκη αυτός ο ρόλος μετά κιόλας τον *Άμλετ*, έμοιαζε με εξιλέωση. Χωρίς τερτίπια γοητείας –σε ρόλο μάλιστα που εύκολα σε παρασύρει σ' αυτά– υπήρξε ένας *Ιππόλυτος* περισσότερο ίσως κυνικός απ' ό,τι έπρεπε, ωστόσο πειστικός στην αλαζονική του παρθενία. Η Φιλαρέτη Κομνηνού θεμελίωσε το ρόλο της στην παραφορά και στον ψυχικό κλονισμό, στοιχεία που βρίσκονται περισσότερο στις επιγόνους του Ευριπίδη παρά στον ίδιο. Αυτό δεν μειώνει όμως την ικανοποιητική συμμετοχή της στην απόδοση της *Φαίδρας*. Ο Χρήστος Πάβλας φάνηκε κουρασμένος στο ρόλο του Θησέα, στηρίχτηκε στην όμορφη φωνή του, μείωσε όμως έως υπερβολής την κινητική διάσταση του ρόλου του.

Για μια ακόμη φορά η Μαρία Ναυπλιώτου διάλεξε να ακολουθήσει τον καλό δρόμο της χαμηλόφωνης, ουσιαστικής συμμετοχής σε μια παράσταση, προς όφελος της ιδίας και του θεάτρου μας. Της αξίζουν πολλά συγχαρητήρια. Πιστεύω προσωπικά ότι η προσφορά της Μπέττυς Βαλάση στο ρόλο της Τροφού υπήρξε η σημαντικότερη υποκριτικά στιγμή της παράστασης. Ο ρεαλισμός της ήταν πηγαίος και ανεπιτήδευτος. Παρόμοια θετικά σχόλια περισσεύουν για τον Αγγελιοφόρο Θόδωρο Κατσαφάδο – αυτό ναι, είναι παράδοση του Εθνικού: οι σπουδαίοι αγγελιοφόροι του έρχονται από μακριά και συνεχίζουν. Οι δύο Θεράποντες Γιώργος Τσιδίμης και Μαρίνα Ξένου στήριξαν την παράσταση με όλες τους τις δυνάμεις.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Σώμα και αρχαίο δράμα

Στο πλαίσιο των «Αισχυλείων 2004» το Κέντρο Έρευνας και Πρακτικών Εφαρμογών του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος «Δεσμοί» διοργανώνει από την 1η έως την 3η Οκτωβρίου διεθνές συνέδριο με τον τίτλο «Σώμα και αρχαίο δράμα». Το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στις εργοστασιακές εγκαταστάσεις της «ΑΡΜΟΝΙΑ Α.Ε.» - Εργοστάσιο ΚΡΟΝΟΣ, με την υποστήριξη του Δήμου Ελευσίνας, και τελεί υπό την αιγίδα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου.

Η σχέση της σωματικότητας και του αρχαίου ελληνικού δράματος, η ανάλυσή της όπως αυτή εκφράζεται και διαμορφώνεται μέσα σε μια παράσταση και οι τροσεγγίσεις της κειμενικής της διατύπωσης θα τεθούν στο επίκεντρο της προβληματικής και του ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων.

Θεατρολόγοι και φιλόλογοι από την Ελλάδα, τις Η.Π.Α., τη Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, το Ισραήλ, την Αυστρία, την Ελβετία, την Ιαπωνία, τον Καναδά και την Αυστραλία θα καταθέσουν σκέψεις και απόψεις, καλύπτοντας ένα ευρύτατο φάσμα επιμέρους θεματικών, που εκτείνονται από τη θεωρητική προσέγγιση των συνθηκών της αρχαίας παράστασης, τη μελέτη ειδικών –τοπικώς και χρονικώς προσδιορισμένων– σκηνοθεσιών του σώματος, την ανάγνωση συγκεκριμένων παραμέτρων της σκηνοθεσίας της σωματικότητας μέσα από το πρίσμα ειδικών μεθολογιών ή θεωριών, την προσέγγιση

συγκεκριμένων σωματικών τύπων στην κωμωδία και την τραγωδία, έως και τη διερεύνηση της συμπεριφοράς και στάσης του θεατή.

Ο Κώστας Γεωργουσόπουλος, ο καθηγητής του πανεπιστημίου του Χαλ της Μεγάλης Βρετανίας J. Michael Walton, ο τούρκος καθηγητής και πρόεδρος της Επιτροπής Τεχνών των Κρατικών Θεάτρων της Τουρκίας Özdemir Nutku, ο Graham Kenneth Hugh Ley από το Πανεπιστήμιο του Έξετερ, η επίκουρη καθηγήτρια του Τμήματος Κλασικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Μαίρη Γιόση, η καθηγήτρια στο Freie Universität του Βερολίνου Erika Fischer-Lichte, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Λος Άντζελες Sue Ellen Case, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Royal Holloway του Λονδίνου David Wiles, ο επίκουρος καθηγητής του Πανεπιστημίου του Τορόντο Martin Revermann, ο καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Σάββας Πατσαλίδης, ο καθη-

γητής του Πανεπιστημίου Γκαίτε της Φρανκφούρτης Hans-Thies Lehmann, ο υποψήφιος διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο Royal Holloway του Λονδίνου Γιώργος Σαμπατακάκης, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Νέας Αγγλίας Jonathan Bollen, η διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Πάτρας Γιάννα Ροϊλού, η θεατρολόγος, κριτικός και μεταφράστρια Ελένη Βαροπούλου, ο επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πάτρας Δημήτρης Τσατσούλης είναι ορισμένοι μόνο από τους διακεκριμένους συμμετέχοντες.

Μια σειρά εκδηλώσεων θα πλαισιώσει τον επιστημονικό διάλογο με στόχο την παραγωγική συνδιαλλαγή μεταξύ της θεωρητικής και της πρακτικής αντιμετώπισης της σωματικότητας στο πλαίσιο της εγγραφής της στο ειδικό θεατρικό περιβάλλον του αρχαιοελληνικού δράματος. Οι σκηνοθέτες Θεόδωρος Τερζόπουλος και Μιχαήλ Μαρμαρινός θα παρουσιάσουν τη μέθοδο εργασίας τους και επιπλέον ο Τερζόπουλος και το Θέατρο ΑΤΤΙΣ την παράσταση «Επίγονοι» του Αισχύλου. Η ηθοποιός και σκηνοθέτις Ασπασία Κράλλη θα διδάξει σε ένα τετράωρο εργαστήριο υποκριτικής, με θέμα «Η γλώσσα της σιωπής στο τραγικό σώμα του μύθου».

Τέλος, από τις 25 Σεπτεμβρίου έως και τις 3 Οκτωβρίου (εγκαινία: 25 Σεπτεμβρίου, 19:30), θα φιλοξενοούνται σε χώρους του εργοστασίου ΚΡΟΝΟΣ ομαδική έκθεση φοιτητών της Α.Σ.Κ.Τ. και video-εγκατάσταση της σκηνοθετιδός Αλίκης [Πήτερσον] με τίτλο «The body-body problem, ένα πείραμα σε συνέχειες». (Καθημερινά 10:00-15:00 και 17:00-22:30).

Πληροφορίες:

210-7214050, 210-7214054.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Οι εκδόσεις ΝΗΣΙΔΕΣ μετακόμισαν:

Δεσπερέ 3, 546 21 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310-236575 (κ. Τομανάς)

Αφηγηματικές συνέχειες και λυρικές αναδρομές (Γύρω από ένα αγνοημένο μυθιστόρημα)

του Τζίμη Παπανικολόπουλου

Θα πρέπει η σύγχρονη κριτική να συνυπολογίσει στις αρετές της και ένα είδος γενναιότητας που θα καθιστά εγκυρότερα τα συμπεράσματά της. Γιατί «στον όγκο του απονεκρωμένου υλικού που έχει στοιβάξει, διατηρείται η αναλογία: ένα βαρέλι πριονίδια για κάθε μισό τσαμπί σταφύλι». Και αν από το 1916 που ο Πάουντ διατύπωσε τον παραπάνω αφορισμό κοντεύει να περάσει ένας αιώνας, η γενναιότητα δεν είναι αρετή που πέρασε η μπογιά της, αλλά εξακολουθεί να ισχύει. Αντίθετα η έλλειψή της έχει ως αποτέλεσμα αυτό που επισημάνθηκε: σωροί τα βιβλία και πλήθος η απογοήτευση, κι αν κάπου υπάρχει «μισό τσαμπί σταφύλι», με τέτοια κριτική πού να το βρεις. Κάπως έτσι έγιναν τα πράγματα με το μυθιστόρημα του Κ. Κορωνιού *Η άλλη όψη του θανάτου*, που κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 1996.

«Τάλια» στη γλώσσα των ανθρακωρύχων είναι μια εγκάρσια φλέβα στο πέτρωμα του υπεδάφους και ο ανθρακωρύχος θα πρέπει να συρθεί με τα τέσσερα για να την αδειάσει από το κάρβουνο που περιέχει, τοποθετώντας πίσω του ξύλινα στηρίγματα για να μην καταπλακωθεί από τον υπερκείμενο όγκο. Και ενώ προχωράει σε βάθος και σε απόλυτο σκοτάδι –γι' αυτό εκτός από το σκαπτικό εργαλείο έχει και λάμπα στην κάσκα– εκείνο που τον πνίγει περισσότερο και από τη σκόνη του κάρβουνου είναι η αίσθηση πως η Γη που βρίσκεται από πάνω του όπου να 'ναι θα «κάτσει» για να συμπληρώσει το κενό της εξόρυξης. Κι εκεί, κάτω από το αδιαφιλονίκητο βάρος, ανάμεσα σε γη και γη, ο Ρωμανός –ο ήρωας του βιβλίου– θα προσπαθήσει να ανα-

συνθέσει την ταυτότητά του, «θα ψάξει να ξαναβρεί τα κομμάτια του» (σελ. 25). Η πραγματικότητα γύρω δεν είναι σύμφωνη τώρα ούτε με ρομαντισμούς της εφηβείας ούτε με ιδεολογικές διαβεβαιώσεις. Είναι μόνο πόνος, ιδρώτας και σωματική εξόντωση, αλλά και καθημερινή συναναστροφή με γουρούνια που εξακολουθούν να σέρνονται και έξω από την καρβουνόσκονη της τάλιας: «χιλιάδες ξένοι, Έλληνες, Ιταλοί, Πολωνοί, Ούγγροι, Ισπανοί, Γερμανοί, Τούρκοι, ... οι περισσότεροι αλήτες και τυχοδιώκτες... κι απ' όλους χειρότεροι οι Έλληνες που δολοφονούν τις ώρες απαράλλαχτα όπως στην Ελλάδα... ο Ρόκος, ο Δημητράκης, ο Κότσαλος, ο γαμημένος ο Γιατρός, ο μαχαιροβγάλτης Χριστόφορος... όλη η παμπόνηρη φυλή των Ελλήνων που δεν την πιάνουν κορόιδο τα μονοπώλια, συνεχίζει το δρόμο της διαμέσου των αιώνων» (σελ. 9). Αλλά και στη μακρινή Χώρα της Τριφυλίας που γεννήθηκε ο Ρωμανός, δίπλα σχεδόν στα ερείπια των ανακτόρων του Νέστορα, η Ιστορία δεν συνεχίζεται τώρα από τους απογόνους του ηδυεπούς πρεσβύτη, αλλά «από ακραιφνείς καταδότες, ευπόληπτους και τιμώμενους ταγματασφαλίτες...» (σελ. 64), έναν συρφετό ηλιθίων που οι μισοί κόπτονται για τα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη και οι άλλοι μισοί για τα σοσιαλιστικά ιδεώδη, με αποτέλεσμα να αγάλλωνται τα ιδεώδη στους ουρανούς, και επί γης να σφάζονται οι άνθρωποι. Στον ίδιο τόπο και στο ίδιο ευλογημένο τοπίο, τα ερείπια των Ανακτόρων είναι μία διαρκής υπόμνηση της έκπτωσης αυτής για το διάστημα που μεσολάβησε. «Τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια στον ίδιο τόπο. Ο πρώτος πανάρχαιος οικισμός στην αρχή, η

δεύτερη κοιτίδα των Νηλειδών στη συνέχεια... Τη θέση που άφησαν κενή οι μυθικοί του πρόγονοι, έχει καταλάβει η Χώρα – σημερινό ενδιαίτημα ασβών, φωλεά γελοίων όπου παχείς και ευτυχημένοι επίγονοι ρεύονται και ξύνουν τ' αρχίδια τους στη μεσημεριανή τους ξάπλα. Κατάντημα! Να σε λένε Αλκίππη και να κρατάς από σοί αρχοντικό, να πλαγιάσεις αποβραδís κι όταν ξυπνήσεις να σε κράξουνε Κώσταινα. Ω Μάγια, κουτί της Πανδώρας, μνήμη που μας διασώζεις, γιατί;».

Αν η Λογοτεχνία πραγματεύεται ό,τι έχει συντελεστεί, τότε στο μυθιστόρημα οι δείχτες του χρόνου δεν είναι αμείλικτοι όπως συμβαίνει στη ζωή. Ο χρόνος εδώ παραμένει ενιαίος, αδιάσπαστος, ακολουθεί την αυθαίρετη διαδοχή της αφήγησης και γίνεται διαρκέστερος με τις προσθήκες της φαντασίας στην αχλή των τετελεσμένων. Από αυτή την άποψη ο Ρωμανός δεν είναι ένας *homo politicus* –αυτός απέτυχε οικτρά– αλλά ένας *homo historicus*, ένας σύγχρονος άνθρωπος που προέρχεται από το σύνολο των πολιτισμικών παραδόσεων και επαναπροσδιορίζεται με τη σκαπάνη της Μνήμης καθώς «αισθάνεται την ιστορία του κόσμου σαν δική του ιστορία», όπως έλεγε ο Νίτσε, και κατανοεί το παρόν μέσα από την ανακεφαλαίωση του παρελθόντος. Και εκεί, η μοναξιά είναι αυτάρκεια και ο νόστος μυστική βασιλεία, μια συναρπαστική διαδρομή όπου ανιχνεύονται οι πραγματικές διαστάσεις ενός κόσμου που έπρεπε πρώτα να τον αποχωριστείς για να προσμετρήσεις την έκτασή του και να ερμηνεύσεις τις προφητείες του. Σ' αυτό τον κόσμο δεν υπάρχει απώλεια, υπάρχουν μόνο νεκροί που μιλούν, όχι βέβαια για

επίκαιρα ιδεολογικά στερεότυπα αλλά για διαρκέστερες υποθήκες, περιστατικά γνώριμα, ίδιους καημούς και ίδια παμπάλαια πάθη, μόνο που οι πρωταγωνιστές αλλάζουν ονόματα κι ύστερα χάνονται «οίη περ φύλλων γεννεή». Αυτόν τον homo historicus ο Ρωμανός δεν ήταν δυνατόν να τον υποπτευθεί όταν ήταν Επονίτης στην Κατοχή, ούτε να τον ανακαλύψει εξόριστος στη Μακρόνησο, αλλά τον συνειδητοποίησε μόνος, εκεί, στα βάθη της «τάλιας». Κι αυτός είναι ο λόγος που είναι διαρκώς απών από κάθε τι που συμβαίνει γύρω του. Όταν ο μαχαιροβγάλτης Χριστόφορος αποφάσισε να γνωστοποιήσει το προλεταριακό του νταηλίκι εξαναγκάζοντας τους υπόλοιπους σε απεργία, ο Ρωμανός παρά τον άμεσο κίνδυνο που διέτρεχε τον αγνόησε, γελοιοποιώντας απεργούς και απεργία: «Όχι, από κανένα δεν θα πάρει εντολές, κανείς δεν θα του υποδείξει τι θα κάνει. Την έχει χεσμένη την καθοδήγηση. Καθοδήγηση από το Χριστόφορο τώρα όπως καθοδήγηση από τους κουρείς, τους τσαγκάρηδες και τους καπνεργάτες τότε. Να τους εμπιστεύεσαι δηλαδή, να τους χαρίζεις τα νιάτα σου και στο τέλος, την κρίσιμη ώρα, να κατεβάζουνε τα βρακιά τους τα ανθρωπάκια. Κι αργότερα, μια ζωή, να κλαυθμηρίζουν για τη Νικηφόρα Επανάσταση λέει που χάθηκε. Ποιος φταίει που χάθηκε; Η μαύρη αντίδραση φυσικά και οι ξένοι...» (σελ. 60). Ποτέ ο Χριστόφορος! Είναι δυνατόν να φταίει ο Χριστόφορος; Ο Χριστόφορος δουλεύει μεν για την οικονομική ανασυγκρότηση των πρώην δημίων του, των Γερμανών, ανήκει όμως στην αδούλωτη εργατιά και όποιος δεν αντιλαμβάνεται ότι σκορδαλιά χωρίς απεργία δε γίνεται, είναι αστός, ανάξιος και αντιδραστικός και ο Χριστόφορος θα τον σφάζει. Περιέργως όμως, την ώρα που πρέπει να επιτελέσει το άμωμο καθήκον της σφαγής, ο Χριστόφορος ξεχνά τις εντολές του Στάλιν και συμβιβάζεται ξαφνικά με τις εντολές... του Μωυσέως, συνδιαλεγόμενος σε στυλ Βάρκιζας: «...εγώ, για το καλό μας! Δε γουστάρεις; Εντάξει».

Το πρόβλημα λοιπόν δεν είναι ούτε η νικηφόρα επανάσταση που χάθηκε, ούτε το ελληνοχριστιανικό σύνδρομο που

νικηφόρησε, αλλά το απέραντο νεκροταφείο που προέκυψε και το πρόσωπο της νεοελληνικής μας ταυτότητας που παγιδεύτηκε σε εμφυλιοπολεμικές συνέχειες με άσφαιρα πυρά εξίσου επικίνδυνα με τα πραγματικά, με αποτέλεσμα τα κοινωνικά πεπραγμένα να διαμορφώνονται πλέον από προσωπεία και όχι από πρόσωπα. Ένα τέτοιο προσωπείο είναι και ο Λαέρτης. Φίλοι από παιδιά – με όλο το βάρος που συνοδεύει τη σχέση «φιλία» –, ο Ρωμανός «...εμπιστευότανε στο Λαέρτη τις ανησυχίες και τις αμφιβολίες του, τις μύχιες σκέψεις του, του είχε απεριόριστη εμπιστοσύνη, ποτέ δεν φαντάστηκε ότι θα τον κατέδιδε στην Οργάνωση. Ήτανε λέει καθήκον του και το έκανε για την Πατρίδα! Ναι. Έτσι ακριβώς, όπως λέμε “Μητρός τε και πατρός”! Εκείνος δεν αισθανόταν ένοχος και δεν είχε τύψεις, το ζήτημα έλεγε ήταν απλό, γιατί ιεραρχούσαν διαφορετικά τις αξίες...» (σελ. 111). Θωρακισμένος και ασφαλής στο ιδεολογικό του στρατόπεδο όπως κάθε πιστός, ο Λαέρτης αποτιμούσε τις καταστάσεις σύμφωνα με την απρόσωπη και ανθρωποφαγική ηθική της ιδεολογίας του, μεταβιβάζοντας την προσωπική του ευθύνη στο εντεταλμένο κογκλάβιο της επαναστατημένης μετριότητας. Ήταν ο «κανείς», «ούτις», όπως είχε πει ο παμπόνηρος Οδυσσέας και τη γλύτωσε. Και αν η όψιμη επαναστατικότητα του Χριστόφορου ήταν επακόλουθο της μειωμένης νοημοσύνης του, η ευφυΐα του Λαέρτη ήταν ο καραγκιόζης της ηθικής του συνείδησης. «Πίστη-Πατρίς-Ελευθερία» λοιπόν, λέξεις που άδειασαν το φορτίο τους στις παρυφές της πρόσφατης ιστορίας μας και ύστερα κατάντησαν χρυσόχαρτα για τη φωλιά της καρακάξας, λέξεις για πληρωμένες αρετές και βροντερά μνημόσυνα, λέξεις κοινόχρηστες, χαμομηλούσες και χωνευτικές, στρογγυλομάγουλες σαν αγγελούδια του παραδείσου και αναπαυτικές για κάθε κατεργάρη, λέξεις για το κρεβάτι του Προκρούστη και τα χασκόγελα των Μέσων Μαζικής Εκσπερμάτωσης (ΜΜΕ), λέξεις... λέξεις... λέξεις που κάθε τόσο απάνω τους σκοντάφτουμε «με κίνδυνο να σπάσουμε κανένα πόδι», δίχως αυτές να πάθουν το παραμικρό, οι ίδιες εκείνες λέξεις (ή μήπως δεν ήταν

ίδιες;) που λίγο πριν είχαν και αίμα και θυμό καθώς τις ανύψωνε ο ίδιος άνεμος που ψήλωνε και τους ανθρώπους, εκείνους που χάθηκαν νωρίς κι έμειναν νέοι για πάντα: «“Ενθάδε κείται ο δούλος του Θεού ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΛΕΛΟΣ. Εφονεύθη την 9η Σεπτεμβρίου 1943”. Είχε πάει, θυμάται, στην εκκλησία να προσκυνήσει το λείψανο. Το καράβι των Βίκινγκς ταξίδευε σε μια θάλασσα από λιβάνι κι ο μεγάλος φίλος του, που είχε τα χρόνια του Χριστού, ήταν ξαπλωμένος στο κατάστρωμα με μια σφαίρα στον κρόταφο, ξανθός και ωραίος σαν Άδωνις. Είχε πεθάνει; Μα αυτός δεν μπορούσε ποτέ να πεθάνει. Θα τον ξανάβρισκε αργότερα άφθαρτο στην παλικαριά του “Βασίλη του Αρβανίτη”, στη λάμψη του Ντ’ Ανούντσιο και στο πνεύμα του Νίτσε...». Και τώρα, μετά από τόσο καιρό, στην ίδια λάμψη και το ίδιο ανυπόταχτο πνεύμα που θα επαναπροσδιορίζει τα πράγματα για να ανατέλλει ο Κόσμος, ο Ρωμανός θα ξαναβρεί επιτέλους τις λέξεις του μόνος, στην «τάλια». Φορτισμένες και πάλι, αλλά σύμφωνες με τις επιταγές των καιρών, συγκεκριμένες όπως και τότε, αλλά πληρέστερες από το «μάθος» που μεσολάβησε. Ο Λαέρτης είχε απομείνει δίχως λέξεις. Τις είχε καθηλώσει σε συνθήματα.

Ο χώρος και ο χρόνος στο μυθιστόρημα του Κ. Κορωνιού είναι περίπου έτσι, οι αρετές όμως της γραφής θα προέλθουν από μία ευδιάκριτη ποιητική φλέβα και μια γόνιμη μαθητεία σε κλασικές αισθητικές υποθήκες. Σωστοί τονισμοί και ζυγισμένες ανάσες μεταξύ των φράσεων, σύντομοι σχηματισμοί παραγράφων όπου εξοβελίζεται το περιττό, λαμπερές ψηφίδες ενός σπάνιου εικονοποιητικού λόγου, εσωτερικός φωτισμός γεγονότων από τον πόλεμο, την Κατοχή και τον Εμφύλιο εισχωρούν αβίαστα στο σπονδυλωτό ιστό της αφήγησης. Μία λέξη, μία εικόνα ή μία φράση ανακαλούν ομοιότητες με περιστατικά του παρελθόντος, ενώ οι παρένθετες αναφορές σε ένα πλήθος διάσημα ονόματα από την Ιστορία και την Τέχνη δημιουργούν, μαζί με έναν επιθετικό κριτικό λόγο, τις απαραίτητες εκείνες ρωγμές για τις συνέχειες της φαντασίας. Ακόμη: «Ονόμα-

τα μαγικά και περίεργα» από την παιδική ηλικία, ήρωες ιπποτικών μυθιστορημάτων και γραφικά κατορθώματα που εναλλάσσονται με τα πραγματικά στο πρώτο πλάνο της γραφής (γι' αυτό και ο αναγώστης πρέπει να είναι προσεχτικός αλλά και πληροφορημένος), πολεμικά ανακοινωθέντα του «Ρώτερ» ή του πρακτορείου «Στέφανι» μαζί με πρωτοσέλιδα εφημερίδων της εποχής, ενσταντανέ από εκτελέσεις και μάχες με Γερμανούς και ταγματασφαλίτες, συνοπτικά πορτρέτα γραμματέων της οργάνωσης και θανάσιμες εντολές του Κόμματος – όλα αυτά συνυπάρχουν με απροσδόκητες ποιητικές πινελιές και μοναδικές περιγραφές ενός εκθαμβωτικού τοπίου όπου από τα χώματά του οι «μειδιόντες» κούροι της αρχαιότητας αναστήθηκαν τα χρόνια της Αντίστασης σε ωραίους εφήβους. Όμως, παρ' όλη την ευθεία αντιπαράθεση όλων αυτών με την επίπεδη συνέχεια της Ιστορίας και τα βουνά της καρβουνόσκονης στο Σαρλερουά, η συνέχεια του βιβλίου θα ήταν πληκτική και μονόφωνη αν ο συγγραφέας δεν ανανέωνε το ενδιαφέρον της αφήγησης με επάλληλες αναφορές στις αρχέγονες πηγές της εφηβείας: «Άνεμος χλιαρός, ανοιξιάτικος, περνάει απ'

τις χαραματιές της μνήμης στην καρδιά του. Ένα χαρούμενο ξυπόλυτο παιδί τινάζεται ανάμεσα απ' τα χρόνια. Ροβολάει στο ποτάμι και πλένεται, διορθώνει τη χωρίστρα στα μαλλιά του, βάζει ένα πολυτρίχι στο πέτο του και πάει...» (σελ. 107). Στην εναγώνια περιπέτεια της γραφής θα προστεθεί τώρα η προσωπική εκείνη διάσταση που δεν ομολογείται συνήθως, μα παραμένει δεσπόζουσα στο πλούσιο ρεπερτόριο της Σιωπής και λαμπικάρει τα γεγονότα. Η μια όψη του θανάτου είναι αυτή που ιστορήθηκε μέχρι στιγμής, η περιβάλλουσα. Την άλλη όψη του θανάτου ο Νάρκισσος θα την αντικρίσει όχι πια στο ίδιο ποτάμι, αλλά στα δάκρυα που του χαρίστηκαν για μία και μοναδική φορά:

«Γύρισες πάλι να με βρεις απόψε
παραφυλάς στις χαραμάδες του ύπνου
μου
μεριάζεις το διπλό τσεκούρι που μας
χώρισε
και κλαις»

Με το τετράστιχο αυτό στην αρχή του βιβλίου ειδοποιείται ο αναγνώστης ότι δεν πρόκειται να παρακολουθήσει παραδόξες ή συναρπαστικές ιστορίες, αλλά και κλείνοντας το βιβλίο ο ίδιος αναγνώστης θα αποφανθεί ότι περιέργως όλο το story επικεντρώνεται σ' αυτούς τους τέσσερις στίχους. Όλα τ' άλλα είναι τερτίπια. «Μια φορά μας μιλά η Σελήνη, μία φορά η Άνοιξη, όλα τ' άλλα είναι ανυπόφορο διάλειμμα», λέει κάπου ο Νίτσε. Το ίδιο και ο Κ.Κ.: «Από τότε που έφυγε Εκείνη, ο Ρωμανός θα παραπαίει ανάμεσα στους εφιάλτες και τα όνειρα... όπου κι αν πάνε θα είναι και οι δυο μετανάστες... χρεωμένοι στα γεράματα και το θάνατο. Ο χρόνος κι εκείνο το κύλινδρο που έστρωνε προπολεμικά το δρόμο στο χωριό του, είναι ταυτόσημες έννοιες» (σελ. 33). Σ' αυτό το δρόμο οι έρωτες της εφηβείας έχουν ονόματα: Αυγή, Λίλλυ, Ινφάντα, Αστρούλα, κ.λπ. Μόνο εκείνη δεν έχει, απλά αναφέρεται ως «Εκείνη» – με κεφαλαίο το έψιλον. Το όνομά της θα την λιγότευε και οι προσδιορισμοί θα εμείωναν τις σημασίες της. Συνήθως κάτι που κατακτήθηκε έχει ύφος, διαστάσεις, εικόνα κ.λπ., χαρακτηριστικά που συνοψίζονται σ' ένα όνομα, όμως Εκείνη, «συγκρατημένη και λιγομίλη-

τη... είχε παραμείνει απρόσβλητη απ' τις πράξεις του» και θα αναδυόταν ανεπαφής από τους αφρούς των Κυθήρων και τις διάφανες υπάρξεις του Μποτισέλλι, πανάρχαιη και μαζί εναρκτήρια, στις ίδιες πηγές όπου αναβλύζει η ζωή και οι ασήμαντες μικρές ιστορίες.

«Φεύγεις εσύ και φεύγει κι η χαρά μου. Δεν θα ξανάρθω στο Κεφαλόβρυσσο, θα στερέψει δίχως εσένα». Πώς γίνεται η αυθόρμητη και ανεπιτήδευτη φράση να αποκτά ένα απρόσμενο κύρος, πώς γίνεται μια κοινόχρηστη λέξη να χαμογελάσει ξανά, πώς μπορεί ο ληστής να μεταμορφώνεται άγιος μέσα από την αισθητική ηθική της γραφής; Πού βρίσκεται η απάτη και πού η αλήθεια; Και αν η μόνη αλήθεια του Θεού είναι ο θάνατος, μήπως το ζωγόνο ψεύδος της Τέχνης είναι η αλήθεια που διοργάνωσε αλλά και δικαιούται ο Άνθρωπος; Δεν είναι νεφελώδη τα ερωτήματα αυτά, είναι στέρεα σαν τη γεωμετρία των Ιώνων και τα αποφθέγματα του Ηράκλειτου, πραγματικά όπως η αθέατη όψη της Σελήνης, συγκεκριμένα σαν τη χαρά που σπαρτάει μ' ένα βιβλίο στα χέρια σας. Οι ιστορίες των ανθρώπων τελειώνουν, αλλά γίνονται σημαντικές όταν ξανάρχονται τη στιγμή που διαλέγουν εκείνες. Απρόσκλητες, μια σπάνιαν ώρα. Ίσως ο Ρωμανός να είχε άδικο. Δεν είναι η Μνήμη που μας διασώζει, αλλά η στιγμή που την ανακαλείς και ο τρόπος που τη διατυπώνεις.

Σ' αυτούς που άρεσε η Βικτώρια του Χάμσουν, Η κυρία με το σκυλάκι του Τσέχωφ, ο Κλέφτης Ροδακίνων του Στάνεβ, η Τζαμίλια του Τζινγκίτζ Αϊτμάτωφ ή ο Μεγάλος Μωλν του Αλαίν Φουρνιέ και έχουν τις ίδιες απορίες με το Μικρό Πρίγκιπα του Σαιντ Εξυπερύ, αλλά και σ' αυτούς που διαπίστωναν περίλυπτοι ότι από τις περισσότερες ιστορίες των χρόνων της Κατοχής και του Εμφύλιου απουσίαζε το πρώτο εκείνο αντίκρυσμα του κόσμου που δένει τους αρμούς των γεγονότων με μια αίσθηση αφής, προτείνω ανεπιφύλακτα αυτό το βουρκωμένο μυθιστόρημα που ο συγκρατημένος λυρισμός του δεν άφησε να τρέξει ούτε ένα δάκρυ στις σελίδες του.

Δεν είναι μεγάλο, 125 σελίδες όλες κι όλες.

Άντεια Φραντζή
ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ
Ποιήματα

Άντεια Φραντζή

ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

NEFELI

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Ασκληπιοίου 6 Αθήνα
www.nefeli-books.gr

Για μια μετάφραση της Οδύσσειας

μήρου «Οδύσσεια»,
Επιλογή ραψωδιών και αποσπασμάτων),
Ιετ. Δ.Ν. Μαρωνίτη,
ΕΔΒ Εκδ. 2000.

Για όλους όσους θ' αποτύγγαναν να μεταφράσουν τον Όμηρο, θα ίσχυε το παρήγορο: Ο Όμηρος δεν μεταφράζεται. Αυτός ο ανεπανάληπτος λαϊκός ποιητής, που γράει σε τόσο απλή γλώσσα, μια γλώσσα όμως που ποτέ δεν ιλήθηκε, γιατί είναι φτιαχτή, ενώ είναι τόσο ευχάριστη, εν μεταφράζεται. Πάρτε όχι μόνο όσες νεοελληνικές, αλλά και ξένες μεταφράσεις. Όταν κάποτε άνοιξα μια γαλική, πάγωσα. Αφανισμός. Απόν κάλλος.

Έχουμε λοιπόν τώρα τη μετάφραση του ομηριστή και ροδοτιστή κ. Δ.Ν. Μαρωνίτη. Κακά τα ψέματα. Ο άξιος εταφραστής πρέπει να είναι ποιητής ή να έχει τη χάρη να ίνεται, όταν μεταφράζει. Αν, αίφνης, ο Σολωμός ήξερε ραχία ελληνικά, δεν θ' αποτύγγανε. Να το επίτευγμα ου, με τα ελάχιστα ελληνικά του, σε ελάχιστους ομηριούς στίχους, πριν από ενάμιση και πλέον αιώνα:

Επολεμούσεν έτσι ωσάν τη φλόγα·
ιηνντής ήλθε ο Αντίλοχος ωστόσο
γλήγορα εκεί στον Αχιλλέα· τον ηύρε
οπού ομπρός εις τα ορθόπρυμνα καράβια
με το νου του ό,τι εστάθη εμελετούσε·
κι έλεε πικρώς η μεγάλη ψυχή του:
Συφορά! Γιατί τάχα όλοι σκορπιούνται
με αντάρα εις το πεδίο, και φεύγουν όλοι
τρομασμένοι οι Αχαιοί κατά τα πλοία;
(Ιλιάδα Ρ, 1 κ.ε.)

Πολύ λίγες γενικές κρίσεις θα κάμω για τη μετάφραση κυ κ. Μαρωνίτη. Όλες οι λοιπές θα είναι πάνω σε συγκεκριμένους στίχους. Παρ' όλο που ο μεταφρασμένος στίχος λευτερώθηκε από μέτρο και ρίμα, επιμηκύνθηκε μέχρι και στις 25 συλλαβές, ενώ μειώθηκε μέχρι και στις 4, εν έγινε ποιητικός ή ποιητικότερος των προηγούμενων εταφραστών – των πιο γνωστών τουλάχιστον (Πολυλά, Φταλιώτη, Σίδερη, Κορδάτου, Κακριδή-Καζαντζάκη). Επειδή στο κρινόμενο μετάφρασμα ο λόγος είναι αναλυτικός, η ποιητικότητα μειώθηκε ακόμη περισσότερο. Όπως είναι αναντίρρητα δεκτό, απ' τα πρώτα χαρακτηριστικά της ποίησης είναι η πυκνότης του λόγου. Το να είναι κανείς ακριβής στη μετάφραση, όταν μάλιστα είναι

επιστήμονας φιλόλογος, δεν είναι δύσκολο. Είναι όμως πολύ εύκολο να είναι αντιποιητικός, όταν δεν φέρει μέσα του το φτέρωμα και τον κραδασμό της ποίησης. Και ιδού: Ραψωδία Α, στιχ. 12, 13:

Απ' όπου θες, θεά, ξεκίνα την αυτή την ιστορία, κόρη του Δία,

και πες την και σ' εμάς

Ενώ, ποιητικότερα πως, θα μπορούσε να είχε η μετάφραση ως εξής:

Την ιστορία αυτή, θεά, κόρη του Δία,

αρχίνα την απ' όπου θες, να μας την πεις κι εμάς.

των άμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, είπε και ήμιν

Στιχ. 24.

Αυτός σφοδρό κρεμούσε το θυμό του πάνω στο θεϊκό Οδυσσέα.

... ό δι' άσπερχές μενέαιεν
άντιθέω Όδυσση...

Η μετάφραση του στίχου αυτού δεν είναι ούτε ποιητική, ούτε πεζή.

Στιχ. 39. Λέει τίποτε στα νέα ελληνικά το «ύπέρ μόνον», όταν μεταφράζεται «και πάνω απ' το γραφτό τους»;

Στιχ. 58. «σε περίβρεχτο νησί» μεταφράζεται η έκφραση «νήσω έν άμφιρύτη». Και ξέρετε τι θ' αναρωτηθεί ο μαθη-

τής της πρώτης Γυμνασίου; –Μα, υπάρχουν και νησιά που δεν είναι περιβρεχτα;

Στιχ. 64.

Η θυγατέρα του λοιπόν τον Οδυσσέα κατακρατεί δύστυχο κι οδυρόμενο.

Καταρύκει=κρατεί, εμποδίζει. Αλλά στη λογοτεχνική μετάφραση ποιητικά δεν «πιάνει» το κατακρατεί.

Στιχ. 73.

Της αντιμίλησε ευθύς ο Δίας που τα σύννεφα συνάζει.

Ορισμένες λέξεις, (όπως και εκφράσεις) μπορούν να μένουν αμετάφραστες ή να παραλείπονται. Ποιος δεν ξέρει και δεν λέει: «Ίτε παῖδες Ἑλλήνων» (Αισχύλος). Έτσι ο στίχος θα μπορούσε να ήταν:

Της αντιμίλησεν ευθύς ο νεφεληγερέτης.

Όχι σπάνια, όταν διασώζεται η ακρίβεια και η πληρότης, η ποίηση χάνεται.

Στιχ. 74. Ακόμη, θα μπορούσα ίσως να πω ότι, διάστικτα, δίκην προγεύσεων, είναι σκόπιμο, κάποιοι παροιμώδεις, όχι δύσκολοι στίχοι, να τεθούν ως έχουν στο πρωτότυπο. Π.χ.

Τέκνον ἔμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.

Αλλά και είναι ανοικονόμητο ποιητικά να διαβάξεις στη μετάφραση:

Κόρη μου εσύ, τι λόγος βγήκε απ' το στόμα σου ανεμπόδιστος!

Ενώ ποιητικότερα ίσως: *Τι λόγος είναι αυτός, παιδί μου, που σου ξέφυγε!*

Στιχ. 118.

Με το χαλκό κοντάρι της

Αυτό, στα σημερινά ελληνικά δε λέγεται, ούτε το βρίσκω εύκολο να καθιερωθεί τέτοιος εκφραστικός τρόπος (à l' anglaise) με ποιητική, στην περίπτωσή μας, άδεια. (Αφήνω την κακοφωνία.) Ενώ πόσο ωραία ηχεί η ομηρική έκφραση: «χάλκεον ἔγχος». Κι όμως! Σύγχρονος ποιητής πέτυχε έκφραση, λέγοντας: «ο έφηβος άνεμος». Αλλά εκεί μιλάμε για ταλέντο. (Του Ανέστη Ευαγγέλου.)

Στιχ. 429-430

Φαίνεται πως, Τηλέμαχε, καλά σε δασκαλεύουν οι θεοί αυτούσιοι

κι έγινες επηρμένος με το θράσος που αγορεύεις.

Και είναι ποίηση αυτό; Ή ανιαρή μετάφραση; Να κάτι ανεκτότερο:

*Από θεούς, Τηλέμαχε, θε να 'σαι διδαγμένος
που ρητορεύεις θαρρετά και γίνεσαι επηρμένος.*

*Τηλέμαχ' ἤ μάλα δὴ σε διδάσκουσιν θεοὶ αὐτοὶ
ὑπαγόρην τ' ἔμεναι καὶ θαρσαλέως ἀγορεύειν*

Στιχ. 206

Ναι, καμαρώνουμε πως είμαστε αμοιβαίοι φίλοι, γονικοί και ανέκαθεν

Ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρῷοι εὐχόμεθ' εἶναι ἐξ ἀρχῆς

Και πατρικοί φίλοι πως είμαστε καυχόμαστε από πάντα.

Κρίνε, αναγνώστη, ποιος είναι ποιητικός στίχος – κα χωρίς μάλιστα να χάνει σε πιστότητα.

Ραψωδία Γ, στιχ. 125

*Τόσα και άλλα τόσα πάθη που μας βρήκαν, ποιος θα μπορούσε, αλήθεια,
συννηθισμένος άνθρωπος θνητός, ένα προς ένα να ιστορήσει;*

*Ἄλλα τε πόλλ' ἐπὶ τοῖς πάθομεν κακά· τίς κεν ἐκεῖνα
πάντα γε μυθήσαιο καταθνητῶν ἀνθρώπων.*

*Κι άλλα πολλά μας βρήκανε κακά. Μα ποιος θνητός
θα βρίσκονταν να μας τα πει όλ' αυτά;*

Στιχ. 203

Γρήγορα το δρόμο της ψαρίσιας θάλασσας

Όπως και να 'χει το ομηρικό, ψαρίσια θάλασσα δε λέγεται στα νέα ελληνικά. Επομένως το: ἰχθυόεντα, του ομηρικού, έπρεπε να παραλειφθεί. Και η παράλειψη, όταν υπάρχει τέτοια ανάγκη, περιλαμβάνεται στην τεχνική της μεταφράσεως – το ξαναγράψαμε.

Ραψ. Κ, στιχ. 410

Τελειώνοντας με το λουτρό, ύστερα μ' άλειψε καλότατα με λάδι

Το καλότατα δεν προσαρμόζεται ποιητικά.

Ραψ. Λ, στιχ. 116

Παρ' όλα αυτά, έστω με βάσανα και πάθη, μπορεί και να νοστήσετε

Το ρήμα νοστώ που τίθεται εδώ, δε γίνεται ποιητικό με τίποτε. (Άκου και την κακοφωνία με το προηγούμενο να). (Στ' αρχαία υπάρχει μόνο: νοστέω, ενώ στα νέα: παλιννοστώ).

Ραψ. Ν, στιχ. 625

Τότε αποκρίθηκε η θεά Αθηνά τα μάτια λάμποντας

Σα να έβαλε αυτή λάμψη στα μάτια της! Αλλ' ούτε ποιητικά στέκει.

Ραψ. Τ, στιχ. 102

Για να καθίσει εκεί βασανισμένος ο Οδυσσέας και θείος.

Τα δύο επίθετα, έτσι όπως τέθηκαν, δεν συναρτώνται. Το ποιητικό αποτέλεσμα θα επέρχονταν, αν η μετάφραση είχε ως εξής:

*όπου και κάθισε ο πολύπαθος, ο θείος Οδυσσέας.
ένθα καθέζετο ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς*

Όλα τα παραπάνω ευάριθμα έχουν τεθεί παραδείγματος χάριν.

Έλλειψη, συχνά, ρυθμού στον ελεύθερο στίχο, παρ' όλο του εν ονόματι της ελευθερίας ο μεταφραστής χρησιμοποιεί, αραιά, και μέτρο και ρίμες. Χρήση λέξεων που δεν γίνονται στην περίπτωση ποιητικές. Υπεραφθονία πεζολογικών στοιχείων που απισχναίνουν το κείμενο. Αναλυτικότητας που οδηγεί, πώς να το πω, σε ποιητικό σχολαστισμό και περισσολογία. Έλλειψη εν πολλοίς κραδασμού και πνοής και συνεπώς κάλλους. Αυτή είναι η γενική εντύπωση που αφήνει η μετάφραση. Κατά λέξιν ποιητική μετάφραση, αποτελεί οξύμωρο. Αμυδρά θυμάμαι ότι το είχε υποδηλώσει σε συνέντευξη στην *Καθημερινή* ο μεταφραστής, πως μπορεί να χρησιμεύσει για... νέα μετάφραση. Και –όχι αμυδρά– ότι αυτό έγινε... Αλλά δεν έχω ιδεί το νέο κείμενο. Το μεγάλο κακό είναι ότι την κρινόμενη δεν θα την αγαπήσουν τα παιδιά της Α' Γυμνασίου, όπου έχει εισαχθεί. Θα πλήττουν. Κι είναι βαρύ να πλήττεις με μια ποίηση κοσμοξάκουστη και πολυδοξασμένη, ας πω ριμάροντας κι εγώ... Ίσως μάλιστα, αν δεν ήταν για τα παιδιά, να μην έγραφα το άρθρο αυτό.

Για να μην κατηγορηθεί το παρόν ότι πήρα στίχους εδώ κι εκεί και ημιστίχια, παραθέτω τέσσερα αποσπάσματα διαφορετικών μεταφράσεων του ίδιου ομηρικού, χωρίς ονόματα μεταφραστών. Αν βρεις, αναγνώστη, φίλε της ποίησης, σε ποια απ' αυτές ταιριάζουν πιο πολύ οι επικρίσεις που έκαμα, αυτή είναι του κ. Μαρωνίτη. Δε θα σταθεί δύσκολο να το κάμεις. (Μάλιστα το ένα απόσπασμα αποκλείεται, λόγω καμπανιστού παραδοσιακού στίχου.) Αν δεν το πετύχεις, τότε έχω πλανηθεί εγώ.

Και μια θετική πρόταση: Για τα παιδιά, ας γίνονταν μια ανθολόγηση με μεταφράσματα του παρελθόντος, διαφόρων μεταφραστών, που θα θεωρούνταν, όπως λέμε, διαβαστερά.

Ραψ. Ι, Στιχ. 362-373

Αὐτὰρ ἐπεὶ Κύκλωπα περὶ φρένας ἤλυθεν οἶνος,
καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσσι προσηύδων μελιχίοισιν·
«Κύκλωψ, εἰρωτᾷς μ' ὄνομα κλυτόν; Αὐτὰρ ἐγὼ τοι
ἔξερέω· σὺ δέ μοι δὸς ξείνιον, ὥσπερ ὑπέστης.
Οὐτίς ἔμοιγ' ὄνομα· Οὐτὶν δέ με κικλήσκουσιν
μήτηρ ἠδὲ πατήρ ἢ δ' ἄλλοι πάντες ἑταῖροι».
Ὡς ἐφάμην, ὃ δέ μ' αὐτίκ' ἀμείβετο νηλεὲς θυμῷ·
«Οὐτὶν ἐγὼ πύματον ἔδομαι μετὰ οἷς ἐτάροισιν,
τοὺς δ' ἄλλους πρόσθεν· τὸ δέ τοι ξεινήϊον ἔσται».
Ἦ καὶ ἀνακλινθεὶς πέσεν ὕπτιος, αὐτὰρ ἔπειτα
κεῖται ἀποδοχμῶσας παχὺν ἀνχένα, καὶ δέ μιν ὕπνος
ῆρε πανδαμάτωρ.

Α) Κι όταν του ζάλισε έπειτα καλά τα λογικά του, τότε με λόγια μαλακά του μίλησα και του 'πα· «Κύκλωπα, αφού με ρώτησες, και τ' όνομά μου μάθε και δώσ' μου, καθώς το 'ταξες, το φιλικό σου δώρο. Κανείς εγώ ονομάζομαι κι όλοι Κανεί με λένε, η μάνα μου κι ο πατέρας μου κι όλοι οι λοιποί μου φίλοι».

Είπα, και μ' άσπλαχνη καρδιά μ' απάντησε έτσι πάλε· «Κι εγώ στερνόνε τον Κανεί θα φάω απ' τους συντρώ-

φους,

όμως αυτούς πρωτύτερα. Να τι σου κάνω δώρο». Έτσι είπε και τεντώθηκε τ' ανάσκελα πεσμένος, κι έγειρε δίπλα το χοντρό λαιμό κι ευτύς ο ύπνος τον πήρε ο παντοδαστής.

Β) Κι όταν πια τον είχε πιάσει το κρασί, του 'πα με γλυκά λόγια: «Ρωτάς, Κύκλωπα, ποιο είναι το περιβόητο όνομά μου. Θα σου το πω. Κι εσύ το δώρο που μου έχεις τάξει, δος μου το. Είμαι ο Κανέννας».

Έτσι με λένε· και μάνα και πατέρας κι όλοι οι φίλοι: Κανένα».

Κι αυτός, με απάνθρωπη καρδιά, μου απαντάει: «Τον Κανένα θα τον φάω στο τέλος. Πρώτα θα φάω τα συντρόφια του. Αυτό θα 'ναι το δώρο σου». Και γέροντας πίσω, ξάπλωσε ανάσκελα και γυρίζοντας έπειτα στο πλάι το χοντρό λαιμό του τον πήρε ο ύπνος, που μας εξουσιάζει όλους.

Γ) Και μόνο όταν πια του ανέβηκε του Κύκλωπα στα φρένα το κρασί,

γύρισα προς το μέρος του, μιλώντας μελιστάλακτα:

«Κύκλωπα, με ρωτάς το ξακουστό μου τ' όνομα· λοιπόν κι εγώ

θα σου το φανερώσω· όμως κι εσύ δος μου το δώρο σου φιλόξενο,

όπως το υποσχέθηκες.

Ούτις το όνομα μου· με φωνάζουν Ούτιν,

μάνα, πατέρας κι όλοι οι άλλοι φίλοι».

Έτσι του μίλησα, κι αυτός μου δίνει αμέσως την απάντηση, σκληρή καρδιά:

«Τον Ούτιν τελευταίον θα τον φάω ανάμεσα στους άλλους τους συντρόφους·

πρώτα θα φάω τους άλλους· τώρα το ξέρεις το φιλόξενό μου δώρο».

Μιλώντας πέφτει πίσω ανάσκελα, με τον χοντρό λαιμό του γευτό στο πλάι, κι αμέσως βυθίστηκε στον ύπνο, που μας δαμάζει όλους.

Δ) Και ζαλισμένος όπως ήταν πια, στρέφω και του 'πα γλυκομίλητα: «Κύκλωπα, μου ζητάς το όνομά μου το ξακουσμένο. Θα στο πω. Κι εσύ το υποσχεμένο δώρο θα μου δώσεις. Με λεν Κανένα. Έτσι με φωνάζουν γονείς και φίλοι: Ο Κανέννας». Και τότε αυτός, με άσπλαχνη καρδιά, μου απαντάει:

«Τον Κανένα θα τον φάω στερνό. Πρώτα θα φάω τους άλλους. Να, το δώρο σου». Κι έγειρε πίσω, ξάπλωσε τ' ανάσκελα και μετά στο πλάι, και τον πήρε ο ύπνος, ο εξουσιαστής των πάντων.

Και, βέβαια, μπορεί ο αναγνώστης, παραμερίζοντας τις δικές μου αιτιολογίες, να πει ποια είναι η καλύτερη μετάφραση, με δικές του.

Δημήτρης Μαλακάσης-Τσέκος

Χωρίς αμφιβολία το οδοιπορικό στην Άπω Ανατολή διατηρεί τη γοητεία του εξωτισμού· όταν μάλιστα ο «ξεναγός» είναι ένας ποιητής, το αποτέλεσμα είναι ακόμη πιο ενδιαφέρον. Ο Γιώργος Βέης μάς ταξιδεύει στο Πεκίνο, το Χονγκ Κονγκ, τη Σεούλ, τη Μπανγκόκ και την Πατάγια και κυρίως μας εισάγει στην απαγορευμένη πόλη (εκδ. Κέδρος, 2004), στη σαγήνη των αισθήσεων και των παραισθήσεων.

Ψάχνοντας βρίσκεις ακόμη και Πού πάει η Αμερική· ένα βιβλίο του Μάικλ Μουρ (μετάφραση: Ερ. Μπαρτζινόπουλος, εκδ. Αιώρα, 2004) που αναζητά με χιούμορ τις οικογενειακές διαπλοκές Μπους - Μπιν Λάντεν, τα όπλα μαζικής καταστροφής του Ιράκ που ακόμη να βρεθούν, το αμερικάνικο όνειρο στην κορυφή της κατάρρευσής του. Αισιόδοξο;

Ωρα για ένα καλό μυθιστόρημα, όπως η Άιρις Μέρντοχ ξέρει να κατασκευάζει: Μια αρκετά αξιοπρεπής ήττα (μετάφραση: Η. Μέρμηγκα, εκδ. Χατζηνικολή, 2004).

Ένας κυνικός διανοούμενος δείχνει πόσο εύκολα μπορεί να διεισδύσει η προδοσία και στις πιο αληθινές σχέσεις, τινάζοντας στον αέρα ευτυχισμένους γάμους, δεσμούς αίματος, τρυφερές φιλίες. Μια κωμωδία περιπλάνησης που φανερώνει ότι οι άνθρωποι προτιμούν την ίντριγκα από την ανοιχτή και έντιμη αντιμετώπιση

Β **ΚΡΙΤΙΚΗ** ιβλίου

Στιγματισμένος!

Δημήτρης Καλοκύρης,
Νίκος Καββαδίας, Χρυσόσκονη στα γένια του
Μαγγελάνου,
εκδ. Άγρα, Αθήνα 2004, σελ. 94.

*Ένα τραγούδι σκάρωσα
σε στυλ μπωντλαιρικό*

Να ένα βιβλίο που πηγαίνει με τη μεριά των ναυαγιστών, πράγμα πολύ παρήγορο. Πρόκειται για επανέκδοση του δοκιμίου που είχε παρουσιαστεί στον «Ανθολόγο Ερμή» το 1995. Αυτή τη φορά το μεράκι του Πετσόπουλου και η αισθητική των Καλοκύρηδων (η Ελένη συμμετέχει στο εξώφυλλο) κάνουν τη διαφορά. Θα το πω εξαρχής: Μ' αρέσουν οι μελέτες που διαβάζονται σαν μυθιστόρημα, απνευστί που λέγανε οι παλιοί, και που μεταχειρίζονται την ποίηση με τρόπους αυστηρά ποιητικούς. Αλλά και που συγχρόνως αντιμετωπίζουν το έργο της τέχνης μέσα στα πολιτικοκοινωνικά του συμφραζόμενα, ενώ αφήνουν τον δημιουργό να μιλήσει μέσα από τους δικούς του κώδικες επικοινωνίας (κείμενα, μεταφράσεις, επιστολές, φωτογραφίες, ακόμη και τατουάζ).

Το επίτευγμα, κατά τη γνώμη μου, του Καλοκύρη έγκειται στο ότι στήνει έναν Κόλια (το υποκοριστικό του Νικόλα) μακριά από οποιαδήποτε γραφικότητα και τον αντιμετωπίζει όχι ως μείζονα ή ελάσσονα αλλά ως έναν ποιητή που διαμόρφωσε την νεοελληνική αισθητική μας ισορροπώντας ανάμεσα στον Μπωντλαίρ, τον Καρυωτάκη, τον Μαλαρμέ, τον Τζότζεφ Κόνραντ και τον σπαταλημένο πλην αδαπάνητο εαυτό του.

Ο θαλασσινός Καββαδίας δεν έχει καμία σχέση με τον συνονόμάτο του Στράτη, ούτε καταδέχεται το Αιγαίο και τον ήλιο του για να εκτονωθεί συναισθηματικά. Το πάθος του –για την ποίηση– κορέννυται στις κίτρι-νες θάλασσες του πυρετού και της μαλαφρά-

ντσας, από τις οποίες, παραδόξως, φέρνει έναν πρωτόγνωρο αέρα ελευθερίας στα σκληρόβρωτα στέκια της αθηναϊκής-επαρχιώτικης διανόησης.

Και επειδή συχνά το εξωτικό συγχέεται με το φολκλόρ, ο συγγραφέας του εξαιρετικού αυτού αντιακαδημαϊκού δοκιμίου φέρνει έγκαιρα τη Βάρδια ως ένα κορυφαίο κείμενο της γραμματείας μας και επισωρεύει γύρω της την αναγκαία τεκμηρίωση. Όλα τ' άλλα έρχονται μετά: το πρώιμο «Μαραμπού», τα μπορντέλα, οι δερματοστιξίες, το χιούμορ, η μοναξιά, η λαμαρίνα, η άβυσσος. Ο Καββαδίας, που γεννήθηκε σαν τον Τσαρούχη, τον συμμαθητή του στον Πειραιά, το 1910 και βρέθηκε από τη Μαντζουριά στο Πασαλιμάνι, επέλεξε να ζήσει ως απόβλητος των γραμμάτων μας και κυνήγησε τη μούσα του στα στόκολα των θερμοστών και τον πήγασό του στο λιμάνι του Πορτ Πεγκάσου. Ο «στιγματισμένος» ποιητής δεν ζει στην ασφάλεια πρεσβειών ούτε σιτίζεται από το δημόσιο αλλά...

*Μια αιμάσσουσα καρδιά θα μου στιγμάτιζε
κι ένα γυμνό στο στήθος σας κρανίο...*

Ο Καλοκύρης έκανε την καλή δουλειά που δεν πρόλαβε να κάνει ο Στρατής Τσίρκας και δεν απόσωσε ο Τάσος Κορφής του «Πρόσπερου» (ο ναύαρχος Ρομποτής δηλαδή για τους ένστολους θαλασσινούς). Ποιος είναι ο καλύτερος; Ο Ουράνης, ο Μπάρας, ο Άγρας ή ο Καββαδίας; Αν και στην τέχνη δεν τίθενται τέτοια ερωτήματα, απαντώ ευθέως: Εκείνος που έζησε πιο ποιητικά. Και ποια η πληγή που κατατρώνει τον Κόλια; Μήπως εκείνη που βασανίζει και τον Καρυωτάκη; Ας μην ψάχνουμε την ιατρική και την παθολογία. Οι ποιητές γράφουνε για τον έρωτα που είναι ανεκπλήρωτος και για τον θάνατο που είναι διαρκώς εκπληρούμενος. Πληρωτέος εδώ και τώρα.

Μάνος Στεφανίδης

Τ.: Οι τελευταίοι στίχοι του ασυρματιστή
ουν ως εξής (και θυμίζουν Μακρυγιάννη):
Ια ο ήλιος εβασίλεψε κι ο αϊτός αποκοιμή-

αι το βοριά το δροσερό τον πήραν τα κα-
βια

ι έτσι του δόθηκε ο καιρός του χάρου και
πήρε.

Ιερίεργα δημοτικός ρυθμός σ' έναν στυλί-
α της ρίμας. Τέλος, ο Καλοκύρης μνείαν
πείται και των άκρως δημοφιλών μελοποι-
εων του ποιητή, τις οποίες ο Ποσειδώνας

διέσωσε από οξύφωνες τραγουδίστριες του
«ποιοτικού» (Γεια σου Γιάννη Κούτρα!).
Εκεί μαθαίνουμε πως ο Δ.Κ. μελοποίησε αρ-
χές του '70 Καβαδία και 7+1 τραγούδια,
αλλά η «Λύρα» δεν έστερξε να τον δυσκο-
ποιήσει. Επίσης ότι ο Γιώργος Σκαμπαρδώ-
νης (Νίκος Καβαθιάς) παρώδησε τον ποιη-
τή το 1991 εκδίδοντας το «Τα Ταμπού και
Μούσι». Υπενθυμίζουμε ότι Ταταμπού ελέ-
γετο χονδρή καλλονή στο «Γκαούρ-Ταρζάν»
του Γ. Ρούτσου. Σπολλάτη σας φίλοι και έρ-
ωσθε!

της πραγματικότητας.

«**Α**ν πας βαθιά, πολύ
βαθιά / πώς
ξαναβγαίνεις πάλι
επάνω / πώς κάνεις να
μιλήσει η σιωπή / κι αν
διώξει τις σκιές / τι
κάνεις με το απλό κενό /
θ' ανασυρθούν μόνες
τους οι σκιές / με χέρι
γυμνό θα τις
αναγνωρίσεις / έτοιμο να
καεί / στη φλόγα μικρού
κεριού»: **Ανθή
Μαρωνίτη, Τρεις φωνές**
(εκδ. Άγρα, 2004).

Μια γενναία, αλλά αντιφατική ψυχή

μητήρης Σταμέλος,
Ινδρέας Μιαούλης». Έπος και Τραγωδία,
δ. Εστία (σειρά: Μαρτυρίες),
θήνα 2003, σελ. 473.

Δεκαετίες πλάνης και αποστεγνωμένης
ολικής διδασκαλίας, από την οποίαν έλει-
ιν τελείως η έμπνευση και το κριτικό πνεύ-
ι, αποστέρησαν τον Αγώνα για την Ανε-
ιρτησία από τις επικές διαστάσεις και το
ραματικό μεγαλείο του. Εξάλλου η ηθικο-
γικού τύπου ηρωοποίηση προσώπων και
γονότων και ο σωβινισμός γεννούσαν την
ήξη και την αποστροφή σε ό,τι αφορούσε
τον ξεσηκωμό του ελληνικού έθνους και
ην κατάκτηση της ελληνικής ανεξαρτησίας
τά από τριακόσια πενήντα χρόνια οθωμα-
κής κατοχής.

Γα πράγματα σταδιακά φαίνεται ότι αλλά-
ουν. Η σύγχρονη ιστορική έρευνα και η
νάγκη αντικειμενικής αποτίμησης μας επι-
έπουν πια να δούμε τον Αγώνα για την
νεξαρτησία ως αυτό που εξαρχής ήταν:
να γεμάτο αντιφάσεις δραματικό έπος,
ου η υψηλοφροσύνη και η μικροψυχία δεν
πιπαλεύουν μόνον μέσα στα ίδια πρόσω-
ι, αλλά και συνυπάρχουν.

Ο Δημήτρης Σταμέλος, ένας από τους κλα-
κούς σύγχρονους μελετητές των χρόνων
ς τουρκοκρατίας και του '21, με 16 βιβλία
ο ενεργητικό του και επίμονη και βαθιά
ουδή στα πράγματα, και κυριότατα στα
όσωπα της εποχής εκείνης (Μακρυγιάν-
ς, Κατσαντώνης, Νικηταράς, Ο θάνατος
υ Καραϊσκάκη), διάλεξε τη φορά αυτή τον
νδρέα Μιαούλη, ως σημείο σύγκλισης των
τορικών και μοιραίων αποφάσεων που χα-
κτηρίζουν τον αγώνα, αλλά και την αγω-
ι για την γένεση του σύγχρονου ελληνικού
νους.

Ο Ανδρέας Μιαούλης, «η κυματοχαρής και
ερωμένη αυτή ναυτική φύσις», κατά τα λε-
γόμενα του Μέντελσον Βαρθόλδου, ο «πα-
τριώτης ναύαρχος», ο οποίος «εγένετο περι-
κλής μάλλον δια της απώτου μετριοφροσύ-
νης» του, ο οποίος «εξείχε κυρίως διά της
εμόνου αρετής του», όπως γράφει ανώνυ-
μος αρθρογράφος στο λονδρέζικο «Nautical
Magasine» στα 1881, «ο διαπρεπέστατος των
Υδραίων αρχηγών, ίσως δε και η ευγενεστά-
τη εικών της Ελλάδος καθ' άπαντα τον επα-
ναστατικόν πόλεμον», καταγόταν από την
οικογένεια των Ελλήνων Αρβανιτών Βώκων
από την Εύβοια, η οποία μετανάστευσε στην
Ύδρα γύρω στα 1668. Εκατό χρόνια αργό-
τερα, στα 1769, γεννιέται στο νησί ο Μιαού-
λης.

Παρά τις αντιρρήσεις του πατέρα του κο-
τζάμπαση Δημητρίου Βώκου ο νεαρός τολ-
μητίας στρέφεται προς τη θάλασσα νωρίς.
Με το πλοίο του πατέρα του αρχικά, το
οποίο σύντομα μεταπωλεί για να αγοράσει
το ευμέγεθες τουρκικό βρίκι «Μιαούλ», εξ-
ου και το όνομα με το οποίο έγινε γνωστός,
εκτελεί μεταφορές σιταριού και άλλων ει-
δών διατροφής, κερδίζει σημαντικά ποσά,
και λίγο αργότερα παραγγέλλει δικό του τε-
ράστιο πλοίο, «ομοιάζον με πολεμική κορ-
βέτα, στον υδραίο ναυπηγό Μαστρογεώργη,
το οποίο κινεί τον θαυμασμό όλων λόγω του
μεγέθους και της πολυτελείας του».

Εκμεταλλευόμενος την εν εξελίξει διαμάχη
Αγγλίας-Γαλλίας ο «Μιαούλης» μεταφέρει
εμπορεύματα σε αποκλεισμένα λιμάνια
όπως η Γένουα. Τότε περίπου συλλαμβάνε-
ται από τις δυνάμεις του βρετανού ναυάρχου
Νέλσωνα, ο οποίος, «ενοήσας διά τινων
σημείων ότι ανήκεν εις την εταιρείαν των
Φαρμασόνων, προπάντων όμως υπερησθείς
δια την μεγάλην ετοιμότητα του πνεύματος
αυτού, τον αφήκεν ελεύθερον, μεγάλα περι-

Βερλαίν, «ο πρίγκιπας
των ποιητών»: μια
εξαιρετική δίγλωσση
έκδοση που προϋποθέτει
την έρευνα του **Ερρίκου
Σοφρά**, ο οποίος
συγκέντρωσε τις
διάσπαρτες μεταφράσεις
του έργου του έξοχου
ποιητή, επιλέγοντας τις
σημαντικότερες.
Μεταφράσεις
ποιημάτων του Πωλ
Βερλαίν από τους Τέλλο
Άγρα, Κ.Γ. Καρυωτάκη,
Μιλτιάδη Μαλακάση,
Κωστή Παλαμά, Τ.Κ.
Παπατσώνη και Λάμπρο
Πορφύρα: **Πωλ Βερλαίν,
Νυχτερινή φαντασία**
(εκδ. Ποταμός, 2003).

Για τις οδυνηρές
συγκρούσεις που
αναδεικνύουν τα
ιστορικά πεπραγμένα
των δύο λαών που
διεκδικούν την ίδια γη ο
Yves Marc Ajchenbaum
αξιοποίησε ένα πλούσιο
υλικό δημοσιευμάτων
από την εφημερίδα *Le
Monde: Ισραήλ -
Παλαιστίνη. Μια γη, δυο
έθνη 1948-2002
(μετάφραση: Άννα
Καρακατσούλη,
επίμετρο: **Σωτήρης
Ρούσσος**, εκδ. Μελάνι,
2004). Το βιβλίο
αναδεικνύει την άποψη
μιας ισοδύναμης*

αντιπαράθεσης δύο
εθνικισμών, του
σιωνισμού και του
παναραβισμού, που δεν
κατορθώνουν να
οικοδομήσουν μια
σύνθετη
πολυπολιτισμική και
πολυδογματική
οντότητα. Αν και η
άποψη αυτή έχει μεγάλο
μέρος αλήθειας, αγνοεί
την ίδια στιγμή τον
παράγοντα δύναμη και
υποστήριξη του κράτους
του Ισραήλ σ' αυτή την
επώδυνη σύγκρουση που
αγγίζει τα όρια της
γενοκτονίας του
παλαιστινιακού λαού.

Διαβάζοντας το βιβλίο
του **Περικλή Κοροβέση**
Τρομοκρατία και άλλα
δαιμόνια (εκδ. Ηλέκτρα,
2004) μπορείς να
ακονίσεις τα
επιχειρήματά σου για το
μέγεθος της διαστροφής
που συντελείται στις
μέρες μας. Μια
καταστροφή που περνά
από τις λέξεις και το
νόημά τους και
αναδιατυπώνει το
αληθινό και πραγματικό
μετατρέποντάς το σε
ψευδές και φαντασιακό.
Ποιος είναι ο αληθινός
τρομοκράτης,
αναρωτιέται ο
συγγραφέας, η
αλ-Κάιντα ή η
αυτοκρατορία των ΗΠΑ;
Σε ένα κόσμο που το
«κέρδος χωρίς σύνορα»
γίνεται θρησκεία, η
φωνή διαμαρτυρίας του
συγγραφέα που
παρακαλουθεί τα όσα
συμβαίνουν γύρω μας
εδώ και εκεί, είναι ένα
βιβλίο καθαρό και
διαφωτιστικό, γραμμένο
από έναν άνθρωπο που
υπηρετεί τη γραφή και τη
δράση με ισοδύναμο
τρόπο.

Ενα μελανό μονομάτι.

αυτού προοιωνιζόμενος». Πριν λοιπόν καν
αρχίσει ο αγώνας για την Ανεξαρτησία, ο
Μιαούλης ήταν έμπειρος θαλασσοδρόμος
και πολεμιστής, με πολλές αποδείξεις της
ανδρείας και της πολεμικής τεχνικής του σε
συγκρούσεις με ξένα πλοία, κυρίως πειρατι-
κά.

Ο Μιαούλης παρά κάποιους αρχικούς δι-
σταγμούς προσεχώρησε στον αγώνα για την
ανεξαρτησία, και ήδη από τον Σεπτέμβριο
του 1821 παίρνει μέρος στη ναυτική αναμέ-
τρηση με τους Τούρκους στα παράλια της
Πελοποννήσου, καθώς και μεταξύ Γλαρέ-
ντζας και Ζακύνθου, γεγονότα τα οποία επι-
σύρουν μεν το μένος των Άγγλων, οδηγούν
όμως στην ανακήρυξή του ως ναυάρχου του
υδραϊκού στόλου μετά την παραίτηση του
Τομπάζη. Και ενώ κατέγραφε πολλές νίκες
στο ενεργητικό του, χωρίς όμως να μπορέσει
να αποτρέψει την καταστροφή της Χίου, γί-
νεται αρχηγός των Υδραίων και αρχηγός
του Ελληνικού Στόλου, με συνεχή παρουσία
όπου η ανάγκη τον καλεί. Μεγάλη νίκη κα-
τήγαγε κατά την ναυμαχία του Γέροντα, την
οποίαν ο στρατηγός Gordon θεωρούσε «την
πιο ένδοξη για τους Έλληνες και την πιο κα-
ταστροφική για τους Τούρκους», όταν ο κα-
πνός της πυρίτιδας έκανε την ημέρα νύχτα,
όπως αναφέρει χρονικογράφος της εποχής.

Παραθέματα γοητευτικά, παρά την σκλη-
ρότητα του περιεχομένου τους, και εντυπώ-
σεις γραμμένες στην γλαφυρή και βρίθουσα
από ναυτικούς όρους ιδιόρρυθμη γλώσσα
της εποχής, δίνουν στην ιστορική αυτή μονο-
γραφία σπάνια ζωντάνια και πολλαπλό εν-
διαφέρον. Ο πλούτος μιας τεράστιας φιλο-
λογίας που μας είναι άγνωστη, σε μια γλώσ-
σα παλλόμενη, κρατάει το ενδιαφέρον αδιά-
πτωτο ακόμη και για τον μη ειδικό. Ο Δημή-
τρης Σταμέλος κτίζει σοφά, ψηφίδα-ψηφίδα
την δραματική κορύφωση των γεγονότων:
ξεσπούν διαμάχες μεταξύ Ύδρας, Σπετσών
και Ψαρών, ο Ιμπραήμ πασάς ηττάται στην
Κρήτη από τη μια, ενώ από την άλλη «οι δυ-
νατοί», οι πολιτικοί δηλαδή, «διηρημένοι,
ετρώγοντο μεταξύ των διά το δάνειον». Ό-
ργιο παρασκηνιακών ενεργειών των ξέ-
νων φατριών και των Ελλήνων «δυνατών»
οπαδών τους, οδηγεί σε παραγκωνισμό του
Μιαούλη και διορισμό ως στολάρχου του
βρετανού ναυάρχου Κόχραν, μετά από
εκβιασμούς των Άγγλων και σύντονες ενέρ-
γειες της φιλελληνικής επιτροπής του Λονδί-
νου, όπως αναφέρει ο Πουκεβίλ, προσθέτο-
ντας, ότι ο εν λόγω Βρετανός «επληρώθη
αρκούντως ακριβά ως επιχειρηματίας και
επιτήδειος κερδοσκόπος διά τας υπηρεσίας
του». Σε αυτόν, κατά τον Γαζή, είχε αναθέ-
σει η φιλότουρκη Αγγλία να εμποδίσει την
πρόοδο των ελληνικών όπλων. Και εν μέρει

το κατάφερε!

Αλλά όλα αλλάζουν όταν ο Ιωάννης Κα-
ποδίστριας αποβιβάζεται στο Ναύπλιο στις 6
Ιανουαρίου του 1828. Ο Κόχραν παύεται κ
ορίζεται ναύαρχος του ελληνικού στόλου
Μιαούλης, επιφορτισμένος με την ευθύ-
καταστολής της πειρατείας. Η αποκατάστ
ση της προσωπικότητας του Μιαούλη
πρώτη, διότι επηκολούθησε και δεύτερη
από τον Καποδίστρια, είναι μία από τις
μιότερες και ευγενέστερες του αγώνα, ό-
θα περίμενε κανείς από δύο χαρισματικ
προσωπικότητες. Και όταν τρία χρόνια με-
την καταστροφή του Μεσολογγίου η θρυλι
πόλη απελευθερώνεται με ηγέτη της επιχε-
ρήσεως τον Ανδρέα Μιαούλη, ο Καποδ
στριας τον ανακηρύσσει στην Δ' Εθνοσυν-
λευση του Άργους γερουσιαστή. Ο Μιαο-
λης σύντομα παραιτήθηκε από τη θέση αυ-
ίσως θύμα ήδη εν δράσει μηχανορραφίω
ωστόσο ο Καποδίστριας, μισητός από τοι
Αγγλογάλλους και τους προκρίτους π
επηρεάζονται από αυτούς, ως ρωσόφιλο
συνεχίζει να εκδηλώνει εμπιστοσύνη πρ
το πρόσωπό του.

Τον Ιούλιο του 1831 ξέσπασε εναντίον τ
Καποδίστρια ανταρσία υποκινημένη κυρίω
από τους Άγγλους. Ο Μιαούλης, πρόσωπ
τραγικό και μεταίχμιακό, επείσθη από τοι
Κουντουριωταίους και τον Μαυροκορδά-
σε μία πράξη μίσους και αδιαλλαξίας: ν
κάψει την 1η Αυγούστου του 1831 τον εθν
κό στόλο ο οποίος εστάθμευε στον Πόρ
Ήταν τόση η επιρροή που ασκούσαν στ
συνείδησή του οι πρόκριτοι οπαδοί τω
Αγγλογάλλων, ώστε έφθασε να αποκαλι
τον Καποδίστρια «Ρώσο και τύραννο». Γρ
φει ο Κανάρης για τον ναύαρχο που μέχ
προ ολίγου μεγαλουργούσε: «Ο Μιαούλ
παρέδωκεν εις τας φλόγας την Ελλάδα κ
την κορβέτταν η Ύδρα· είθε παραδοθή
όνονμα του αυτουργού τοιαύτης της πράξε
βαρβαροτάτης εις αιώνιον ανάθεμα». Όμ
ουδέποτε συνέβη αυτό. Παρά την εθνικ
αποδοκιμασία για την «κληστρική ενέργει
του Μιαούλη, ο οποίος έγινε υποχείριον τ
Μαυροκορδάτου, και τους «εθνικούς βό-
γους» οι οποίοι αντήχησαν παντού, αφ' εν
η μεταμέλεια του μεγάλου θαλασσομάχ
και αφ' ετέρου η σοφή στάση του Καποδ
στρια, ο οποίος είχε την ομοψυχία και τι
σύμπνοια όραμά του, σύντομα τον απεκατ
στησαν. Η δόξα του τελικά δεν αμαυρώθη
και έμεινε ακέραιος στο πάνθεο των ηρώω
Ο Καποδίστριας όμως πέφτει νεκρός τι
Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου του 1831 και κατ
λύεται η εθνική ενότητα. Κατεβαίνει στ
Ελλάδα ο Όθων ως βασιλεύς της Ελλάδι
με τριμελή επιτροπή που ασκεί την αντιβασ
λεία, έως ότου εκείνος ενηλικιωθεί. Τρα

ή, ελεγειακή μορφή ο Μιαούλης, άνθρωπος της γης και της παράδοσης διαβάσει την ενόητα και την ομοψυχία στο πρόσωπο ενός νεαρού αλλοδαπού, και σ' αυτόν αποτείνονται λίγο πριν πεθάνει, προσφέροντας τις πολύτιμες υποθήκες του. Τι αντίθεση με τις λέξεις ελευθερία και ανεξαρτησία που τον ενέπνεαν μια ολόκληρη ζωή!

Αυτός είναι εν ολίγοις ο συγκλονιστικός στόχος αυτού του βιβλίου που ως σύγκρουση πάσων και προσώπων, μπορεί επάξια να παθεί δίπλα στα μεγαλύτερα θεατρικά δράματα. Μέσα από την ιστορική βιογραφία του Δημήτρη Σταμέλου, με το πλούσιο υλικό της και τα άφθονα εναύσματα που προσφέρει,

μπορεί κανείς να εντρυφήσει –αν θέλει– βαθύτερα στο δράμα του '21 και την συνέχεια αυτού του δράματος στις μέρες. Οι εμπειριστικώς σημειώσεις, το γλωσσάρι, η πλούσια βιβλιογραφία, τα λαμπρά κεφάλαια «Ο Μιαούλης στην Εικονογραφία του 1821» και «Ο Μιαούλης στη δημοτική ποίηση και τη Λογοτεχνία» ολοκληρώνουν αυτό το τόσο πλούσιο, τόσο προσεγμένο και τόσο αποκαλυπτικό βιβλίο, που φέρνει ανάγλυφα κοντά μας αυτή την απροσπέλαστη για διάφορους λόγους ιστορική περιοχή, που δεν είναι όμως τίποτα λιγότερο από τη μήτρα που μας γέννησε.

Μαρία Τσάτσου

Μεγάλος, ερωτικός Παπαδιαμάντης

Χωλλ Κέιν,

Μαξιώτης,

Μετάφραση: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης,
εκδ. «Ίνδικτος», Αθήνα 2003, σελ. 636.

Τις ηδονές του σώματος είχε απαρνηθεί ο ισομοκαλόγερος Παπαδιαμάντης (αν και τιούσε το κρασί, και από τον τρόπο που περιγράφει τα ψητά κρέατα και τις μυρουδιές τους, δεν θα 'τανε αδιάφορος και σ' αυτά όταν δεν νήστευε), αλλά εδώ, με τον *Μαξιώτη* του –το φαντάστηκε άραγε αυτό;– μας χάρισε μια μεγάλη ηδονή, μας έστρεψε καθαρά προς τη φιληδονία, καθώς μ' όλους τους πόρους της ψυχής, του σώματος, του πνεύματος, απολαμβάνουμε αχόρταγα· και με την όσφρηση, με την όραση, με την αφή, κυνηγάμε σελίδα-σελίδα με λατρεία, με φλογερό θαυμασμό και ερωτικό πόθο, πρόταση-πρόταση, λέξη-λέξη, ν' αγκαλιάσουμε, να κάνουμε αν γίνεται δικό μας αυτό το πεντάιορφο, μοναδικό μεταφραστικό πλάσμα που μας χάρισε, αυτό το λαμπρό, αψεγάδιαστο τετράδι! Το φαντάστηκε άραγε πως τόσο τέλεια, τόσο θεϊκά θα μας μετάγγιζε όλο αυτό ο αναδημιουργημένο σύμπαν, όπου χορεύουνε μαζί ο γέλωτας και ο θρήνος, η χάρις και η εξαθλίωση, η αγριάδα και η μεταξένια υπαλότητα, μέσα σε τόνους χρωματικούς, ιουσιτικούς, γλωσσικούς, απερίγραπτους, για να μας οδηγήσει σε μια τόνωση ψυχική, μια ινοδο από τη μικρή μας μοίρα, έναν αίνο, μια αίγλη, που ίσως μοναχά στη θεία λειτουργία πετυχαίνουνε οι πιστοί, όταν ο σφαερός μικρόκοσμός τους ενώνεται και συτάσσεται με το μεγαλείο της πλάσης και του Δημιουργού της; Και όλα αυτά μέσα σε

μια διαρκώς ανανεούμενη ερωτική ηδονή, που μοιάζει να μην τελειώνει ποτέ, πάει κι έρχεται μπροστά στα μάτια μας σαν την κρουστή σάρκα εκείνου του μήλου που είχε δέσει με κλωστή η Κίρρη κι αυτό κινιότανε σαν εκκρεμές πέρα δώθε και «εκείνη πότε το έπιανε, και πότε της έφευγε, πότε το ήγγιζε μόνον, πότε το εδάγκανε...» και «Εις πάσαν ψαύσιν η ταχύτης ηύξανε, και τα γέλοια εγίνοντο δυνατώτερα όσον ταχύτερον επήγαινε το μήλον»... Το φαντάστηκε;

Μπροστά σ' αυτό το αγαθό αριστούργημα, καταποντίζονται, άνευ ρόχθου, ήσυχα-ήσυχα, αφού δεν έχουνε τίποτα να κάνουνε πια, μετριότητες και μετριότητες, απόπειρες και απόπειρες ποιητικής, τόμοι και τόμοι. Δυστυχώς αυτή είναι η αλήθεια. Κυρίαρχος, χωρίς να το επιδιώξει, τιτάνιος και καλός, ο Παπαδιαμάντης περπατάει πάνω στα κύματα σε μια σιγηλή, θεϊκή μοναξιά, θαυμάσιος και μοναδικός στην ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας – όχι μόνο μέσα από αυτό το πλάσμα του βέβαια, αλλά διαβάζοντας και ξαναδιαβάζοντάς το έχει κανείς αυτή την αίσθηση, αυτήν την πεποίθηση. Τι είναι αυτό που κάνει το έργο τούτο τόσο μοναδικό, ένα πρωτότυπο, σπουδαίο δημιούργημα, που είναι όμως και συνάντηση, συναπάντημα εγκάρδιο δυο, θα' λεγε κανείς παλιών, θερμών φίλων, του βικτωριανού Εγγλέζου, του Χωλλ Κέιν και του Σκιαθίτη, του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη;

Σαν δυο βιβλία που δεν είναι παρά ένα, το αγγλικό και το ελληνικό κείμενο, έχει κανείς την αίσθηση ότι αλληλοπεριχωρούνται μ' έναν τρόπο ανέκφραστο, απερίγραπτο, ταυτίζονται και όμως διατηρούνε τη δική τους φυσιογνωμία, θέλω να πω, ο Χωλλ Κέιν, ο βορεινός, που ασφαλώς, είναι φανερό, διά-

Από τα κρησφύγετα του ΙΡΑ στις φυλακές της Βηρυτού του Τζόζεφ Ο'Νιλ (μετάφραση: Λεωνίδας Καρατζάς, επιμέλεια: Νάσια Ντινοπούλου, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2003): ένα βιβλίο που συνδέει δυο κόσμους, αυτόν της σπαρασσόμενης Ιρλανδίας και εκείνον των χριστιανών Τούρκων της Μικράς Ασίας μέχρι τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο· συνδέει τις ζωές των δυο παππούδων του και αποκαλύπτει την πολυτάραχη ζωή τους: Ο Ιρλανδός, εργάτης και λαθροθήρας, ξακουστό μέλος του ΙΡΑ στο Κορκ, συνελήφθη για τη δολοφονία βρετανού ναυάρχου, ενώ ο Τούρκος, ξενοδόχος και επιχειρηματίας στη Μερσίνα, θεωρήθηκε κατάσκοπος των Γερμανών από τους Άγγλους και βίωσε τις αποικιακές φυλακές της Βηρυτού. Αν και αναφέρεται σε πραγματικά πρόσωπα η αφήγησή του αποκτά μυθιστορηματικό τόνο που την κάνει αξιανάγνωστη.

Ζωντανοί μάρτυρες-αφηγητές της προσωπικής τους ιστορίας, που είναι συνάμα και οι αφηγήσεις μια κρίσιμης περιόδου της νεοελληνικής ιστορίας, της Κατοχής και του Εμφυλίου, δίδουν το έναυσμα για την ανάπτυξη της σχετικής ιστοριογραφίας: *Πόλεμος και αίμα. Ταξίδι στο παρελθόν - ταξίδι στον πόνο της Μαργαρίτας Λαζαρίδου* (εκδ. Διογένης, χ.χ.).

Η εμπειρία της φυλακής

και της εξορίας. Οι πολιτικοί κρατούμενοι στον εμφύλιο πόλεμο· μία ενδιαφέρουσα μελέτη του Πολυμέρη Βόγλη (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004), που αξιοποιεί την εμπειρία του εγκλεισμού, τον πόνο και την οδύνη, για να την εντάξει στην ιστορική ανάλυση. Αξιοπρόσεχτη η προσπάθειά του να αποσαφηνίσει την έννοια και την πρακτική του εγκλεισμού, τις μορφές τιμωρίας και γενικά τις συνέπειες και τη στάση των κρατουμένων, προσφέρει μια γενικότερη ερμηνευτική κατανόηση στο θέμα.

Θέμα του βιβλίου του Χρήστου Σαμουηλίδη, *Στα ναζιστικά στρατόπεδα. Η ομηρία του Νο 114016 KR GRF* (εκδ. Ιωλκός, 2003) δεν είναι η μυθιστορηματική ανάπλαση της εμπειρίας ενός κρατουμένου στα ναζιστικά στρατόπεδα, αλλά η παρουσίαση μιας πραγματικής ιστορίας, έτσι όπως προέκυπτε από το τετράδιο των σημειώσεων, τις συζητήσεις και τη συνεργασία με τον Βάσο Παυλίδη, τον παιδικό του φίλο και συμπατριώτη, που έζησε την εμπειρία της ομηρίας στα χιτλερικά στρατόπεδα από τον Ιούλιο του 1944 έως τον Αύγουστο του 1945. Το βιβλίο, αν και είναι αποτέλεσμα επεξεργασίας, διατηρεί την αμεσότητα του βιώματος και προσφέρει υλικό για τον ερευνητή της περιόδου αλλά και γνώση μιας ταραγμένης εποχής για τον φιλαναγνώστη.

ο χαρτοκόπτης

βαζε κι αγάπησε τον Ντίκενς –και ποιος θα μπορούσε να πει ποιος από τους δυο είναι ο καλύτερος;– είναι αναγνωρίσιμος, σαφέστατα, το κλίμα του νησιού Μαν είναι εκεί, μας δίνεται, κι όμως σα θαύμα διπλής όψεως, από μέσα φαίνεται ολοκάθαρα η Σκιάθος, με τα τοπωνύμια και τα παρατσούκλια της, με τους χαρακτήρες της, την ηθογραφία της, τις προκαταλήψεις και την πίστη της, κι άλλοτε προβάλλει το ένα πιο πολύ, άλλοτε το άλλο! Πρόκειται λοιπόν, ούτε λίγο ούτε πολύ, για το Μυστήριο του Γάμου· και μόνον έτσι μπορούμε να εξηγήσουμε την ερωτική γοητεία και τη γητεία, την ηδονή και το βαθύ στοχασμό και την έξαρση της τελικής λύτρωσης που νιώθουμε διαβάζοντας τη μετάφραση του *Μαξιώτη*. Πρόκειται για το Μυστήριο του Γάμου που το βλέπουμε και μέσα στο βιβλίο όταν επιτέλους γίνεται ο Γάμος του Φίλιππου και της Κίρρης, μετά από περιπέτειες και γυρίσματα, και η Θυσία του Πήτου γίνεται Νέα Ζωή στο πρόσωπο του μικρού

παιδιού που θα ζήσει κοντά στους αληθινούς γονείς του.

Σωστά λέει ο Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος στο εισαγωγικό σχόλιό του ότι «...αν “Το Εγκλημα και η Τιμωρία” είναι το σημαντικότερο έργο που έτυχε να μεταφράσει ο Παπαδιαμάντης, η ωραιότερη μετάφρασή του είναι ο “Μαξιώτης”». Και πιο κάτω «...το μυθιστόρημα του Χωλλ Κέιν είναι σπαρμένο μεταφραστικά μάγια». Το έργο της φιλογικής επιμέλειας λαμπρύνει και η αθέατη αλλά σημαντικότερη και συνεχιζόμενη στα Παπαδιαμάντη προσφορά της Λαμπρινή Τριανταφυλλοπούλου, ενώ το αγγλικό πρότυπο ήταν προσφορά του Μανόλη Παποτσάκη. Η τυποτεχνική παρουσίαση του θαυμαστού έργου από την «Ίνδικτο» υπήρξε αντάξια του περιεχομένου του. Άλλος ένο λόγος υπάρξεως λοιπόν για όλους μας, έσθλει και του χειμώνα...

Μαρία Τσάτσο

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

♦ Στην αναζήτηση του νοήματος της ζωής ο συγγραφέας Αλέξανδρος Κοσματόπουλος στο μυθιστόρημά του *Ο αγρός του αίματος* (εκδ. Κέδρος, 2003) επιλέγει την ανάπλαση της ζωής προσώπων γνωστών από την ιστορία, όπως ο Ιωάννης Καντακουζηνός ή ο Παύλος Μελάς, με στόχο την παραδειγματική εξιστόρηση της θυσίας τους.

♦ Έντεκα μικρές ιστορίες του δρόμου, που ανιχνεύουν την ιδέα του Θεού, του έρωτα και του θανάτου και αναπτύσσουν κλιμακωτά τους κοινούς τόπους, είναι τα διηγήματα του Χρήστου Βούπουρα, *Στο αδιέξοδο της οδού Ασωμάτων* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2004).

♦ Παράδοξα διηγήματα, αφηγήσεις με αναφορές σε παραμύθια, σε ονειροκρίτες αλλά και κινηματογραφικές ταινίες περιλαμβάνονται στο σύνολο των κειμένων του Δημήτρη Λέντζη και συνθέτουν την ιδιότυπη παρουσία του στα γράμματα: *Το μικρό κόκκινο βιβλίο* (εκδ. Ερωδιός, Θεσσαλονίκη 2002).

♦ Ο Βασίλης Παπάς με ποιήματα και μικρές ποιητικές πρόζες μιλά για το χρόνο, τη μνήμη, τον έρωτα και το ταξίδι στο βιβλίο του *Πρωί στο φρύδι* (εκδ. Κέδρος, 2003).

♦ Στο βιβλίο του Ι.-Π. Μανουσάκη, *Θεός φιλοσοφούμενος. Έξι προσεγγίσεις σύγχρο-*

νης φιλοσοφίας στο ερώτημα περί του Θεού (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004) αναλύονται διεξοδικά τα πλέον επίκαιρα ερωτήματα για τον Θεό, όπως αυτά καταγράφονται μέσα από το έργο στοχαστών όπως οι Heidegger, Husserl, Levinas, Lacan, Wittgenstein, Derrida, κ.ά.

♦ Ένας σημαντικός ποιητής από τη Συρία ο Άδωνης, ψευδώνυμο του Αλί Άχμαντ Σαΐν Εσμπέρ (1930), παρουσιάζεται σε μία διγλωσση έκδοση με τη φροντίδα της αραβολόγου Ελένης Κονδύλη-Μπασούκου (εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια, λεξιλόγιο): *Οι αναλογίες και οι αρχές* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2003): «Στην πόλη αυτή σβήστηκε πια κάθε / ορίζοντας κι όποια συντεταγμένη / Ανάγκη είναι να σκύψουμε για να τη δούμε / και να δούμε ότι τη βλέπουμε, / με βλέμμα πάντα εμβρυακό / με γλώσσα πάντα σπερματική».

♦ Το βιβλίο του Τζακ Μπαρνς, *Η πορεία του ιμπεριαλισμού προς το φασισμό και το πόλεμο* (εκδ. Διεθνές Βήμα, 2004) στηρίζεται σε μια ομιλία του διεθνούς φήμης συγγραφέα κατά τη διάρκεια περιφερειακών εκπαιδευτικών συνδιασκέψεων που είχαν οργανωθεί σε διάφορες πόλεις των ΗΠΑ πριν μίσαι δεκαετία. Οι απόψεις του διατηρούν σιακέραιο την επικαιρότητά τους και συνιστούν μια αισιόδοξη ματιά για την προοπτική ανατροπής της καταπιταλιστικής εξουσίας.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

